

RETUŇK

PROTI ANTIKRISTU A SVODŮM JEHO,

kteříž v zarmoucených těchto časích mnohým k zahynutí nešťastně se rozmáhají, a nejedněch od víry odstupování se děje, těm, kdož by duše své zachrániti a před zahynutím vystráhnouti dáti chtěli,

podaný od jednoho z milovníků Ježíše Krista.

Jan Amos Komenský

(1592-1670)

~~~~~

Lukáš 8, v. 8: Kdo máš uši k slyšení, slyš!

Sepsaný léta Páně 1617.

OBSAH:

	Str.
1. K čtoucímu napomenutí	4
2. Nařikání nad vrtkavostí lidskou a snadností k oblíbení bludu a svodu.....	6
3. O příčinách nynějšího mnohých od svatého evangelia odstupování.....	11
4. Podlé čeho jednomu každému, i nejhloupějšimu, papežské náboženství podezřelé býti může	17
5. Že Písmo svaté jest základem víry a náboženství, ne církev, a že Písma šetřiti musí, kdož náboženství vyrozuměti chce.....	25
6. Že církev blouditi může a že pod papežem římským víc než kdy v světě zbloudila a bloudí ještě.....	33
7. Že čímž papežovi nachlebníci evangelickou stranu hyzdí, nic není.....	38
8. Že se římané starožitností daremně prochloubají.....	47
9. Že náboženství papežovo spletené jest z křesťanského, židovského, pohanského náboženství, a zvláště také z smyslů starých, od církve potupených kacířů zlípané.....	58
10. Co se o svornosti a stálosti římanů smejšleti má.....	63
11. Že církev římská není katolická.....	67
12. Že množství následovníků církve římské není dostatečným znamením pravé církve.....	70
13. O štěstí a prospěchu církve římské.....	72
14. O chloubě papeženců, kterouž sobě berou z epištoly svatého Pavla k Římanům psané.....	76
15. Že papežové od Krista a apoštolů sukcesí aneb posloupnosti nemají.....	79
16. Že římská církev od Petra a na Petru založená není, totiž že Petr biskupství římského nezačal, ani v Římě jak živ nebyl.....	85
17. Že papež Petrův náměstek není a k němu žádné podobnosti nemá, ani v učení, ani v životě.....	90
18. Že náramně všetečná věc jest, kterouž papež na sebe bere, že se plnomocným vikářem Božím v světě vyhlašuje.....	93
19. Že papež té své nade všemi moci z Písma dokázati nemůže, a tak že jí od Boha sobě dané nemá.....	101
20. Že papež ukázati nemůže, aby od církve k tomu, čímž se dělá, řádně zvolen byl.....	109

21. Jakými cestami k tomu přišlo, že římský biskup takové moci a slávy v církvi dosáhl, pravdivé ponavržení.....	112
22. Že papež římský jest veliký ten Antikrist a svůdce světa.....	121
23. Že čímž hájí papeže a od něho nárek antikristství odhánějí, nic neprospívá...	148
24. Jak nebezpečno jest Antikrista se přidržeti.....	153
25. Napomenutí k těm křesťanům, kteříž ještě římského svůdce se přidržejí.....	154
26. Napomenutí těm, kteříž buď z přelstění, aneb přinucení cestu svatého evangelia opustivše, k Antikristu se připojili.....	162
27. Napomenutí ke všechněm evangelia svatého se přidržejícím.....	166
28. Naučení těm, kteříž libá pokušení od Antikrista snášejí.....	171
29. Naučení těm, kteříž by v protivenství pro pravdu postaveni byli.....	177
30. Napomenutí k rodičům evangelickým.....	183
31. Napomenutí k služebníkům církví evangelických.....	186
32. Napomenutí k vrchnostem křesťanským.....	191
33. Promluvení k jezuitům a jiným církve římské služebníkům.....	196
34. Závěrka.....	203

1. K čtoucímu napomenutí

Kohožkoli dojde tento Boží Retuňk, buď že by byl kníže, pán, zeman, kněz, měšťan neb sedlák a kdokoli, žádám tebe skrze slávu Boží a spasení duše tvé, aby otevra oči své soudil, co se s světem děje a co se s tebou děje. Žádám tebe také a zavazuji, aby nic nevěřil mně, nic nevěřil odporné strany obhájcům, než sám před sebe samu věc vezma, rozeznal při tuto, a dada místo věrným Božím výstrahám a pohružek Božích strašlivých se ulekna, místně spasení své opatřil, a na jedné skále, Kristu, je založe, stál nepohnutě, proti jakýmkoli vichřicím a bouřem Antikristovým.

Kdož tak činiti budeš, a nejda slepé za bludným omámeným houfem, pravé cesty stále budeš šetřiti, budiž tobě přítomné světlo Boží a osvěcujž tebe k známosti spasitelné a vediž tebe po cestě spasení přímo k životu věčnému, sprovodiž tě milosrdenství Hospodina, Boha zástupů, a doved' šťastně k bezpečnosti věčné a dejž tobě po vítězství života zdejšího dojíti triumfu života slávy a posadiž tě s sebou na trůnu svém ten, kterýž zaslíbil a věrný jest.

Pakli kdo, Retuňkem tímto Božím pohrdá, jej v soud a uvážení vzítí opomineš, a ovšem jestliže kdo rozsoudě a vida Božího hlasu jisté návěští, přece v zlém trvati aneb se rozmáhati budeš, a nadto ještě jestliže přece zjevné pravdě Boží protiviti se budeš, stíhejž tě zlé svědomí na všech cestách tvých, proklatá buď sláva tvá, a cožkoli to jest, čemuž kvůli pravdy Boží se vzdaluješ, neměj nikdež zniku a pokoje nižádného, nešťastný buď vcházeje i vycházeje, a zůstávejž na tobě hněv Boží zde i věčně.

Já kdo jsem, kterýž tebe retuji, na to se neptej, Boží slávy hledám, a ne své, žádostí spasení lidského, a ne pověstí jména svého k tomu, což činím, veden jsa. Čemuž svědomí mé svědectví vydává. Totoť toliko povím, čtenáři, že jsem jeden z těch, kteříž z milosrdenství Božího utvrzeni jsou při Kristu a pravdě jeho a sebou podlé toho před Antikristovými svody bezpeční a kteříž příčinou jiných upějí a v hořkosti tráví dny své pro potření lidu Božího a potlačování pravdy jeho, kteréž se nešťastně děje.

Budiž tobě přítomná milost Boží, kdož jsi koli, aby prohlédl a viděl světlo Boží, jestliže v Antikristových temnostech ještě tápáš: pakli jích z

milosrdenství Božího zproštěn jsi, aby stál nepohnutě, ostříhaje se v milosti Boží, a bojoval statečně o víru jednou danou svatým. Dopomáhejž tobě k tomu ten, jehož milosrdenství jest od věků na věky. Amen.

2. Naříkání nad vrtkavostí lidskou a snadností k oblíbení bludu a svodu

Nejžalostnější jest při nás lidech tato věc, člověče pobožný a křesťanský, kteráž pádu rajskeho a porušení nás nejpatrnějším jest důvodem, že my sami z sebe vždycky jen ve zlé lezeme, a i když Bůh, bídy naší se ujímaje, pomoci k dobrému obmejšlí, držeti se jích neumíme, než přece samým hned přirozením svým k tomu se neseme, což spasení našemu odporného jest. K ukázaní toho připomenu tuto, jak Pán Bůh mnohokrát již v lidském pokolení reformaci činil a na cestu spasení navodil; jak nesmyslné to pokolení vždycky zase z cesty zbíhá a v divné motaniny a bludy vchází k svému zlému.

V ráji postavil Bůh člověka v plné dokonalosti, svatého, spravedlivého, moudrého a k věčnému s sebou přebývání způsobného: ten pak, málo v tom potrvav, zavedl se, zhřešil proti Bohu a přikázání jeho přetěžce a všech těch slavných darů, moudrosti, svatosti a nesmrtelnosti se zbavil. Bůh dobrý, dobroty své v sobě zapřítí nemoha, ohlásil se člověku ihned, že přijde časem svým símě ženy, skrze něhož potřína bude hlava hadova, lidské pak pokolení pozdviženo z pádu svého že bude. Bylo to ohlášení příjemné tehdaž lidem a těšili se tím budoucím vysvobozením za nemalý čas Adam s potomky svými, k slibům Božím dověrnými, a snažovali se podlé toho Bohu dobrodinci věrně sloužiti.

Ale hned brzy po smrti Adamově velmi hrubě lidé na to zapomenuli, oddali se téměř všickni napořád hříchům a bezbožnostem, takže Bůh vida, kterak všeliké tělo porušilo cestu svou, k naříkání nad lidmi přiveden byl a litoval, že kdy učinil člověka, s nímž se tak nepadniti musí. Za čímž přišlo to, že poslav na ně po všem světě povodeň hroznou a jediných toliko osm duší v korábu živých zachovav, všecky zatopil: s těmi pak, kteréž zachoval, učinil smlouvu, aby jemu věrně sloužili, že chce Bohem jejich býti.

Pamatovali na to opět poněkud obyvatele země, zvlášt' dokudž Noe pobožný živ byl: potom navrátili se v to, což ohavností bylo Bohu, a opustíc Boha a službu jeho, vydali se v modlářství rozličná, takže opět

nepravostmi naplněna byla země. Chtěje i tu Bůh zachrániti lidské pokolení, aby do konce všechno nezhynulo, vybral sobě Abrahama a símě jeho po něm a učinil s nimi smlouvu, oni aby nechajíc modlářství sloužili jemu samému: on zase jím požeňání své zde i věčně slíbil. Stvrzena ta smlouva znamením a pečeti na těle lidském, kteráž sloula obřízka.

Zdálo se, že to již stálé a pevné bude: a zvláště když Bůh tomu svému vyvolenému, z Abrahama poslému národu i zákon psaný vydal, a jak by se při čem chovati měli, jím pěkně vyměřil: takže zdálo se, že nebude již snadno od pravé cesty poblouditi. Ale ukázalo se i tu, že veliká a bláznivá jest lidská vrtkavost a že mnoho zlého dělá. Nebo ihned na poušti Mojžíš po všecken ten čas, v němž správu nad nimi držel, velikou práci a péče plné zaměstnání s nimi míval, aby je v pravé službě Boží zdržeti a před modlářstvím ochrániti mohl.

A co po smrti jeho a Jozue, zdaliž není zapsáno, že opět téměř všickni veřejně odvrátili se od Boha k službě bohům cizím; což Pán Bůh lítostivě spatřoval, dopustil na ně nepřátele, aby je trápili a sužovali. V těch souženích byvše postaveni, porozuměli, že pomoci od Boha, ježž opustili, potřebují. Protož k němu se obracejíce, žádali milosti, a té když docházeli a vysvobození bývali, opět za nějaký čas v pobožnosti potrvavše, potom zase k zlým svým cestám se navraceli; Pán Bůh pak dopouštěním znovu nepřátel a jiných metel svých k sobě je navracel: což za několik set let trvalo a Pán Bůh s tím lidem izraelským a církví svou tak dlouho pracoval, že jakž často oni z cest jeho scházeli, tak často on zase je napravoval a navracoval, posílaje jím soudce pobožné, krále horlivé, proroky svaté. A sumou velmi nestálá Boží služba v tom lidu bývala.

Někdy pod některým králem rozkošně vzkvetlo náboženství, jako pod Davidem, Šalomounem, Ezechiášem, Joziášem. A když církev jako kvěsti v pravdě Boží začala a málo v tom potrvála, tožť hned za tím bludy a svody se zmohly. A tak bývali pilni služby Boží a zákona jeho, že naposledy i zákon Boží k ztracení přišel; kterýž když za času Joziáše nalezen byl a čten, divili se těm věcem jako neznámým, kteréž v něm psány byly, a porozuměli, jak daleko odstoupili od Boha a zákona jeho i oni i otcové jejich.

Takž začali podlé zákona Pánu Bohu sloužiti; ale jakž pobožný král Joziáš umřel, takž zase téměř všichni na pobožnost zapoměli: až Pán Bůh, zajeti

do Babylona na ně dopustiv a 70 let tam jích nechav, posloužil jím k srozumění sobě a ku pokání. Ale i to opět nedlouho trvalo, zase v církvi té Boží izraelské bludové se rozmáhali jedni po druhých, a tak se dalo až do Krista. Takže počtu není, kolikrát ta stará Boží církev na zmotání přicházela a kolikrát jí Bůh zachránil.

Kristus přijda reformoval a obnovoval službu Boží milostně, včičištoval nákvasy bludů farizejských a k tomu, v čemž čistá, nepoškvrněná služba Boží záleží, ušlechtilé vedl. Začala se odtud církev křesťanská, kteráž v počátku malá byla a mdlá, ale čím dále tím více se sílila, až i po všem okršlku zemském se rozprostřela. Ale neměla a nemá štěstí lepšího než stará církev před Kristem. V počátcích na roztrhání bývala přivozována pokušeními a protivenstvími rozličnými, kterýmiž tyrané světa křesťany bědovali: takže mnozí z bázně a strachu od Krista odpadali. Ale i tu Pán Bůh své vyvolené zachránil, aby i v mukách jakýchkoli při něm stáli byli a od spasení v Kristu odvésti se nedali.

Potom když císařové křesťanstí nastali a církev pokoje dostala, tu v samé církvi doma zrodili se zhoubcové církve, kacíři rozliční, Photinus, Eutyches, Arius, Nestorius, Mánes, Pelagius etc, kteříž bludy svými jako jedem mnohé nakažovali a od pravé cesty odvodili. Zachránil i tu Pán Bůh lidské pokolení, když způsobil, aby rozličná ta kacířstva slovem Božím přemáhaná byla a k vyhynutí přicházela. Za tím začala se větší bída světu a svodové (podlé Kristova předpovědění) na všechny strany více než kdy prvé se rozmohli tehdáž, když se plniti začalo to, což Kristus pověděl: Přijdou mnozí ve jménu mém. Přišel zajisté nejprve a zjevil se v východních krajinách Mohamed, prorok falešný, kterýž smíchav náboženství židovské, křesťanské a pohanské spolu, udělal z toho Korán, pravě, že již nic ani zákon ani evangelium neplatí, než Korán: a podlé toho ne Mojžíše, ne Krista, než Mohameda že poslouchati a jím se spravovati náleží. Tak se na místo Krista posadiv, svedl mnohé a bludem svým opojil (jakž známé jest) všechny téměř východní národy: na kterýchž prvé místech všudy křesťanstvo bylo. A to se stalo okolo léta Páně 620.

Nemnoho lépe týchž časů díti se počalo na západu slunce, když biskup římský za nejvyššího biskupa všech biskupů a za jediného náměstka Kristova se vyhlásil, a tak na Kristovo místo se posadiv, sobě moc nejvyšší loupežně přivlastnil, jako by mu slušelo všechno činiti na nebi a na zemi,

cožkoli se jemu líbí. Proti čemuž ač mnozí pobožní se postavovali, však poněvadž Bůh slepotou tehďáž svět trestati byl umínil, dopustil, aby se podvodové zmohli a papež, opanujíc moc v církvi Boží a podlé vůle své náboženství formujíc, zavedl křesťanstvo od původu jeho tak daleko, že již církve křesťanské k církvi první apoštolské ani podobnosti nebylo: všecko pravé náboženství obrátil v marné ceremonie; artikulové víry křesťanské zfalšování; jiní zase noví artikulové, o nichž Písmo a stará církev nic nevěděla, k víře přidání, o mši modlářské, o lživém očistci, o marném vzývání svatých, o daremné pouti k svatým etc, a tudy všecko náboženství křesťanské zpleteno, zatemněno, naprzněno a jedem litym napuštěno.

Trvalo to po mnohé časy: ačkoli Pán Bůh vždycky míval své, kteříž úpěli nad zavedením lidu křesťanského, a ostříhajíce se před svody těmi Antikristovými, v tajnosti a tichosti upřímně sloužili Pánu Bohu svému. Trvalo to po mnohé časy: ačkoli Pán Bůh vždycky počal okolo léta Páně 1360, když skrze Viklefa, Husa a jiných množství pobožných mužů ohavnosti antikristské začal odkrývati a světu zjevovati: což potom dokonaleji skrze D. Luthera (a jiné osvícené muže, kteréž těch časů vzbudil) Bůh učinil, kteréž divným obdariv osvícením a zvláštní udatností, způsobil skrze ně to, aby všemu téměř křesťanstvu svodové Antikristovi v známost vešli.

Ó jaká tehďáž mnohých radost byla, když z temností těch divně prohlédli a světlo evangelia svatého, prvé pod kbelcem držané, jasně jíní třpytiti se začalo! Ó jaká horlivost tehďáž byla těch, kterýmž Bůh pravdu slova svého poznati dal! Dalo se tu s přemnohými jako za času Joziáše, když zákon ztracený nalezen byl: že Písem svatých, prvé nálezky a ustanoveními lidskými zarumovaných, pilně hledali, po nich se ptali, v nich pilně četli, vůli Boží vyhledávali a skrze to, jak daleko od toho pravidla Písem svatých oni i otcové jejich odstoupili, porozumívali.

Odtud dalo se, že houfně opouštěli papeže, aby ne jeho nálezky, než evangeliem svatým, jenž jest moc Boží k spasení každému věřícímu, se spravujíce, jisti tím, že křesťané jsou, býti mohli. Mnoho králů, knížat, panstva, měst, dědin a krajin celých, vyrozuměvše svodům papežským, jeho se strhli a k Kristu, jedině hlavě církve, se navrátili.

Ale ó nešťastné pokolení lidské! Takliž zapominatelní budeme, abychom v tak krátkých letech na ten Boží retuňk, na horlivost našich milých předků,

až také na Písma svatá, což neškodlivější věc jest, se zapomínali? Zase-liž k Antikristu, z jehož zavedení Bůh naše předky a nás vytrhl, navraceti se budeme? Zase-liž světlo Písem svatých opustíme a lidským výmyslkům mámiti se dáme? Ach dějet', dějet' a žalostně děje se to.

V krátkých teď letech nemálo těch, kteříž utekli byli nečistot a poškvrn Antikristových, zase co svině do kaliště bláta k zahynutí duší svých se navrátili: nemálo panstva urozeného, nemálo nižších, někteří moci přinuceni, někteří úlisností přelstění jsouce, evangelium s. a pravdu Boží čistou opustili. A rozmáhají se na každý den při straně Antikristově svodové, při nás pak při mnohých malátnost, rozmařilost a hovadská jakási bezpečnost a nepozor na to, co se děje, že již k tomu se chýlí, jako by Bůh znovu Antikristu v moc dáti chtěl nevděčné křesťanstvo, aby se naplnilo Písmo, že poněvadž lidé lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli, Bůh jím pošle mocné dílo podvodů, aby věřili lži a odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě. 2 Tes. 2, v. 10. 11. 12.

Budiž tobě, ó Bože nesmrtelný, žel té tvé při nás lidech vedené práce, poněvadž již ani to nepostačuje, že tak často nás ochrániti ráčí tvá božská dobrotivost, my pak přece nazpět lezeme a z cest tvých odcházíme. Budiž aspoň těm milostiv, kdož se bojí jména tvého, a nevydávejž jích v loupež zšelmilé Antikristově moci. Já teď z tvého, ó veliký Bože, svatého slova vytrhovati budu ty, kteříž v nebezpečnosti antikristských svodů zůstávají. Ty mi uděl své pomoci a vysvobod' sám, kohož ráčíš, nebo sám srdce lidská v moci máš.

3. O příčinách nynějšího mnohých od svatého evangelia odstupování

Nejprve pak, čtenáři spasení svého milovný, o tom promluví, kudy těchto časů Antikristovi svodové tak se rozmáhají a jakými příčinami to zchází, že tak mnozí pyšného toho houfu se drží aneb znovu (znikše jeho prvé v předcích svých) k němu se připojují. V čemž tebe, kdožkoli očima hledíš a Písma svatá soudíš, směle za svědka připouštím, aby sám, jest-li tak, či není, rozhodnouti mohl.

Nacházejít' se pak nejpatrnější čtyry příčiny, kterýmiž nešťastní nynější nejedni křesťané k tomu vedeni bývají, aby bludům antikristským raději obcovati nežli čistě, světlé, spasitelné pravdy evangelia svatého držeti se chtěli.

Nejprvnější příčina jest veliká mnohých lidí nedbanlivost a z té nedbanlivosti pocházející slepota. Nedbanlivostí rozumím nedbanlivost v věcech Božích, při pravé a spasitelné víře i pravdě její, při náboženství starodávním křesťanském, též při pravé službě a počtě Boží, a tak při svém spasení: tak velice zajisté téměř všickni lidé těchto znamenitých a nejpotřebnějších věcí zanedbávají, až jich téměř ani neznají a nevědí, co jest víra křesťanská, co jest Pán Bůh, co náboženství křesťanské, jaký jeho základ, jaké pravidlo, jaký též vlastní jeho cíl a užitek.

Posud' tedy a viz, mnoho-li nynějších těchto časů mezi námi evangeliky tak osvícených lidí najdeš, kteříž by tyto věci právě znáti uměli aneb aspoň učiti se jím chtěli? Mnoho-li těch, kteříž by věděli, že samo svaté Písmo, kteréz jest nad nebe i zemi vyšší a stálejší, a ne marná ustanovení lidská, ne starosty, ne obyčej a zvyk jest nejjistější pravidlo a regule jakž pravé víry, tak i všeho náboženství křesťanského? Mnoho-li těch, kteříž by tím pravidlem se spravovali a při pravdě Boží stále a nepohnutě zůstávati a ovšem pro tu pravdu a službu Boží čistou protivenství a soužení podnikati chtěli? Když toho posoudíš, vskutku to najdeš, že takových jest pořádku. Nebo tomu ani v dětinství svém od svých rodičů, ani potom od kněží a správců svých nedbalých vyučování nebyli.

V těchto tedy tak velikých a hlavních věcech když lidé slepí jsou a hned nevědí, co věřit a co za pravidlo víry své povinně a užitečně mítí mají, za tím jde to, že zanechajíc svatých Písem, jimiž by se při víře, náboženství a spasení svém bezpečně spravovati mohli, spravují se věcmi mylnými a falešnými, jako že takoví jen na jiné hledí, co jiní dělají, aby oni také tak dělali. A zvláště takovým lidem zvyklé jest hleděti, kde větší houf, kde světská moc a sláva; tu se jim lépe a bezpečněji zdá než tam, kdež skrovný počet, poněvadž snáze přihoditi se může, aby řídci zbloudili nežli mnozí. Vidí pak největší houf v náboženství tom, kteréž se papežem římským spravuje: tam celá některá království a krajiny, tam celá města a osady, tam mnoho urozených, mnoho slavných, mnoho moudrých, mnoho bohatých spatřují; i nezdá se jim, aby tak mnozí a tak slavní blouditi měli, a podle toho jdou bez dalšího rozmyslu za týmž houfem.

Ježto Seneca onen, pohan jsouc, naučení dával, že člověku ne tak sluší v svých věcech postupovati, jak nerozumná hovada činí, kteráž, když v stáde jdou, jdou slepě jedna za druhými, nic se na to neohlédajíc, dobře-li se, či zle děje: než kam se jde, tam se jde: zadnější za předními. *Nihil ini vita, inquit, praestandum est magis, quam ne pecorum ritu scquamur antecedentium gregem, cuntes non quo eundui est, ed quo itur.* Tohle užitek zlehčování neb zanedbávání neb zamítání svatých Písem.

A co jest divné, že takoví v temnostech zůstávají, poněvadž to nejušlechtlejší svatých Písem světlo v nenávisti mají aneb ani oči svých na ně otevřítí nechtějí, než vždy podle toho slova mluví, v němž není žádné záře, Izai. 8, 20. a tak tmu za světlo a světlo za tmu pokládají? Izai.3, 20. Takoví podobní jsou lidem, kteříž, když by do nějakých temných podzemních míst uvedeni byli, pravili by, že jiní tam velmi hrubě světlo, a když by na světlo, kteréž všecko osvětluje, přivedeni byli, řekli by, že jest jim tma tu a že na to světlo ani hleděti ani ho trpěti nemohou.

S tím se srovnává to, což nyní někteří říkají: „Však mí starosty také v tom náboženství, t. v těch temnostech, bývaly. Však mnoho dobrých, t. slepých lidí, toho náboženství se přidrží, všudyť jest Boží slovo“, jako by řekl: všeť jest jedno, lež jako pravda; zdaž tam také krásti poroučejí? „Nýbrž tam jest veliké náboženství, ježto ctí Pána Boha, Pannu Marii, všecky svaté, jejich kosti, též svatý kříž, obrazy, sloupy etc. Však onen neb onen přestoupil, proč bych já toho neučinil?“ Ó hrozné oslepení! Však ne na to, co ten neb

onen činí, pozor míti náleží člověku křesťanu, ale na to, co ten, kterýž nade všecky jest, Bůh, míti chce: poněvadž v den soudný ne na to tázán budeš, činil-lis tak jako někdo, než činil-lis tak, jakž Bůh poroučel.

Druhé, poznal jsem, že někteří papežské církve z upřímnosti, z horlivosti a pro milost spasení se přidržejí, ač vidím, že nemnozí takoví jsou, poněvadž papeženci jakž jiné dobré věci, tak i jistotu spasení vyvracejí; avšak vždy jsou někteří slepci, kteříž od svůdců světa přemluveni a zmámeni jsouc, cele věří, že tam toliko církev jest a jinde spasenu býti že nelze.

Umějí zajisté ti falešní proroci chytře a úlisně lež pravdou obalovati a zase pravdu lžmi svými a nářky nepravými hyzditi a v ošklivost uvoditi: takže neprozřetelným černé zdá se bílé a bílé černé. Tak líčí papeže, aby neosvícení neměli za jiné, než že on na zemi jest na místě Božím, jímž se každý spravovati povinen. Protož všecku důvěrnost na něm a jeho poslech škodlivě založice, již jím všeho věří a ve všem poslouchají, a kdož s nimi toho nečiní, takové v nenávist berou a jím se protiviti pomáhají.

Třetí, vidí se na oko, že prostředek k rozmnožování církve římské i ten jest, kteréhož onen užil, kterýž Kristu na hoře vysoké řekl: „Padna, poklon mi se, a dám tobě království světa, slávu a moc.“ Ó jak mnohé nyní zaslepuje a mámi sláva světa, úřadové vzácní, bohatství a zboží, kteréž věci vidí, že tam mají a míti mohou, a kterýchž, kdyby toho náboženství nenásledovali, zbaveni by býti musili. Protož byt' se někdy i ozývala jaká jiskra světla Božího a svědomí živého, dusí to v sobě, vyražejí se z toho a zavrou oči, jak počali, tak jdou přece. A užívají toho lsti ti svůdcové světa zhusta, že podáváním slávy, ouřadu, přízně, statku, bohatství oči zaslepují a mysl k sobě nakloňují těch, kteréž by rádi buď přeloudili, buď z osob povýšených aneb co kde vzácnějšího vidí. A daří se jím ne zle ten úskok: rovně jako ptáčníkům, kteříž když do sítí ptáka uvéstí ádostiví jsou, podsypou jermi semene, jakéž rozumějí, že obzvláště takovým ptákům k chuti jest; tu postaví i volavce, kteříž lapení již sami jsouce, jiné šibřínkováním svým k podobnému nebezpečenství volají. Takž nebozí lidé, bleskem tím zevnějších těch věcí zmámeni jsouce (ač často nebývají než slibové, skutek zůstane v háji), dají se vésti k zahynutí jako ovce za kusem chleba k zabítí.

Čtvrté a naposledy, užívají k prevozování lidí svůdcové ti světa moci a násilí, když vrchnostem příčinou bývají ku pokutování, vypovídání, vězení a tak i jinak trápení a sužování pro víru těch, kteříž k evangeliu svatému se

hlásají, k čemuž umějí chytře vrchnosti, aby proti vlastním svým poddaným, jímž za ochránce od Boha představeny jsou, ukrutnost provodily, namlouvati: jakož ukazováním, že to jejich povinnost, kacířstva pomáhati vyhubovati a církve vzdělávati, tak i slibováním odpustků a milosti Boží za konané tyranství, až i hrožením peklem a očistcem, jestliže by toho nečinily.

Takž se děje, že vrchnosti nejedny, ne tak z nějaké k nim důvěrnosti, jako více že jejich neukojitelné zlosti nevědí jak odepřítí, propůjčují se jim za nástroje jejich ukrutnosti a poddané své jim kvůli trápí a sužují, nutíce je k Antikristu skrze svou moc, rozkazy, pohružky, pokuty, vězení, bití a jiná hrozná trápení, všelijak to obmejšlejíce, aby co nejvíce jích od evangelia odpadalo a k jejich věcem se přihlašovalo.

A ne zle se daří i ten prostředek: dovodí toho, že mnozí, nedokonale při Kristu utvrzení jsouce, nežli by se domů, rolí, živnosti, vlasti, přátel aneb přízně vrchnosti zbavili, raději se odříkají toho, v čemž prvé stáli, a přihlašují se k tomu, k čemuž myslí nikdy neměli a proti čemuž i vlastní svědomí jim mluví. Příkladem toho jsou mnozí. A říkávají někteří z těch přinucených, že to na vzduru a na posměch učinili těm, kteříž je nutí. Nebo vpravdě smíchť jest, náboženství násilím chtítí vzdělávati, zvláště jakž se to nyní na některých místech děje.

Vězí dosti dlouho lidi ubohé a dotud naprosto, dokudž nepřislíbí k zpovědi jíti. Kdež trápením přinuceni jsouce, mnozí ohlašují se a jdou. Tu bývají tázáni, dobrovolně-li přistupují k církvi římské? Řeknou-li, že nedobrovolně: musejí do kázně znovu, aby dobrovolnosti nabyli. Pakli kdo z bázně prvé k vrtkavosti, tuto ke lži přiveden jsa, přizná se, že dobrovolně, tu již dosti mají: nesoudíc, že v srdci jinak jest, kteréž ne tak jako jazyk přinutiti se dá.

Bláznivé tedy náramně jest to odpůrců předsevzetí, že smějí toho od lidí vyhledávati a že smějí za náboženství to míti, aby ústa jinak mluvila, než srdce věří. A vpravděť se tu ukazuje, že ne tak oni o to stojí, aby se náboženství vzdělávalo, jako aby jen, což jim odporného jest, rušilo se a kazilo, t. pravda Boží a pravé křesťanské náboženství.

A toť jsou příčiny, kterýmiž Antikristovo království se rozmáhá. Kdožkoli tedy k tomu prostrannému houfu se připojuje, jedna z těch čtyř příčin býti musí, kteráž jej drží, jistá věc, t. nebo že jest slepec a že se mu veliký houf

líbí, v němž zvykl; anebo že se bojí, že by se jinde spasení nedoptal; aneb že se bojí o své místo, živnost, ouřad etc; anebo naposledy že by nerad na sebe uvedl něčeho odporného, kdyby se evangelia přichytil. Kteréž všechny příčiny snadno vpravdě člověka jíti mohou a na zmatky přivésti, když jen Bůh sám člověka nezdržuje.

Nebo přirozené jest člověku, aby se k houfu a tovaryštvu táhl: čím hlučnější kde, tím více se tam kloní. Obyčejné také jest člověku bez umění horliti pro náboženství, zvláště povrchní, jakž na Pavlovi toho příklad. Libá jest také člověku sláva světa, pohodlí, ouřady, důchody; velmi silně člověk těmi věcmi jímán bývá a přivábí jej k sobě velmi snadno. Naproti tomu trpěti jest odporné a velmi těžce to přichází člověku; takže ve všech těch takových příhodách když člověk padá, není divného nic: než lítostivé jest, že skrze to na věčné zmatky duše i těla přivodí sebe takoví neustaviční duchové.

A protož abychom zachránili duše své, ó křesťané, ukáži sobě i vám všechněm, kdož milujete spasení své, proti čtverým těm příčinám, Antikristovým svodům napomáhajícím, čtver Boží retuňk, kterýmž nás milosrdný Bůh v svém slovu laskavě chrániti a před neštěstím vystříhati ráčí.

A nejprve ukáže se ku potřebě prvních těch, že ačkoli na rozdílné sekty a cesty roztrháno jest křesťanstvo nyní, však že ze všech nejnebezpečnější jest toho pyšného houfu se přidržeti, těch, kteříž toliko sami sebe za katolíky a církve vystavující, jiné všechny směle odsuzují; a proč by i nehloupější každý tu cestu v podezření míti měl, ukáže se.

Za tím ku potřebě těch, kteříž upřímně se papeže přidržejí, za řádného Kristova náměstka a správce církve jej majíce, ukáži, že netoliko není hlava církve a pastýř stáda Kristova; ale že jest veliký ten Antikrist, totiž falešný prorok a svůdce světa, o němž zdávna proroci, Kristus i apoštolé předpovídali a jehož se přidržeti jest připravovati se k budoucímu hněvu Božímu, kterýž vylit bude na šelmu svozující národy a na všechny, kdož by se klaněli šelmě.

Třetí, ku potřebě těch, ježto slávě světa mámiti se dají, aby po Antikristu postupovali, ukáži z svatého Písma, jak bláznivě a nemoudře činí, že slávu zdejší slávě věčné představují, a dáno jim bude naučení, jak by libá taková pokušení a podávání sobě věci jakýchkoli uměle přemáhati mohli.

Až naposledy těm, na něž pro pravdu Boží těžkosti dokračují, retuňk z Božího slova se ukáže, čím by se posilovati měli v takových příčinách a jak přemáhati všeliké odpornosti a udatně státi v tom, což jím Bůh jednou poznati dal.

Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista rač sám v srdcích zvolených svých Duchem svým svatým potvrzovati slov svých, kteráž z vlastních jeho řečí, to jest z Písma svatého vedena budou, aby kdož oči mají, viděli, kdož uši mají, slyšeli, kdo mysl mají, rozuměli, k slávě Bohu a spasení duší svých. Amen.

4. Podlé čeho jednomu každému, i nejhloupějšimu, papežské náboženství podezřelé býti může

Osm věcí ukáží v náboženství papežském, kteréž je naprosto podezřelé činí, že ono není pravé, nýbrž že jest bludné a svodné, dovozují a podle toho že velice nebezpečno jest k němu se připojovati aneb jeho se přidržeti.

Nejprve, že papeženci od učení zdravého svatých Písem odstoupili, nýbrž svatá Písma hrozně zlehčili a potupili. Odstoupili i od pravé a čisté Boží služby a pocty, od víry apoštolské, od církve pravé křesťanské i od hlavy a Pána též Boží církve, totiž od Krista Ježíše, vykupitele a spasitele vyvolených Božích. A toho všeho oni sami na sebe dokazují rozličným způsobem, a zvláště když o Písmích svatých lehce, nevázně a rouhavě mluví, učení Písmům svatým odporne o ospravedlnění člověka, o vůli svobodné, o večeri Páně, o církvi etc. předkládají; když místo služby a pocty Boží své modlářství při mši, při obrazích provodí etc. A protož za těmito příčinami Písmům svatým i v obecném rozmlouvání i v kázáních svých velmi pilně vyhýbají, jich se štítí, od nich se odvracejí i jiným je čísti zapovídají: Patres mezi tím a concilia pilně schvalující, kterýmž aneb nerozumějí, aneb cizí smysl jím dávají, aneb je falšují.

Ježto Písmo svaté jest základ náboženství a víry křesťanské, bez něhož nic bychom nevěděli, co věřiti, co smyslit, co činiti, čeho utíkati: poněvadž ono, jakž David svatý v Žalmu 119 svědčí, jest svíce nohám našim. Proč tedy hnedle vyhýbají tomu světlu? Neřekl-liž Kristus Pán: Každý, kdož činí pravdu, k světlu jde, aby zjevení byli skutkové jeho? A zase: Kdož zle činí, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho? Dočtu se tuším toho, co Theophylactus napsal: Slovo Boží jest lucerna, při níž zloděj zastižen bývá; a Tertullian: S. Písma prý odkrývají chytrost kacířů. Proč evangelium s. ukrývají, kteréž aby na stěchách hlásáno bylo, chtěl Spasitel? Proč to světlo pod kbelec stavějí, kteréž má státi na svícnu?

V věcech, zevnějších, když kdo při s jiným maje, vzdaluje se práv a jím vyhýbá, všickni tak mnoho rozumu máme, abychom soudili, že ten své při nedůvěruje a netroufá, a máme tu jeho při v podezření. A což tuto

podobného soudu činiti nesluší? Ach vidí nepřátelé, vidí, že kdyby Písma svatá plac obdržela a lidé světlem tím Božím spravovati se začali, že by temnosti jejich neobstály, protož pilně tu lucernu lidem z očí stavějí, aby v temnostech kralovali. Rozumějí bezpochyby tomu, co to jest, což Apoštol napsal: že Antikrist duchem úst Páně vyjeven a zahuben býti měl. Mezitím kdož oči máš, hled' a sud'.

Druhé, kdož maličko povědom jest, na čem papeženci náboženství svého vrch zakládají a jaký základ těch věcí mají, má podlé čeho všecko to náboženství v podezření vzíti. Nejpřednější pak jejich artikulové, kterýchž mečem, ohněm, vodou zastávají, jsou tito: 1. že církev římská jest sama toliko pravá církev; 2. že papež jest nejvyšší hlava církve, kterýmž se všickni spravovati povinni jsou; 3. že očištec jest; 4. že mše jest oběť za živé i za mrtvé a že skrze ní spomoženo bývá z očištee; 5. že svatí mají vyzývání býti a na putování k nim že mnoho záleží; 6. že člověk má se žehnat, kropiti, kříže dělati a marných pověr pilen býti etc. Na těchto artikulích náboženství jejich u nich nejpředněji záleží. Kterýchž však artikulů v Písmě základu světlého a jistého žádného najíti nemohou: než domnění toliko a domýšlení se, že by některá místa k tomu rozumu táhnouti se dala.

Prvního dovodí tím, že prý církev římská jest od Petra založena, kterýž byl kníže apoštolů. Ale velmi směšně chtějí to ukázati, že Petr s. knížetem a pánem svatých apoštolu byl. K tomu aby církev římská založena byla od Petra, to jest náramně nejisté, protože místně se dověsti nemůže, aby Petr kdy v Římě byl, nebo v Písmě svatém o tom nic: a historie se nesrovnávají.

Opět, že papež jest náměstkem Petrovým, dovodí tím, že sedí na jeho stoličce v Římě. Ale když to není jisté, byl-li v Římě, takét' nic jistého o té stoličce míti nemohou: zvláště když stolice papežská hned ani podoby žádné k stoličce svatého Petra, t. ani k jeho učení a víře, ani k životu nemá, ale vše na odpor při ní se nachází.

Očištee dovodí z těch míst, kteráž jiný, svůj vlastní a pravdivý smysl mají: a na falešných konsekvencích toliko očištee zakládají.

Mše pak když z Písma dovoditi chtějí, divně se kroutí, divně jedno Písmo s druhým látají, natahují, ujímají, cizí smysl dávají. Čehož všeho plně tuto vésti čas nepostačuje. Však toto toliko k tomu přidám, že když těch svých

smyšlenek z svatých Písem chtějí dovoditi papeženci, rovně tak dělají, jako kdyby zločinec, buď vrah neb zloděj neb kterýkoli jiný nešlechtník, chtěl z Písem svatých dovoditi, že dobře dělá, když anebo morduje, anebo krade, anebo lichví, anebo cizoloží a smilní. Nebo jakož vrah, jestli by řekl, že dobře dělá, když lidi morduje, a potvrzoval by toho tím, že jest napsáno v 2 Moj. 32: Zabí jeden každý bratra svého a každý přítele svého i bližního svého; též že Abraham svého vlastního syna Izáka chtěl zabiti, Fines, kněz Boží, že zamordoval onoho Zamri a Samuel, prorok a soudce lidu Božího, že zabil Agaga, krále amalechitského, jakož řku vrah, kdyby takových důvodů k zastávání svého mordérství užíval, hned by byl postižen, že ta Písma falšuje, k svému předsevzetí bezbožně natahuje a převrací: tak podobně sama pravda a věc zjevná přemáhá a stíhá v neupřímnosti a klamech papežence.

Toliko v tom jest rozdíl, že zloději a lotři aspoň se stydí a nesmějí takových ničemných důvodů užívat. Zloděj zajisté žádný neřekne, že proto krade, poněvadž jest napsáno, že den Páně jako zloděj v noci tak přijde, ani cizoložník neb smilník, že proto mrzkosti ohavné páše, poněvadž řekl Bůh „Plod'te a množte se", aneb poněvadž dcery Lotovy z otce svého děti měly; ale papeženci když rovně tak, jakž teď ukázáno, Písem natahují, nic se proto nestydí, ani Boha nebojí.

Takové jest jejich dovozování těchto artikulů, že sama toliko církev římská jest pravá a katolická církev; že papež jest hlavou církve křesťanské; že církev větší má moc nežli slovo Boží; církev jejich že nebloudí, byť pak černému bílé, temnostem světlo a zas naproti říkala, cizoložila, svaté Boží lidi mordovala a krví jejich se opojovala a cokoli jiného zlého proti Pánu Bohu všemohoucímu, proti zákonu psanému i přirozenému páchala, že to všecko dobře dělá.

Tak papeženci dovodí svých concilií, klatby, odpustků, chrámů, mše, života klášterského, kádinek, ustanovení lidských, ceremonií, procesí, modlářství, svatých vzývání a obrazů se klanění, páterů, očištění, roucha směšného či mešného, svěcení vody, vajec, zelin, svíc, poutí a jiných přepotvorných kutí, s kterýmiž církev Boží pravá ani za patriarchů, ani za Mojžíše, ani za proroků, ani za Krista, ani za apoštolů, ani za apoštolských pravých následovníků, až i samých těch římských prvotních, do tří set let i déle, kteříž se k nynějším bludným nikoli nepřiznají, biskupů nic činiti

neměla, ale je proklínala, zamítala a vykořeňovala.

Ale oni chtějí svou provést, ještě jí více zavozují, když praví, že oni Písmo svaté, jak chtějí, mohou vyložit, a jakkoli oni vyloží, že tak musí a má být. Patrně to na sebe provozují, že jsou lháři, kteříž se na to vydali, aby lži místo pravdy nejen rozsívali, ale i samu pravdu cizoložili a neřádně k svým lžím jí přitahovali. Toť mistři lži.

Nic tedy o těch jejích artikulích v svatých Písmích nemáš. A jistě kdyby na tomto učení lidem k jejich spasení co záleželo, zdaž by toho v slovu svém nebyl zaopatřil Pán Bůh a jasně, patrně, srozumitelně o těch věcech zdaž by neoznámil? Tak jako morní základové tam položeni jsou artikulů těch, na nichž spasení záleží.

Sud' tedy již každý, co o tom náboženství smysliti, jehož hlavní a uhelní artikulové, na nichž všecko jiné se drží, tak zlý základ mají. Nebezpečno jistě bývá v tom stavení bydliti, jehož podvaly shnilé jsou aneb grunty na písku založené; vždycky se tu hrozí polomou a naposledy, když se kdo bezpečností lépe opatřiti nechce, boří se s ním všecko a na hlavu sype. Proto tedy, že víry své základů jistých nemohou ukázati, slušně v podezření býti mají.

Třetí, podezřelé učiniti můž papežské náboženství i to, že mnoho jest těch, kteříž se ho přidržejí. Kristus zajisté u svatého Matouše kap. 7 tak mluví: „Prostranná brána a široká cesta jest vedoucí k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž kráčejí po ní. Ale těsná jest brána a úzká cesta, kteráž vede k životu, a málo jest nalézajících jí." Sudiž, křesťane, slova Kristova a považ, úzká-li jest či široká cesta církve římské? Málo-li jích či mnoho po ní jde? Ba největší díl oslepeného křesťanstva kráčí po ní.

Petr s. dí, 2. ep. 2. kap.: „Povstanout' falešní učitelé, kteříž chytře uvedou sekty a řeholy zatracení: a mnozí následovati budou jejich zahynutí." Mnozí (prý) následovati budou. Řídci pak že měli býti pravdy následovníci, tak Kristus o tom nám ku potěšení promluvil: „Nebojž se, ó mé maličké stáde: nebo Otcí vašemu zalíbilo se vám dáti království". Luk. 12. A svatý Pavel 1 Kor. 1: „Nemnozí moudří, nemnozí mocní, nemnozí urození, ale což bláznivého a špatného jest u světa, to vyvolil Bůh." A téhož potvrzují příkladově všech časů světa, že vždycky větší houfové zlých nežli dobrých bývali.

V prvním světě všichni na cestu Kainovu nastoupili, nechajíc cesty Boží samému Noe a domu jeho. Po potopě kromě nemnohých čeledí, z nichž patriarchové pošli, všickni pravou Boží poctu opustili, takže všecken svět v modlářství stál, jediný národ židovský toliko církvi byl; a i tu, když kdy svodové se vyskytli, hned našli víc následovníků nežli prvé zjevená Boží cesta: takže za času Eliášova mnoho set bylo kněží a proroků Bálových; prorokem pak Božím sám téměř Eliáš zůstal až lidu neveliký počet. Potom když se farizeové zmohli, hned všecken lid po učení jích postoupil, řídicí Pánu Bohu právě podlé zákona sloužili. V křesťanské církvi, když ariáni v jeden čas moci dostali a císaře po své straně měli, všecek téměř svět k té sektě se přihlašoval: Athanasius s nemnohými při pravdě trval s divným nebezpečenstvím. Potom papež, moc v církvi opanovav a císaře k své straně nakloniv, všecken svět podobně po sobě obrátil: což ještě dle svědectví jejích trvá.

To tedy samo, že velicí houfové jsou té cesty se přidržející, podezřelou jí činí: poněvadž podlé svědectví Kristova a apoštolů i příkladu očitých nikdy od počátku světa pravda toho štěstí neměla, aby tak veřejně od lidí jí posloucháno bylo: než bludové to štěstí vždycky měli, až i nyní v církvi římské tak se děje.

Za tím: církev římská, vidíme, že oplývá štěstím světa, slávou, důstojenstvím, pokojem, svobodami a mocí velikou. Což oni sobě za důvod a za znamení pokládají, že církvi jsou: poněvadž prý tak šťastný prospěch mají ve všech svých věcech, ježto jiné sekty (jakž oni mluví) zniku míti nemohou. Pohleďme tedy, takový-li způsob pravé církve předpovědín? To-li Kristus svým na zemi odkázal?

Kristus k svým takto mluví Jan 15 a 16: „Není služebník větší (t. šťastnější) nad pána svého: poněvadž se mně protivili, i vám se to stane.“ Kudyž tedy na to přišlo, že římané šťastnější jsou než Pán, jehož služebníci se býti praví? On neměl, kde by hlavu sklonil, on úzkosti snášel, on nenávisť, on protivenství, ani místa neměv bezpečného před nepřátely, až naposledy i v loupež nepřítelům se dostal. Tito pak krásné, pevné paláce sobě vzdělávají, úzkostí proti sobě žádných necítí, nepřízně mocných světa nesnášejí, než přízeň raději od mocnářů mají, netrpí od žádného pro víru žádných protivenství, všudy průchod mají a bezpečni jsou. Nebo sami všudy panují.

Ó pobožná duše křesťanská, sud': jistě, jistě, aneboť řeč Kristova není pravá, že služebník nemůže býti nad pána, aneboť oni nejsou řádní služebníci Pána toho, kterýž svým kříž odkazoval a kříž začal. Ne takt' lehce vážiti sluší této Kristovy řeči. U svatého pak Mat. 10 tak Kristus mluví: „Budou vás vydávati do sněmu a v školách svých budou vás bičovati, ano i před vladaře a krále vedeni budete pro mne a budete v nenávisti všechněm lidem pro jméno mé." Ó jak málo římanům toho se dostává! Než naproti tomu oni jiným to činí: zarazí sobě, kdy chtějí, concilium a tam věřící křesťany k zahanbení a vyhubení svolávají; přivodí je před krále a vrchnosti, a vězení, bičování, mučení i bezhrdlí jejich příčinou bývají.

Že tedy pravou tou církví Kristovou a stádcem tím malým, na světě utrýzněným nejsou, patrně se to ukazuje, poněvadž jiné pro víru křesťanskou trápí, sami pak jako křesťane pro víru nic netrpí: pakli kdy kteří co trpí, to ne pro víru, ale pro své lsti, neupřímnosti, zrady, mordy etc. trpěti musejí podlé božských i lidských práv.

Páté, služebníci a kněží jednoty římské jsou lidé světšší a rozpustilí, zjevní ožralci, tanečníci, zlolejšci, pyšní, ukrutní, nenábožní, děvkaři nečistí a co více těch věcí jest, kteréž vůbec známé jsou a za něž zvykli se ani nestyděti. Pravím, že známí jsou takoví skutkové jejich vůbec; nebo aniž se oni s tím kryjí; málo jest mezi nimi pokrytců, více publikánů a zjevných hříšníků. Hanba jest mluvíti o mnohých věcech, kteréž se dějí, ale kdož blíže jich bývají, vědí sami.

S. Bernard před čtyřmi sty lety a více o kněžstvu římském napsal v kázání na den obrácení svatého Pavla: Od starších, soudců, náměstků tvých, Kriste, vyšla nepravost, ježto oni se zdají, že spravují lid tvůj. Nemůžeme již říci, co Jeremiáš říkal: „Jakovýž lid, takovýž i kněz"; poněvadž není takový lid jako kněz (totiž v lidu nelze takových nešlechtností spatřiti, jakéž se v kněžstvu nacházejí). Kteréž svatého Bernarda svědectví že i dodnes pravé jest, čacký toho skutky svými dokazují kněží římsští.

Mohly by i urozené osoby jmenovány býti z těch, kteříž toho náboženství se přidržejíce, říkají však o vlastních svých kněžích, že nejsou než dynovitě šelmy (formálních slov užívám) a že není mezi nimi dobrého ani jednoho: oni však že se přidrží té cesty proto, že prý víra sama katolická dobrá jest. Ježto, ó člověče, rady Kristovy uposlechnouti slušelo, jenž dí: Po ovocích

jejich poznáte je. Dobrý strom dobré ovoce nese; zlý pak strom zlé ovoce nese. Nemůžeť strom dobrý zlého ovoce nésti, ani zlý strom dobrého ovoce vydávati. Mat. 7. Po ovoci tedy života o stromu učení souditi náleželo.

A Apoštol k Filip. 3 pověděl, že ti služebníci, kteříž nechodí tak, jakž na apoštolech toho příklad, ale pasou břicho své a jemu jako Bohu slouží, v mrzkostech kochání majíce a o zemské věci stojíce, že jsou nepřátelé kříže Kristova a konec jejich že jest zahynutí. A tuť stojí regule Kristova: Když slepý slepého vede, oba do jámy upadnou. Luk. 6. Nu kdož by tedy lidi tyto tak nešlechtné za Kristovy služebníky, za správce církevní a za pastýře duše své mohl a chtěl míti? Bohu díka, kterýž před takovými hltavými vlky ochránil duše naše.

Šesté, podezřelé může býti při římské církvi i to, že na větším díle vzdělává se ramenem lidským, mečem, ohněm, vězením, vypovídáním, poskytováním darů, slávy etc. Dobrovolně a z čtení pilného Písem svatých aby kdo k ní chuti nabyt, málo jest, bojím se, příkladů, aniž také oni stojí jinak než z jedné strany násilím a mocí, proto že zprotiviti se nesnadno, z druhé strany pohodlím světa, kteréhož svým ctitelům dodávají. Sic nechat' přec odloží meče a ohně a Božím slovem se bojuje zvědí či bude vítězství.

Nechat' se odejme tomu náboženství sláva světa; mocnářové a potentáti nechat' od něho odstoupí a jeho násilně nehájí; necht' tuční duchodové a prebendy kněžím pomínou; podíváme se, mnoho-li jich tam zůstane: a podlé toho jestli tam té víry jaká taková sladkost, aby i uprostřed protivenství a utrpení při sobe mocně držela, jako při naší straně se vidí.

Ó přejisté jest, že jakož mocí stojí, tak kdyby moc klesla, hned by všechno narůzno se rozprchlo; málo by se jich pro víru římskou dalo pálení, stínati, mordovati: tak jakž sami to jiným činíce, stálost spatřují.

Sedmé, v církvi římské vidíme spletení a smíchání moci světské s duchovní: takže papež nejen biskupem jest, ale také mocným pánem a nyní vlastně monarchou světa, kardinálové, arcibiskupové, biskupové jsou a píší se knížata, preláti, mniši, kněží pozemská zboží mají a nad nimi panují. Kamkoli se obracejí, houfové služebníků za nimi jdou v zbroji neb drahém rouše, sedají v soudech zemských a rozepří světských se dotýkají a jimi zanášejí; vedou války a vojny; a sumou žádné není věci při vrchnostech světa, kteréž by oni také neprovodili.

Tedy posuď křesťanský člověče, kněží-li to býti mají? Služebníkům-li církve to přináleží? Kristus u svatého Luk. 22 k apoštolům takto řekl: Králové národů panují nad nimi, a kteříž nad nimi moc mají milostiví slovou. Vy pak ne tak. To hle Kristova řeč: Vy ne tak. Našim pak panům prelátům líbí se tak. S nimiž věř, že to tak dobře, jestliže kdo lidem více nežli Kristu věřiti smíš. Ale patrněť každému, kdož oči má a rozum, takovéto zmíchání moci světské s duchovní návěští dává, že tu spletky jsou.

Naposledy, měloť by i to v myslí lidem jakž takž váznouti, že papež mnohé od mnohých nářky na sebe má a veřejný v světě o něm pokřik jde, že Antikristem jest. Nevěří-li kdo tomu, cele měl by aspoň zastaviti se při tom a povážiti té věci pilně, aby sám vyrozuměl, jestli pak co toho, či nic, tak aby aneb jist byl, že pokřik daremní jest a že tam spasením bezpečen jest; aneb porozuměje, že papež jest vpravdě Antikristem, aby vzdálil se jeho svodu a vychvátil duši svou z nebezpečenství; nebo mnoho na tom záleží, jakž v kap. 24 ukáží.

5. Že Písmo svaté jest základem víry a náboženství, ne církev: a že Písmo šetřiti musí, kdož náboženství vyrozuměti chce

Přistoupím k tomu, abych retuňk ukázal proti těm věcem, kterýmiž svůdcové ti světa přeluzují (jakž s. Petr mluví) duše neustavičné a k zmámení přivodí. Trojího pak užívají prostředku: jedno, matou lidem základ náboženství. Druhé, hanějí obnovené církve a služebníky její, jakž nejvíc mohou, a v podezření, že církvi nejsou, uvodí. Třetí, sebe a své věci divným, vymyšleným způsobem velebí a vychvalují. Ku potřebě tedy prostějších, kteříž by sami ne všelijak svodům vyrozumívati mohli, připomena tuto některé jejich řeči, ukáži, že nic nejsou než pouhé lži, žvanice, sofismata a řeči lstivé, cokoli oni v těch příčinách vynášeti obyčej mají.

Nejprve pravím, že matou ti svůdcové lidem základ, jehož by se při náboženství držeti měli. Základ pak víry a náboženství jest Boží slovo, v kterémž Bůh vyjevuje vůli svou a ukazuje, co se kde věřiti má neb nemá: item jací skutkové jemu se líbí neb nelíbí. Takže o obojím tom, i o víře i o životu křesťanském slovo Boží nás zpravuje, a jakož kněží odtud všemu svému umění učiti se mají, tak i jiné k tomuž věsti. Tito pak nerci-li lidu k Písmům nevedou, ale od nich raději odvozují, a že víře nejlépe se od církve naučiti každý může, tomu učí. Prvé bývalo říkáno v církvi: toto praví Hospodin; takto psáno jest v zákoně a v prorocích; toto přijali jsme ode Pána. Nyní pak v církvi římské jiní znějí hlasové: takto nařídila církev; toto jest usnesení tridentského concilia; takto praví s. Béda, s. František etc.

Neříkají oni, což onen pobožný král Jozafat lidu izraelskému říkal: Věřte Hospodinu, a stane se vám věrně, věřte služebníkům jeho, a šťastně se vám povede. Než říkají oni: Věřte církvi, a neomezíte se; věřte kněžím katolickým, a nebudete svedeni: ježto nic se neobmejšlí než to, aby svedeni byli. Tu pak, když na důvody tázání bývají, proč jím raději než jiným věřiti se má, utíkají se k starožitnosti své, vzácnosti církve římské, k divům a zázrakům, kteréž prý někteří mezi nimi činiti mohou, a tak dále. Písmo že jest litera mrtvá, nejistá, kterouž sobě kdo jak chce vyložiti může: ale

svědectví církve že jest jisté, ona že blouditi nemůže, protože ji Duch svatý spravuje. Ale však to nic jiného není než dílo podvodu: rádi by Písma lidem z rukou vzali, aby podlé Písem o nich a o učení jejich soudu činěno nebylo; protož jinam lidi vedou, ó chytráci lstiví, neostojíť vám to věčně, jisti tím buďte.

Pojďte, ó křesťané, dejte sobě ukázati pravý grunt, základ a pravidlo, kterýmž se spravovati můžete a máte, abyste pravdu od svodu rozeznati mohli. Nastavte uší i vy, svůdcové, a poznejte, že svodíte lidi, když je od Písma jinam vedete. Dokáží pak toho nejprv nepřemoženými důvody a svědectvími Písem svatých a prvotní církve učitelů, nýbrž i příkladem předešlých svatých, že cokoli věřiti se má, z Písma bráti se má: a podle toho že samo Písmo svaté jest nejvyšší soudce a rozeznatel v rozepřích o náboženství a že všichni křesťané Písma čísti a podlé nich soud o náboženství činiti mají.

A protož ptám se nejprve každého, kdožkoli za křesťana jmín a držán býti chce, věří-li tomu, že Písmo svaté jest Boží slovo, totiž že svatí oni Boží lidé, proroci a apoštolé, ne sami od sebe mluvili a psali, než od Ducha Božího puzeni a nadšeni byvše, a podlé toho že věci v Písmě obsažené samého Boha řeči jsou. Jestliže my to věříme, křesťané, jakož věřiti musíme: což z toho jde, než že Boha máme v Písmě mluvícího a podlé toho že tu Boha poslouchati a jeho hlasem se spravovati jsme povinni? A což má milejšího býti pobožné duši jako to, když může samého Pána svého hlas slyšeti a od něho o vůli jeho vyrozumívati? K tomu zdaž nás Pán Bůh sám v slovu svém k tomu nezavazuje, abychom na jeho zákon a řeči pozor měli, a ne na něco jiného?

V pátých zajisté knihách Mojžišových 5, 1. 32, napsáno jest: Slyš, Izraeli, ustanovení a soudy, kteréž já mluvím v uši vaše, učte se jim a vskutku jich ostříhejte; neuchylujte se od nich napravo ani nalevo. A že ne jen samým kněžím, než všechněm, co v zákoně psáno jest, náleží věděti, o tom v též knize, kap. 31, 11. 12. 13, takto Pán Bůh mluví: Když přijde Izrael a postaví se před Bohem svým, čísti budeš zákon tento přede vším Izraelem v uších jejich, shromáždě lid, muže i ženy i děti i příchozí, kterýž jsou v branách tvých, aby slyšice učili se a báli se Hospodina Boha svého. A opět: Synové také jejich ať slyší a učí se báti se Hospodina po všecky dny, v nichž živi budete. A Žalm 1 praví: Šťastný ten člověk, kdož v zákoně Páně

přemýšluje dnem i nocí.

A že i vrchnostem obzvláště náleží povědomu býti Písem, takto o tom Bůh poroučí, 5 Moj. 17, v. 18: Když dosedne král na stolicí království svého, vypíše sobě zákon tento do knihy a bude jej míti při sobě a čísti jej bude po všechny dny života svého, aby se naučil báti Hospodina Boha svého. A k Jozue, vévodovi lidu svého, řekl: Neodejdet' kniha zákona od úst tvých, ale přemýšlovati budeš o něm dnem i nocí, aby ostříhal a činil všecko podle toho, což psáno jest v něm. Nebo tehdež šťastný budeš na cestách tvých a opatrný. Jozue 1, 8.

A že když rozeprě o náboženství vzniknou, k Písmům se všichni obracetí máme, Izaiáš 8 to ukázal, tak mluvě: Řekli-li by vám „Dotazujte se na hadačích“, rcete jim „Nemá-liž se lid na Bohu svém dotazovati, k mrtvým-liž místo živých půjdeme?“ Anobř k zákonu a k svědectví; pakli by neomluvili podle slova toho, nevzejde jim záře. Podle toho Kristus Pán, ačkoli Bůh pravý byl, sám z sebe víry hodný (Jan 8, 14), však aby k čemu jest Písmo, ukázal, také se k zákonu a svědectví s svými odpůrci odvolával. Jan 5, 39: Ptejte se na Písma. A učedníkům sám z Písma dovozoval, Luk. 24 a jinde. A když farizeové znamení od něho z nebe hledali, nechtěl jim zázraky svého učení dovozovati, než ukázal jim do Písma na Jonáše proroka. Mat. 12, 39.

Podobně i apoštolé svého učení z Písma dovodili i posluchače své tam vedli, aniž za zlé měli, když posluchači jejich kázání podlé Písem zkoumali, nýbrž chválili jim to. Tak zajisté s. Petr dí: Mámeť přepevnou řeč prorockou, kteréžto že šetříte jako svíce, jenž svítí v temném místě, dobře činíte, až by se den rozednil a denice vzešla v srdcích vašich. 2 Petr 1. A Berienští znamenitou chválu získali od svatého Lukáše, že slýchajíce apoštolská kázání, na každý den rozvažovali Písma, tak-li by ty věci byly, jakž Pavel mluvil.

Podobně i prvotní církve učitelé a biskupové na Písmě svatém všecko zakládali i své posluchače k čtení Písem s prosbami napomínali, čehož já pro zahanbení vás, ó svůdcové, obšírněji tuto připomenouti liknovati se nebudu. A to proto, že vy na staré učitele, Patres, velmi se odvolávati obyčej máte i v tomto artikuli, když dověrnost lidu svého od Písma k sobě samým, a jakž vy mluvíte, k církvi obracíte. Ukáže se, že nejste Otců těch věrní synové, ale napořád všickni cizoložnata, v šlépějích jejich

nekrácející, než na odpor jím podvodné věci vynášející.

Nejprv Basilia Velikého připomenu, kterýž tak dí: Oportet omne verbum aut rem confirmare testimonio sacrae scripturae ad certitudinem quidem ac perfectionem bonorum, ad confusionem vero malorum. To jest: Musí každé slovo a každá věc potvrzena býti svědectvím Písma svatého, a to pro utvrzení dobrých a pro zahanbení zlých.

Tentýž: Si fidelis est Dominus in omnibus sermonibus suis et fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in veritate et rectitudine: manifesta est elapsio a fide et superbiae crimen, aut reprobare quid ex his, quae scripta sunt, aut superinducere quid ex non scriptis, cum Dominus noster Jesus Christus dixerit: „Oves meae vocem raeam audiunt." Jestližeť prý věrný jest Pán ve všech řečech svých a věrná všecka jeho přikázání, jakožto kteráž jsou utvrzená až na věčnost věku podlé pravdy a přímosti: patrné jest odstoupení od víry a znamení nadutosti chtítí něco z toho, což napsáno jest, zamítati aneb něco, čehož psáno není, do církve uvoditi. Nebo Pán náš Ježíš Kristus řekl: Ovce mé hlas můj slyší.

Tentýž: Scriptura divinitus inspirata arbiter a nobis constituatur, et apud quos inventa fuerint dogmata divinis sermonibus concordantia, his omnino etiam veritatis suffragium accedet. Postavme prý za soudce a ubrmana mezi sebou Písmo, a při které straně učení nalezeno bude s božskými řečmi se srovnávající, ta bezpochyby strana bude míti svědectví od samé pravdy.

S. Ambrož pověděl: Sanctis scripturis non loquentibus, quis loquetur? Nebudou-li Písma s. mluvíti, kdož bude mluvíti?

S. Augustýn takto: Accipiamus per os Jesariae sancti divina responsa et eius ora tanquam Dei oracula sciscitemur. Sileant humanarum contentionum animosa et permiciosa certamina, inclinemus aurem verbo Dei, dicat Jesaias etc. To jest: Vezměme skrze ústa Izaiášova odpověď Boží a z úst jeho, jako by Bůh sám mluvil, doptávejme se. Nechať mlčí svárlivé lidské hádky, k Božím slovům nakloňme ucha, nechť poví Izaiáš etc.

Tentýž Augustýn v též knize často na donatisty dotírá, aby mu to v Písmě přečetli, co mluvili a učili. V kap. 15 praví: Legant nobis hoc de scripturis, et credemus. Hoc, inquam, nobis ex canone divinatorum librorum legant. A v kap. 16 mluví v tento smysl: Odložíte tedy takových řečí, nechť nám církev svou ukáží, jestliže mohou (totiž donatisté), ne z řečí afrikánu, ani z

dekretu concilií svých, ani psaní disputatorů nějakých, ani z divu a zázraku podvodných (protože i před těmi řečí Pána svého vystřáhnuti jsme), ale z příkázání zákona, z předpovědění proroků, z žalmů svatých, z slov samého pastýře našeho, z apoštolských kázání etc.

A málo níže tato slova klade: *Utrum ipsi ecclesiam teneant, non nisi divinarum scripturarum canonicis libris ostendant.* To jest: Oni-li jsou pravou církví, nechť toho z božského Písma a kanonických knih dokáží.

Tertulian, Otec s., takto napsal: *Aufer haereticis, quae cum ethnicis sapiunt, ut de scripturis solis quaestiones sistant, et stare non poterunt.* Odejmi kacířům smyšlenky, kteréž s pohany zároveň mají, tak aby z samých Písem otázky přednášeli, a nebudou moci ostáti.

Origenes: *Necesse est scripturas sacras in testimonium vocare. Sensus enim nostri et enarrationes sine iis non habent fidem.* Musíme všudy Písma s. k svědectví přivoditi. Smyslové zajisté naši, kteréž bez Písma vynášíme, nemají víry.

Jan Zlatoústý těmito slovy píše: Jestli koho vidíte mluvícího, že by Ducha svatého měl, jak však nemluví podlé evangelia, ale své vlastní věci vynáší, jistí buďte, že ten sám od sebe mluví a Ducha svatého v něm není.

In Act. hom. 33 tentýž: Poněvadž Písmo přijímáme, kteréž jest sprostné a pravé, snadnoť jest každému souditi; srovnává-li se kdo s Písmem, křesťan jest, nesrovnává-li se, není křesťan.

Tentýž: *Audite, obsecro, seculares komines, comparate vobis Biblia, animae pharmaca; si nihil aliud vultis, vel Novum Testamentum acquirite, Apostolorum Acta, evangelia, eontinuos et sedulos doctores.* To jest: Slyšte všickni, prosím, z obecného lidu, zjednejte sobě biblí, lék duše. Nemůžete-li s více býti, aspoň Nový zákon sobě opatřte, Skutky apoštolů, evangelia to jako ustavičné a věrné učitele vždycky při sobě mějte.

A co se tím více zanášeti mám? Všecka psaní svatých těch mužů ukazují, že všecko potěšení jejich v Písmě bývalo, na to se vždycky odvolávali, své posluchače i napomínáním i prosbami k témuž vedli. Viz, ó křesťanský lide, čeho se vám nejlépe držeti jest, nýbrž nejpočívější. A k zákonu a k svědectví zření mějte, aby vám vzešla záře a rozednilo se v srdcích vašich světlo Boží.

Ale čím pak svůdcové lidi od Písem svatých odvozují? Ohleďte také těch sofistat, aby jejich nestydatost a cejchované svědomí tím patrnější bylo. Říkají předně, že Písmo jest zatemnělé a nesrozumitelné: protož je lépe jest kněží se ptáti, když čeho potřeba, nežli aby sám člověk do Písma se pouštětí měl. Načež odpovídám s Apoštolem: Jestliže zakryté a zatemnělé jest evangelium naše, těm, kteří hynou, zatemnělé jest. 2 Kor. 4. Sic z vyvolených Božích žádný nikdy nenařikal, aby mu v Písmě tma bylo; nýbrž vždycky pobožní z Písma nabývali jasného světla k známosti věcí Božích. Protož David řekl: Svíce nohám mým jest slovo tvé, Pane. Žalm 119, v. 105. A před tím pověděl: Z přikázání tvých rozumnosti jsem nabyt, Bože můj.

Item v. 130: Začátek učení tvého osvěcuje a vyučuje sprotné rozumnosti. A Chrysostonius, hom. 44 in Math.: Non abscondita est veritas in scriptura, sed obscura iis, qui eam quaerere nolunt. Není prý pravda v Písmě ukrytá, než ukrytá jest těm, kteříž jí hledati nechtějí. A protož lež jest, aby Písma tmavá byla: nejsou tma, než jsou svíce jasná, svítící v místě temném. 2 Pet. 1, v. 19.

Říkají: Vždyť jsou tam tajemství, kterýmž ne každý rozumí! Odpověď: Toť jest jisté, žeť tajemství jsou, jako i všecka víra naše tajemství jest. Odkud nejlépe těm tajemstvím víry se učiti? My pravíme, že z Písma, poněvadž tam složena i vyjevěna jsou. Říkají ještě: Laiici nerozumějí tak vysokým věcem! Odpověď: Kohokoli Duch s. spravuje a osvěcuje, každý rozumí tak mnoho, jakž mu k spasení potřebí. A Duch s. není k doktorským čepicím ani k kněžským pleším přivázán: než praví Kristus, že ho dává Otec nebeský těm, kdož ho za něj prosí. Luk. 11, 13. A David svědčí, že těm, kteříž se bojí Boha, zjevována bývají tajemství, Žalm 25, 14. A Šalomoun dí: Ohavností jest Hospodinu převrácenec, ale s upřímnými jest tajemství jeho, Přísl. 3, 32.

Mají opět obyčej říkati: Písmo nedokonalé jest, neobsahuje všeho, což se věřiti má. Odpověď: To jest na potupu Bohu. Nezjevil-liť nám všeho, co věřiti máme, tehdy, aneboť jest závistivý, jakožto kterýž nepřál nám plnější známosti; aneboť neuměl toho tak jasně v Písmě oznámiti, jako to církev římská umí. Ale oboje to jest rouhání. Věř tedy, pobožný křesťane, Davidovi raději, kterýž praví: Zákon Hospodinův dokonalý jest, občerstvující duši, moudrost dávající neumělým. Žalm 19. Věř Irenaeovi,

s. Otcí, že Písmo dokonalé jest, jakožto od Boha a Ducha jeho poslé. Věř Augustýnovi, že v tom, což Písmo v sobě zřetelně obsahuje, všecko se nalézá, což přináleží k víře a životu pobožnému.

A proč by Bůh tak tuze zapovídal přidávati a ujímati svému zákonu, kdyby nebylo všeho v Písmě, čeho potřeba? 5 Hoj. 4, 2 dí Pán Bůh: Nepřidáte nic k slovu, kteréž já přikazuji vám, aniž co ujmete od něho. A Šalomoun také tak radí, pravě (Přísl. 30, 5. 6): Všelíká výmluvnost Boží přečištěná jest, nepřidávejž tedy k slovům jeho, aby tě nekáral, a byl by ve lži postižen. Ó kéž to soudí ti svůdcové a přestanou Písmo z nedokonalosti obviňovati!

Ač pravdu sic mluví na svém místě, že Písmo jest nedokonalé; jim totiž. Nebo když chtějí k stvrzení svých artikulů (o přednosti papeže, o jeho nad celým křesťanstvem moci, o mši, o vzývání svatých, o očištcí, o Antikristu, o svobodné vůli etc.) z Písem hledati důvodu, nic nemohou najíti. Tož chytí leckdes některé povědění, natahují ho divně, jak se přece k předsevzetí trefovati nechce. I což tedy říkati mají? Než Písmo jím nedokonalé jest, poněvadž jím důvodu nedodává, jakýchž by oni k svým věcem potřebovali.

Podobně také, že jim Písmo zatemnělé jest, snadno se věřiti může. Nebo nepustí oni k čtení Písma žádného, leč kterýž by prvé v artikulích jejich utvrzen byl a byla by naděje, že zviklán nebude. Ten maje v hlavě nasbíraných divných smyslů, vejde do Písma, čte, najde tam jinaké mluvení, nežli jakémuž přivykl, věci také od svých věcí rozdílné aneb jím odporné: tož mate se jemu vespolek, neví, jak to jedno s druhým srovnati, i zoškliví sobě Písmo, zdá se jemu, že on věcem náboženství bez Písma lépe rozumí. I radí jiným také tak, a že Písmo jest nesrozumitelné, toho dovodí. Ježto kdo přináší k čtení Písma srdce Davidovo, pokorné, Boha a vůle jeho milovné, učiti se žádostivé: ten jasně srozumívá Božím věcem, nic mu zatemnělého není, což k spasení přináleží, a nalézá tam také plnost dokonalosti a divné poklady tajemství Božích.

Neostýchají se i takových řečí vynášeti: Písmo prý čísti jest lidu prostému nebezpečné. Může se odtud ledajakýchs bludných smyslů nabýti. Odpověď: Lžeš, satane, aby se z Písma bludu nabývalo. Nabývá se z Písma světla Božího a rozumnosti spasitelné, jakž Žalm 119 ukazuje. Než bludy pocházejí z pošetilých hlav, jakéž jsou jezuitské, těch, kteříž nepřicházejí k Písmu, aby se učili, než aby jich k svým myšlénkám natahovali, o čemž málo napřed něco připomenuto. Sic o Písmu svědčí Apoštol, že jest

užitečné k učení, k trestání, k napravování, k správě, kteráž jest k spravedlnosti, aby byl člověk dokonalý etc. 2 Tim. 3, 16.

Jinakť svatí Otcové předešlé církve o tom smýšleli a psali, t. že bludové přicházejí z nepovědomosti Písma. Chrysostomus zjevně naproti vám, svůdcové, volá těmito slovy: *Scripturarum ignoratio baereses peperit, vitam corruptam invexit, omnia sursum deorsum miscuit.* Písem prý nepovědomost plodí kacířstva, uvodí nepobožný život a všecko vzhůru kořenem převrací. A Kristus Pán podobně k saduceům řekl: *Bloudíte, neznajíce Písem.* Mat. 22, 29.

Ach jak to právě i při římanech, že bloudí, neznajíce a nechtíce znáti Písem! Oh patrné jest, že ne proto Písma zbraňují, že by se báli, aby někdo bludu odtud nenabyl, než bojí se, aby někdo odtud světla nabuda, bludům jejich nevyrozuměl, jakž se stávalo mnohým a stává. Chtěli by, abychom se kněží (t. papeženských) ptali na Písma; ale jak to mámo činiti, když Písma svatá tak, jakž již ukázáno jest, naříkají, je falšují a lidem z mysli a srdcí je vyrážejí: své pak bludné a modlářské tradice Písmům s. představují? A protože nedejte se svoditi, ó lidé, nedejte se od Písma k lidským řečem vésti!

V Písmě zní hlas Kristův. Nebo on mluvil skrze proroky a apoštoly. Ovce pak Kristovy hlas Kristův slyšeti a od cizího uši odvraceti mají, Jan 10. Následujte Beroenských, ó křesťané, srovnávejte na každý den s Písmem to, což buď od římské, buď od evangelické strany slýcháte. Písmo Boží milujte, jeho za lucernu na cestě spasení užívejte; slibuji vám s Davidem s., že vám dodá rozumnosti právě (Žalm 119, 104) a rozsvítí vám svíci v srdci vašem, abyste v světle krácejíce, vesele po cestě spasení jíti mohli. V kterémž světle jdouce, budete jasně viděti, odkud jdete a kam jdete; aniž o tom pochybovati bude potřebí. Uzříte i divná vůkol cesty rozcestí, po nichž se jako ve tmách slepci světla tohoto Božího nemající a jím se spravovati nechtějící motají. Dejž ten rozum Pán všechněm, kterěz spaseny míti chce, pro milosrdenství své.

6. Že církev blouditi může a že pod papežem římským víc než kdy v světě zbloudila a bloudí ještě

Aby svůdcové snáze lidi od Písma odvedli, mnoho tlachají o církvi, a že ona jest sloup a utvrzení pravdy a že blouditi nikdy nemůže a podlé toho, kdož jen slepě církve se drží a věří, cokoli ona věřiti poroučí, že dobře činí a nezabloudí.

Ale na ty tlachy aby se odpovědělo veřejně, nejprv mluvití budu o církvi (jenž jest počet věrných ctitelů Božích) a ukáži, že klam a podvod jest, aby církev Boží blouditi nemohla: a potom příkladem jejich té milostné církve to též prokáži: a tak je vlastními jejich věcmi přesvědčím.

Nejprv pak posuď, prosím, každý sám, co jest to říci, že církev blouditi nemůže, než říci, že lidé blouditi nemohou? A což pak Pán Bůh praví, že všeliký člověk lhář, totiž k oklamání snadný? Jestližeť anděle zblouditi a padnouti mohli, jak by pak člověk takovou sobě dokonalost připisovati směl?

Druhé, jestližeť církev nemůže zblouditi, k čemuž pak jsou Kristovy tak časté výstrahy a napomínání k opatrnosti: Bděte, modlete se; vystříhejte se falešných proroků; vizte, ať vás žádný nesvede, etc.? Jakéž řeči často k milým svým učedníkům a apoštolům mluvíval, kteříž církvi byli. Patrněť jest, kdeť potřeba opatrnosti, že tu nebezpečnoství před rukama býti musí. Komu třeba šetřiti, aby nepadl, jistá věc, že padnouti může.

Třetí: Jestližeť církev Boží ztratiti může zákon Boží, může také ztratiti učení zákona a pozblouditi od víry pravé; to jest jisté: ale jisté jest také, že církev ona izraelská byla ztratila zákon Boží, a za několik set let neměvše v rukou té lucerny Boží, ve tmách tápali a skrze to divní neřádové v církvi se byli rozmohli: až za času Joziáše zase zákon nalezen a nejedna poblouzení napravena. Viz o tom 4 Král. 22. A poněvadž předešlých let také Písma s. do kouta zastrčena byla a legendy toliko, dekretáře, mšály etc. v užívání byly: nemohla-liž také církev zblouditi?

Čtvrté: Ukazují příkladové všech věků, jak to pravé jest, že by církev

blouditi nemohla. Nebo když příběhy církve prohledáme, poznáváme, že nic snáze nebyvalo lidem nikdy, i v církvi postaveným, jako blouditi. Připomenuto o tom napřed v kap. 1, že první církev, s Bohem v ráji bydlející, zbloudila; izraelská církev na poušti, každodenní divy a zázraky vídající, přece bloudila. Aron, od samého Boha volený církve biskup, také zbloudil a v modlářství uběhl, když zlaté tele lidu ku počtě vystavil. Mojžíš sám, každý den s Bohem mluvívaje, i on zbloudil. 4 Moj. 20, 12.

Za času králů izraelských celá církve zbloudila, ježto nejen kněží a nejvyšší biskupy měla, ale i proroci, jedni za druhými přicházejíce, jí zachránili. Takže Jeremiáš o způsobu církve za svého času pověděl, že všecko porušené bylo, od kněze až do proroka. Jerem. 8, 10. A Izaiáš, že nevěstkou ohyždnou učiněno město Boží věrné. Izai. 1, 21.

O nové církvi po Kristu (napsal Eusebius, lib. 3 c. 32, že) Egesipus, svatý muž, za svého času říkal, že panna byla až do smrti Jana evangelicy; potom, jakž apoštolé zemřeli, že se hned kacířstvími rozličnými rušiti začala.

Ale aby patrnější bylo, že církve nemůže býti jistým základem víry, ptám se: Koho tuto míní církvi? Kdo jsou to ti, kteréž tak tuze drží Duch s., aby blouditi nemohli, a od nichž raději nežli z Písma učiti se máme? Řeknou svým obyčejem, že jsou Patres, doktoři a učitelé první církve. Item concilia a sněmové církevní, na kterýchž shromažďovali se biskupové a o věcech k víře přináležejících dekrety a úsudky činívali. Item řeknou, že papež, jakožto hlava církve, ten jest, jehož řeči neomylné jsou a na nichž víru svou zakládati sluší. Pohleďmež tedy, jak to státi může.

Co se dotýče Patres, z tohoto se může znáti, mohli-li či nemohli blouditi, že jmenovitě oni mnohé věci odporné sobě psali a učili: nejen jedni s druhými se neshodli, ale i sami po sobě opravujíce a předělávajíce. Jako ku příkladu s. Jeroným a Rurinus, oba dobří, pobožní, svatí muži a církve učitelé, tak proti sobě příkře psali a disputovali, až Augustýn nad tím naříká, torno 2 Epištola 15 ad Hieronymum. Tak i jiní mnozí rozdílné smysly mezi sebou měli, jakž učeným to známé jest. Augustýn s., již stár jsa a přehlédaje své knihy, zná se, že mnohá poblouzení a přehlédnutí našel a poznal: a protož nechtěje, aby jiní po něm blouditi měli, sepsal dvě knihy, kteréž nazval Libros retractationum (Knihy odvolání), v nichž ukazuje, kde co zle smýšlel a psal a jak by lépe býti mohlo. Jakž tedy to pravé jest, že

Patres nebloudili, poněvadž sami poblouzení poznávali i jedni druhé z toho vinili?

Řeknou-li, že concilia blouditi nemohou, ptám se opět: Jakž pak to tedy začasté concilia proti sobě bojují? Jedno tak, jiné jinak učí? Ku příkladu: nicenské concilium potupilo Ariovo o Kristu učení. Naproti čemuž jiná, poslednější concilia učení Ariovo schválila, t. concilium Sarricensum, Smyrnense, Mediolanuni, Ariminense, Seleucianum. Kalcedonské concilium potupilo Eutycha; efezské concilium zase jej očistilo. Concilium Numidiaie, na němž přednost držel s. Cyprián, poroučí ty, kteříž od kacířů křtění byli, znovu křtíti a nazývá křest kacířů d'áblovým koupelem; kartaginské concilium pak čtvrté takové křtu opětování tuze zapovídá.

Některí sněmové církevní obrazy zapovídají, jako Toletanum can. 12, Elibertinum can. 36 a jiná. Některá zase obrazy schvalují, jako Nicenum sub Ireneo, Constantinopolitanum 6 a La-teranense sub Stephano III. Manželství kněžské schvaluje sněm konstantinopolitanský, o němž dist. 31, can. Quoniam. Item nicenský, ibid. can. Nicena, a jiná stará concilia nejedná. Naproti tomu jiná concilia manželství kněžím zbraňují, jako Neocaesariense, Calcedonense, Carthaginense 5, Aurelianense etc. O čemž viz tamtéž can. 1. 3. 16. 17. 22. 39. Tak i o jiných věcech často odporní sobě dekretové na conciliích dělání byli, jakž každému jest známé, kdož do Akt conciliorum nahlédl.

Tedy čeho se tu držeti? Komu raději věřiti? A nemohou přece concilia blouditi? Když odporné sobě věci vynášejí, oboje-liž pravé budou? Ó nemoudří, aneb raději nestydatí jezuité! Abyste jen Písma zlehčili, přece z lidí budete bohy dělati? A že blouditi nemohou, jím připisovati?

Ale řeknou: Ne všecka concilia byla řádná. Některá drželi kacíři. Odpověď: A tož jest, o čež činiti máme, že se na concilia spolehnouti nelze, poněvadž tak viklavá jsou. Mezitím nechť povědí, která pak concilia řádná byla. Snad dějí, že ta, kteráž pod správou papeže držána byla? Víím, že na to táhnou. Takže již k tomu přijde, že v kterém concilium papež jest správcem, to blouditi nemůže: a to bez pochyby pro přítomnost papežovu, kterýž Ducha s. sám za řadry nosí, a kdež on jest, Duch s. také býti musí.

Pohledmež již tedy, může-li papež blouditi? Nebo když se to rozhodne, na tom všecko všudy záležeti bude: poněvadž již ani Patres ani concilia bez

něho nic neplatí, aniž by se vědělo, které concilium za řádné míti; kterého také z starých učitelů za Patra, aneb za kacíře držeti. Ač bych pak mohl tuto učení papežské a učení Písem svatých naproti sobě stavěti a čtenáři křesťanskému k soudu představit, srovnává-li se papežovo učení a Písmo, čili zabloudilo odtud. Ale nechám toho do kapitoly 7. Než samých toliko papežů svědectví připomena, přesvědčím nestydaté jezuity a ukáži očitě, že papežové blouditi mohou. Nu necht' vynaloží všecko své umění a všecken vtip svůj, aby mi na to odpověděli.

Toto pak jest, což říci chci. Časté zmínky historici papežští činí o tom, kterak papežové jedni druhé potupovali, jejich prvnější úsudky a dekrety zlehčovali, kazili a vyzdvihovali: ale já jeden toliko připomenu příklad. Když Formosus papež umřel léta Kristova 896, dosedl na stolicí papežskou Stephanus VII, kterýž z nenávisti proti onomu všecka jeho nařízení a ustanovení zrušil a ostříhati jich zapověděl, i nad samým tím mrtvým ukrutnost neslýchanou provedl. Nebo jej z hrobu vykopati dal, z roucha biskupského svlékl, dva prsty pravé ruky, kterýmiž apoštolské požehnání papežové dávají, odtíti a do řeky uvrhnouti, tělo pak jeho v šaty laické obvinuv, tak zahrabati dal. Což Platina vypravujíc dokládá, že ta věc přezlý příklad dala pozdějším papežům, kterýmž prý v zvyk vešlo, aby poslední prvnějších (předků svých) dekrety a úsudky podlé libosti své rušili a kazili.

Tohle papežského kronikáře svědectví! Že zvyk jim jest, aby jedni druhých ustanovení rušili. A že pravé jest to svědectví, dalšími příklady tentýž autor jako i jiní ukazují. Nebo když Stephanus umřel, dostal papežské stolice Romanus I., kterýž Stephana zase potupil a Formosovy dekrety znovu schválil, a aby platnost měly, poručil. Tolikéž i Theodorus po Romanovi učinil, i Jan IX. Více příkladu viz v témž historikovi, jak papežové jedni po druhých předělávali, bořili, kazili, zvláště což píše in vita Sabiniani, kterýž Řehoře Velikého, svého předka, knihy vyhladiti se snažil. Viz také, co píše o životě Pauli II. a jinde.

Sudiž již, kdo rozum máš, jak to pravé jest, že papežové blouditi nemohou. Jestliže Formosus papežem jsa nebloudil, tedyť jistotně bloudil Stephanus, kterýž ustanovení onoho zbořil. Pakli Stephanus nebloudil, tedy Romanus a jiní po něm Formosa zastávající bloudili. Kdeť rozepře jest, jeden práv býti musí a druhý bloudí, to jest přejistá věc. Což pak pro Boha díte k

tomu, jezuité? Přece-liž, zatvrdíc nestydaté čelo, proti tomuto samé pravdy svědectví papežům neomylnost připsovati budete?

Ale dotknu již sofismat, kterýmiž lidem v této věci oči zaslepují. Praví nejprv, že Kristus řekl, Jan 16: Duch s. uvede vás ve všelikou pravdu. Protož prý, poněvadž Duch s. církev spravuje a vodí v pravdě, blouditi nemůže. Ale odpovídám jedno, že to zaslíbení učiněno jest apoštolům, kteříž tehdáž ještě hloupí byli a Kristus pro hloupost jim nemohl všeho, což potřebí bylo, oznámiti. I potěšuje jich, že když Duch s. na ně zázračně sestoupí, že je pojednou naučí všemu a v známost všeliké pravdy je uvede. Jakž se i stalo, že s. Petr na den seslání Ducha svatého pojednou proměněn, tajemstvím Božím naučen a směle přede všemi ty Boží věci hlásal.

Druhé, odpovídám, že Kristus nepraví: Bezpeční sebou budete, když Duch s. přijde, nebudete moci blouditi. Ale praví: Uvede vás v pravdu. Již pak jiná věc jest uvedenu býti v pravdu, a z pravdy nemoci vypadnouti. Ono slibuje Kristus, tohoto neslibuje. Oni starší a biskupové v Efezu také byli v pravdu uvedení. A hle s. Pavel s pláčem předpovídal, že někteří zase z pravdy vyjdou a k bludům se uchýlí. Skut. 20, 30. Nic to tehdy římanům nenapomáhá, že Duch s. jest ten, kterýž lidi v pravdu uvodí: poněvadž lidé, i uvedeni jsouce v pravdu, často z ní zase nešlechtností svou vypadají.

Chytají se římané i toho apoštolského povědění, 1 Tim. 3, 15, že církev jmenuje se columna et stabilimentum veritatis, to jest sloup a utvrzení pravdy. Ale tím pověděním toto Apoštol toliko ukázati chce, že pravda Boží v církvi a s církví jest a ne někde jinde; a že věrní údové církve pravdu učení Božího na sobě jako sloupové nějací držeti mají a jí nikoli neupouštěti. Aby pak nemohli ti sloupové padnouti, toho nepraví; nýbrž patrné jest mnohými příklady, že mnozí, bývavše sloupové učení Božího pravého, potom se káceli a s nimi i jejich vyznání.

Nedejž tedy se mámiti žádná pobožná duše: ale věř, že lidé lidmi jsou, snadně blouditi mohoucí. Slovo pak Boha našeho jest samá pravda. Jan 17, 17. Ono jest jistější a stálejší nad nebe i nad zemi: Lidské věci a řeči pomínou, ale ono zůstane na věky. Luk. 21, Izai. 40. Ono jest svíce, jenž svítí v místě temném. 2 Petr 1. A protož ještě pravím hlasem Božím: Nemá-liž se lid na Bohu svém dotazovati? Budiž tedy naše patření, kdož jsme koli Boží lid, k zákonu a k svědectví. Pakli kdo nebude chtíti, nevzejde mu záře. Izai. 8.

7. Že čímž papežovi náchlebníci evangelickou stranu hyzdí, nic není

Druhého prostředku užívají svůdcové k svodům svým, že divným, vymyšleným způsobem hanějí a v ošklivost uvodí obnovené církve a služebníky její. Připomenu něco toho pro potřebu sprostnějších a odpovím, což potřebí bude.

Nejprve pak, obyčejné jim jest říkati, že jsme odtrženci a odštípenci od církve. Ale odpovídám: Kdyby doložili od církve papežovy, dobře by mluvili. Nebo takt' jest, že církve Kristovy evangelické papeže a jeho veliké bludy, svody, nečistoty, tráveniny a modlářství opustily. A jakož velmi zle byly by učinily, kdyby v tom smradu, poznavše jej z slova Božího, přece byly zůstávaly: tak zase dobře a svatě to učiněno jest, když se od něho očistily. Nebo v tom naplnily vůli Boží. Mat. 7, 15; Mar. 13, 5; 2 Kor. 6, 17; Zjev. 18, 4. Oslavily pravdu a potupily lež. Zproštěny jsou zahynutí a utvrzeny jsou v svém spasení, neboť toho neučinily z bujnosti nějaké a rozkoše, než z naučení svědomí svého. Nebo co pro to milé slovo Boží, jehož se chytily, snášeti musily a musíme, jest známé světu.

Ó by biskupové římstí tak se byli spravovali, aby od nich odstupovati a jich se vzdalovati potřebí nebylo! Kdož by sobě pokojnějšího a pohodlnějšího života žádati mohl, než jakýž tam jest? A zase kdož by sobě pro leda příčiny takové zvoloval nenávisti, hanění, soužení? Ale o větší věc činiti bylo, nežli aby ušetřujíc papežského rozhněvání aneb sanujíc sebe, Bohu a pravdě jeho potupu, sobě pak a svědomí svému násilí činily. Nebo když poznaly, že papež s svým houfem jest veliký ten Babylon, máté smilstva a ohavnosti, a znaly také onen Boží hlas „Vyjděte z něho, lide můj, abyste neobcovali hříchům jeho a nepřijali také z ran jeho“, ulekly se a poslechly Boha a oddělily se pro bázeň zatracení svého.

Pravé tehdy jest, že jsme odstoupili od církve papežovy. Ale že pak oni veřejně mluví, že odstoupily od církve, tu jest již lest. Nebo když církve obnovené ohavnosti a mrzkosti Antikristovy zavrhly, zdaliž skrze to zavrhly Kristovu církev? Když od nepřítelů a protivníka Kristova

odstoupily, zdaliž odstoupily od pravého základu svaté církve, t. od Krista Ježíše, pána a hlavy církve? Když zavrhly pověry, zdaliž zavrhly víru křesťanskou a katolickou? Když opustily modlářství, zdaliž skrze to opustily poctu Boží? Nikoli jistě. Nýbrž onyno zlé věci opustivše, v těchto dobrých se obnovily a zmocnily.

Že se pak proto ďábel a Antikrist hněvá, na to nám se ohlédati nesluší. Nebo více sluší poslouchati Boha než lidi. Víme zajisté dobře a svědectvím Božím mocně jsme v tom utvrzení, že v našich církvích obnovených všecko máme, což ku podstatě pravé církve Kristovy míti jest potřebí a což měla církev s. prvotní za Krista, za apoštolů svatých i potom vždycky: t. že máme pravé Boží slovo, pravou víru křesťanskou v Boha jediného v podstatě božství a trojího v osobách, pravou církev a obcování svatých se všechněmi pravými křesťany, pravé klíče království nebeského, pravé, celé a neporušené svátosti, pravé Kristovy služebníky a posly, učitele a pastýře věrné; a pravý toho cíl, totiž čest a slávu Boží a spasení jistě všechněch v Krista Pána právě věřících.

Kteréžto věci i církev římská se míti praví a v té částce, jelikož o nich něco mluví, má, ale jsou ty věci v jejich církvi zfalšované, zproměňované, zlehčené a smetmi rozličných lidských nálezků téměř zarumované. A toť jest, co jsou církve evangelické opustily, t. faleš a lež, věci Božích porušení, jich zlehčení, marná lidská k potupě Boha a jeho milosti, též Krista Pána a jeho účastnosti, i k vyvrácení víry a spasení lidského bezpotřebně vymyšlená ustanovení.

Nadto, zdaž sama římská církev církvi jest? Částkou církve křesťanské poněkud slouti může, celou církvi slouti a býti nemůže a není. Ač pro mnohé ty bludy a ohavnost, jimiž se zohavila církev římská, nevím, bude-li se k ní chtíti znáti pán církve, Ježíš Kristus, čili jí jako zpronevěřilé a poběhlé nevěstky do konce se odečte. Ale to jest jejich věc: oni se v tom opatřte, já bych jim toho přál, aby i v tom svém hrozném zavedení částkou církve slouti mohli. Než jistěť jest to a patrné, že v té církvi římské jest vůdce i lid velmi slepý, známosti spasitelné Boha a věci Božích prázdný, pověřivý, modlářský, kterýž spasení svého nezná a neví, na čem záleží, v jistotě pak jeho požívati za věc všetečnou a nepotřebnou i s svými učiteli pokládá. Toť hle ta milá jejich církev! To užitek zůstávání v ní, t. slepota a zahynutí.

Ale v jednotách a církvích evangelických lidé pobožní mají světlo Boží, mají s. Písma a z nich známost Pána Boha, Otce nebeského, a jeho veliké milosti, zásluhy Kristovy přehojné i její účastnosti, daru spasitelných Ducha svatého, a toho všeho s mnohou vděčností požívají, víru pravou apoštolskou neb katolickou, ve dvanácti člancích zavřenu, srdcem svým cele drží a ústy svými vyznávají: Pánu Bohu všemohoucímu věrně slouží a v jistotě spasení svého i naději pravé k životu slávy mocně a silně z požívání milosti Boží ustavení jsou.

A tak z toho ze všeho patrné a zjevné jest, že církve obnovené toliko od pletichářů a jejich matlanin odstoupily a k způsobu prvnější, apoštolské církve se navrátily, ničeňož však dobrého, ani toho, což u papeženců ještě z částečky pozůstává, neopouštějíce, jen samu zlost a převrácenost, Bohu a pravdě jeho bezbožnou odpornost mocí víry pravé zamítajíce a ostrým mečem čistého slova Božího suky a pletky d'ábelské rozsekávajíce. A tak pravý smysl věci této tento jest, že jsme toliko od pletichářů odstoupili a k způsobu prvnější, apoštolské církve se navrátili.

Říkají opět: Jestliže víra naše jest zlá, tedy předkové vaši zatraceni jsou, kteříž v tom náboženství živi byli i zemřeli. Odpověď: Kdybychom vám na vzdoru řekli, že jsou zatraceni, poněvadž se Antikrista přidrželi a ortel Boží (Zjev. 14) všechněm šelmy následovníkům kalich hněvu Božího zvěstuje, co byste na nás vzali? Řeknete-li „Nenáleží tak lehce o předcích svých smýšleti“, pročž tedy vy sami toho činiti neostýcháte, vy pokrytci? Proč při těch, kteříž k vám přistupují, takové všetečné soudy trpíte? Nýbrž proč je k nim vedete? Aby třebas o vlastních rodičích svých říkali, že v horoucím pekle jsou a že za ně ani otčenáše přefíkatí nesluší?

Znamé zajisté jsou takové vašich mameluků a od víry odpadlců řeči, kteréž vy nejen trpíte, ale i schvalujete. Měli-liž byste tedy proč spravedlivě na nás se horšiti, kdybychom podobného něco mluvili? Ale uchovejž nám toho Bůh, abychom o předcích svých aneb o komkoli takový soud vynášeti měli: není nám to poručeno. Víme, že zvolen jest jiný k tomu, aby soudcem byl živých i také mrtvých: kterýž, jisti jsme, že křivdy žádnému neučiní.

A není nám poručeno o spasení předků našich se starati, než o vlastní naše. Nás tedy ptáti se můžete, co o sobě smýšlíme, strojíme-li v své víře spasení býti, a vydáme vám počet z té naděje, kteráž v nás jest. Ale i o předcích

našich pravíme toto, že mnozí mezi nimi byli, kteříž uprostřed těch mrákot Antikristových věrně Bohu sloužili a z upřímnosti pravé pobožnosti následovali; a o takovýchť naději máme, žeť jsou v království Božím: anobř smýšlíme, že i nyní mezi papeženci mnozí jsou, kteříž lépe věří a činí nežli sami kněží. A poněvadž mnozí, neznajíce něčeho lepšího, bloudí, mocenť jest Bůh jím odpustiti.

Nám pak, kdybychom vidouce světlo Boží, přece raději temností Antikristových vědomě se drželi, nemohlo by odpuštěno býti, protože bychom proti poznané pravdě, a tak proti Duchu s. hřešili. Nechať tedy předků nechají v pokoji a ne na to, co bývalo, než na to, co býti má se dotazují.

Říkají opět: Vaše církve nové jsou, nedávno povstalé, pikhartská před půl druhým stem let; luteránská tuším před sto lety; kalvinistově ještě jsou poslednější. Odpověď: Může býti, že jednoty ty okolo těch časů se začaly: totiž že okolo těch časů lidé pobožní na rozdílných místech na to se hlučně vydávati počali, aby papeže, svůdce světa, opustili a za ním, poněvadž zlé vede, aby nešli. Ale aby okolo těch časů víra naše, jedněch neb druhých, začítí se měla, to pravda není.

Nebo ne něco nového sobě a nám k věření zarazily ty církve, nenadělaly sobě nových nějakých artikulů víry, než vaše toliko pletichy a matlaniny opustivše, navrátily se k starožitnému apoštolskému, katolickému, v Písmích obsaženému učení a smyslu. Aniž dobrým těm mužům náboženství obnovujícím o to péče byla, aby sobě novým nějakým způsobem podlé mozku svého církev zformovali: než vyhledávali z Písma toliko a z historií, jak apoštolé církev byli spořádali, aby na ten způsob nastoupili. Ne všickni jednotejně, protože i svatých přidržejí se nedokonalosti.

A že učení a náboženství naše není nové, tento jest nepřemožený důvod, že žádných jsme sobě nenadělali legend, dekretářů, kanónů, mšálů, pasionálů etc., kterýchž věcí u papeženců tak mnoho, že biblí mezi nimi ani neznáti, aniž o ní pro své to haraburdí mnoho vědí někteří. My pak všeho toho na stranu odstavíc, jedinkého Písma svatého jsme se chytili, v kterémžto staré učení Boží hned od Adama, patriarchů, Mojžíše, proroků, Krista a apoštolů se vypisuje: toho my se držíme, to všecky naše legendy, mšály, dekretáře etc.

Jestližeť tedy Písma novou víru a učení předkládají, tediť vy pravdu mluvíte, že my novou víru a učení máme. A tušímť naposledy na to přijde, že i Kristus i evangelium i Písma nové věci a neslýchané vám budou, jen abyste vy s svým učním, kteréž jste k podvodu světa pomalu sobě zlípali, za starožité zůstali. Ó smělá smělosti!

A protož doptávali-li by se, jakž obyčej mají: „Kde byla církev vaše před Luterem a před Husem?“, může se odpověditi: Tu, kdež také církev Boží byla za času Eliášova, když bálité modláři plac drželi; jmenovitě kryli se pobožní mezi bezbožnými; zdálo se tehdaž po lidsku, že všickni bálového náboženství jsou; a Pán Bůh Eliášovi řekl, že on sobě ještě sedm tisíc zachoval ctitelů svých, kteříž před Bálem ani kolena nesklonili. Tak když Antikrist v církvi moc opanoval, zdálo se jemu, že všickni jeho jsou; ale jistá věc, že Kristus svých ctitelů pravých mnoho sobě i tam choval. Kniha, kteráž slove Catalogus testium veritatis, o tom zčástky svědčí a množství těch zejména vyčítá, kteříž rovně jako i my nyní ujímali se o slávu Kristovu a bludům antikristianským zjevně odpírajíce, s bezbožnými jha táhnouti nechtěli. Ale jak mnohem více jich bez pochyby bylo, kteříž sami v sobě vzdychajíce, tajně Pánu Bohu čistými srdci sloužili! Semť přináleží, což Apoštol pověděl: Zná Pán, kteří jsou jeho. 2 Tim. 2.

Než necht' nám raději papeženci odpovědí: kde jejich církev byla před tisíci lety; kdo před těmi časy obrazům se klaněl; svaté zmlřé vzýval; odpustky za peníze kupoval; za procesími se toulal; svíc bíledně užíval; na oltářích kádil; kol, čár, křížů po čele a prsích užíval; a tak dále? V pohanstvu něco toho okolo těch času byl by spatřil, mezi křesťany jistě nic. Vizte, blázniví katolíci, kde se původu svého kejklířského a pověrného náboženství doptáte!

Čtvrté, trucuji i tím, že církve obnovené a od papeže odstoupilé mezi sebou nesvorné jsou a samy s sebou bojují, jinak kalvinisté, jinak luteráni, jinak pikharti etc. Odpověď: Pouštíme to, že jest nesvornost, a naříkáme nad tím. Ale vždyckyť ten způsob křesťanstva byl, že na rozdílné sekty roztrháno bylo. V Korintu hned za času apoštolů již se trhali a sekty mezi sebou dělali, někteří říkajíce: „Já jsem Pavlu“, jiný: „Já Apollu“, jiný: „Já Petru“ etc.

Potom po časech apoštolských jaká svornost a jednomyslnost byla, napsal Origenes, že na kolik rot byli roztrháni, že jen jméno křesťanské mezi

sebou obecné měli, jinak naprosto rozdílných od sebe smyslů jsou. A Nazianzenus praví, že téhož těla údové pro rozdílné smysly vespolek se kousali. I Patres někteří příkře proti sobě bojující, jako Theophilus, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus, Rufinus, Hieronymus. Ježto sic všickni byli dobří muži a pravdy žádostiví.

Nyní po všem okršlku světa deset jest jednot aneb sekt křesťanů, z nichž každá jiné a od druhého v něčem rozdílné náboženství má, co se ceremonií a některých artikulů dotýče; totiž: 1. církev řecká, 2. mouřenínská, 3. římská, 4. nestoriánská, 5. arménská, 6. ariánská, 7. luteránská, 8. bratrská, 9. kalvínská, 10. novokřtěnská. Tito všickni kromě těch mrzutých ariánů jméno svaté Trojice vzývají a k víře Kristově se hlásají. Nepochybně tedy k veřejné církvi, v níž směsice jest zlých i dobrých, přináležejí všickni. Ale ó byť bez toho roztrhání bylo! Ó byť lze bylo, abychom všickni křesťané po světě v jedné víře, v jednom řádu stáli! Ale tak to míti chce Pán Bůh a jeho všemohoucnosti a milosrdenství nic se nepřekáží. Musejí i sekty a kacířstva býti, dí s. Pavel, proto aby pobožní zjevení byli. 1 Kor. 11.

Dopouští Pán Bůh i mezi své nejednomyslnost a nesvornost proto, aby jedni druhý cvičili a sami sobě vespolek příčinou byli k modlitbám a k pilnému čtení Písem svatých a vyhledávání pravdy. Takhle Pán Bůh i toho, což se nám zlé zdá, k dobrému lidem a k své slávě užítí umí. Dobřeť jistě i ta evangeliků nesvornost jim posloužila k plnějšimu vždy bludů Antikristových poznávání a poznalých napravování: jakž se po těch sto let dalo, a pravda Boží tím jasněji vypulována.

Řekl s. Petr na onen čas: Poznal jsem vpravdě, že Bůh není přijímač osob, ale v každém národu kdož se bojí jeho a činí spravedlnost, příjemný jest jemu. Skut. 10. Jestližeť to o národech, kteříž ještě v pohanství byli, apoštol řekl, já o křesťanských národech říci smím: Slyštež to z úst mých všickni, že v každém křesťanském národu a v každé jednotě kdož činí spravedlnost a bojí se Boha svého, příjemný jest jemu.

A tak tedy ne k církvi římské ani k církvím evangelickým přivázáno jest spasení: než vznáší se milosrdenství Boží nade všechněmi, kteříž vzývají jméno jeho po všem světě, kteříž je vzývají vpravdě. Joel 2. Takt' vpravdě soudím, že Pán Bůh ne proto zatracovati bude lidi, že nedokonalá byla známost v tom neb jiném artikuli náboženství: ale raději proto, že v čemž kdo poznal Boha a vůli jeho, toho nečinil; a zas že toho, což Bohu a jeho

vůli svaté při víře a náboženství znal odporného, nezavrhl a neopustil. Sic naposledy přišlo by na to, že bychom všickni na zatracení přišli, poněvadž všickni z částky toliko poznáváme.

Nechť tedy přestanou papeženci nesvornost nám odrhati, vidouc, že to štěstí všeho křesťanstva jest. Ač co? Zdaž oni, jedna z těch desíti sekt jsou, sami mezi sebou ve všem svorní jsou? Řeholí mají mezi sebou nesčíslný počet, z nichž každá lepší chce býti nad druhou: odkudž nenávisti a bojové tuzí jedněch proti druhým známi jsou; jenže pod jednu hlavu, papeže, všickni přináležejíce, snášeti se musejí. My pak všickni rovně se v tom srovnáváme, že jednu hlavu svou vyznáváme, Krista, jemuž k rozeznání plnému se chováme.

Proč by tedy tak tvrdého něco zdáti se mělo? Ač zdaž o věci hlavní tak přílišné mezi evangelíky rozepře jsou? V království tomto strana evangelická aneb pod obojí na dvě jest: někteří augšpurské konfesi staré se přidržejí; jiní jí tak oblibují, jakž od Filipa Melanchtona obnovená a vysvětlená byla. A oč pak činiti jest? Kdyby kdo podlé skutků souditi chtěl, najde, že o rozdílná téměř o artikulích některých mluvení: smyslem vpravdě od sebe dalecí nejsou. A byť i to bylo, vždyť proto láska a křesťanské o sobě vespolek smyšlení skrze to vyvraceny býti nemají. Nebo Apoštol tak napsal, Filip. 3: Kteříž jsme dokonalí, to smýšlejme (t. což nejpravějšího jest); pakli kdo v něčem jinak smýšlí, i toť Bůh zjeví; ale k čemuž jsme již přišli, v tom při jednostejném zůstávejme pravidle etc.

Strany ceremonií také jestliže rozdílnost jest, což na tom? Ceremonie vždycky na svobodě bývaly tak neb jinak jich užívati, jakž co k vzdělání slouží. Jinéť sic ceremonie jsou těch, kteříž se řádem administrátorovým spravují, jiné v něčem těch, kteříž k řádu seniora konsistoře přináležejí a jednotou bratrskou šlovou. Ale přejí sobě toho z obojí strany, aby jakž kteří nejvzdělavatelnější soudí, tak ceremonií užívali. Co komu po tom?

Toto naposledy pravím, a směle pravím: sama jednomyslnost žádným znamením církve není. Nebo jednomyslní také byli ti, kteříž zlaté tele sobě slili a jemu sloužili. Jednomyslní byli ti, kteříž proti Kristu jedním hlasem volali: Ukřížuj, ukřížuj ho! Jednomyslní byli proti Kristu farizeové a saduceové a herodiáni: ačkoli jinak nesvorní byli.

Podobné jest, čímž nám oči vytýkají a nás hyzdí že prý církve evangelické

v svém učení jsou nestálé a vždycky se mění, jedni po druhých a sami po sobě opravujíce a předělávající. Ale nechať vědí, že pobožní sobě to ne za hanbu, než za čest počítají, že neústupní v svých věcech nejsou a rádi napravují, když jen poznají, že co může lépe a příhodněji býti povědíno. O nich sic ví se, že stáli jsou v svých věcech tak, že blouditi raději chtějí, nežli se k bludu přiznati. Čehož dejž Bůh, ať se všickni z naší strany vystříhají!

Patrněť jest to, že vašimi bludy tak zmotáno bylo všecko náboženství, že nebylo předkům našim (Husovi, Lutherovi etc.) lze pojednou všeho napravití: a že ještě i nynějším odkázáno, čemu by se z Písma svatého učiti a vždy k dokonalosti větší nésti se mohli. Necht' tedy evangelíkům toho přejí, že své věci nových někdy knih vydáváním napravují a vždy jadrněji a světleji o artikulích náboženství křesťanského mluvíti se učí: když se to jen z Písma a podlé Písma děje, Bohu buď chvála.

Sami nechť-li nic opravovati a od svého upouštíti, ani když se jím bludové jejich makavě ukazují, mohou snad před lidmi stálostí se chlubití; ale myť je s takovou stálostí odložíme soudu Božímu, kterýž o podobné stálosti lidu židovského tak mluvil, Jerem. 8: Chytají se lsti a nechť se navrátiti, obrácení jsou k běhu svému jako kůň k oji; totiž jakž začali, tak jdou. Sic víme, že pobožní nikdy se nestyděli učiti se a i sami po sobě opravovati neb odvolávati; jakž třeba na samém Augustýnovi, svatém Otcí, příklad, kterýž v starosti své, když dlouhým se cvičením v Božích věcech to i jiné lépe vyšetřil, napsal *Retractationum libros*, v kterýchž mnohé věci, jimž prvé učil, odvolává aneb opravuje a vysvětluje.

Vynášejí k zhyzdění nás před lidem i to, že prý evangeličtí predikanti nejsou řádní kněží, nýbrž že nejsou žádní kněží, než prostě laici a chlapi jako jiní, protože od biskupů svěceni nejsou. Odpověď: Tu by již o to činiti bylo, co jest to kněz. Budou-liť ho tak definovati, že jest osoba taková, kterouž biskup oholil, křížem pošmaroval, do ornátu oblékl, do úst a uší mu nadmýchal, mši sloužiti poručil, řádnou manželku míti zapověděl etc, takť by právi byli, že kněží strany pod obojí kněžími nejsou: nebo při svém ordinování těch věcí nemívají. Ale co pak, kdybychom my z Písma svatého ukázali, že na čemž oni kněžství zakládají, to nic není než sama patrná znamení a cejchové šelmy; tak jakž potom v kap. 22. navrženo bude?

A co kdybychom zase ukázali, že kněz nic jiného není než osoba pobožná,

osvícená, tajemství víry po vědomá, oddělená skrze vzkládání rukou kněžských a modlitby svaté posvěcená k tomu, aby nejen o sebe, než i o jiné věřící péči měla, slovem Božím je osvěcovala a svátostmi v jistotě spasení utvrzovala? Z epištol jistě svatého Pavla patrné jest, že to na onen čas sloužil kněz aneb i biskup: jakž o tom vypisuje 1 Tim. 3 a 4, v. 14: Tit. 1, a jinde porůznu. Nic tam se nenachází o vyholování pleší, foukání, mazání, oblékání, svlékání etc. Než to jsou věci bez základu Písem svatých z pověry vymyšlené. Hádejž tedy, křesťane milý, které kněžství jest pořádnější! To-li, k němuž podlé kanónu apoštolských ordinování se děje, čili to, kteréž kejklířským způsobem, s přitiskováním cejchů Antikristových se vykonává?

8. Že se římané starožitností daremně vychloubají

Dotknu také některých sofizmat, kterýmiž sebe a své věci vychvalujete, hloupé mámí. Z těch pak věcí nejobyčejnější jest téměř desatero toto:

1. Že církev římská jest nejstarožitnější.
2. Že jest u víře nejstálejší: nýbrž že jest stálá a nikdy se nemění.
3. Že jest církev katolická.
4. Že se jí slavní potentátové a jiní vzácní, učení muži a obecného lidu největší houfové, a hned celé krajiny a království přidržejí.
5. Že římské církvi Pán Bůh vždycky žehná a prospěch dává.
6. Že svatý Pavel římanům svědectví dal, že jejich víra po všem světě se hlásá.
7. Že biskupové římsští od apoštolů poslušnost mají.
8. Že církev římská od Petra a na Petru jest založená.
9. Že papež na stoličce Petrově sedě, jeho náměstenství drží a jest biskup biskupů etc.
10. Nýbrž že jest Boží a Kristu na světě náměstek, jemuž ku poslušenství všecko lidské stvoření zavázáno jest.

Nejprve tedy o starožitnosti chlouby jejich poslechněme, kteráž víme že jim častá jest v ústech. Mnoho o tom, že nejlépe jest a nejbezpečněji starého náboženství se přidržeti, vypravují. Jejich pak víra že jest hned od Augustýna, Jeronýma, Ambrože a jiných Otců starých, nýbrž od apoštolů a od Krista etc. Ale kdyby na samém řecknutí dosti bylo bez průvodu, museli bychom i černokněžníkům věřiti, kteříž aby zlé své umění schválili a z podezření vyvedli, také starožitností čacky je příkrášlují: nazývají své věci skrytými tajemstvími a praví, že knihy, v nichž taková tajemství popsána jsou, pošly od Athanasia, Cypriána, Mojžíše, Ábele, Adama; Adamovi pak od anděla Rafaele že ukázáno jest to tajné umění.

Ale důvodu potřeba: protož o ty činiti míti chceme. Nebo pěkný plášť jest

starožitnost a pravé jest, že čím starší které učení, tím lepší, poněvadž blud není jiného nic než porušení pravdy, a tak sama pravda starší jest. Ale v tom jest omyl, že lidé neumějí mezi novým a starým rozdílu právě učiniti a často starému nové a novému staré říkají.

Jakž tedy směle oni starožitnost sobě připisovati smějí, tak směle já jim ji odjímám a pravím, že náboženství papežské jest nové, a že apoštolské církvi jest neznámé. Což aby patrněji provedeno býti mohlo, sud' a věz každý, že to starožitným slouti má, co od patriarchů, proroků, Krista, apoštolů a učitelů první církve pochází: a zase, což tam základu nenachází, a ovšem proti tomu čelí, to nové a bludné jest.

Již pak, že papežské učení s prorockým a apoštolským učení, nýbrž s učením první církve a Patrům se nesrovnává, patrné bude, když v některých artikulích je podlé sebe postavím: ostatek, kdož by Písma svatého povědom byl, sám rozeznati moci bude.

1. O Písmích svatých

Staré katolické božské učení praví, že Písmo svaté od Boha vdechnuté jest slovo Boží a že obsahuje všecko, což ku počtě Boží a spasení našemu přináleží. 2 Tim. 3. Podobně starý učitel Salvianus, lib. 3 De providentia Dei, píše: Lidské prý řeči důvodů a svědků potřebují, Boží pak řeč sama sobě svědkem jest. Nebo což neporušitelná pravda mluví, to jest neporušitelné svědectví pravdy.

Papežské pak učení učí, že by Písmo svaté žádné podstaty a víry hodnosti nemělo, kdyby od církve římské nebylo schváleno: a že není dokonalé a všeho v sobě neobsahuje, což člověk věřiti má: než že skrze ustanovení církve to se doplňovati musí. Bellarminus, De verbo Dei non scripto lib. 4. Není-liž to nového cosi a neslýchaného v církvi? A není-liž i rouhavé náramně, což Hosius kardinál napsal: že by on Písma ne více sobě vážil než Ezopových fabulí, kdyby církev jeho neschvalovala. Hosius lib. 3 De autoritate Scripturae.

2. O čtení Písem svatých

Staré učení božské učí, že neznámost Písem jest příčina a původ bludu, jakž Kristus k saduceům řekl: Bloudíte, neznajíce Písem. Mat. 22. A podlé toho že sluší a náleží všechněm Písma svatá čísti a zpytovati. Viz o tom

zjevná Boží poručení 5 Moj. 6, v. 7 a 12, v. 32 a 17, v. 19; Jozue 1, v. 8; Izai. 8, v. 20; Jan 5, v. 39; 2 Tim. 3, v. 15. S. Jan Zlatoústý napsal, Homilia de Lazaro: Nepovědomost Písem plodí kacířstva, porušuje šlechetnosti života, všecko vzhůru kořenem převrací. Tentýž na jiném místě: Slyšte mne, prosím, obecný lide; zjednejte sobě bibli, jenž jest lékařství duše; nechcete-li neb nemůžete-li více, aspoň Nový zákon sobě opatřte, etc.

Sudíž tedy, křesťane, nemusí-liž to učení nové a bludné býti, kteréž Písma s. obecnému lidu čísti zapovídá, protože prý Písma jsou příčinou kacířstva a naproti tomu že neznámost Písma jest základ pokory. Tak zajisté (právě na odpor onomu starému učení) zjevně píše, Censura Coloniensis fol. 19 a Bellarminus lib. 2 De verbo Dei c. 15 a 16.

3. O užitečnosti Písem svatých

Staré učení vede k tomu, že Písmo svaté samo rozeznává mezi pravdou a bludem: a cokoli se s svatým Písmem nesrovnává, že faleš jest, byť to i anděl z nebe mluvil. Viz o tom Písma Gal. 1,8; 1 Tim. 1, 3 a 6, 3; Jan 5, 39; Skut. 17, 11; 1 Petr 4, 11. Basilius Veliký napsal: Nechať Písmo od Boha vdechnuté soudcem jest a rozeznávatelem mezi námi; které strany řeči s božskými řečmi se srovnávají, tuť se bezpochyby pravda nalezne. A Jeroným s. dí: Bez Božího slova žádnému se věřiti nemá; učení Písma svatého učení Ducha Božího jest; proti tomu jestliže co concilia ustanovují, nešlechetnost jest.

Papežské pak učení jinak o tom mluví: že totiž sám papež moc má o všelijakých rozepřích v náboženství soud vynášeti a že od něho jinam apelovati nenáleží; a kdo na jeho vyřčení nepřestává, že kacíř jest a falešný prorok. Viz o tom Bellarminus lib. 3 De verbo Dei.

Hádejž, křesťane, jak tu spravedlnosti se dovolati, když ten, kterýž jest strana pohnaná, ten za soudce nám se vystavuje a jiného nad sebou trpěti ani k rozeznání Písma svatého státi nechce? Což tu spravíme? Jisté, jisté, toto jest důvod, že Antikristem jest papež, vypínající se nade všecko. Myť od Boha nepustíme a Písma svatého se držíce, jeho výpověďmi spravovati se budeme. Nechce-li papež na tom přestati, nemáme kam apelovati, než k stolici soudné Kristově; tam odpovídati nám bude ten člověk hřícha.

4. O poctě Boží

Písmo a Patres učí, že samému jedinému Bohu stvořiteli klaněti a modliti se sluší, a žádnému stvoření. Deut. 13; Mat. 4, 10. Athanasius: Svatí nikdy žádného stvoření sobě ku pomoci nevzývají. Cyrillus Alexandrinus: Tenť jest pravdy se přidržející, kdož ne stvoření, ale Stvořitele ctí a jemu slouží. Naši pak papeženci anděly, svaté, Marii, Petra, Pavla, Valentina etc. vzývají a k nim volají, jakž všechněm známé. Kde tedy v starém katolickém učení, totiž v Písmích neb Patribus, jaký toho základ?

5. *O obrazích*

Obrazy k náboženství dělati staré učení božské tuze zapovídá pod zlořečenstvím. 2 Moj. 20, 4; 5 Moj. 27, 15 a jinde často. A Jeremiáš 10, 8. praví: Ze spolka všickni zhlupěli a blázni jsou (kdož obrazy sobě dělají); nebo z dřeva se učiti jest pouhá marnost. Podobně Abakuk 2, 18. mluví, že rytina a slitina jsou učitelé lži. Patres, Lactantius, Liber institutionum cap. 3: Nic nemá ctěno býti, což smrtelnýma očima spatřino býti může; nebo jistá věc, že i samo smrtelné jest. Tentýž v kap. 8: Neslušná věc jest a hned převrácená, aby obraz člověka od obrazu Božího ctěn byl. Tentýž v kap. 19: Není pochybné, že žádného náboženství není, kdekoli obraz a podobizna jest. Augustýn, Epištola 109: Žádný obraz Boží ctěn býti nemá, leč ten, kterýž jest totěž, co on sám (totiž leč obraz Boží podstatný, jenž jest Syn jeho).

Co nad to starodávné učení patrnějšího? A hle noví katolíci nové nám o té věci smysly přinášejí: že totiž obrazové křesťanům jsou věc užitečná, protože laikům a lidu prostému místo knih býti mohou. A kdož by prý jinak učil, ten prokletý býti má, praví concilii Tridentini sessio 9. To hle smělost nových katolíků, že ani Boha proklínáním svým nevymínili, kterýž obrazy marností býti pověděl. Jer. 10. Ale toť jest starý zvyk a staré umění církve římské rouhání vynášeti, nebo na to velmi jest ta církev bohatá a hned jest máte smilstva a rouhání.

6. *O prostředníku mezi Bohem a lidmi*

Staré božské katolické učení jediného prostředníka býti praví, skrze něhož se k trůnu milosti přistupuje, t. Ježíše Krista; 1 Tim. 2, 5; 1 Jan 2, 1: Jan 14, 6, kdež světle sám Kristus mluví: Žádný nepřichází k Otci než skrze mne. Podobně i Patres všickni učí. Kdež se tedy nabralo jiných prostředníků, kterýchž papeženci užívají? Zjevně píší, že Maria a jiní svatí přimlouvají

se za nás v nebi; a užívají vůbec k zmámení sprostných podobenství: jakož prý před krále neb pána někdo jíti maje, nejprve se odpovídá skrze služebníky a přístup sobě jedná, tak tuto.

Ale staré učení praví: Ne tak tuto. Stvoření k Stvořiteli přímo má přístup, protože ho má u sebe a v sobě a vůkol sebe; ježto svatí ti v nebi na tisíce tisíců mil odtud jsou vzdáleni. „Vzývej mne“, dí Bůh, „a já tebe uslyším“, Žalm 50. A Kristus řekl: Já s vámi jsem až do skonání. A neřekl: Petr neb Maria bude s vámi, povězte jim, když čeho potřeba bude. Ó blázni, že toho, jehož milosrdenství jest nade všechny, opobíháte a v lidech lítostivějšího nežli v Bohu srdce hledáte! Ó blázni, že kohož máte ku pomoci blízko, na toho zapomínáte, a na nepřítomné voláte! Tak hle to nové katolictví svou moudrostí již i Pána Boha nám předělává a jinak o něm, nežli jest, smýšleti velí.

Nevidíš-liž, člověče, rozdílů mezi starou pravdou a novými bludy?

7. O výplatě za hříchy

Písma učí, že Kristus Ježíš jediným sebe obětováním věčné vykoupení nalezl. Žid. 9, Augustinus lib. 4 De Trinitate cap. 13. Smrtí svou, tou jedinou pravou obětí, cokoli vin jakých bylo, to zahladil, zkazil etc. Papeženci pak praví že mimo to jest mše oběť na odpuštění hříchů za živé i mrtvé.

8. O ospravedlnění

Božské učení učí, že člověk ospravedlněn bývá skrze víru v Ježíše Krista toliko, bez skutku, Bím. 3, 24; Gal. 2, 16, totiž že člověk ne skutky svými toho zasluhuje, aby za nevinného na Božím soudu prošel: ale toliko vírou a spoléháním na milosrdenství v Kristu. Podobně učí Patres. I nové pak bez proroka katolictví učí, že nejen víra ospravedlňuje, ale i skutkové, Concilii Tridentini sessio 6. K čemuž natahují sic epištoly Jakuba svatého, ale zle a falešně.

9. O dobrých skutcích

Staré učení praví, že mají činění býti z milosti k Bohu a pro odsluhování se tomu, kterýž nás vykoupil. Luk. 6, 36; 1 Petr 2, 1. 2. 3. A učí nás, že skutkové naši nikdy nejsou dokonalí a podlé toho nic bychom zasloužiti

sobě nimi nemohli. Izai. 64, 6. A Kristus, Luk. 17, 10, bychom pak i všecko naplnili, poroučí nám říkati: Nehodní jsme služebníci, což jsme učiniti měli, učinili jsme. Učí také Písmo, že dobří skutkové tomu samému prospívají, kdož je činí, a jiným nic: takže byť prý Noe, Daniel a Job chtěli podlé koho státi, nic neplatí. Tak o tom Bůh mluví. Ezech. 14, 20. A v kap. 18, 20 dí: Spravelnost spravedlivého při něm zůstane, též bezbožnost bezbožného na něj samého připadne. Tak i Patres učí, jakž by obsírně ukázáno býti mohlo, kdyby v předsevzetí tomto krátkosti se šetřiti nemusilo.

Jakž se to pak trefuje s tím, což papeženci vypravují, že člověk milosti Boží sobě zasloužiti může skutky svými? Item, že může více ještě učiniti, než povinen jest, a tím již nejen sobě prospěti, než komuž by mimo to chtěl své zásluhy udělití a uprodati, že i jiným prospívá: jakéž nad povinnost konané skutky oni opera supererogationis (zbývající skutky) nazývají; a mniši v svých klášterech ostříháním zákona svých, postu, vigilií, mrskáni, hodin etc. vždycky je kují a jiným štědře prodávají. Ó svůdcové d'ábelští, to-liž jest staré katolické učení?

10. O jistotě spasení

Učí světle a již nyní nám na vzdoru papeženci, že člověk žádný, dokud živ jest, spasením se bezpečiti nemá, než v nejistotě očekávati, až spatří, co se s ním po smrti stane: a že jest všetečnost, lásku Boží a spasení sobě jistotně přivlastňovati; tak mluví Censura Coloniensis fol. 96 a concilii Tridentini sessio 6.

Tedy jest-li pak to učení staré, jest-li Kristovo a apoštolské, jest-li staré církve a Otců? Ba jest učení onomu starému naprosto na odpor čelící. Kristus Pán učil, aby každý, kdož věří v něho, jist byl, že nepůjde z smrti na soud, ale v život věčný. Jan 5. A s. Pavel kázal svým posluchačům počítati se na katalogu svatých, když k nim tak psal: Vy prý jste spoluměšťané svatých a domácí Boží, Efez. 2, 19 a k Kol. 1, 12: Díky činíme Otcí, kterýž hodné nás učinil účastnosti losu svatých v světle, kterýž vytrhl nás z moci temnosti a přivedl do království milého Syna svého. A učí i svým příkladem doufanlivosti takové, K Fil. 8, 38: Jist jsem prý, že ani smrt, ani život, ani andělé etc. nebudou moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši. Augustýn na Žalm 85 dí: Poněvadž Písmo posvěcené nazývá, řekniž každý věřící „svatý jsem“. Není to hlas

pýchou nadutého, ale jest ponížené vyznání člověka vděčného. Nebo kdyby pravil, že jsi svatý sám z sebe, pyšný by byl: a zase věřící jsa v Krista a úd jsa Kristu kdyby nepravil, že jsi svatý, nevděčný by byl. Toť jest hle víra stará katolická učiti se spoléhati na milosrdenství Boží a jemu se těšiti.

Noví pak tito bludové vedou k ustavičnému o Bohu a milosrdenství jeho pochybování. A ne div, že se nemohou z pochybností dobýti a naděje jisté k Božímu milosrdenství nabýti, poněvadž jinde spasení hledají, nežli kdež složeno jest, totiž v zásluhách svých, v přimluvách svatých a světic a ve mšech kněžských a v jiných daremných třetích jako v cisternách prázdných. Ježto kdyby v Kristově zásluze a v milosrdenství Boha Otce potěšení a naděje k spasení hledali, našli by jí a porozuměli, jak sladké jest to, čemuž se nyní rouhají: ujištěnu totiž býti skrze víru milosrdenstvím Božím. Bůh se nad nimi smiluj, aby opustíc svá jezera, žab a smradu plná, obrátili se k studnici plné milosrdenství a došli spolu se všechněmi svatými plné jistoty naděje, kteráž neomylné jest ovoce pravé, spasitelné víry.

11. O očištcí

Staré učení učí, že krev Krista Ježíše očišťuje nás ode všech hříchů, 1 Jan 1, 7, a Augustýn s. napřed připomenut, že jedinou obětí Kristovou, cokoli vin bylo a jest, všecko vyčištěno, sňato a vyhlazeno.

Papežské pak učení praví, že ne všickni zde hříchové vyčištění bývají, než s některými že lidé po smrti do ohně jakéhosi očištcového blízko pekla musejí a tam se čistiti, až by všecko na nich zškrvklo a oni teprv k nebi právo měli. Ó nové a bláznivé výmysly! Ó nešťastné potěšení! A což větší k očišťování platnost míti bude ohně plamen nežli Syna Božího nevinná krev? Není-liž to Pána toho, kterýž nás vykoupil, zapíráti? 2 Petr. 2, 1. Není-liž to krev smlouvy pošlapávati, když jinde očištění se hledá? Ó vůdcové, svůdcové, běda vám, že sami mzdu vykoupění našeho (krev totiž Božího Syna) opustivše, jiné také od ní odvodíte, běda vám!

12. O svátostech

Písmo a Patres učí, že svátosti jsou nařizeny, aby byly znameními a pečetmi milosti Boží a slibu jeho vírou přijatých. A že samy z sebe nic neprospívají, než toliko věřícímu víru jeho tvrdí. To patrné jest z těchto

míst: Mat. 28, v. 19. 20; Řím. 4, 11; 1 Kor. 11,27 etc; Žid. 11,6. Tak Augustýn, Sermo 33: Nepřipravujte úst, než srdce. Ne to krmí, co se vidí, ale to, což se věří, nebo nedotýkáme se tu Krista, než věříme. A s. Bernard, Sermo 28 super Cantica: Může i nyní, ač od nás vzhůru vstoupil, dotýkán býti, ale myslí, ne rukou, žádostí, ne okem, vírou, ne zevnějšími smysly.

Papeženci pak mluví, že svátost (zvlášť večere Páně) jakož vlastní, přirozené tělo Kristovo v sobě zavřené má, s kostmi i s vlasy, nýbrž s duší i s božstvím, takže také ex opere operato milost s sebou přináší každému, kdož užívá.

13. O témž

Kristus za poslední večeří řekl: Pijte z toho všickni. A Gelasius papež, De conseeratione dist. 2 napsal: Dochází nás, že někteří, přijmouc těla Kristova částku, kalicha krve Kristovy neužívají. Kteříž z pověry jakési to činíce, aneb přidržení býti mají k užívání celé svátosti, aneb od celé odháníni: poněvadž takové trhání a rozdvojování jednoho a téhož tajemství bez veliké svatokrádeže býti nemůže. To hle Krista kánon, to Gelasia papeže vyřčení; oba podlé smyslu vašeho hlavy církve.

Od jejichž úsudku neodstoupil-liž nynější papež, kterýž pod prokletím druhou částku laikům zapověděl? Slepý jest, nevidí-li kdo v nově zmotané papežovy hlavy: jemuž žert jest netoliko od ustanovení Kristova odstoupení, ale i nařízení předků svých (jako tuto Gelasia papeže) za nic položití.

14. O ceremoniích

Písmo učí ceremonií v církvi křesťanské co nejskrovněji míti, a obtěžovati se jimi nedá, Skut. 15, 28. A Augustýn, starý Otec, již za svého věku naříkal nad množstvím neužitečných ceremonií. Tito pak téměř všecko náboženství na ceremoniích zakládají. S. Pavel učí, že ceremonie a věci neb obyčeje zevnější na svobodě býti mají, aby se jich užívalo neb nechalo, jakž kde co k vzdělání slouží. A to ukazuje příkladem svým, 1 Kor. 9, 20. etc.

Tito pak po všem světě všechněm ceremonie své cpou a k nim všecky nutí.

15. O službách církevních

Staré učení chce, aby služby církevní jazykem srozumitelným konány byly,

jinak že posluchačům nic neprospívají. 1 Kor. 14, 9.

Oni služby ty, na nichž vedle smyslu jejich nejvíc záleží, nejen tiše brebentují, ale i jazykem nesrozumitelným. Kde toho v starém, prvnějším učení jaký základ neb příklad?

16. O manželství

Staré učení učí, že manželství poctivé má býti u všech lidí, Žid. 13, 4, a že lépe jest oženiti se než páliťi, 1 Koř. 7, 9. Item, že bráníti ženění jest učení d'ábelské. 1 Tim. 4, 3. Tak i staré concilium Gangrenské manželství všechněm svobodné býti praví a poroučí, aby se mezi knězem svobodným a ženatým rozdílů nedalo.

Tito pak křičí, že manželství jest věc tělesná, kteráž vzdálená od osob duchovních býti má. A píše zjevně, že lépe jest prelátu neb knězi cizoložství provoditi, nežli by se ženiti měl. Costerus, Enchiridion de coelibatu, item Bellarminus lib. 2 De monach. c. 54. A již se to tak mezi nimi vkořenilo, že ani netrpí kněze ženatého etc. Jest-liž to staré apoštolské učení? Jest-liž podlé příkladu prvotní církve?

17. O přísaze

Písma učí, že člověku s člověkem upřímně sluší zacházeti, a což se kdy řekne neb slíbí, ovšem což jménem Božím skrze přísahu stvrzeno bývá, že k tomu státi sluší, by pak i se škodou bylo. Žalm 15, 2. a 4; Zach. 8, 16; Ef. 4, 25.

Tito pak na concilium v Konstanci udělali sobě pravidlo, kteréhož posavad šetří, že prý kacíři slíbiti se něco může, ale když by dobrému církve napomoci se mohlo non obstante promisso, že se svobodně bez hříchu zrušiti může. Totiž, že katolík, když chce, zrušiti může přikázání Boží třetí: Nevezmeš jména Božího nadarmo. Ó nová, neslychaná nestydatosti!

18. O vrchnosti

Staré učení učí, že vrchnostem všeliká duše má poddána býti. Řím 13, 1. Na kteráž slova Chrysostomus tak promluvil: Každá duše mocnostem poddána buď, by byl sám apoštol, by prorok by evangelista, a sumou kdokoli. Nebo pobožnosti nevyvrací ta poddanost. Aníž prostě dí „poslouchej“, ale dí „poddána buď“.

Papež pak novými lstmi nejprv z moci vrchnosti sebe vyňal, potom své pomocníky a biskupy, potom všecko po světě duchovenstvo; naposledy samy vrchnosti sobě podmanil. A toť jest již naruby. Ale o tom mluveno bude v kap. 21.

19. O pokrmích

Kristovo učení praví, že to, co vchází do úst, neposkvvrňuje člověka. Mat. 15; 1 Tim. 4, 4; Tit. 1, 15. Augustýn s. dí, Confessionum lib. 10, c. 31: Pokrm nás nečiní příjemnější Bohu; nesud' nás žádný pro pokrm a nápoj. Tentýž, Epištola 119: Což mi píšeš o některých bratřích, že tak se zdržují od masa, že za nečistého mají toho, kdož by je jedl, to zjevně jest proti víře a zdravému učení.

A což přece, papeženci, za starožitné se s svými věcmi vystavovati budete, zjevně proti starožitným regulím činíce? Odstoupili jste od toho vyrčení Kristova: v pátky, soboty a jiné dny jisté pokrmy zapovídáte. A kde stud. že to starým katolickým učením nazývati smíte?

20. O mniších

Apoštol chce, kdo nedělá, aby nejedl. 2 Tes. 3, 10. A starý Otec Augustýn, že nesluší, aby mnich lenivě zahálel a pod zástěrou svatosti na cizí mozoly živ byl, Tractatu de opere monachorum. Tito pak stáda mnichů co na krmících chovají, kteříž hned nic nedělají, na to ani nemyslí: a nejen živi jsou na cizí mozoly, ale i rozkoše provodí. K tomu Apoštol při Korintských trpěti nechtěl, aby se roty zarážeti měly od jmen učitelů některých, a přísně to zastavoval, aby se od Pavla neb Petra neb Apollo nejmenovali, poněvadž za všecky jediný Kristus umřel. 1 Koř. 1. Z čehož jde, že po apoštolsku není to, což se v papežstvu děje, že nesčíslné řehole mnišstva se zarážejí a od jmen lidských titule sobě dělají, augustiniáni, františkáni, bernardini etc. A tak že oni těm věcem při sobě místo dali, kterýchž apoštolé trpěti v církvi nechtěli, důvodem jest ducha nového, ne apoštolského.

Kdež tedy jest, žvanilové jezuité, ta vaše o starožitnosti chloubka? Kde jaké srovnání věcí vašich s starožitnými božskými aneb církevními ustanoveními? Zdá se vám, že vaše věci dosti starožitné jsou, že teď asi za pět neb šest set let průchod a plac měly. Ale věztež, že starožitnější jest, co

apoštolé a učitelé první církve učili: od jejichž učení poněvadž odstupujete daleko, což vy a předkové vaši učiti jste počali, nezaslepíte nás, jisti buďte, abychom, co staré a co nové slouti má, rozeznati neměli.

Prohlédněte, ó národové, a nedejte se více svoditi! Rozsudeťte, pro Boha, co staré a co nové, proti Božímu slovu vymyšlené náboženství jest! Pohrávaliť až posavad dosti s ubohými lidmi, starožitností jim oči zaslepující: ale k víře přihlédati potřeba, ó vy neopatrní křesťané, kteříž svůdců těch úslisným řečem věřice, sami do věci nenahlédáte. Nové, nové, nové věci jsou, na nichž se náboženství u papeženců zakládá. Nechceš-li kdo věřiti, vezmi Písma s. před sebe a třeba Patres k tomu, rozumíš-li jim, poznáš sám.

Ah, nepřiznalt' by se s. Petr ani s. Pavel ani s. Augustýn k kejklířskému tomu náboženství! Nevídaná divadla by viděli, kdyby do římského některého kostela vešli a na jejich služby se dívali. Řeknou-li, že proměněno něco pro nynější způsob církve, odpovídám: že nešťastná jest moudrost po Bohu a jeho dekretach opravovati a dodělavati chtěti. Mezi tím chtěli-li měniti, snad slušelo v něco lepšího proměňovati. Ale ach, Bože, tak proměňovali, jakž dí Jeremiáš v kap. 23. Plevy místo pšenice dávajíce. Odjali lidu svatá přísluhování v čistotě, zastavili Boží slovo, v němž a z něhož jedinké jest potěšení duši pobožné; proměnili pravou Boží poctu v pověru a modlářství; porušili užívání svátostí a modliteb, kteréž jsou štít víry naší: a tak odjali všecko, na čemž pravda křesťanství záleží.

Dali pak na to místo lidu hojnost hříček, jimiž by se kojili, jako obrazů, korouhví neb praporců, svícňů, křížů, soli, oleje, vody, slin, svíček, větviček, páterů, růženců, bull, odpustků, zelin svěcených a k tomu nesčíslný počet ceremonií. V těch věcech aby lidé dny křesťanství svého marně trávili, tím sebe i Pána Boha kojili, d'ábly zaháněli etc, vše bez pravdy, k hroznému svému oklamání. Ó Bože nesmrtelný, tobě-liž, živému Bohu, tyto věci příjemné býti mají, kterýchžs ty nepřikázal, nýbrž kteréž k zlehčení a v smích uvedení tvého křesťanského náboženství slouží?

Zavírka tedy jistá jest tato, že náboženství papežské jest nové, k vyvrácení starého apoštolského náboženství před kolikas sty lety zlípané.

9. Že náboženství papežovo spletené jest z křesťanského, židovského, pohanského náboženství: a zvláště také z smyslů starých, od církve potupených kacírů zlípané

Jestliže pak vždy přece budou se chtítí starožitností honositi, pustím jim to, že jejich věci, na nichž se u nich náboženství zakládá, starožitné jsou, poněvadž původ jich může hned od pohanů, Židů a kacírů starožitných na větším díle ukázán býti, něco také z Písma a Otců ukázati mohou ne nesnadně: ačkoli sic něco také z svého k tomu všemu přidali, načež ještě ani pohané ani kacíři žádní nebyli trefili. Pozoruj, prosím, kdožkoli čteš, pozoruj a porozumíš, že nemluvím z potupy, než samu věc, jakž sama v sobě jest, k spatření a seznání podávám.

Od pohanů a Židů že něco vzali k svému náboženství, čehož v zákoně psáno ani od apoštolů v církvi nařízeno není, svědky mám dva, oba církve římské věrné syny. Jeden jest Cornelius Agrippa, kterýž v knize *De vanitate scientiae* cap. 6 tak napsal: *Bona pars traditionum ab ethnicis in nostram religionem migravit*. To jest veliký díl ceremonií a ustanovení rozličných od pohanů do našeho náboženství se vstěhovalo. Druhý pak, Polidorus Virgilius, *De rerum inventoribus* lib. 4, tak píše: *Judaicarum et gentilium ceremoniarum silva agrum Domini oocupavit*. To jest židovských a pohanských ceremonií houštěm Boží role naskrz prorostla.

Ku příkladu: Příprava kněžská, jakéž při sloužení mše užívají, ornátu, štoly s trápením rozličným a vyšíváním, zvonění, kadění etc, všechno to z starých židovských, levitických ceremonií vzato, ježto ani Kristus, ani apoštolé, ani první církve služebníci ničeho toho neužívali. Protože již Kristus kněz věčný, kněžský svůj úřad sám koná v svatyni svatých na výsosti, a že když pravda ceremonií přišla, ceremonie zmizely. Tito pak znovu se do nich vpravili. Mohou tedy starožitností se chlubit i tak téměř dobře jako sami Židé. Píše také Virgilius, že pohanští knězi podobných příprav při svých obětech užívali. Polidorus lib. 6, cap. 12.

Ruce při mši umývati také od pohanů jest. Nebo Hesiodus připomíná, že zákonem tuhým zamezeno bylo, aby Jupiterovi žádný z kněží neumytýma rukama neobětoval. Viz Polidorus lib. 5, 10. Podobného něco našlo by se v Mojžíšovi, Exod. 30. Mši k východu toliko slunce obrácenýma očima sloužití od pohanů se naučili, kteříž slunce za Boha ctili a podlé toho při obětech ranních k východu se vždycky obraceli. Viz o tom Justinům lib. 18 a Apulejum 2. Ježto Bůh v svém stánku svatyni svatých ne k východu, ale k západu obrátiti poručil: tomu bez pochyby vstříc vyjítí chtěje, aby se nezdálo, že se tu slunci slouží.

Při mši sem i tam se obraceti pohanských kněží při obětech zvyk a obyčej naše římány naučil. O čemž Apulejus píše.

Za mrtvé mši sloužití tolikéž od pohanů pošlo, kteříž devátého dne po smrti oběti za mrtvého svého konávali, odkudž oběť ta novendiale sacrificium sloula. Každého také roku 12. den februarii v každém městě ode všeho lidu posty a obětmi svécen býval a s svícemi rozsvícenými okolo hrobu se chodívalo. O čemž Ovidius in Fastis, Virgilius 5 Aeneidis, Cicero 2 De legibus a jiní. Podobného nemálo římané o hromnicích činí. Žide, když se v náboženství plésti začali, také pohanského toho obyčeje (za mrtvé totiž obětovati) byli se chytili, jakž knihy Makabejské ukazují. A římané toho raději, nežli což v Božím slovu jest, následují.

Monstrancí po procesí s zvukem zvonu a jinými ceremoniemi nositi podobně jest vzato aneb od pohanů, kteříž své modly po ulicích nosívali a lidem ukazovali, jakž Apulejus svědčí, aneb od Židů, kteříž archu smlouvy před sebou slavně s zvukem trub nosívali dali.

Pozdvihování při mši z zákona levitského původ vzalo, kdež Bůh hrudí z hovádek při oběti poručil vzhůru pozdvihovati a sem i tam obraceti. Levit. 8. Oběti lakomství kněžské vymyslílo a ku přikrytí toho vzali sobě na pomoc zákon Mojžíšův Deuter. 16, 16: Neukážeš se před Hospodinem prázdný.

Kněží při ordinování mazati z ceremonie levitské vzato. Levit. 8. Pleše pak a brady holiti vzato od pohanů: nebo Herodotus píše o egyptských kněžích, že holení bývali, a v bibli také o tom svědectví máme. Baruch zajisté v kap. 6 o pohanských kněžích mluvě (v. 30), dí: V domích model sedí kněží, majíce hlavy i brady oholené etc. Sic Pán Bůh to zjevně zapověděl, Levit.

19, v. 27: Nebudeš stříhati hlavy své okrouhle, aniž kdo zohaví brady své. Tak Ezech. 44,20.

Obrazy do chrámu stavěti a jim poctivost činiti od pohanů se naučili. Nebo Bůh sic to tuze zamezil lidu svému: a Židé posavad v ohavnosti to mají. A sám Polidorus původ obrazů, rytin a slitin z pohanstva býti ukazuje; lib. 2, c. 23.

Voda svěcená a pokropování se jí z staré ceremonie levitského očišťování a kropení povstala. Světla v kostelích ve dne užívání aneb zjevně s svícemi po ulicích se toulání od pohanů původ má. O čemž Baruch 6, 18. Podobného sic něco bylo i v ceremoniích židovských. Levit. 6.

Patrné tedy jest, že papež v svém náboženství mnoho má věcí starožitných, kteréž hned od pohanů a Židů prokázati může. Mimo to pak má mnoho věcí, kteréž ne tak sic starožitné jsou, ale vždy starožitnost neškodnou mají: totiž co od starých kacířů, kteříž v počátku církve bývali, vypůjčeno a do náboženství římského uvedeno jest.

Ku příkladu: Povoluje a učí papež vzývati anděly: a totéž za starodávna učili Cainitae, kacíři od církve potupení; jakž o tom Epiphanius píše, De haeresibus 38. Učí papež vzývati Marii a k ní o potřeby se utíkati: totéž učili Collyridii heretici, proti nimž píše tentýž Epiphanius, Haereses 79. Reliquiae sanctorum, to jest pozůstalostí svatých zemřelých k čemu by užívati měli, Sampsaei je tomu naučili, o nichž tentýž Epiphanius, Haereses 53.

Nábožnosti a svatosti u papeže veliký díl zaleží v postech. Totéž věřili farizeové, Luk. 18, a Dosithei, jakž Epiphanius píše. Praví papež, že svatost života kněžského záleží v zdrželivosti od manželství. Totéž Manichaei, Eucratitae a Tatianistae již dávno pravili. Svědek jest Augustýn, Epištola 74 et De haere-sibus c. 25.

Messalienses měli vystavená oratoria, v nichž ráno a večer se scházivali, v kterýchž svíce hořící ustavičně byly; sami chodili oděni v pytlích, žebrotou dům od domu se živíce. Neformují-liž se bystře k té starožitnosti mniši?

Montanus učil (čímž sic i Tertullian Otec zmámen byl), že i po smrti odpuštění hříchů se dochází skrze očištec. Tertullianus, lib De anima cap. 34. Podobně papež učí. Marcion kacíř pravil, že ti, kteříž v Starém zákoně zemřeli, nedostávali se do nebe, než že v místech podzemních odplatu

brali. Tertullianus, Adversus Marcionem lib. 4. Odtud papež vyrozuměl, že v limbu byli otcové staří až do příchodu Kristova. Tentýž Marcion ženám křtíti dopouštěl (Tertullianus, Adversus Marcionem lib. 4). Totéž činí papež v čas potřeby, ale bezpotřebně.

Papeženci při křtu jazyku neznámého užívají. Totéž i staří činí, jmenovitě Marcosaei kacíři, o nichž Irenaeus a Epiphanius píše, že židovská slova při křtu prodrobovali, tajemství v tom zakládajíce, aby lejci ne všemu rozuměli. Nýbrž že oleje balsamového při křtu užívali, svědčí o nich; odkudž papeži křížmo jeho se urodilo. Papež praví, že mazání poslední jest svátost k spasení potřebná, ale toho ne sám sobě vymyslel. Nebo s. Augustyn svědčí, že Heracleonitae také tak smyslili a činili.

Titíž Heracleonitae pravili, že Kristus jest dvojí, jeden viditelný, druhý neviditelný. Podobně papež učí, Kristus viditelný že jest v nebi, neviditelný v oplatku: a to prý celý Kristus, s božstvím i člověčenstvím, s kostmi, se krví, s vlasy etc. Svátost večere Páně pod jednou podávati velí papež. Totéž před nimi činili Manichaei: ale Gelasius, biskup římský, to prokrel jakž napřed připomenuto. Marcosaei učili, že se v večeri Páně chléb v přirozené tělo proměňuje: a to mocí slov říkaných, Epiphanius, Haereses 34. Totéž týmiž slovy učí papež. Manichaei půst zakládali v zdržení se od masa, byť se mezitím břicho jinými pokrmy a lahůdkami jakkoli vycpalo: jakž o nich s. Augustyn mluví, De moribus Manicheorum 1. 2, c. 13. A kdo neví, že totéž u papeženců půst slove?

Donatistae pravili, že církev mezi nimi toliko jest (Augustinus, Contra Donatistas c. 27). Taktéž i tito praví. Pelagiani pravili, že hřích přirozený nezatrácuje. Totéž papeženci. Protož praví, že dítky nekřtěné ani do nebe se nedostávají ani do pekla, než do místa jiného, kdež není muk ani radosti, než tma toliko a mlčení věčné.

Což o skutcích dobrých papež učí, že mohou přirozenou mocí svobodné vůle činění býti a že zasluhují u Boha milosti et disponunt ad gratiam reeipiendam. Totéž již dávno pelagiani učili. Proti nimž Augustyn s. mnoho psal a v knihách svých plno dovozování zanechal, že milostí Boží toliko jde všecko spasení lidské.

Aj jak čistá jest tato starožitnost, jak dokonalé a celé s takovými, tak starožitnými kacíři srovnání! Starožitné tedy vpravdě jsou věci římského

náboženství, poněvadž z židovského náboženství i také na díle z starých pohanských a kacířských bludů, modlářství a pověr sflekované a slátané jsou; a kdož by jím v tom smyslu starožitnost odjítí chtěl, podobně by činil, jako by o chodcovském starém zlátaném plášti, že starý jest, mluvíti dáti nechtěl. Mějtež však sobě tu starožitnost, milí papeženci, jestliže se v ní kocháte!

Vy pak, když pravou starožitnost, to jest starou Boží pravdu, tu, kteráž hned od věků byla, milujete, držte se toho, co Starý dnů v starých dekretch a kanónech Písma svého vydal. A ti vás se všechněmi starými Božími vyvolenými, kteříž kdykoli od počátku světa byli, jednomyslné u víře učiní. A to bude starožitnost, kterouž se podle pravdy před Bohem, anděly i lidmi spasitelně chlubití budete moci.

10. Co se o svornosti a stálosti římanů smejšleti má

Druhá chloubka církve římské jest stálost v učení a neproměnitelnost; že prý oni vždycky všech časů jednotejné náboženství mají hned od apoštolů a v něm nic změněno nikdy není. A že také všudy po všem světě ve všem svornost jest: jak tuto náboženství provodí, tak že i jinde všudy; ježto prý jiné sekty vždycky se mění a matou.

Odpovím také na to, což sama pravda poroučí. A nejprve, kdež se praví, že všecko u nich v jednotejném způsobu ihned od časů apoštolských stojí a že se nic nemění, odpovídám, že předivná věc býti musí, že se u nich od způsobu apoštolského nic neproměnilo, jak jest všecko jinak! Nebo nejinak' sou apoštolé živým hlasem církev o věcech Božích vyučovali, nežli jakž o nich psali; to jest jisté. Již pak jest ukázáno v kap. 8, že všecko v Písmě jinak, v církvi římské jinak. Odkudž nevyhnutelně jde toto, že anebo církev římská od Písma odstoupila, anebo Písmo apoštolské se proměnilo. Z toho dvojího jedno býti musí nevyhnutelně, poněvadž oboje to tak velmi daleko jedno od druhého stojí. Řeknou-li, že Písmo není změněno, dobře řeknou. Nebo Kristus slova svá nad nebe, nad zemi stálejší býti vyhlásil a apoštolům, že tentýž duch z nich mluvití bude, oznámil. Všecko tedy Boží slovo neproměnitelné jest. A tak zůstane to na římské církvi, že ona od Písma odstoupila, zašla, zabloudila, a tak v církvi římské proměna se stala. Pakli zeprouc se urputně řeknou, že církev v svém způsobu, jakž od apoštolů spořádána jest, stojí, tedyť přijde na to, že Písmo zfalšované jest, poněvadž ono jinak vzniká, nežli jejich věci. Jestliže pak Písmo zfalšované jest, proč dopustili toho? Proč církev, jenž sloupem a utvrzením pravdy slove, těch Božích tabulí, na nichž ta pravda popsána, nezdržovala? Dopustila-liť Písmu se porušiti, tedy není sloupem a utvrzením pravdy, a tedyť bloudití může. Pakli že Písmo stojí v své neporušitelnosti, jakž stojí, podívejte se, pro Boha a spasení duší svých, vy noví katolíci, kde jste se octlí! jak daleko od Písma a vydaného vám sv. přikázání odstoupili [jste]!

Ještě pravím a vás, svůdcové, stíhám: Z toho dvojího jedno býti musí; aneboť Písmo zfalšováno jest, anebo vaše církev se zfalšovala. Cokoli sobě

oblíbíte, vaše pře padá a chlouba neproměnitelnosti mizí. Nechcete-li do toho, abyste z toho dvojího jedno vybrali, tedy mi ukažte, že učení vaše s psaními apoštolskými se srovnává. Ukažte mi, kde apoštolé mši za živé a mrtvé sloužili aneb sloužiti poručili? Ukažte, kde papeže hlavou církve vyhlašovali? Kde večeri Páně mši aneb obětí nazývali? Kde pod jednou přijímali učili? Kde maso v pátky jisti zapovídali? Kde na poutě choditi poroucheli? Kde k svatým volali neb volati učili? Kde mluvili neb psali o očistci neb temnici? též o třech místech, do nichž lidé po smrti se dostávají? Kde o životě klášterském, o hodinkách, o procesích, o rouše mešném, o vodě svěcené, o popelci? Kde a jaké obrazy, korouhve, praporce mívali? Kde zeliny, vejce, holuby, sůl světili? A co mám vyčítáním těch věcí papír naplňovati? Všecko téměř náboženství vaše jinak jest, než Písmo chce. Jakž tedy vaše náboženství neproměnné zůstalo? Ó svůdcové, slepíte lidem oči marnými a nepravými řečmi!

Mají tuto, čtenáři milý, obyčej říkati: Jestliže církev římská od apoštolského učení odstoupila, nechť se ukáže čas, kdy, kterého roku se to stalo. Ale odpovídám jim na to, že to rovně jest, jako kdyby zmrhaná panna, obviňována jsouc, že panenství svého věrně nechovala, tím se hájiti chtěla, aby jí čas neb místo, kdy a kde panenství pozbyla, ukázáno bylo. Ježto k čemuž jest to, když sám skutek, čelo nestydaté, život těžký, prsy vysedlé dosti svědčí? Kteréhožto příkladu užívám proto, že Egesippus, svatý muž, o církvi říkával, že za času apoštolů pannou byla, potom hned rozličnými kacířstvími rušiti se začala (jakž Euseb. píše lib. 3 c. 32). Což poněvadž při církvi římské nejpatrněji se vidí a skutek sám svědčí, že ona není věrnou chotí Kristovou, než zpronevěřilou a poběhlou nevěstkou, co na tom záleží tak tuze se dobývati, kdy by se to stalo? Ač chytrost jezuitská, že se na čas a na rok ptají: jako by jmenovitě odstoupení veřejné pojednou se stalo. Ne takť to šlo: než pomalu církev římská, nemajíc na sebe pozoru, odstupovala od pravdy k bludům lecjakýms, a čím dále od apoštolských časů se postupovalo, tím hlouběji v bludy vcházela, až již naposledy všecko téměř v ohavnosti se proměnilo a Antikristovo království v ní se zalehlo.

Pakli vždy chtějí, abychom čas jmenovali, kdy se při čem proměnění a od apoštolského náboženství odstoupení stalo, budeme moci ne nepadně katalog toho učiniti, co kdy který papež nového vymyslel a v církvi nařídil. K čemuž na pomoc budou papežští spisovatelé, Platina, Nauclerus,

Polidorus a jiní. Ku příkladu: Snadně se doptáme, kdy se začala mše za hřichy živých a mrtvých sloužiti; kdy začali tělo Boží (jakž oni praví) po procesích nosívati; kdy svaté vzývati a k jejich přimluvám se utíkati. Snadné jest ukázati, kdy se v chrámech obrazové začali, kdy poutě, oběti, odpustky, milostivá léta etc. To všecko, pravím, kdy od kterého papeže co zaraženo a do náboženství křesťanského vpleteno jest, ne snadno z historií ukázati se může. Což poněvadž zjevné jest, nechci se při tom obšírněji meškati.

Nechť do těch třeba samých jmenovaných autorů svých nahlédnou jezuitae; ti jim klam v hrdlo vecpají, a že náboženství římské není neproměnné, nýbrž často divně látané, toho dosvědčí. Že pak nyní již nemnoho se mění, ale v spleteném svém náboženství stále stojí římané, žádná to není chlouba. Tak by se Židé také měli čím honositi, kteříž, jakž jim předkové talmud sepsali, tak při jeho tradicích stojí, nikam se odtud neuchylující: a jsou všudy po všem světě svorní a jednomyslní. Podobně Turci po Mohamedovi nic nemění: protože pod hrdlem nesmějí. Nebo Koránu čísti toliko kněžím se dopouští, a to v jazyku arabském, jiný žádný ani nahlédnouti do něho nesmí. Kněží také pod tuhými závazky jsou, aby nic neměnili.

A tak se v papežstvu rovně děje. Bibli čísti laikům nedají, kleriků také do ní nepustí, leč kdož jejich věcmi dobře napojen jest: a i tu jsou jí pilní kněží, že více s korbeli aneb s důchody svými a počty se meškají. I co div, že tu žádný nic nemění a neopravuje. Nemají kdy, nevědí jak, nevědí, proč by se v to dávati měli, poněvadž náboženství tak, jakž stojí, dosti jim ztišné jest. Mezitím byť kdo z kněží něco měniti, vida potřebu, chtěl, nelze. Závazek na sebe ku poslušenství stolice římské tuhý učinil: a chtěl-li by přesto Boha více než lidí šetřiti a něco jinak, než římská církev činí, činiti, nebude to míti průchodu žádného, bude vyhnán aneb jat a z světa sklizen a tak dále.

Protož osvíti-li tam koho Pán Bůh, není jiné rady než vyjítí odtud. A tak se děje, že když Bůh některé vysvobozuje, vycházejí od nich, onino pak zůstávají tak, jakž jsou. Tak hle d'ábel to dílo podvodu spletl a svázal, že se jemu to nesnadně roztrhati a změniti může. Ale věřímť, že přijde k roztrhání, když se sám Bůh v to plně vloží a lidem v srdce jejich dá, aby činili vůli jeho. (Zjev. 17, 17)

A protož zavírka jest, že svornost a stálost sama z sebe důvodem není něčeho dobrého, poněvadž i sekty zatracení to mívají. Nýbrž i sám d'ábel, kterýž, jakž se jednou proměnil, již se nemění, ale v zvyku svém trvá. Než musí býti svornost a stálost při víře pravé Písem svatých: kteráž kde jest, tu teprv chloubá pravá má mocný základ. Ale poněvadž římané ne při víře Písem svatých, než při tradicích, to jest vymysleních a spletcích svých, stáli a svorní jsou, chloubá jejich budiž k zahanbení jejich.

11. Že církev římská není katolická

Známé jest, že papeženci nejvíc umějí o katolictví rozprávěti, a že oni toliko sami jsou katolíci, se vychloubatí. Ale ohledejme, také-li se ta larva sníti může, aby věc, jakž sama v sobě jest, spatřována byla. To slovo catholicus jest slovo řecké a v našem jazyku vyznamenává veřejný aneb všeobecný. A přidává se to slovíčko jiným slovům, jako catholica ecclesia, všeobecná, veřejná církev; catholica fides, všeobecná víra; catholicus christianus, všeobecný aneb katolický křesťan. Dokáží pak toho, že ani církev římská ani víra římská katolická není; ani papeženci křesťané katoličtí že slouti nemohou.

Církev všeobecná nazývá se počet vybraných lidí k životu věčnému, kteří kdykoli v světě byli, jsou a budou. Protož když říkáme v symbolům: věřím v církev obecnou (aneb katolickou) křesťanskou, tak mnoho jest, jako by řekl: věřím, že Pán Bůh vždycky na světě církev má, jakž se svět začal až do skonání; takže nikdy v žádný čas Pán Bůh lidí takových míti nepřestává, kteříž jemu slouží a on je k nebi strojí a připravuje. Tak zjevně vykládá Augustinus (Enchiridion ad Laurentium c. 56); podobně Gregorius Magnus, Homilia 12 in Evangelia.

Jakž tedy papeženci mluví směji, že jejich církev jest katolická? Všickni-liž vyvolení, co jich kdy od počátku bylo, k papeži jako k hlavě se hlásali, všickni-li jeho ustanoveními se spravovali? Nicť jistě o papeži a jeho církvi neslychal Ábel, Set, Noe, David etc. A hle byli Boží vyvolení a církve té veřejné, katolické, praví údové. Tedyť církev římská neobsahuje celé veřejnosti církve Boží: tedyť katolická není.

Řeknou-li, že se katolická míní na tento čas, toliko po Kristu: i to falešné jest. Nebo zdaliž všickni jiní křesťané jsou ven z církve? Zdali všickni hned zatraceni býti musejí, kdo v církvi římské nejsou? (Kromě církve zajisté není spasení.) Tedy-liž na východ, na poledne, na půlnoci, v řecké, perské, ruské, moskevské, dennemarské, islandské, anglické, mouřenínské zemi žádného není vyvoleného? (Nebo v těch zemích, jako i jiných mnohých, vy s svým katolictvím průchodu nemáte.)

Hádejte, jak vy pro zvelebení sebe Kristu jeho království zužujete, ježto jemu řekl Otec: Dámť končiny země za dědictví. Takže všudy, věříme, on království své, jenž jest království milosti, má rozprostřené. Vy pak jen na sebe to táhnete.

Podobné mi se zdá to vaše šaškování, jako kdyby některé v říši hrabství, částečkou říše jsouc, vypravovalo o sobě, že ono jest říší a že monarchie ta slavná římská tu se shrnula. Jimť by to snad sloužilo k chloubě: ale císaři k malé chvále, jehož by monarchie tak úzkými mezemi omezena byla. Nýbrž poddaní, kteříž milují pána svého a zvelebení jeho hledají, naschvál mají obyčej vypravovati, kterak pán jejich nejen to jedno zboží má, než i jiných jinde mnoho.

Ale pohledíme v den soudný, když všechny před sebe přivede Kristus, a užijme, zeť mnohem více bude míti spasených, nežli mu jich římané přejí a oddělují. Kterýmž potřebí jest mysliti na to, aby nebyli z počtu těch, o nichž v Knize moudrosti napsáno, že v onen den, trnouc nad nenadálým spasením těch, kteréž do pekla zde byli odsoudili, říkati budou: Totot' jsou ti, kteréž jsme my někdy měli za smích a za přísloví potupné; aj jak jsou počteni mezi syny Božími a mezi svatými jest los jejich! Jistě jsme my pobloudili od cesty pravdy a světlo spravedlnosti nesvítilo nám a slunce spravedlnosti nám nevzešlo. Přesyceni jsme cestou nepravosti a cesty Páně nepoznali jsme. Což nám prospěla pýcha a bohatství s chloubou co nám pomohlo? etc. Moud. 5.

Bojtež se a rozmýšlejte časně, ó milí římané, aby pýcha vaše a chlouba vašeho katolictví nebyla vám daremní. Poněvadž tedy i před římskou církví byli spasení, i nyní tolikéž kromě římské církve jsou, falešné jest to, aby ona církví katolickou byla. Za částku nějakou té veřejné církve pro ty, kdož jsou tam právě věřící a kající, počítati se může, za celou pak a katolickou církev nikoli nemá a nemůže považována býti.

Neméně falešné jest, což praví, že jejich víra víra katolická jest. Neb katolická víra jest ta, kterouž všichni svatí od počátku drželi a skrze ní spaseni byli. Cokoli tedy podlé vůle Boží věřil Adam, Noe, Abraham, David, Petr, Augustýn a jiní svatí, to jest víra katolická, obecná všech spasených. Nu tedy, chtějí-li podlé pravdy obdržeti titul katolictví, nechť ukáží, že ti jmenovaní svatí Boží věřili a sloužili mši, že volali k svatým, že se strojili do očiště, že v skutcích ospravedlnění hledali, že obrazy a

modly měli a je ctili etc. Na věkyť toho neukáží.

Jakž tedy katolická víra slouti má to, o čemž nejpřednější spasení ani nevěděli? Musít' vpravdě z tohoto dvojího jedno býti pravé: anebo že patriarchové, proroci, apoštolé, Patres víry katolické neměli, anebo že papežovo učení a víra není katolická, poněvadž učení papežovo s učením oněch se nesrovnává, jakž v kap. 7 ukázáno. Z toho jde, že i titul, kterýž samým sobě dávají, katolíky se nazývajíce, marný jest. Nebo nemají-liž víry katolické apoštolské (jakž ukázáno, že nemají), jakým právem katolíci slouti mají? Aneb zase kdož s starou církví (kteráž bez odporu katolická byla) u víře, smyslu a životu se srovnávají, jakým právem titule katolictví zbavení býti mohou?

Kdoť jest dědicem víry předešlých svatých, ten i k titulům jejich právo má a katolíkem vpravdě jest, byť ho všecken svět titule toho odsouditi chtěl. Pakli kdo podobnosti a obecnství víry a života s první církví nemá, není katolík, ale odštípenec a kacír, byť pak všecken svět po něm postupoval: toť ho samo neučiní, čímž není. Než chtě-jí-li to slovo v tom vyznamenání bráti, aby katolíci aneb obecní křesťané slouli ti, kterýchž nejvíce jest, popřejeme jim toho titule: však jim málo vyzískají. Nebo samým tím titulem zbaví sebe pravé cirkve, poněvadž v posledních dnech největší houfové katolické apoštolské učení opustíc, po bludích postoupiti měli, jakž se i novým těmto katolíkům přihodilo, 2 Petr 2.

Mezi tím naposledy položím jezuitům slova Aeneae Sylvii, kterýž potom papežem jsa učiněn, Pius II. sloul. Ten tractatu De gestis Basillii 1. 1. f. 9, tak píše: Haec vox graeca catholica sonat latine, quod universalis; quae tamen non sic dicitur, quod universi eam teneant, sed quod eam habere tenentur. Nec enim fides nostra desinit esse catholica, quod quam plurimi eam adversantur. Quid enim inquit Apostolus Rom.3? Si quidam illorum non crediderunt, num eorum infidelitas fidem Dei evacuabit? Imo vel una provincia si retinet veram fidem, vere et propriè dicitur ecclesia catholica.

12. Že množství následovníků církve římské není dostatečným znamením pravé církve

Často před obecným, neosvíceným lidem s tím na výpad vyjíždějí, že římské náboženství nejšíře jde a že všude po všem světě jest rozprostřené a že nejvíce jest nejen obecného lidu, ale i mužů učených i povýšených v tom náboženství, jmenovitě panstva, hrabat, knížat, králů etc. Ale na to odpovídám: Předně, že množství následovníků nikdy není znamením církve, poněvadž napřed v kap. 3 ukázáno, že pravda Boží nikdy od počátku světa toho štěstí neměla, aby veřejně ode všech jí posloucháno bylo, než bludové to mívali. Bálovi kněží za času Eliáše po sobě i krále i všecken lid měli. Eliáš a sebou jednomyslných velmi málo měl a ani o těch ještě nevěděl, 3 Král. 19, 14. 18.

O ariánech pověděl Athanasius, že všecken svět po nich byl postoupil. Proto-liž oni praví byli? O Antikristu také předpovědíno, že se po něm svět obrátí, i králové země že se s ním spojí. Zjev. 13., 17. a 18. kap. Viztež tedy, abyste těmi svými houfy spíše nedokázali, že Antikristovi jste následovníci všickni vespolek, nežli aby to důvodem pravé církve býti mělo. Dobře Nazianzenus in Oratione ad Arianos napsal, čehož poslechněte, chlubní jezuité! Ubi sunt isti, qui ecclesiam multitudine definiunt? Isti habent vulgus, nos fidem; illi aurum et argentum, nos repurgatam fidei doctrinam. Kde jsou prý ti, kteříž církev na množství a na hluku zakládají? Oni mají lid, my víru; oni zlato a stříbro, my čisté učení víry.

Farizeové také říkali o Kristu: Kdo z knížat uvěřil v něj? Jen ta chátra, kteráž nezná zákona, přidrží se ho. Jan 7, 47. Tuším, kdyby nyní Kristus na světě s svým nevelikým houfem byl, že by jezuité nechtěli s ním držeti, než s velikým houfem přece. Ó blázni, že nesoudíte, co Kristus dí: Úzká cesta jest a těsná brána, kteráž vede k životu, a málo jest těch, kteříž jdou po ní. Mat. 7, 14. Item: Neboj se, mé maličké stádce, etc. Luk. 12, 32.

Druhé, kéž soudí, čím to jest, že se lidu tak mnoho jich přidrží? Zdali sladkost nějaká učení jejich tam je drží? Zdali svatost života kněží římských k sobě lidí vábí? Zdali známost pravdy k oblíbení toho raději než

jiného náboženství nutí? Ó nikoli. Mocí, mocí stojí římané. Mnozí se i z nechtění k nim hlásají, protože se vzepříti nelze, zvláště kdež inkvisici máte.

Ježto nečetli jste, co v Žalmu 110 napsáno, že lid Kristu v Novém zákoně dobrovolný býti má? Jakž pak jest dobrovolný ten váš lid, kterýž jen násilím meče a ohně při sobě držíte, ne slova Božího mocí? Naříká nad tím sám Acosta jezuita příčinou indiánských obyvatelů, kteříž k náboženství křesťanskému od Španělů divnými, vymyšlenými mukami hnáni jsou, a dovodí, že to není cesta k rozmnožování víry Kristovy a že ne hlukem zbraně ani ostrostí meče apoštolé Kristovo království vzdělávali, než ostrostí slova Božího; a připomíná pověděni Řehoře Velikého, že ti, kteříž násilím a trápením jiných víru rozmnožovati chtějí, důvod při sobě mají, že ne Boží, než své věci provodí. Acosta, lib. 2 De procuranda Indorum salute cap. 4. Připomíná také tentýž jezuita, lib. 6, cap. 3, že mnoho Indů proti vlastní vůli od jezuitů jest pokřtěno. To-liž pak přece má býti křesťanstvo?

Pravím také toto: Necht' pustí ve všech městech volnost k kázání evangelia svatého, zvědí, cí budou houfové křesťanského lidu. Čtvrté, pravím, že ne na množství lidu církev záleží, než na množství věřících. Věřících pak více z milosti Boží po naší straně jest, ačkoli po jejich straně více jest lidu. Petr svatý zajisté ty samy za věřící má, kteříž víry své počet vydati umějí. 1 Petr 3, 15. Kdyby pak nerci-li sedlák v papežstvu na výslech vzat býti měl, ale častokrát kněz, biskup, kardinál, papež ani o základních křesťanského náboženství artikulích odpovědi dáti neumějí: byť pak o mši, vzývání svatých etc. bez Písma něco znáti uměli.

U nás pak z milosti Boží veliký jest počet věřících těch, kteříž modlí se, čemuž vědí, a skládají naději tu, kdež vědí, že zahanbená nebude. Ačkoli sic pšenice není prázdná kougole ani mezi námi. Než vždyť pravím: mnoho jest těch, kteříž s námi jsou, vyvolených k životu věčnému a sloužících živému Bohu a ne rytinám. A pravím, že jich více jest, nežli jich oni vidí. Nebo zná Pán, kteříž jsou jeho. 2 Tim. 2, 19. I mezi vámi, ó římané, mnoho my máme tovaryšstva, těch, kteříž v tajnosti upřímně slouží Pánu Bohu svému a spolu s námi v milosrdenství Božím naději skládajíce, budoucího vykoupení čekají.

Dejž Pán Bůh milosrdenství všechněm, aby každý slavným nebešťanů tovaryštvem vázal se raději nežli houfy světa tohoto a nedal se mámiti

slávě a pompě světa, než slávu Boží raději zamilujíc, v upřímnosti Pánu Bohu podlé jisté jeho v Písmích vyjevené vůle sloužil a šťastně dosloužil, amen.

13. O štěstí a prospěchu církve římské

I to před neosvícenými k zmámení jich vynášejí, že prý církev římská šťastný v svých věcech vždycky mívala prospěch a ještě má: králové a knížata vždycky že se k ní vinou a její pěstounové jsou, zboží a slávy že má dosti a více než kdy která církev na světě; k vůli jí že i vladaři světa stojí a žádní nepřátele jí odolati, ovšem přemoci nemohou. Tak že jest jako skála pevná, na níž ač vlnobití mnohá dorážejí, však jí vyvrátiti nikoli nemohou.

Odpovídaje na to, nejprv povolují, že vpravdě římská církev zázračně jakési v světě štěstí má, aniž se tomu odepřítí může. Ale mezitím přečti sobě, prosím, čtenáři milý, co jsem napřed v kap. 3 napsal, čeho to znamením a důvodem jest. Jistě, jistě, není takový na světě způsob církve předpovědím, aby v světě panovati a plac držeti měla, než úzkosti, kvílení, pláč předpovědím, jakž jsem tam připomenul.

Ó kdyby římská církev nebyla v počátcích takového štěstí a přízně potentátů měla, nebylať by na ty zmatky přišla. Ale štěstí, štěstí, to jí zavedlo a ku pádu přivedlo, jakž v kap. 19 z historií ukáží. Jak v světě příkladu dosti vidáme, že lidé skrze štěstí na zkázu a zahanbení přicházejí. Nebo kterýmž štěstí lahodí, při těch sic začátek bývá žádostivý věcí jejich, ale dokonání vždycky téměř potvorného něco s sebou přináší. Tak i římskou církev štěstí její nejprv opojilo a zmámilo, nyní pak již tak zpotvořilo, že sotva co k církvi křesťanské podobnosti na ní viděti, a konec všeho bude jistý pád a zahanbení přede vším světem.

Neb ač se jim zdá a chlubí se, že štěstí jejich ještě plyne, vyjevil však nám Pán Bůh, že dřív než se nadějí, korouhvička se obrátí a odjinud vítř povane. Janovi zajisté v Zjevení anděl mluvě o zpronevěřilé té babylonské nevěstce, jenž jest církev římská, tak pověděl. Proto prý že říká v srdci svém: Sedím, královna, a nejsem vdovou a pláče neuzřím. Protož v jeden den přijdou rány její, smrt a pláč i hlad, a ohněm spálen bude Babylon. Nebo silný jest Pán, kterýž je potupí. Zjev. 18, 7.

Těšte se tedy z svého štěstí, jak chcete, chlubte se svými v světě

svobodami, jak nejvíce umíte: jisti však buďte tím, že přijde čas, v němž vám to stane, jakž jen Bůh dá králům světa v srdce, aby činili vůli jeho a soud vykonali nad nevěstkou, kteráž ohavnostmi modlářství svého poskvřnila všecku zemi. Zjev. 17, 17.

Ač proč se tím svým štěstím tak příliš chlubí? Zdali naprosto skála nepřemožená jsou? Zdali věci jejich také časem neklesají a jako i jiných lidí příběhové jednak vzhůru, jednak dolů se nenesou? Nebo jestliže nepřemožení jsou, jakž to, že Fridericus Victoriosus, Elector Palatinus, proti papeži a jeho náhončím boj veda, vždycky vítězil? Jakž to, že Žižka v jedenáctém potýkání s papežskými vojsky vždycky vítězem zůstal, ježto proti němu a českému národu celá téměř Europa od papeže podnícena byla?

Jestliže jste nepřemožení, kudyž na to přišlo, že jste ztratili od poslušenství stolice římské německou zemi, Anglii, Dánsko, švédské království a jiných mnoho zemí? Jakž se to stalo, že classis Hispanica, jejíž strach po všem světě se rozcházel, u Anglie rozmetána a vaši triumfové přišli v nic? Čímž to, že v Francii hugenotů vyhubiti nemůžete, čím více jim odpíráte, tím se více množí. Nadto kudy schází, že v Nizozemí konfederantům odolati nemůžete, ježto vám Španěl vši moci své propůjčuje, ba vyprázdnil na to všechny své poklady, a hle nic nespravil? Čímž to tedy také, že Benátčanům těchto let nemůžete odolati?

Skrovněji byste tedy té chlouby o svém štěstí užívati mohli, milí římané: poněvadž Pán Bůh, ač vám mnoho pouští, avšak přece i vás na uzdě má. Slavnéť jest sic a potěšené Kristovo zaslíbení církvi učiněné, že ani brány pekelné odolati jí a vyvrátiti nemají. Mat. 16. Ale to zaslíbení není tělesné, o tělesném vítězství: což kdyby pravé bylo, Turkům by se lépe snad než papeži trefovalo; ale míní se vítězství církve duchovní nad ďáblem, světem, hříchy: což všecko pošlapávají vyvolení a pod nohy tlačí.

S. Jeroným zjevně píše, jako i jiní Patres, že v té Kristově řeči branami pekla míní se hříchové a nepravosti. Item bludové kacířští, kterýmž se opanovati a nakaziti církev pravá Jezukristova (jenž jest počet vyvolených) nedá. Ale církev římskou brány pekla již dávno opanovaly! Hříchové a nepravosti zvlášť mezi kněžstvem a duchovenstvem až na vrch se rozvodnily, jakž světu známé jest. Vloudili se také do ní a jí opanovali bludové rozliční kacířští, jakž napřed v kap. 8 ukázáno. Což tedy

zevnějším štěstím světa se chlubí, když duchovně proti pekelným bránám nepřemožení nezůstali?

14. O chloubě papeženců, kterouž sobě berou z epištoly svatého Pavla k Římanům psané

Když žebráku k slátání pláště jeden flek nestačuje, nastavuje jiným, byť se třeba ani materií ani barvou nic k tomu netrefoval. Tak papeženci naši, aby sobě zláтали plášť chlouby, kterýmž by ošklivosti ohavností svých jako nežity nějaké (jimiž tělo církve jejich oprýštěno jest) přikrývali, ledačehos se směšně chytají, i ty věci, kteréž jim nic nenapomáhají, než raději, když se bedlivě soudí, hanbu jejich víc odkrývají, na sebe táhnouce.

Z těch věcí jest i to, což před neosvícenými vynášejí, že prý s. Pavel Římanům psal obšírnou a laskavou epištolu: ježto kdy prý luteránům aneb jiným sektářům kdo z apoštola psal? K tomu prý zjevně praví v kapitole první: Víra vaše (t. Římanů) rozhlašuje se po všem světě. Tedyť prý římská víra jest ta, kteráž se po všem světě hlásati má. Ale to jest rovně takové mluvení, jakéž bylo farizeů, když říkali: My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh: ale tento (Kristus) odkud jest, nevíme. Jan 9. Totiž nechť ukáže, kde jemu mluvil jako našemu Mojžíšovi! Ježto ne na tom záleželo, kdo z Abrahama a Mojžíše posel, než kdo šlépějí otce Abrahama následoval a Mojžíšova učení se držel. Tak tuto ne na tom záleží, psal-li co Apoštol Římanům či ne: než na tom, kdož se té apoštolské víry drží.

An Korintským také Apoštol psal, a více než Římanům: a co to nynějším korintským obyvatelům plátno, kteříž jsou Turci? Podobně co jest po tom, že staří Říma obyvatelé pobožní křesťané byli, když nynější Římané od jejich víry a pobožnosti odstoupili? Čehož svědkem jest předně s. Cyprián, římské kleriky hned za svého času obviňující, že od šlépějí předků svých odstoupili; viz o tom obzvláště Epištola 6 a 7, bb. 2.

Druhé, že nynější Římané nemají té víry, kterouž Apoštol chválil, důvodem jest sama ta jeho epištola, kterouž soudíc sami římané, nechť povědí, hlásají-li se k té víře, či nic. Pozná se jistě, že nerci-li ta epištola není jim k obraně věcí jejich, anobřz mocně je vyvrací. Což připomena nejpřednější artikule, o nichž tam Apoštol píše, a jich s učením vaším, ó římané, srovnaje, patrné učiním.

Nejprve zajisté dovodí Apoštol, že všickni sami z sebe jsou hříšní a pro hříchy zatracení hodní: tak dobře ti, kdož Zákon mají, jako i pohané. A protože nemůže člověk jinak ostáti a za spravedlivého a nevinného projíti na soudu Božím než samou pouhou milostí Boží, skrze víru a spolehnutí na milosrdenství Boží. A o tom mluví v kap. 1, 2, 3,4, 5. Nynější pak římané proti tomu učí, že člověk také svými skutky ospravedlnění dosahuje: a kdož by jinak učil, concilium tridentské prokletí na takového vyhlašuje.

Druhé, učí Apoštol v epištole k Římanům o zákonu Božím, že ho nelze naplniti žádnému člověku, kap. 2, 3 a 7. Tito pak právě naproti tomu učí, že může člověk, kdyby věděl.

Třetí, o žádosti, kteráž se leckdys v srdci člověka ozývá a jemu zlých věcí naskýtá, Apoštol zjevně učí a dovodí, že hříchem jest, v kap. 7, v. 7 a dále. Tito pak zjevně učí, že samá žádost bez povolení hříchem není. Nezapře toho žádný z nich.

Čtvrté, učí v též epištole o vyvolení Božím lidí některých k věčnému životu, že se stalo darmo, z milosti: ne pro zásluhy nějaké lidské, než že naprosto Bůh podle hlubokých a nestihlých soudu svých z jedné hromady lidí jedny vybral k slávě, druhé odložil ku potupě věčné, protože se tak líbilo jemu. Kap. 9 a 11. Tito pak rouhavě praví, že Pán Bůh vyvoloval ty, kteříž skutky svými spasení sobě dobývati měli.

Páté, učí Apoštol Římány, že vrchnosti všeliká duše poddána býti má, pro svědomí. Kap. 13. Ale papež s svými duchovními jinak učí i činí: to jest z moci vrchnosti se vynímají a je sobě sami ku poslušenství podmaňují.

Šesté, učí Apoštol v listu k Římanům, že ceremonie křesťanům na svobodě býti mají. Kap. 14. Tito pak všecky k svým ceremoniím nutí.

Hádejž tedy, pobožný křesťane, jak spravedlivě nynější římané odpadlíci epištolou k oněm pobožným Římanům psanou se chlubí: poněvadž v nejpřednějších artikulech víry křesťanské, o vyvolení, o ospravedlnění etc, s oněmno Římány držeti nechťejí. Vidít' to sic oni sami dobře, že ta epištola jim hrubě do očí svítí: než zarputile však samým tím jménem se honosí.

Protož ne zle Julius III. papež, když některé pro luteránské kacírství v Římě upáliti dal a z kardinálů jeden, vrace se od popravky, vypravoval, že se z těch kacírů jeden velmi odvolával na epištolu k Římanům, ne zle,

pravím, papež pověděl: Však prý opravdu ta epištola kacírům hrubě napomáhá. A doložil: Nisi ecclesiae consuetudo obtineret, ut Pauli scripta pro authenticis haberentur, ego ea anathemate ferire percuperem; kdyby prý Pavlova psaní zvykem nebyla v církvi přijatá za hodnověrná, já bych je nejraději proklel a z biblí vyvrhl.

Tohle jak se nyníjší Římané k víře starých Římanů hlásají! O kéž jste takoví křesťané, milí římané, jacíž byli ti, k nimž s. Pavel psal; což bychom rádi s vámi jedno byli! Ale poněvadž ne vy, než my držíme s starými Římany, vaše chloubka jest a naše proti vám vítězství ta k Římanům psaná epištola.

Naposledy, doložím toho, že se promluvení tomu v první kapitole epištoly té („Víra vaše rozhlašuje se po všem světě“) zle rozumí, jako by jmenovitě Apoštol o jednotejnosti učení mluvil, že totéž není, kteréž v Římě se hlásalo, podobně po všem světě se roznášelo. Což pravé sic jest, ale toho nemíní těmi slovy: než vypravuje jim, že pověst o jejich víře všudy se rozchází, kterak jmenovitě všudy se o tom hlásá, že i slavné město Řím víru Kristovu žádostivě přijímá. Podobně pověděl v poslední kapitole, že se poslušenství jejich všudy hlásá: totiž pověst o poslušenství.

Ó více by byli římané naši (chloubu bez pravdy milující) herštovali, kdyby v epištole k Římanům byli našli, což v 1 Tes. 1 napsáno: Od vás prý rozhlásilo se slovo Páně netoliko v okolních krajinách, Makedonií a Achaií, ale i na všelikém místě víra vaše, kteráž jest v Boha, roznesla se; takže již nepotřeba o tom ani mluvit. Nechtěli by naši papeženci ani již mluvit a disputovati o víru: zdálo by se jim, že bez důvodu jim věřiti všickni na všech místech mají.

Ale zůstaniž při tom, že kdo se starých Římanů od Apoštola schválené a vypsané víry drží, že starý apoštolský, dobrý katolický Říman jest: kdo pak jiného učení následuje, že jest odtrženec, kacír, spletenec, byť on nejen na místě prvních oněch svatých, ale třeba v kůži některého svatého seděl. Což Bůh časem svým plněji ukáže, když všelijakou larvu pokrytců odkryje, je samy k spatření všemu světu představí.

15. Že papežové od Krista a apoštolů sukcesí aneb posloupnosti nemají

Nejmocnější podpora a sloup chlouby nových našich katolíků jest posloupnost apoštolská. Tím zajisté oni přede vším světem herštují nejvíce, že sukcesí a posloupnost hned od Krista a apoštolů mají, a vyčísti umějí, jak kdy který biskup po kterém byl, hned od Petra až do nynějšího papeže Pavla Pátého: takže vždy jeden po druhém na stoličce dosedal a ouřad kněžský neb biskupský z jedněch na druhé pořádně se přenášel a podlé toho apoštolské učení od jedněch druhým právě jako z rukou do rukou podáváno až do dnešního dne.

Čehož že žádná jiná jednota, ani luteránská, ani pikhartská etc, ukázati nemůže. A protož že římská církev vlastně pravá apoštolská církev jest, sloup a utvrzení pravdy etc. Ale i ten sloup, kterýmž tak pilně podpírají církev svou, jim klesne, jen ho bedlivě ohledejme. Patrné jest, že té posloupnosti, kterouž sobě připisují, dvě částky jsou:

Jedna, posloupnost aneb sukcesí osob, podlé níž se ukazuje, jakým pořádkem biskupové římské od Petra až posavad na papežské stoličce seděli. Druhá, *successio* učení a ceremonií, podle níž prý cokoli od apoštolů ustaveno bylo, oni z rukou do rukou sobě podávajíce, pravý ten způsob náboženství zachovali až dodnes, jakž to apoštolé začali a ustanovili, čemuž oni vlastně zvykli říkati *traditiones*.

Ale podle pravdy žádné té sukcesí nemají: nebo co se posloupnosti víry a tradicí dotýče, ukázáno již napřed v kap. 9, že římané v svém náboženství na větším díle jiné a jinakší věci mají, nežli jakéž apoštolé v církev uvedli, a že o čemž nejvíc s nimi činiti máme, toho nám z apoštolského učení nikoli ukázati nemohou; nýbrž že sobě sami rozličných věcí navymějšleli a smějí lid, že to od apoštolů posloupnost má, šáliti.

Prosím, čtenáři, jsi-li žádostiv tomu jadrně vyrozuměti, obnov sobě to a přečti, co se v té deváté a tolikéž v 7. kapitole píše. Řekl s. Jeroným: *Omnis ille est successor Petri, qui annuntiat doctrinam Petri*. Každý prý ten jest posloupný náměstek Petřův, kterýž učení Petrovo zvěstuje. A jinde

tentýž dí: Nejsou ti dědicové svatých, kteříž místa svatých drží, ale kteříž následují víry jejich. Nemajíce tedy apoštolského učení, proč se apoštolskou sukcesí chlubití smějí?

Tertullianus s. pověděl světle: Unde extranei et inimici apostolis haeretici, nisi ex diversitate doctrinae? Odkud se prý poznává, kdo jsou cizí a apoštolů nepřátelé a kacíři, jediné z jinakovosti učení? A protože on proti kacířům mluvě, sebe apoštolským dědicem dovodí býti odtud, že to, což apoštolé zapsali a poznamenali a k čemuž nás zavázali a zaknuli, to a ne něco jiného že věří a učí. Píše to Tertullianus v knize De praescriptionibus adversus haeticos. Kteráž kniha velmi by se hodila římanům, aby čtouce jí, učili se, co o Písmu s. i o sukcesí apoštolské smýšleti se má. Nabyli by jistě jiných smyslů.

Ale jimť jest jedna věc jak Písmo, tak Patres čísti: totiž co jen k jejich věcem nenapomáhá, to pěkně tiše pomíjeti, jako by toho neviděli. A protože mohliť bychom třeba papežencům pustiti, že biskupů svých páteř hněd' od apoštolů až posavad ukázati mohou: a tak že posloupnost osobnou mají. Co jim samo to pomůže? Nebo co jest po sloupu, když na něm toho, což by mělo býti, není? Bývajíť i královští mandátové na sloupech neb tabulích přibítí: ale když by mandát vůli královskou oznamující odtržen byl, co se sloupem spraví?

Podlé toho, co na tom záleží, že biskupství od apoštolů sestupuje, jestliže víra od apoštolů odstupuje? Farizeovéť vskutku a vpravdě od Mojžíše a Arona posloupnost měli, jakž jim to svědectví Kristus dal, že na stoličce Mojžíše seděli. Mat. 23. Mezi tím přece o nich říkal (a říkal bez pochyby podlé pravdy), že jsou svůdcové, vůdcové slepí, falešní proroci: a že jim běda bude, to jim na témž místě ohlašoval. Odkudž se vidí, že pravá osobná posloupnost může býti nalezena i v církvi falešné. Církev zajisté, kteráž Kristu se protiví, není pravá církev: takoví Židé byli, avšak osobní pravou posloupnost měli.

A protože ani nynějších papeženců sama posloupnost řádných a věrných biskupů neučiní, nechať jisti jsou. Protož mohliť bychom ještě, pravím, volně jim pustiti tu zevnější osobní sukcesi, poněvadž nic jim nenapomáhá a patrně jest, že ti vlastně dědicové a náměstkové jsou apoštolů, kteříž víry jejich a života jsou následovníci. Avšak aby ještě patrnější byla marná jejich chloubka, ukáží, že ani té osobné posloupnosti u nich řádné není.

Nebo kdež praví, že jim tu posloupanost Petr s. začal a od něho že se táhne až k Pavlovi Pátému, tak aby s. Petr v tom řetězu první článek byl, to klam jest: poněvadž Petr s. v Římě jak živ nebyl a ovšem biskupství nějakého tam nezačal, což v následující kapitole prokázáno bude.

Než totoť se jim nyní pouští, že od Pavla s. a jiných před ním církev římská tehdejší jest založená a učení apoštolské tam vneseno i biskupové řádní k správě té církve ustanovováni byli. Ale však i odtud jest nejistá sukcesí biskupů římských; a to pro příčiny dvě: Jedno proto, že se historie nesrovnávají, kolik jich bylo, a jak kteří po kterých byli, také se porovnati nemohou a divní v tom spletkové jsou mezi historiky: čehož tuto všeho pokládati obšírné by bylo. Viz o tom Amanda Polana Symphonia catholica, cap. 18, thes. 63.

Druhé, není řádná sukcesí biskupů římských proto, že několikráte přetržena jest. Jako: Předně, když kacíři na stoličce římské seděli, tuť náměstkové Petrovi nemohli býti: jakž sami odpůrcové povolí. Píší pak Platina, Nauclerus a jiní vlastní papežů historici, že Zeferyn papež byl montanista, Liberius arián, Celestinus nestorián etc. Někteří hned prostě byli atheisté, o Bohu a věcech budoucích nic nesmyslejší, jako Lev X., Alexander VI., Jan XIII. etc.

Druhé, přetržena jest sukcesí v církvi římské skrze papeže Jana VIII., kterýž byl osoba ženská, omylem kardinálů k tomu ouřadu vyvolená okolo léta 850, kteráž na stoličce Petrově (jakž oni praví) dvě letě a více seděvsí, při porodu potom na procesí život dokonala. To-liž byl řádný nástupce Petrův? Smějí sic nynější jezuiti odpírati, aby ta historie pravá býti měla. Ale odpovídám jezuitům:

1. Že se o to pozdě uradili, aby tu historii z paměti lidem vyráželi. Chtěli-li, aby to v mlčení bylo, měli se o to před některým stem let starati a tehďaz hned, když se to stalo, zapověditi historikům, aby žádný o tom nepsal. Nyní pak, když historie staré o tom tak hlučně vypravují, těžko jim bude navěsti na to lidi, aby více jejich novým věcem věřili nežli svědectvím těch, kteříž okolo těch časů živi byli.

2. Kdyby tu historii psali z našich někteří, kterýmž oni říkají kacíři, měli by čím v pochybnost jí uvoditi a říkati, že na vzdoru a ku potupě papeži vymyšlená jest. Ale že tak od samých mnichů, opatů, biskupů aneb

papežských kronikářů, kteříž při dvoře papežském jsouc, příběhy církve spisují, to psáno jest: jakým studem smějí zapírati?

3. Kdyby jeden neb dva o tom psali, mohli by snáze jim za lež dávatí: ale že pak oblak jest svědků, spisovatelů hodnověrných, ukazuje se bezuzdná jezuitů nestydatost, kteříž v věci tak jisté, jen aby papežovu hanbu jakožto věrní babylonské nevěstky synové přikryli, i svým vlastním předkům a tak mnohým té věci svědkům za lež dávatí smějí. Viz Gabrielis Povelí De Antichristo, lib. 1, c. 27, kdež veliký katalog papežských spisovatelů připomíná, kteříž tu historii vypravují. Nevymažít tedy toho jezuité na věky, že léta 855 stolicí papežskou žena držela, od níž podle toho nynější papežové sestupují, a tak sukcesí svou a dědictví ne po meči, jakž práva mluví, než po přeslici a kuželi mají.

Třetí, přetržena jest posloupnost u římanů skrze schismata a roztržky. Nebo často bývali dva papežové: za císaře Fridricha Barbarossy okolo léta 1160 byli čtyři, Victor, Alexander III., Paschalis III. a Calixtus III. Potom léta 1410 tři byli, jeden sloul Jan XXIII., druhý Řehoř XII., třetí Benedikt XIII. Z těch každý chtěl řádným býti papežem a po sobě některé z kardinálů, biskupů, králů a knížat měl, světil biskupy, kardinály etc, vydávali proti sobě kladby a každý sebe pravil býti náměstkem Petrovým, druhé dva pravil býti odštěpence a sektáře. Což trvalo za mnohá léta. Kterého tedy z těch tří nynější papež jest náměstkem?

Čtvrté, přetržena jest sukcesí stolice římské skrze neřádné nejedněch na ní se vetření. Papež zajisté Mikuláš II., jakž Platina píše, vydal pravidlo tuto: Quisquis non canonicá electione in Petri throno collocatus fuerit, i s non apostolicus habeatur, sed apostaticus. Kdožkoli prý řádným vyvolením na stolicí Petrovu nevstupuje, ten nemá za apoštolského náměstka držen býti, než za odpadlce. Již pak všickni-liž papežové řádným vyvolením dosedali? Nepřetrhla-liž se někde řádná sukcesí? Necht' vám poví tentýž Platina, apostolicus abbreviator, kterýž z poručení Sixta IV. papeže papežů životy spisoval. Ten o Janovi XVIII. zjevně píše, že se svatokupectvím vloudil na stolicí a že byl lotr a zloděj, kterýž děrou, ne dveřmi do ovčince vešel.

O jeho pak náměstkovi Sylvestrovi II., že skrze čáry pomocí d'ábelskou papežství dostal, mnohými slovy vypravuje: a kterak s d'áblem smlouvu byl učinil, aby papežské důstojnosti dotud užíval, dokudž by v Jeruzalémě mše nesloužil, aby nevyrozuměv podvodu, když v kaple jakési v Římě,

Jeruzalém nazvané, sloužil, v čtvrtém létě papežství svého konec vzal. Viz také, kdo žádostiv jsi, co v podobný smysl píše o Bonifaciově VIII., Křištofovi I., Martinovi II. a jiných, kteříž divnými neřády a lstmi stolicí papežskou jedni před druhými uchvacovali a zase jedni od druhých vytiskováni byli.

A nynější papež, Pavel V., jak dostal papežské stolice, vypisuje se v tom prosebném listě, kterýž z Říma k císaři a králům poslán byl léta 1612. A má to přece řádná sukcesí a posloupnost býti. Jednostejným právem budeme moci říci o tureckém císaři Mohamedovi, kterýž Konstantinopole dobyv, Paleologa, císaře křesťanského, zamordoval, a tak stolicí jeho opanovav, podnes s potomky svými ji drží: říci, pravím, budeme moci, že nynější turecký císař řádný starých křesťanských, šlechtých císařů náměstek jest.

Pěkná jsou o té věci slova Gregorii Nazianzeni in Oratione de Mag. Athanasio: Pořádek osob má posloupnosti jméno, ale jednosvornost v učení má posloupnosti pravdu. Nebo aniž vlastně ten, kdo se mocí vtiskne, náměstkem předků slouti má: než ten, při komž tatáž víra jest. Leč by kdo takového náměstkem nazývati chtěl v tom smyslu, jakž říkáme, že neduh za zdravím, tmy za světlem, nečas za časem, zbláznění za rozumem postupují a na jejich místa vcházejí.

Páté, kdybychom žerty prodrobovati chtěli, mohli bychom přidati i to, že Petrova sukcesí na Juliovi Druhém papeži přestala, kterýž léta 1506 proti Ludvíkovi, francouzskému králi, bojovati maje, vyšel před hejtmany vojsk svých na most řeky Tiberis, při boku meč a v rukou dva veliké klíče maje; kdež přede všemi hlasitě tak zvolal: „Poněvadž již více klíčové Petrovi platiti nechťi, nechat' meč Pavlův platí." A to pověděv, klíče do řeky vhodil, meč pak z pochvy vytrhna, vojsko za sebou k vojně vedl.

Hádejte, papežové, jak vy se tím, čehož nemáte, chlubíte! Jste vrátní bez klíčů. Nebo klíče Petrovy kam vám zaplynuly, kdo z vás poví? Nemáte zač děkovati Juliovi, že z hněvu takovou věc učinil a klíčů království nebeského sebe i vás zbavil. Nechtěl-liť jich sám užívati, mohl' jich ale pro vás, potomky své, zanechati, abyste měli čím Petrovo náměstenství prokazovati. Ale vidíte, že vám klíčnictví Petrova nedochoval. Historii tuto vypisuje Baleus in Actis pontificum a jiní mnozí. Nechat' tedy přestanou papeženci tak hrdě tou posloupností se vychloubati, kteráž tak jest spletená

a roztrhaná, že neřádu raději divných divadlem jest nežli řádu nějakého důvodem.

16. Že římská církev od Petra a na Petru založena není: totiž že Petr biskupství římského nezačal, ani v Římě jak živ nebyl

Mámí tím náramně hrubě svět papežovi náchlebníci, že církev římskou od Petra, knížete apoštolů, založenou býti praví a že on tam nejprve biskupem byl a moc, kterouž jemu Kristus dal, spravovati celou církev svou, že zůstala na jeho náměstcích, římských biskupech. Ježto Petr ani biskupem římským nebyl, nýbrž ani v Římě jak živ se neviděl. Což že mluvím, zlobiti se budou nepřátelé, jist jsem. Nebo by oni rádi, na čem jim něco záleží, aby všickni tomu věřili a proti tomu žádný nic nemluvil.

Na této pak věci soudí oni, že mnoho jim záleží: a to proto, neb myslí, jestliže Petr s. v Římě biskupem a papežem nebyl, že padá jim hned všecka ta biskupa římského přednost, kterouž oni na Petra, předka svého, stavějí. A jistě tak jest, že jim všecka všudy chlouba padne, jestliže se toho dokáže, že Petr v Římě biskupem nebyl a stolice tam nějaké nevyzdvihl.

Dvojí tedy tuto věci se dokazovati má: jedno, že Petr biskupem římským nebyl; druhé, že v Římě hned ani nebyl. Že pak nebyl biskupem římským Petr, odtud jest jisté, že apoštolem byl. Jiný zajisté jest apoštolský, jiný biskupský ouřad, aniž to spolu býti může. Biskup jest pastýř některé jisté církve, od níž jméno běže, aby sloul biskup jeruzalémský, římský etc. Apoštolé pak byli legáti Kristovi po světě, kteréž rozeslal, aby chodíce mezi všemi národy roznášeli evangelium s. po světě.

Jestližeť tedy jiní apoštolé tak vytržní nebyli, aby pohrdnouc Kristovým poručením na jistých místech se usazovali, aniž o Petru s. lze toho smysliti. Pamatovaliť jsou dobře apoštolé na to, co Kristus řekl: Jdouce mezi všechny národy, učte je etc; a pamatujíc na rozkaz Páně, plnili jej, chodili z města do města, když kde církev kázáním svým založili, ustanovovali správce a biskupy, a těm péči o církev poroučejíce, jinam se ubírali: jakž to patrně jest Mar. 16, 15. 20; Tit. 1, 5; Skut. 14,23. Nechať tedy mezi apoštolem a biskupem rozdíl znají a toho pro napomožení svým věcem v hromadu nepletou.

Ovšem pak, že Petr biskupem římským nebyl, ukazuje to druhá ta věc jmenovitě, poněvadž v Římě Petr jak živ ani nebyl. Což v historiích a psaních lidských sic spletené jest a místného něčeho doptati se u nich nelze. Jedni praví, že tam smrt podstoupil, jiní tomu odpírají; jedni, že 25 let tam se zdržoval a církev spravoval, jiní, že 7 let toliko. Ale však z nejhodnověrnějších kronik, totiž z Písem svatých, vyhledati se jistotně může, co o tom smýšleti se má: jmenovitě toto, že Petr s. v Římě nikdy nebyl. Což patrně prokáží šesti nepřemoženými důvody.

1. Nejprve, poněvadž Písmo o tom nikdež nic nemluví, jistý jest mně a každému pobožnému důvod, že toho nic není. Nebo kdyby Petr do Říma se byl dostal a tam měl položití regimentu církve, kterýmž by se až do skonání světa všechny církve spravovati měly, není nikterakž podobné, aby Písmo toho v mlčení zanechalo: poněvadž i s. Lukáš naschvál skutky a jízdy apoštolů předních popisoval a nejedny i menší věci a příběhy poznamenával, této pak veliké věci jistě nebyl by opustil, zvláště poněvadž i Pavlova do Říma pouť vypsál, kterýž podlé jejich smyslu neměl tam býti biskupem a stolicí apoštolskou zakladatelem: ovšemť by jízdy svatého Petra do Říma, když náměstenství Kristovo tam vneseno býti mělo, nebyl zamlčel.

Někdo také z apoštolů v psaních svých byl by zmíněčku aspoň nějakou učinil o tak veliké věci. Tuto pak nic. Kdož tedy nevidí, že to nic jiného není než věc smyšlená a falešná? Leč ten snad, kdož by opojným nápojem Antikristovým jsa zmámen, na Písmo s. se obraceti chtěl, že nedokonalé jest a neoznamuje všeho, což k víře přináleží. Ale rouhače takového potupí s. Lukáš, kterýž praví o sobě, že puzením Ducha svatého snažil se z gruntu ty věci vypsati, kteréž k známosti člověku křesťanu přináležejí. Luk. 1, 3.

2. Petr s. měl zůstávati mezi Židy a do Říma neb jinam se nepouštěti. A to předně pro rozkaz Kristův, kterýž jemu tu mezi Židy pracovati poručil, Luk. 22, v. 32: „Ty, Petře, obrátě se potvrzuj bratří svých.“ Gal. 2, v. 7. stojí napsáno, že Petrovi svěřeno bylo evangelium mezi Židy. Mimo to povinen byl Petr mezi Židy zůstávati a mezi pohany (zvláště tak daleko od Jeruzaléma) nechoditi i pro smlouvu, kterouž s Pavlem učinil: o níž se Gal. 2,9. píše, že Jakub a Petr podali pravic Pavlovi a Barnabášovi na tovaryšství, aby Pavel s Barnabášem kázali mezi pohany, Petr s Jakubem mezi Židy. Což tedy? Zapomenul Petr na smlouvu a rukou dání, a nechaje

Židovstva běžel do Říma? Sud', pobožný člověče, co jest k pravdě aneb ke lži podobnějšího?

3. S. Pavel o církev římskou se ujímal, i přítomen jsa, jí učil, i nejsa přítomen, jim list obšírný napsal. Odkudž, že Petr v Římě nebyl, patrně jest. Nebo zdaž by se Pavel Petrovi v jeho povinnost byl třel? Byť i za potřebné něco byl znal té církvi, byl by samému Petrovi napsal, ne lidu, tak jakž učinil při církvi kréťanské, kteréž co zapotřebí znal, Titovi, biskupu jejich, o tom psal. Viz epištolu k Titovi. Tak i v Efezu ustanoviv za biskupa Timotea, již více nepsal Efezským samým, než Timoteovi, a jemu, co by těm bratřím předkládati měl, poroučel. 1 Tim.4, v. 6.

4. Pavel s. v té k Římanům epištole v kapitole poslední mnohé známé zejména vyčítá, kteříž by od něho pozdraveni býti měli: o Petrovi pak zmínky nečiní žádné. A co se neznali? Či se na sebe hněvali? Ba raději, že ho v Římě nebylo, to jest jisté. Aniž postačí to, že by někdo říci chtěl: Nebyl-li tehdaž v Římě, když se ta epištola psala, mohl býti potom? Odpovídám: Přišel-liť Petr potom teprve do Říma, když již římská církev tak vzkvetlá byla, tedyť on není fundatorem a zakladatelem církve římské. Což se tedy ním chlubí, jako by od něho a na něm církev římská založena byla?

Jmen sic osob těch nenacházíme, kteříž do Říma nejprv víru křesťanskou vnesli. Než kdoť jsou koli byli, jistá věc, že té církve nezakládali na Petrovi, než na Kristu a jménu jeho; jakž o tehdejších církve zakladatelích s. Pavel napsal: že jiného základu žádný nekladl, než ten, kterýž položen jest, Ježíš Kristus. 1 Kor. 3, 11.

5. Tentýž Pavel z Říma, kdež u vězení seděl, několik epištol psal, jako k Galatům, Efezským, Kolosenským, Timoteovi, Filemonovi, Židům, a psal některé brzy před smrtí svou a Petrovou. Nikdež však o Petrovi nic nepíše. Což tedy to jest, že Pavel, maje v Římě Petra, hlavu a nejvyššího správce církve, smí se o církve po světě roztroušené ujímati a svým jménem, ne nejvyššího biskupa, psáti a nikdež, že tatáž vůle nejvyššího biskupa jest, nedotýká? Čili Pavel to v Římě potají dělal, aby Petr nevěděl? Ó přejistá věc jest, že pletky jsou ty papežské řeči o Petrovu v Římě bytu.

6. Může se vyhledati a ukázati, že nikdy naprosto do Říma se nedostával. Nebo v tom se historie srovnávají, že Petr a Pavel usmrceni jsou pod

Neronem čtrnáctého a posledního léta jeho císařství, což bylo léta Kristova 70. Až po ten pak čas ukázati se může, že v Římě Petr nebyl, a tak nikdy za svého života. Nebo léta Kristova 37, tři léta po obrácení svatého Pavla, ještě byl v Jeruzalémě. Gal. 1, v. 18. Léta 45 také byl v Jeruzalémě, nebo byl od Herodesa vsazen do vězení. Skut. 12. Léta 51 ještě byl v Jeruzalémě, když ho podruhé Pavel navštěvoval. Gal. 2, v. 1.

Léta Kristova 58 Pavel vězněm jsa do Říma se dostal a Petra v Římě nenalezl, jakž se vidí, Skut. 28. Potom po dvou letech stavěl se před císařem a počet z víry své činil: ale ani tehdaž ještě Petra v Římě nebylo. Nebo tak píše s. Pavel k Timoteovi, 2 ep., kap. 4, v. 16: „Při prvním mém odpovídání žádný se mnou nebyl, ale všickni mne opustili; nebudiž jim to počítáno za hřích.“ Jestližeť jest Petr v Římě byl a Pavla opustil, a tak se znovu zapírání Krista dopustil: což pak o něm smýšleti budeme? A mělť by on s takovou svou vrtkavostí přece skalou slouti, na niž by církev státi měla? Jisté jest tedy, že Petr tehdaž v Římě nebyl: než z apoštolů sám Pavel a lid věřící, kteříž však pro bázeň všickni se choulili a skrývali.

Naposledy Pavel apoštol málo před smrtí svou léta 70 psal epištolu k Timoteovi druhou, v níž oznamuje, že se již k smrti strojí, a kladá jména některých, kteréž při sobě měl, o Petrovi opět nic: Já prý již k tomu se blížím, abych obětován byl, a čas rozdělení mého nastává. Pozdravuje tebe Eubulus a Pudens a Línus a Claudia i všickni bratří. Kap. 4, v. 6. 21. Jestližeť v Římě Petr byl a spolu se k smrti strojili (jakož praví se, že jednoho dne usmrceni jsou), cožpak se to k hříchu děje, že zmíněcky žádné o něm nikdež Pavel nečiní? Jistě, jistě, kdo jen trochu soudu a rozumu má, vidí, že z toho Petrova v Římě bytu nic není.

Ale co pak (dí někdo) řekneš k historii církevní a jiným starým pamětem, kteréž mluví o tom, že Petr v Římě jest ukřižován a 25 let biskupem té církve že byl? Odpovím, že nevím těm historiím co jiného říci, než v podezření je vzítí, že falešné jsou: buď že z nějakého omylu se to stalo, buď naschvál pro připočlebení se někoho církvi římské. Což z slova Božího máme, tomu nepohnutě věřím a té víry Eusebius svou historií mně nevyjme; kterýž poněvadž v jiných věcech smýšlení o sobě má, že rád fabule prodrobuje v psaních svých, proč by i tuto v podezření nebyl, i on i kdožkoli po něm to piší, když jiný z Písma základ pohotově jest?

Toto pravím, že jest naprosto falešné, aby Petr 25 let v Římě biskupský

ouřad spravovati měl: poněvadž z Písma nepřemoženě ukázati se může, že po ten čas v Jeruzalémě a v Antiochii byl. Neměť jest snad dvou těl, aby jedním v Římě, druhým v Židovstvu byl. Viděli to dobře jiní po Eusebiovi, že věc bude podezřelá a že se snadně báseň pozná, protože Řehoř papež uskrovnil počtu a položil 7 let Petrova v Římě biskupství. Ale i to že neobstojí, ukázáno jest.

Kdež tedy, dí někdo, Petr smrt podstoupil? Odpovím, že nevím. Písmo o tom mlčí a historie nás v tom matou. Proto bez pochyby Pán Bůh to utajil, aby příčiny k modlářství dáno nebylo: jako i Mojžíšův hrob pro touž příčinu ukryt Židům do dnešního dne. A jistě, když nyní v věci nejisté tak blázní pověřiví lidé, což by tedy nedělali, kdyby jistého něco bylo?

Naposledy toto o tom povím: Jestližeť vždy k pravdě něco podobnosti má, že Petr s. v Římě ukřižován, tedyť jest musil v Židovstvu jat jsa, do Říma býti přivezen a tu hned bez odkladu z světa sveden. Ale což to pomůže papežencům? Vždyť Petr té církve nezakládal a biskupem jejím nebyl, to jest přejisté. Odkudž každý pobožný vidí, že římská církev ne na Petrovi, než na klamech (pak-li měkčeji dím, na nejistotách) založena, jest. Mějtež sobě ten nejistý, vymyšlený základ, milí papeženci.

My pak, ó křesťané, kdož na skále chceme založení býti, aby pekelné brány odolati nemohly, držmež se základu toho, kromě něhož jiný nemůže položen býti, jenž jest Ježíš Kristus, Bůh náš a Spasitel, ten pravý, uhelný, zkušený, drahý, pevný kámen, od stavitelů sic starých i nových zavržený, ale však jehož kdokoli se drží, nebude zahanben. Na tento jistý, neomylný základ skrze víru jako živé Boží kamení se vzdělávejme v dům duchovní etc. Nebo takt' přepotěšeně o tomto našem pravém základu a vzdělávání se na něm mluví Pán Bůh náš, 1Kor.3,11; Žalm 118. 22; Izai. 28, 16; Řím. 9, 33; 1 Petr 2, 6; Efez. 2, 19. 20 etc. Do kterýchž míst nahlédněte, najdete mnoho potěšení, kdožkoli v Kristu spasením svým jste se založili.

17. Že papež Petrův náměstek není a k němu žádné podobnosti nemá, ani v učení, ani v životu

S. Jeroným v epištole ad Euagrium řekl: všickni prý biskupové, kdožkoli jsou, náměstkové jsou svatých apoštolů. A jinde tato slova napsal: Est omnis ille successor Petri, qui annuntiat doctrinam Petri. Každý ten náměstek jest Petrův, kdo učení přináší Petrovo. Papež pak z bujnosti přílišné a z přílišného sobě se zalibování jiným ten titul odjav, samému sobě jej přivlastnil a náměstkem Petrovým, knížete apoštolů, se býti prohlašuje.

A i to mámí nejedny, aby se domnívali, že nejbezpečněji jeho se přidržeti. Ale podle čeho tedy papež nejpřednějším Petrovým nápadníkem jest? Zdali snad, že na jeho stolicí sedí? Ukázáno jest již, že nesedí? Zdali, že mimo všecky jiné k Petrovi nejpodobnější jest životem neb učením? Ó byť byl! Toť by vpravdě náměstenství bylo, aniž bychom co proti tomu říci směli. Pohleďme tedy na oba a srovnejme je spolu, abychom vyrozuměli, mají-li Petr a papež tak plnou mezi sebou podobnost, aby se musilo říci, že to jest alter idem.

Snad ale srovnávají se činové jejich jednoho s druhým? Snad Petr, když v Římě byl, totéž činil, co nyní papež činí, totiž evangelia svatého nikdy nekázal, než sedě na hradě Lateránském, rozdílná místa očišťová a rozdílné jeho muky vypisoval, duše některé k mukám jeho odesílal, jiné za mzdu propouštěl a bulle u svého dvoru jim na to dával, mše neznámým jazykem brebentoval a jiným to ve všech koutech činiti poroučel, regule, jak se před oltářem kněz obracet má, spisoval, kamkoli na koni jel, svátost oltářní s pochodněmi a s zvonečky před sebou nositi rozkazoval, oleje, vosky, zvony, kalichy, oltáře, kostely svým dechnutím posvěcoval, léto milostivé světil, na budoucí časy k hřešení odpustky dával, sebe hlavou církve a biskupem biskupů i nejsvětějším nazýval, ze vši světské moci se vynímal, vedl války proti neposlušným, knížata a krále spolu rotil, jedny z stolic smítal, jiné dosazoval, na zlaté stolicí pod věncem třapci okrášleným s královskou berlou, v zlaté koruně perlami se třpytící nositi se dal, na ramenách lidí urozených po Římě jezdil a co toho více?

Tyto věci s. Petr, tam někdy v Římě byv, bez pochyby činil a je svým náměstkům jako z rukou do rukou podal: nebo to všecko papežové nyní tak pilně v Římě činí, jako by Petrovým náměstkům nic jiného činiti nenáleželo. Pakli zase, co s. Petr činil, to nynější papež činí, po všech krajinách bez pytlíku, bez obuvi chodí, evangelium svaté nejen zjevně v školách a chrámech, ale i po domech káže a povinnost evangelisty vykonává, přísluhování Kristovo koná, ne sám sebe, než stádo Boží pase, neplete se v světské ouřady a živnosti, stříbra a zlata nemá, nepanuje nad dědictvím Páně, všechny biskupy má za své tovaryše a sobě rovné, jim se v poselství kam potřeba vysílati dá, poddán jest vrchnostem jakožto od Boha poslaným, dává, co jest císařovo, císaři, a tak dále?

Jestližeť ty věci při sobě papež má a více než jiní všickni lidé v nich se ostříhá a za příklad vystavuje, tedyť vpravdě náměstkem Petrovým jest. Ale ach, Bože nesmrtelný, na Petrovi všecko jinak a na papežovi všecko jinak.

Přidám i toto: Petr, když Kornelius jemu se klaněti chtěl, pozdvihna ho řekl: „Vstaň, však i já také člověk jsem.“ Papež pak kamkoli se po ulicích pod nebesy nositi dá, všudy lid před ním padá na kolena; ale neozývá se v něm duch Petrův, aby říkal: Nečiňte toho, však i já také člověk jsem. Petr, když jemu peníze přineseny byly, aby Ducha svatého udělil, takovou dal odpověď: „Peníze tvé, bezbožný človče, buďtež s tebou na zatracení; protože jsi se domníval, že by dar Ducha svatého za peníze mohl zjednán býti.“ Oh netřeba se nyní od papeže takové zuřivosti báti. Jen přines peníze, kdo jsi koli, nepůjdeš na zatracení, než odpustku dostaneš houfy, buď jist. A má to s tím se vším Petrův náměstek býti?

Nechť světle a směle něco při této věci povím; přijmi mne v tom, prosím, čtenáři, tak, že nemluvím k posmíšku, než z upřímnosti, což soudím. Nevidím naprosto, v čem by papež k Petrovi podoben byl aneb nějak se k němu formoval kromě těchto šesti věcí:

1. Že jakož Petr byl člověk a osoba mužského pohlaví: tak i papež (Jana VIII. vymíníc). Ale v tom i Arius i Mohamed Petrovi rovni jsou.
2. Že jakož jméno Petrovo od p se začíná, tak i papežovo. Ale takovou i David a Doeg, Ježíš a Jidáš společnost mezi sebou mají.
3. Že jakož Petr, ještě tělesný, nerad slýchal o kříži a protivenství, Mat. 16,

22, raději hned o slávě světa a přednosti rozmlouval i o ní se s jinými přel, Luk. 22, 24, podobně papež činí a o slávu svou a přednost se vším světem se nesnadní. Ale co praví při té příčině Petrovi Kristus? „Satane, ku pohoršení jsi mi: nechápáš těch věcí, kteréž jsou Boží, ale lidské“. Mat. 16, 23. Kteráz slova ke všechněm v té částce následovníkům a náměstkům Petrovým přináležejí.

4. Že jakož Petr mečem pro Krista měl obyčej horliti, nechtě než na krátce mordovati nepřátely Kristovy: tak i papežovo víry obhajování všecko v meči záleží.

5. Jakož Petr mimo všecky jiné nejvíc o své při Kristu upřímnosti vypravovav, nejdřív odpadl a hanebně Krista zapíral; tak papež za nejbližšího Kristu se vydáváje, nejdál od něho odstoupil a statečně Pána, kterýž nás vykoupil, zapírá.

6. Naposledy: jakož Petr v pokrytectví byl uběhl, lidem k vůli své obcování formujíc, až proto i od Pavla vůči trestán (Gal. 2), tak papež, všeho světa pokrytec největší, svým neupřímným před Bohem i lidmi postupováním na to se přivedl, aby nyní při konci světa vůči a zjevně přede vším světem jemu odpíráno a pokrytí jeho svodové odkrývání byli.

V těchto věcech papež k Petrovi podobnost míti může: v jiném jí naprosto neznamenám. A hled' očima, kdo je koli máš: vidíš-li více něco, v čem by papež s Petrem se srovnával, ukaž mi, poučím se rád.

Toto pak já když mluvím, věř mi, čtenáři milý, ne tak dalece pro nějaké žertování mluvím, jako více, že se divím, že ti lidé smějí se k Petrovi přirovnávati, od něhož všemi všudy způsoby rozdílů a jemu na odpor čelící jsou. Papež raději z nás a ze všeho světa žert a smích sobě strojí, když za náměstka Petrova nám se vystavovati smí, k němuž rovně tak jako netopýr k slavíčkovi podoben jest.

Z toho ze všeho jde závěrka neomylná: že poněvadž papež ani na stoličce Petrově nesedí ani podobnosti nějaké k životu neb k učení Petrovu na sobě neukazuje, že tedy náměstkem Petrovým není a daremně svět šálí. Bůh otevři oči všechněch, aby poznajíce podvody mámiti se nedali.

18. Že náramně všetečná věc jest, kterouž papež na sebe bere, že se plnomocným vikářem Božím v světě vyhlašuje

Nebylo papežovi dosti titule Petrovým náměstkem se nazvati, podal se výše a vyhlásil Božím na zemi náměstkem, kterýmž by všickni lidé spravovati se povinni byli, beze všeho načkoli ohledu. A navedl na to lidi, že se jemu to věří a za toho jej mnozí drží: pročť také za ním a jeho rozkazy tak jdou jako za Bohem samým a zdá se jim, že znamenitou a Pánu Bohu velmi milou věc dělají, když papeži a jeho ustavením ve všem poddáni jsou. Nebo věří a vyznávají, píší a mluví, že papež jest veřejný pán a hlava všeho křesťanstva a regent neb správce všeho světa, kterémuž všecko lidské stvoření poddáno býti má, a že i světská i duchovní moc jemu k správě náleží, všickni biskupové a kněží, všickni králové, knížata a potentáti: a sumou, jakž Bůh na nebi panuje, tak že papež na zemi vším všudy vládne.

Tato víra jest a býti musí každého, kdož u nich katolíkem slouti chce. A papežové s svým klérem nerci-li toho takového smyšlení o sobě nekazí, anobřz více je ve všech vzdělávají. A jistě, kdyby to tak bylo, že by papež všeho křesťanstva nejvyšším pastýřem a správcem byl, zle bychom činili, kdož koli jeho poslouchati se zpěčujeme. Než že pak máme to v podezření, že šalba a podvod jest, nechť nám za zlé nemají.

Nebo kdyby někdo, přijda do města některého, řekl: „Já jsem od krále Jeho Milosti vyslán a mám sobě plnomocenství dané, abych nad vámi jsa, vás spravoval“: zdaž kdo holým slovům jeho hned uvěří? Zdali kdo k jeho řečem hned jako před králem před ním padne? Zdali raději poručení královského a mandátu o té věci viděti nežádá? Nechť tedy, pravím, nám papež a papeženci za zlé nemají, že bojíce se podvodu, také se na jistoty ptáme. Ovšem pak, jestliže dokázati můžeme, že to podvod a šalba jest, nechť nám toho přejí, že se slepiti nedáme.

Dokáži pak já tohoto dvojího nepřemoženě: Jedno, že to takové náměstenství žádnému člověku a žádnému tvorů nepřináleží, protože jest

nepotřebné, nebezpečné, nemožné. Druhé ukáží, že papež nikoli ukázati nemůže, aby jemu kdy buď od Boha, buď od církve, buď od světské vrchnosti taková moc poručena byla: než že mimo náležitost sám se v to vetřel a chytrými obmysly svět oklamal, to z historií patrné učiním.

Co se prvního dotýče, pohlédneme do Písma a poznáme, že papež na sebe nepotřebnou věc bere. Bůh zajisté jest Bůh, kterýž vikáře nepotřebuje a mítí nechce. Nepotřebuje proto, že jest všemohoucí, vševědoucí, všemu všudy přítomný a působící sám všechno ve všech, jakž ráčí. Nechce proto, že sláva jeho jest, aby sám všeho i stvořitelem i ředitelem byl: proto, aby sám jediný byl nade všechno a aby k němu jedinému všech všudy tvorů oči obráceny byly (Žalm 143).

Odkudž u Izaiáše přísahá skrze sebe samého, že slávy své jinému nedá. A což pak již Pán Bůh v spravování světa ustal, že neměv po tolik tisíc let žádného na svém místě svět spravujícího, již papeže sobě zvolil? Či nedbá již tak o svou slávu jako tam někdy prve, že jinému ji přeje? „Já jsem Bůh, jenž se neměním“, dí skrze Malachiáše, kap. 3, 6. Budiž tedy Bůh náš neproměnitelný a zůstavejž sám jediný panovník vsí země. Jozue 2. Ale lhářem zůstaň, kdokoli z lidí všeho světa nejvyšším správcem se býti praví.

Takť jest, sic čteme v Písmě s.: že Pán Bůh správu světa Kristu Ježíši odvedl, kterémuž dal plnou moc všechno podle líbeznoti na nebi i na zemi činiti, a posadiv ho na svůj trůn, poručil mu panovati uprostřed všech nepřátel a vyhlásil ho hlasem z nebe za toho, jimž se všickni spravovati mají. Ale nenacházíme, aby někoho jiného tím poctil Pán Bůh, aniž mohl to učiniti. Nebo přece stojí ta slova, Izai. 42: Já jsem Hospodin (t. pán, hospodář a ředitel světa), to jest jméno mé, slávy své jinému nedám. Aniž to protrženo jest tím, že Kristus pánem světa a místo Boží držícím učiněn. Nebo nedal tu Bůh slávy své jinému: než toliko Bůh Otec Bohu Synu správu oddal.

Kdyby pak někomu jinému Bůh místa k držení propůjčil a svět podle vůle spravovati dopustil, již by protrženo bylo a zrušeno to Boží zařknutí: Nedám slávy své jinému. Sám tedy ten jest plnomocný vikář Boží, v kterémž plnost božství tělesně přebývá a kterýž hlasem nebeským všemu světu za správce vyhlášen jest. K tomu Kristus, z světa se ubíraje, neukázal nám a nepředstavil žádného náměstka svého, k němuž bychom zření mítí měli, než na sebe samého ukázal, řka: Mně jest dána všeliká moc na nebi i

na zemi, já s vámi budu až do skonání světa. Mat. 28,18.

Po svém také na nebe vstoupení, když Janovi v Zjevení mluvil, takto řekl: Já jsem ten první i poslední a mám klíče smrti i pekla. Zjev. 1, 18. Hle nepraví Kristus: Odvedl jsem klíče Petrovi, v Římě jsou; než praví: Já mám. Tedyť sám Ježíš Kristus spravuje i nyní, a ne nějaký vikář za něj. Jistě, kdyby v tak velikých věcech něco před námi zatajil Spasitel a mezi tím chtěl by to mítí, vždy, pravím, byl by nám křiv. Ale neukryli před námi ničehož, což znáti nám náleželo, jistá jest věc. Protož poněvadž z světa odcházeje, žádného nám na zemi náměstka nevyhlásil, než sobě toliko nás všudy zavazuje: což činiti, než k němu samému patření mítí a za pokladače, svatokrádce, lotra a zloděje mítí toho, kdož se nám místo Boha na zemi vystavuje a nejvyšší Kristovu vládu všeho všudy sobě osobuje?

Monarcha jest Pán náš a tovaryše ani pomocníka nepotřebuje: protož kdož miluješ Pána svého, kterýž tě vykoupil, jeho cti hájiti povinen jsi a před loupežníky zastávati; a kdož sebe miluješ, povinen jsi šetřiti, aby ses svodům vyhýbal. Rozvažuj věc tuto bedlivě, každý pobožný křesťane, poznáš jistě, že to jejich vikářství nic jiného není než pouhá smyšlenka k oklamání světa.

Druhé, pravím, že jest a byla by věc církvi a světu náramně nebezpečná, kdyby někdo z lidí vikářem Božím byl, na němž by všecka světa a církve správa záležela. Nebo co když ten vikář umře, svět nemá správce? Co když okolo léta 1270 za tři téměř léta žádného papeže nebylo, svět tehdáž správce neměl? Církev byla bez hlavy? Co když ta hlava se pošetila a bludy nějakými ztřeštila, jak tělo církve spravovati bude?

Píší pak a svědčí sami o některých svých papežích, že divní spletenci byli: někteří ariáni, někteří montanisté, někteří prostě atheisté, někteří čarodějníci, někteří divní furiáti a třeštilavové, někteří jen s konkubínami čas trávil, jiní v válkách etc, jakž o tom i nahoře v kap. 5 něco dotknuto i dále v 21. kap. se dotkne. Jistě, jistě, kdyby na takovém jediném člověku správa světa a církve visela, zle by tak církev byla opatrována a věci její nebezpečně by stály. Ale odstup to! Většíť má Bůh o svou církev péči, nežli aby tak od sebe jinému jí pouštěl.

Nadto pak odkrývá se papežova hanebná všetečnost tím, když se soudí, že to plnomocné vikářství Boží žádnému nerci-li z lidí, ale ani z andělů možné není. Nebo aby kdo celou církev spravoval (ovšem pak svět ještě k

tomu přivezma, jakž papež o obé se pokusil), potřeba k tomu vševědoucnosti, všudypřítomnosti, všemohoucnosti. Tak zajisté zřetelně s. Pavel o Kristu píše, že on proto a podle toho jest hlavou církve, že naplňuje všecko ve všech těla svého údech. Efez. 1, 22. 23.

Dobře napsal Chrysostom s., lib. 6 De sacerdotio, že veliká a přenesnadná práce jest jednu partikulární církev aneb osadu spravovati. Cožpak to za pošetilost, že jediný člověk vsechněm po světě církvím (jichž počet samému Bohu známý jest) za správce se představuje! Ó papeži, papeži, hrubé břemeno na svá ramena bereš, neunesesh ho, aneb tě porazí a potře, slibujit'! Z velikýchs věcí uvolil se počet činiti, jak vyjdeš tedy, myslíš-li na to?

Veliká věc bude, když každý z nás na soudu Božím sám z sebe počet dávatí musí: poněvadž tam spravedlivý sotva ob stojí (1 Petr 4, 18). Větší věc bude, že každý církevní správce z ovcí svého stádečka odpovídati musí (Žid. 13,17), protože Bůh krve těch, kteříž zhynuli, z ruky jejich vyhledávatí strojí (Ezech. 33). Ale kam to vyjde, že ty všecken svět k činění z něho počtu na sebe bereš? Komu škodíš více jako sobě, ó papeži? Uchovejž mne Bůh na tvém místě býti!

Marnost tedy jest to všetečně osobované vikářství Boží, poněvadž jest nepotřebné, nebezpečné, nemožné. Ale poslechněme, co proti tomu svůdců zchytralost vynáší? Říkají: Potřebí jest, aby církev měla nad sebou viditelnou hlavu proto, aby se vědělo, kdo k církvi přináleží, kdo nic. Odpověď: kdo k církvi přináleží neb nepřináleží, poznává se po víře a svátostech; kdo uvěří a pokřtí se, dí Kristus, spasen bude. Třeba-li tedy jiných hesel hledati, než jakéž nám Kristus vydal? Máš-li víru od apoštolů kázanou a jsi-li pokřtěn, křesťan jsi, netřeba od jiného než od Krista se erbovati.

Říkají opět: I však království zevnější nejlépe monarchií stojí, když jeden jest král, jehož všickni poslouchají. Církev pak nazývá se království. Tedyť to užitečné jest, aby jeden byl nad jinými pro svornost. Odpověď: Takt' Bellarminus o té věci z Aristotele filozofuje. Ale co dí Kristus, Jan 18, 36? Království mé není z tohoto světa. Neutíná-liž Bellarminovi jeho filozofie? Mezitím nechť jest tak, že správa církve monarchická jest, kdož bude ten monarcha, papež-li, či Kristus? Nebo oba býti nemohou: tělo o dvou hlavách potvora jest raději než lidské tělo.

Říkají: Však Kristus praví, že jest dobré, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Jan 10. Ale ptám se: Kdož pak to jest ten jediný pastýř? Baronius jezuita praví, že Petr. Ale kéž sobě Baronius přečte, co apoštol 2 Kor. 2, 17 a 4. kap., 2 napsal! A kéž na to myslil, aby tak, jakž tam o sobě a svých pomocnících mluví, s Písmem zacházel! Tu ukázal Baronius a vymaloval umění jezuitské, kteréž v tom jest, aby se lstivě obírali s Božím slovem, cizoložili je, nemluvili o Bohu z Boha, totiž podle mínění jeho, ale z svého mluvíce, ledcos leckams natahovali. Mohl bych připomenouti obšírně, že žádný ex patribus nikdy těch slov nevykládal než o Kristu, protože se ani jinak rozuměti nedají, kdož jen čte. Nechť připomenou jednoho z Otců (na něž sic rádi se odvolávají), kdo kdy tak slova ta vykládal? Ó nová, zúmyslná nestydatosti!

Říkají ještě: Však Pán Bůh v Starém zákoně jednoho z kněží za nejvyššího nad jinými biskupa ustanovil a v věcech pochybných k němu obraceti se poručil, na jehož vyřčení každý pod hrdlem přestati musil: jakž se píše 5 Moj. 17. Což poněvadž bylo řádem k zachování poslušenství, není náležité, aby nová církev téhož řádu zbavena býti měla. Ale odpovídám, že nejvyšší levítský biskup Krista, ne papeže figuroval, jakž epištola k Židům ukazuje. Kristus tedy jest ten nejvyšší biskup biskupů a kníže pastýřů (1 Petr 5, 4), jehož která by koli duše zpěchovala se poslouchati, vyhlazena býti má z lidu Božího: k jeho inspekci i římský biskup i jiní biskupové po světě zároveň přináležejí, nebo jemu daná všeliká moc na nebi i na zemi. Mat. 28.

Proč se tedy římský biskup v řádu nedrží? Proč se z jiných vytrhuje a na vyšší stolicí sází? Zůstává tedy to že šalba jest a podvod, cokoli svědčové římstí o jakémsi vikářství a Božím náměštenství bájí. Známeť to sic a víme, že Kristus, z světa jíti maje, zanechal náměstků na světě, apoštolů a jiných po nich, kteříž by až do světa skonání církev jeho spravovali. Ale ne v tom smyslu náměstkové slovou, jak papež Kristovo náměštenství sobě připisuje, aby totiž na zemi vždycky někdo byl nejvyšší, jako Kristus mezi učedníky býval, na něž by všickni jiní po světě pozor míti a jeho rozkazy se spravovati měli: než takové náměstky, kteříž by (jak on činil) církev shromažďovali, evangelium s. kázali, svátostmi sloužili etc.

Takové že on za své náměstky má, tak o tom řekl, Jan 13, v. 20: „Kdož přijímá toho, kteréhož já posílám, mne přijímá.“ To hle jest pravé a nevymyšlené náměštenství Kristovo; ale kteréž ne samému papeži

přináleží, než všechněm po světě církve služebníkům, jakž s. Pavel o sobě a jiných svých pomocnících tak mluvě, svědčí: My (prý) místo Krista poselství konáme, a jako by Bůh skrze nás žádal vás, prosíme na místě Kristově „smiřte se s Bohem“. 2 Koř. 5, 20.

Co pak, kdyby papež i tohoto menšího náměštenství odsouzen byl, co by k tomu říkal? Může vpravdě odsouzen býti: ne že bych však já jej odsuzoval, ale sám on se odsuzuje a skutkové jeho. Kristus zajisté těm, kterýchž za náměstky nechával, tak řekl: Příklad dal jsem vám, abyste, jak jsem já činil, i vy též činili. Jan 13, 15. A Apoštol vyřkl: Jestliže kdo ducha Kristova nemá, ten že není jeho. Vizme tedy, vyskytá-li se v papeži duch Kristův a činí-li papež to, v čemž Kristus za příklad se představil, čili nic.

1. Kristus byl pokorný, Bohem jsa, nekladl sobě toho za loupež, neherštoval tím a nehledal slávy své, než toho, kterýž jej poslal. Filip. 2, Jan 8. Papež nejso Bohem, Bohem se nazývati a sobě se klaněti dá a slávy své přede vším světem ustavičně hledá, i mečem a ohněm jí hájí.

2. Kristus nestoje o to, aby jemu jiní sloužili, sám sloužíval jiným ochotně. Mar. 10. Papežovi každý den houfové urozených lidí, hrobat, knížat na službu hledí: i krále a císaře k službám svým dosti nízkým (jako vody k umývání rukou nalívati, na koně sedajícimu třmen a uzdu držeti etc.) potahuje a nutí.

3. Kristus byl chudý a neměl, kde by hlavu sklonil. Papež města, hrady, krajiny drží a neví pro hojnost, kam hlavu kloniti.

4. Kristus stoloval při chlebu a vodě. Luk. 14, Jan 4. Papežově kuchyni rybníky, lesy, krajiny sotva dosti dodávati mohou.

5. Kristus chodíval pěšky z místa na místo, pakli kdy pohodlíčka potřeboval, prostého selského oslíka užil. Papež na bílém koni zlatem a perlami přistrojeném jezdí aneb zase na zlaté stoličce pod nebesy nositi se dá, jako by ne člověk, než svátost nějaká byl a důstojnějšího cosi nade všechny krále světa: a jako by země, po níž Syn Boží chodil, od něho šlapána býti hodná nebyla.

6. Kristus, aby pohoršení žádného nedal, vlastního svého práva ustupoval, a i čímž povinen nebyl, to od sebe činil. Mat. 17. Papež ani za vlas svého ustoupiti nechce, co sobě jednou upřel, v tom na vzdoru jiným trvá, ačkoli vidí, že se na něm všecken svět pro neřády, jichž všudy plno, horší.

7. Kristus utíkal světské slávy a nechtěl království, kteréž bylo z tohoto světa, přijíti, ačkoli jej potkávalo, a zapovídal to též svým. Jan 6, Luk. 12 a 22. Papež pak všecken se po slávě světa pustil a v ní pohřížen jest mimo všecky světské krále více.

8. Kristus poddán byl vrchnosti, jí čest náležitou činil i plat dával. Mat. 22 a 17. Papež ze vši moci všech vrchností se vyňal, žádnému poddán není, než naproti tomu sobě všecky poddané míti chce, i krále světa.

9. Kristus koruny královské nechtěl, Jan 6, než místo toho korunou trnovou korunovati se dal. Tento pak jeho náměstek místo toho trní zlato a perly v koruně nosí, kteréž nechce míti podobné korunám jiných králů, než trojnásobní: pro ukázání největší nade všemi císaři a králi důstojnosti.

10. Kristus se nechtěl v věci a soudy světské plésti, a když k němu dva přišli, aby jim dědictví rozdělil, odepřel, řka: Kdo mne nad vámi soudcem aneb děličem ustanovil? Luk. 12. Papež pak nejsa prošen, rozděljuje dědictví, přisuzuje království a krajiny světa, komu chce, a komu chce, odjímá: a všechněch všudy nejvyšším soudcem se býti praví.

11. Kristus z náramné pokory a pro poučení lásce nohy učedníkům umýval. Jan 13. Papež z náramné pýchy králům světa a všechněm jiným své nohy líbati poroučí: a z náramné pokrytosti v Zelený čtvrtek s umýváním noh kardinálům svým hříčku sobě ku posměchu Kristu strojí.

12. Kristus onoho potrestal, když ho mistrem dobrým nazýval: tento pak nejlepším a nejsvětějším bezděky slouti chce.

13. Kristus sloužil darmo a darmo sloužiti velel. Mat. 10, Jan 13. Papež všecky svaté věci a služby církevní na prodej má, i své všecky podle sebe témuž učí.

14. Kristus kupce a prodavače z chrámu vyhnal. Mat. 21. Tento svatokupců do církve nahnal.

15. Kristus o duše lidské a spasení jejich ustavičně pečoval, takže říkával, že to jeho pokrm. Jan 4. Papež nechaje o věci k spasení přináležející fresuňku, spravuje války mezi králi, jednak jedny proti druhým rotí, jednak pokojí. Viz papežského historika Platinu: spatříš, že nařad téměř papežové od několika již set let jen válkami se zanášejí, ne sami-li je vedou, tedy aspoň jiné k válkám strubují. Jakž i Palingenius, poeta jejich, vlastní

pravdy nezatajil, tak vyznáváje (in Virgine): Pontifices nunc helia gerunt, sunt caetera nugae. Nec praecepta Patrum, nec Christi dogmata curant.

16. Kristus dal na smrt svou duši za ovce. Jan 10. Papež naproti tomu duše ovci dává na smrt za sebe: totiž hubí ovce, kteréž se ozývají o nedostatek pastvy a žádají nápravy, on aby napravovati nemusel a při svém zůstal, takové morduje, pálí etc.

17. Kristus se za nepřátely modlil a poručil je milovati. Luk. 23, Mat. 5. Papež odpůrce své každý rok proklíná a zlořečenství na ně vydává, k tomu ohněm i mečem je kudy může stíhá.

18. Kristus k vzdělávání království svého vybíral a povolával lidi pobožné, prosté, aby v nemoci lidské moc Boží prokazována byla. Tento k vzdělávání svého království vybírá lidi zchytralé, pokryté, kteříž se hned od mladosti k vymýšlení lsti a úskoků předivných cvičí, jakž jezuitské školy ukazují.

Prohlédni, ó světe, a viz, co tedy papež Kristova má, aneb co papežova Kristus má? Tak daleko to jedno od druhého stojí jako světlo od temností. A přece papež Kristův náměstek bude? Ještě pravé zůstává, co Apoštol vyřkl: Nemá-li kdo ducha Kristova, ten není jeho. Duch Kristův jest duch pokorný, tichý, lítostivý, pracovitý, čistotný, otevřený, dobré obmýšlející etc. Duch papežů jest pyšný, nadutý, ukrutný, nečistý, zahálčivý, pokrytý, lsti a chytrosti obmýšlející etc. Z čehož ze všeho jde závěrka tato, že papež Kristův učedník a služebník, a nadto pak Boží v světě náměstek aneb vikář není, a že se bez pravdy i proti pravdě k podvodu světa všetečně a lehkomyšlně za toho vystavuje.

19. Že papež té své nade všemi moci z Písma dokázati nemůže: a tak že jí sobě od Boha dané nemá

Jisté jest, že kdyby papež takovým plnomocným Kristovým náměstkem a všeho křesťanstva správcem býti měl, že by muselo toto dvojí při něm býti (sud', čtenáři, co mluvím): Jedno, aby nad jiné všeho světa biskupy nejbližší byl Kristu i učením i životem: tak aby Krista nejvlastněji ze všech lidí representoval. Druhé, aby k tomu takovému nejvyššímu v světě ouřadu řádně od Boha aneb od lidí byl zvolen a křesťanstvu představen a vyhlášen. Ale žádné z těch věcí papež drobte při sobě nemá: než vše na odpor. Nebo co se života dotýče, jak se k Kristu formuje, ukázáno v kapitole předcházející. Učení pak v kap. 7 s učením Kristovým srovnáváno. A že k tomu řádně zvolen od žádného není, nyní ukáží.

Mluvíť oni sic, že by moc ta jemu od Krista dána býti měla, a to tak, že prý Kristus Petra učinil náměstkem svým a knížetem jiných apoštolů a že nejvyšší péči o všechny ovce své jemu samému poručil. Papež pak, Petrův jsa náměstek a na jeho stoličce sedě, že tutouž moc má v církvi jako sám Petr. Ale na to jim odpovídám: Jedno, že papež Petrův náměstek není a po Petrovi nic nedědí; protože nesedí na jeho stoličce, jak v kap. 15 ukázáno. A protože chce-li se papež stoličce Petrovou chlubit, nechť jde do Antiochie (kdež že Petr dvanáct let se zdržoval, bez odporu jest) a tam nechť se posadí, vždy se něco zdáti bude. Jinak není než šalba, vždy pravím.

Mezitím byť pak třeba i seděl na Petrově stoličce, vždyť by nemohl po Petrovi toho dědit, čehož sám Petr nikdy neměl. Moci pak takové Petr nikdy neměl, jakouž jemu papež připisuje: nebo nic Petr nebyl více než to, co jiní apoštolé, svědek Kristu a legát po světě k rozhlásování svatého evangelia. Čehož já tuto mocně dovedu i z Písma svatého i z psaní Otců: pozoruj, prosím, kdož pravdu miluješ, a vyrozumíš, má-li ta smyšlená důstojnost na Petrovi jaký základ, čili nic.

Nejprve pak patrné jest z Písma, že všickni apoštolé jednostejně měli povolání. Luk. 6 dí: Povolal učedníky svých a vyvolil z nich dvanácte,

kteréž apoštoly nazval.

1. Hle dvanáct vyvolil Kristus apoštolů! Petr tedy jeden jsa ze dvanácti, není monarchou nad jinými.

2. Z světa odcházejí Kristus, nic jiného Petrovi neporučil než co jiným: Jdouce, učte všechny národy, křtíce je etc. Mat. 28. Ani hle tu přednosti a zvláštnosti Petrovi neukázal žádné.

3. všickni zároveň apoštolé s svým učením dáni jsou za základ církvi nové, Efez. 2, 20: Měšťané svatých a domácí Boží vzdělání jsou na základ apoštolský a prorocký, kdežto jest gruntovní, uhelný kámen sám Ježíš Kristus. A v Zjevení 21 viděl Jan, že zeď nového města Jeruzaléma měla základů dvanáct a na nich jména dvanácti apoštolů. Kdež nic se nevypravuje, aby jeden z těch základů neb větší neb ozdobnější nad jiné býti měl, než zároveň všickni.

4. Kdykoli o přednost mezi sebou apoštolé činiti měli a se přeli, nikdy Kristus jednoho druhému nepředstavil, než všechny ku pokoře vedl a pověděl, že toho míti nechce, aby se jedni nad druhé vystavovali. To že v světě jest, v církvi že monarchie míti nechce. O čemž viz Luk. 22.

5. Kristus z světa odjítí maje, ne Petra, než Ducha svatého za náměstka vyhlásil. Jan 14, 16.

6. V epištole k Galatským v kap. 2 praví se zjevně, že Petr byl apoštol Židů, Pavel pohanů. Z kteréhož rozdílu patrné, že Petr nebyl veřejným všech církví biskupem.

7. Co Petrovi k péči Kristus poručil, to on bez pochyby konal věrně. Nepsal pak epištol a patentů nějakých nikdy celé církvi: než toliko rozptýleným Židům po krajinách, totiž v Pontu, Galacii, Kapadocii, v Azii a Bitynii; jakž první epištoly nápis ukazuje. Odkudž i s. Jeroným praví, že Petr tu v těch krajinách Krista kázal a jejich apoštolem byl. Z čehož jde, že nebyl než židovský toliko apoštol, jakž ho s. Pavel jmenuje. Gal. 2, 8.

8. S. Pavel v epištole k Efezským 4,11 vyčítá stupně služebníků církve takto: Kristus prý dal církvi některé apoštoly, jiné proroky, jiné evangelisty, jiné pastýře a učitele pro spořádání svatých k dílu služebnosti. Kde tu co o knížeti církve? Kde o papeži aneb o kardinálech? Nic. Z čehož jde, že jich Kristus církvi nedal ani jich nespořádal: než vpletli se sami, ne k vzdělání

díla služebnosti, než k kažení jeho.

9. Jestliže Petr knížetem byl mezi apoštoly: proč se tedy jiným apoštolům, kam potřeba bylo, vysílati dal? (Příklad jest Skut. 8, 14) Nižšíť jistě vyššího posílati nemůže. Proč se naň tak směle domlouvali učedníci, že ku pohanům vešel? Skut. 11, 2. Proč se Pavlovi trestati a zahanbovati dal? Gal. 2, 11. Proč Pavel rovně tak špatně o něm jako o jiných mluví: Kdo jest Pavel, kdo Cefas aneb Petr, kdo Apollo, než služebníci Kristovi? (1 Kor. 3, v. 5. 22)

10. Summa summarum jest: nic Písmo o té Petrově přednosti neví, ani samému Petrovi rozuměti jak živa na mysl nepřišla, protož ani titule sobě jiného dávati neuměl, než že se spolustarším a svědkem utrpení Kristových nazýval. 1 Petr 5, 1.

Patres pak podobně o tom mluví, čehož nemálo připomenouti by se mohlo. Ale poněvadž Cyprianus sám dosti světle to vyjádřil, dosti bude jeho svědectví připomenouti. (Nastavte uší vy, kteříž od Písma k Patrům apelovati máte obyčej!) Píše pak v knize De unitate ecclesiac těmito slovy: Christus apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuit; et hec erant caeteri apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio praediti et honoris et potestatis. To jest: Kristus po svém vzkříšení všechněm apoštolům rovnou moc dal a totěž byli jiní apoštolé, což byl Petr, jednostejné cti, jednostejné moci. Dosti-li se vám Cyprián vysvětlil, hádejte, žvanilové jezuité!

Mezitím, chcete-li víc viděti svědectví Otců, nahlídněte do Sutlivia De Pontifice romano lib. 2, cap. 1 a do Fabricii de la Bassecourt Tuba Dei, refutatio fundamenti 4, pag. 97; ukáží vám, kde máte více o tom hledati.

Ale pohleďme, na čem pak oni Petrovu přednost stavějí a jak jí z Písma hájí. Dvoje mají útočiště: dvoje jmenovitě rozdílné Kristovo k Petrovi promluvení, jedno před vzkříšením, druhé po vzkříšení. Nejprve chytají se pověděni Kristova, Mat. 16: Ty jsi Petr a na té skále já vzdělám církev svou; a tobě dám klíče království nebeského etc. Odkudž berou to, že Petr slovy těmi za základ, fundament, grunt a hlavu církve vyhlášen jest a že jemu samému klíče království nebeského odvedeny jsou.

V kteréž věci dva jsou od sebe rozdílní aneb bludové, aneb lsti jejich. Jeden, že skalou tou, na níž církev založena, praví býti Petra; druhý, že

jemu samému toliko klíče dané býti praví. Což oboje že falešné jest, dokáží toho. Ale však ne sám dovozovati budu: než poněvadž Patres u nich platí (platí pak i u nás), Patrům výklad připomenu, a připomenu vlastními jejich latinskými slovy, summu potom česky povím.

Augustinus In Johannem tractatu 124: Ideo ait Dominus, super hanc petram aedincabo ecclesiam meam, quia dixerat Petrus: Tu es Christus, filius Dei vivi. Super hanc ergo petram, quam confessus es, aedincabo ecclesiam meam, PETRA ERAT CHRISTUS, super quod etiam fundamentum aedificaturus est Petrus. Iderm Augustinus De verbo Domini sermo 13: Super hanc petram, quam, confessus es, super me ipsum, filium Dei vivi, aedificabo ecclesiam meam: super me aedificabo te, non me super te.

Hilarius De Trinitate 1, 2: Unum est hoc immobile fundamentum, una haec est felix fidei petra, Petri ore confessa: Tu es filius Dei vivi. Chrysostomus Sermo de Pentecoste: Super hanc petram, non dixit super Petrum, non enim super hominem, sed super fidem aedificavit ecclesiam. Ambrosius De incarnatione Domini cap. 5: Fides ergo est ecclesiae fundamentum; non enim de carne Petri, sed de fide dictum est, quia portae mortis non praevallebunt etc.

Theodoretus in cap. 3.1 ad Corint.: Nemo aliud fundamentum ponere potest, praeter quod positum est, JESUS CHRISTUS. Cum enim dixisset Petrus: Tu es Christus, filius Dei vivi: confessio, inquit Christus, quam edidisti, fundamentum futura est credentium.

Gregorius Magnus in explicatione Psalmorum poenitentialium praví tak: Ipse Dei et hominum mediator ad apostolorum principem ait. Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Ipse enim est petra, a qua Petrus nomen accepit et super quam se aedificaturus ecclesiam dixit. Nicolaus Lyra in hunc locum: Et super hanc petram, quam confessus es, id est super Christum.

Thomas Aquinas in 6. cap. Joh.: Petrus a petra, petra autem Christus. In Petri ergo nomine figurata est ecclesia, quae supra firmam petram immobilem, id est Christum, fundata est. Glossa vulgaris pontificia tak praví: Tu es Petrus, nimirum a me, petra, ita tamen, ut ego mihi retineam fundamenti dignitatem. Et Glossa ordinaria: Super hanc petram, id est

super Christum, in quem credis.

Vyznejtež tedy, ó jezuité, jestliže jen co studu ještě máte, že bez Písma a proti mínění Písma smysly vymyšlené máte. Nechcete-li do toho, teď tolik Otců máte, kteříž směle vám na odpor se stavějice, spolu s námi zastávají toho, že jediný jest základ a uhelní kámen církve, JEŽÍŠ KRISTUS, Boha živého Syn: a že to Kristovo promluvení „Na té skále vzdělám církev“ nejinak než o Kristu skále a o víře v něho stálé rozumíno býti má. Bud' Pán Bůh pochválen, že pravda tolik svědků má.

Druhý blud, kterýž z téhož Kristova promluvení vysávají, jest, že prý Kristus samému Petrovi klíče království nebeského oddal a tím jej nad jiné apoštoly zvelebil. Ale kéž soudí, že což tu Petrovi dal, hned potom všechněm dal, moc totiž svazovati a rozsvazovati, hřichy odpouštěti a zadržovati. O čemž viz Mat. 18, 18 a Jan 20, 23. Ale nechať i tu Patres za nás a za pravdu mluví.

Ambrosius in Psalmum 38 sermone 3 praví: Quod Petro dicitur, apostolis dicitur. Co se tu Petrovi, apoštolům se praví. A proč by se tak rozuměti mělo, Nicolaus Lyra dokládá: Sicut confessio Petri fuit confessio aliorum, ita potestas haec, data Petro, intelligitur dari alliis. Jakož prý vyznání Petrovo bylo i jiných vyznání, tak moc daná Petrovi dorozumívá se dána býti i jiným. Origenes in Mathaeum 16, tract. 1: Putas soli Petro dantur claves regni coelorum a Christo? Domníváš se prý, že samému Petrovi klíče království nebeského dány jsou? Potom v témž traktátu praví: Tibi dabo claves regni coelorum, caeteris quoque commune est, et quae sequuntur velut ad Petrum dieta, sunt omnium communia. Že co se tu Petrovi mluví, všecko i k jiným apoštolům se vztahuje.

Běda, Homilia in evangelia: Potestas ligandi et solvendi, quamvis soli Petro a Domino data videatur: tamen absque ulla dubietate noscendum, quod et caeteris apostolis data est. Augustinus pak mnoho na rozdílných místech o tom mluví, že klíče nejsou jednomu toliko dané, než jednotě: non uni, sed unitati, totiž celé společnosti církve a všechněm jejím služebníkům. Index operum Augustini mnoho toho ukáže. Nebo sic proč se připomínáním obšírným zanášeti mám?

Abraham řekl o bohatcových bratřích: Jestliže Mojžíšovi nevěří a prorokům, aniž by kdo z mrtvých vstal uvěří. Totéž já pravím: Nechce-lít

kdo místa dáti tomu, což se z Písma ukazuje, aniž na lidské řeči dbáti bude. Nestydatost má to umění, aby i přesvědčena jsuc, přece obočí vzhůru zdvihala. Toto jen řeknu ještě: Přivazovati moc církve k jedné osobě a k jednomu místu jest starý levitský řád uvoditi. V Jeruzalémě, víme o tom, stolice byla nejvyššího biskupa, a jediná byla, jediný také biskup. Než Řím-liž Jeruzalémem vyznamenán byl, čili obecná křesťanská, po světě rozprostřená církev? Myť jsme se naučili z Písma, že Jeruzalém celé církve byl figurou. Protož co Žalm 122 o Jeruzalému vypravuje, že v něm jsou stolice soudu, to o celé církvi se rozumí.

A podle toho Kristus neřekl: Petra posadím na stolic; než řekl ke dvanácti apoštolům: Budete seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení izraelské, totiž celou církev. Mat. 19, 28. A protož, poněvadž všudy po světě rozešli se apoštolé, všudy také po světě rozneseny jsou apoštolské stolice. Kde biskupství, tu apoštolská stolice, tu moc klíčů. Biskupství pak apoštolská slove kněžský úřad, kterýž každý řádně povoláný služebník v své církvi sobě svěřené koná.

Již tedy jeden břeh, jehož se obhájcové papežské moci chytají, ulomil se s nimi. Vizme, jak pevný pod nimi druhý bude. Řekl prý Kristus Pán k Petrovi: Pas ovce mé (Jan 21). Z toho sobě berou, že Petrovi v péči poručeno celé stádo ovcí Božích po všem světě, a tak že on jest veřejným pastýřem a jiných pastýřů inspektorem učiněn. Ale pěkně Augustýn s. to zpravuje, proč po vzkříšení Kristus o pasení ovcí svých s Petrem samým v rozmlouvání se vydal. Proto prý, že sám z apoštolů nejtíže byl padl, Pána svého zapíraje. A poněvadž třikrát zapíral, třikrát se ho ptal: Petře, miluješ-li mne? Načež Petr po třikrát odpověděl: Pane, ty víš, že miluji. Kristus zase po třikrát řekl: Pasiž tedy ovce mé. Což (dí s. Augustýn) tak mnoho jest, jako by řekl: Jestliže mne, Petře, miluješ, stroj se ne sebe pásti, než ovce mé; ne jako své ovce, než jako mé; mé slávy v tom hledej, ne své; moc a panování mé ať jest, ne tvé, zisk můj, ne tvůj; nebud' již více z počtu těch, kteříž v nebezpečnosti opouštějí etc.

A níže hned Augustýn s. napomíná všechněch, kdož pasou ovce Boží, aby ne sebe milovali, než Krista, ovce jeho, ne sebe pásli etc, protože prý jim Kristus mluví, co Petrovi mluví. Píše to Augustinus, tractatus 123 In Johannem. Sudiž tedy, pobožný křesťane, že nemají žádného základu věci svých papeženci, než proti mínění Písma ledcos leckams táhnou.

Říkají také, že Patres nejedni Petra základem církve jmenují. Item knížetem apoštolů. Ale kdyby nešlechetníci souditi chtěli mínění dobrých těch Otců, porozuměli by, žeť jim to na mysl nikdy nepřišlo, což tito z jejich psání berou. Nebo že Cyprianus na Petrovi založenou býti církev řekl, neřekl prostě než metonymica hyperbolia: jakž z toho patrné jest, že toho mluvení neužívá nikdež o církvi mluvě, než o Petrovi mluvě, jemuž tím mluvením vzácnosti přidati chce. A mezitím nemíní osoby Petrovy, než víru jeho a vyznání, jakž napřed z Otců připomenuto. Sic by Cypriana porazil Pavel apoštol, kterýž zjevně volá, že základu církvi žádný položiti nemůže kromě toho, kterýž položen jest, jenž jest JEŽÍŠ KRISTUS. 1 Kor. 3.

Že pak princeps apostolorum někdy slove, i to by rozhodnouti, co jest, mohli, kdyby vlastnost latinského slova princeps soudili, kteréž podle staré dobré latiny nejen substantive, ale i adjective se bere a vyznamenává předního: v jakémž smyslu pravé jest o Petrovi mluvení, že první a přední byl mezi apoštoly, a to příčinou věku svého, poněvadž nejstarší byl a nejdospělejšího soudu, pročež i nejvíce a nejčastěji mluvívati jemu se dostávalo. Což pak po tom, že Petr byl nejpřednější mezi apoštoly? Z toho-liž jde, že hlavou církve býti má?

Kdybychom my ledčehos způsobem vašim chytati se chtěli, snadné by bylo jinou rohož uplésti, třebas dovésti toho, že Pavel byl nejpřednější apoštol a nejvyšší vši církve správce, poněvadž plnost pohanů jemu odvedena: ba Kristus i syny izraelské k tomu přidal, Skut. 9, 15, a tak právě všecko jemu poručil. K tomu máme v Zákoně napsáno, že Pavel o všecku církev pečoval, o Petrovi toho nestojí nikdež. Práví zajisté o sobě Pavel s., 2 Kor. 11, 28: Doléhá na mne každodenně péče o všechny církve, ó kdybyste vy v Petrovi nějaká podobná slova našli, co byste vy herštovali!

Napomohl by nám i Chrysostomus čistě, kterýž v kázání o obrácení svatého Pavla srovnává jej s Michalem archandělem a praví: Michaeli quidem gens Judaeorum tradita est. Paulo vero terra et mare totusque orbis, qua habitabilis, qua non habitabilis. To jest: Michalovi poručen byl židovský národ (míní pak to, což Dan. 10, 13 a kap. 12, 1 napsáno stojí), Pavlovi pak země a moře a všecken okršlek, kdež lide bydlí i kdež ještě nebydlí. Vidíte-liž, že Pavlovi svět k správě poručeny býti svědčí ten svatý Otec? A našli bychom více, čím věci té hájiti.

Ale odstup to, abychom zvelebováním lidí se zanášejíce, to, což Pánu našemu náleží, jinam donášeli. Zůstaniž při tom, což Písmo, což Patres, což sama víra učí, že jediný jest základ církve, jediná hlava, jeden Pán, jeden Vykupitel, jedno kníže pastýřů, jeden nejvyšší biskup duší našich, ten, kterýž sobě pracně dobyl církve své za dědictví, JEŽÍŠ KRISTUS, Pán a Bůh náš nejmilostivější, jemuž samému přísluší všeliká sláva, čest, důstojnost, císařství a požehnání na věky věkův, amen.

20. Že papež ukázati nemůže, aby od církve k tomu, čímž se dělá, řádně zvolen byl

Ukázáno tedy, že papež z Písma moci své prokázati nemůže, a tak že od Boha nemá toho sobě poručeného, aby Boží veřejné místo držel. Ale dí někdo: Snad ale potom v pozdějších časech od církve jest k tomu zvolen, aby nejvyšším správcem církve byl a snad vrchností také jej sobě dobrovolně za pána a nejvyššího vykonavatele zvolily? Odpovídám, že toho nic opět ukázati nemohou.

Nebo jestliže od církve o tom snesení se stalo a římskému biskupu taková nejvyšší moc poručena, muselo se to některého jistého času a na jistém místě a na obecném concilium a shromáždění všech duchovních lidí státi: kdež by také ihned ode všech jednomyslně zvolen, vyzdvižen a za obecného biskupa a hlavu všeho křesťanstva vyhlášen i přijat byl. Ale toho nikdy nic se nestalo: nýbrž když do historií bedlivě nahlédneme, nalezneme, že jakž se římský biskup pozdvihovati a nad jiné vypínati začal, vždycky jemu od jiných církví odpíráno; aniž se kdy která církev neb krajina neb lid dobrovolně papežovi poddal, než chytrými obmysly a často násilím k tomu přivodili, že se jim ku poslušenství západní církve jedny po druhých oddávaly. Sic mnohem lidnatější a vzácnější církve na východu slunce jha na sebe papeži uvrhnouti nedaly a dodnes ještě církve řecké jeho se vzdalují a o jeho té pýše a vypínání potupně mluví.

A protož nechť nám papež ukáže, od koho, kde a kdy za hlavu křesťanstva jest volen? Nic, jistě nic nemají, což by ukázali. Nebo čehož se kdysi chytati začali, vyraženo jest jim z rukou. Míním toto, že Zosimus, římský biskup, léta 421 na concilium kartaginenském přednost obdržeti chtěje, na nicenské concilium (80 let předtím držené) se odvolával, a že tam přednost jemu usouzena jest, z zfalšovaného exempláře dovedil. Ale Patres toho concilium připsal originální čísti dali, a nic toho nenalezše, římskému biskupu faleš očitě ukázali. Čímž on (právě jako zloděj v měsíci za ruku popadený) zahanben jsa, v svém předsevzetí spokojiti se musel. A toť se jistě Božím řízením dalo, aby nynější falšíři nemohli svých starých concilií vzácností přiodívati a nás mámiti. Připomenu tu historiii obšírněji v

následující kapitole.

Podobně necht' nám ukáží, kdy králové, knížata a potentáti světa snesení učinili, aby papežovi meč a moc světskou odvedouc, za představeného nad sebou postavili? Nech, pravím, ukáží, nech jmenují: nebo není jedna věc sobě něco přivlastňovati, a že se to právem děje, provésti. Onen u svatého Lukáše také řekl: Všecka království okršlku země má jsou; všecka moc a sláva jejich mně dána jest, komuž bych chtěl, dám ji. (Luk. 4, 5) Ale kdyby mu Kristus byl dovozovati toho poručil, byl by lhářem zůstal, jistá věc. Papež také, nemůže-li ukázati, kdo jemu nad králi země a nad celou církví moc dal, zůstane jistotně loupežníkem a onoho chlubného ducha jistým náměstkem.

Ale nemůžet' ukázati, buď Pán Bůh pochválen, aby kdy řádné nějaké moci jemu odvedení se stalo, než lstmi toliko svými podvedl mocnáře světa a je sobě podroboval. Báli se toho dávno papežové, že přijde někdy čas, v němž svět bude chtít v tu věc nahlédnouti a papeže, odkud moc k takovému sobě provozování vzal, se tázati: protož zaopatřiti to potomkům chtějíc, sepsali falešný list aneb privilegium pod jménem Konstantina Velikého, pobožného císaře, v kterémž římského biskupa za nejvyššího v církvi biskupa vyhlašuje, jemu hrad svůj Lateránský odvozuje, koruny a jiných královských ozdob k užívání moc dává, město Řím a okolní krajiny za dědictví Petra svatého přivlastňuje: a co více tam toho jest. Ale že to pouhá vymyšlená nepravda a naprosto nestydatá lež jest, mnohými důvody se prokazuje. Což tak jest patrné, že sami papeženci nejedni proti tomu psali, jako Antonius, archiepiscopus Volateranus, Catanus, Laurentius Valla, cardinalis Cusanus, Aeneas také Sylvius, kterýž potom papežem byl, knihu celou o tom falešném Konstantinovu nadání vydal.

Nynější mnozí papežští spisovatelé pro hanbu ani zmínky o tom činiti nechtějí: z nichž jest i pomposus ille Baronius, tom. 3, ann. 324, art. 117. Tak hle papežova moc a království, ba dím papež sám ze lži a nepravosti naskrz zlátnán jest. Prohlédněte, ó lidé, a vizte, prosím, jaký jen grunt papežství má! Od Boha a Písma k tomu, což před sebe vzal, povolení nemá. Od církve tolikéž ani odvedení ani povolení. Od vrchnosti podobně: než toliko lžmi se brání na všechny strany; Písma natahuje, concilií decreta falšuje, vrchností privilegia zrádně podsouvá.

Což že pravé jest, abyste kdož můžete lépe ještě spatřiti mohli, nahlédněte,

prosím, do Catalogum testium veritatis. Kdež v knize 4 i to falešné, lživé privilegium se pokládá, i faleš jeho očitě prokazuje. Nemálo také toho in Mysterio iniquitatis Mornaei najdete. Divná jest věc a předivná, že se před světem aspoň nezahanbí d'ábelští ti svůdcové, nechtí-li před Bohem a vlastním svým svědomím se ustydnouti pro tak makavé lži a zarputilé jich zastávání, ó d'áble, d'áble, mnoho umíš, že toho dovedeš umíš, aby i tito proti svědomí a pravdě mluvili a psali i jiní neprozřetelní jim v jejich lžech věřili! Bůh kaziž tvé dílo, jenž jest dílo podvodu, a vyjeviž všemu světu lživé a lstivé Antikristovy úskoky k zahanbení tebe v díle tvém, k spasení pak vyvoleným.

21. Jakými cestami k tomu přišlo, že římský biskup takové moci a slávy dosáhl, pravdivé ponavržení

Ale dí někdo: Jestližeť papež moci své ani od Krista, ani od církve, ani od vrchnosti sobě odvedené nemá, kudyž pak přišlo na to, že se tak vysoko vznese? Poslechni, čtenáři milý, udělámť z historií kratičký výtah toho a oznámím pravdivě, kudy a jak papež moci nad jinými hledal a jak ji našel. Boha beru za svědka, že pravdivě z historií ty věci připomínati chci, nic z svého nepřidávaje.

Když Bůh dopustiti chtěl, aby se tajemství nepravosti začalo, dopustil na kněžstvo a biskupy v církvi ducha pýchy, aby jedni druhým poddání býti se zpěchovali a jedni nad druhými přednosti hledali. Římským obzvláště biskupům místa příhodnost k pozdvihování se příčinu dala: bylo město Řím v světě nejslavnější, stolice císařů římských, k nimž vídali ze všeho světa lidi se sbíhati a poslušensství konati; i byli by rádi viděli, aby k nim také odevšad shlukování se dalo v věcech církevních, tak jako k císařům v politických.

Nadýmala je přitom pověst jakási o Petrovi a Pavlovi, že tam v tom městě byli, kázali, zemřeli. (Což jak o Petrovi pravé, napřed v kap. 15 ukázáno.) I zdálo se jim, že oni tam sedíce, Pavlovy a Petrovy vzácnosti užívati mohou, a začali biskupství římské stolicí apoštolskou a stolicí Petrovou nazývati. Z toho již číhali na všechny příležitosti, jak by rozšířili i titule své i moc: začínali leckdys leccos proti jiným biskupům. Někdy jim chybovalo, někdy se dařilo: až naposledy z Božího dopuštění zdařilo se, že západní církve a biskupy jejich téměř všechny sobě podmanili; což jak šlo, krátce povím.

Okolo léta 253 začal Cornelius, římský biskup, s afrikánskými církvemi o to jednati, aby k němu zření měly, že o ně pečovati chce. Proti čemuž Cyprián s., arcibiskup kartaginský, tuze se postavil a odpíral, jakž v jeho epištolách každý dočísti se může. Kteréž epištoly na osvědčení jsou pyšným našim slepcům. Nespravil tedy tu nic biskup římský: ale mysl jejich cti žádostivá nepřestala od svého předsevzetí.

Léta 325 držen v Nicei městě sněm církevní, kdež usouzeno, aby v každé krajině v hlavním městě nejvyšší biskup byl, kterýž by na jiné okolní pozor měl, a aby sloul metropolitán aneb patriarcha aneb arcibiskup. Takže biskup konstantinopolský představen jest za předního církvím v řecké zemi; alexandrinský v egiptské; antiochenský v syrské; kartaginenský v Africe; římský ve Vlaších. Kdež ani jedním sic slovem o římském biskupu nad jiné důstojnější zmínky se nečiní: než což se jiným dostalo, i jemu také. On však užil toho za první stupeň ku pozdvižení sebe, podmanil sobě ty okolní církve čacky a potom pokoušel se vždy pomalu o jiné; jakž o tom následuje.

Léta 402 drženo concilium milevitanské v Africe proti kacíři Pelagioví, kdež i Augustýn s. s jinými biskupy přítomen byl. Tam tedy když Pelagius s učením svým potupen jest, poslali patres concilii úsudky a kanóny své k Innocentiovi, římskému biskupu, jako podobně k patriarchovi konstantinopolskému, alexandrinskému, antiochenskému: a to z lásky učinili, aby i tito věděli, co se v církvi děje a jakým kacířstvím v svých církvích brániti mají. Innocentius myslé, že ho tím ctí a že od něho potvrzení kanónu svých žádají, odepsal jim a schvaloval, že k němu dekrety své poslali. A vypravoval mnoho o důstojnosti stolice apoštolské, a že to tak býti má, aby i z cizích zemí prve, nežli by o jaké rozeprě zavírka učiněna byla, apoštolské stolici k rozeznání se posílalo. Patres jinými pracemi zanesení jsou, neodpověděli jemu na to.

V tom svoláno jiné concilium v Kartaginu, léta 417 (kteréž přes 6 let trvalo), kdež Innocentius znovu, aby se k stolici apoštolské přihlásili, pohledávati usiloval. Ale dokonav život, předsevzetí nedokonal. Než Zosimus na jeho místo dosedna, s concilium akcí o to začal. A to při této příležitosti. Byl v Africe kněz nějaký, Apiarius jménem, služebník církve siccenské, pro své nešlechtnosti od svého biskupa z úřadu složen a vyloučen. On utekl se do Říma (kterýž vždycky útočištěm nešlechtných býval) a připochebil se k Zosimovi, kterýž podle něho se zasaditi přirkl, a vypraviv vyslance tři, Faustina, biskupa potentského, a Philippum a Asellum kněží, skrze ně pohledával toho: jedno, aby Apiaria vyloučeného zase přijali, on že ho za nevinného uznal; druhé, aby tu usoudili a kanónem toho potvrdili, že ze všech krajin k římskému biskupu každý apelovati moc má. Zvláště poněvadž prý to již prve před 80 lety na concilium nicenském usouzeno.

Patres legáty slyšavše a psaní přečtouce, divili se, co se to děje, že jediný člověk všeho světa správcem býti a pře všechněch rozeznávati chce, ježto jim tak mnohým tu domácí rozepře rovnati těžké a nesnadné bylo; a divili se, že v té věci na nicenské concilium se odvolává, kteréž aby co toho usoudilo, nepamatovali. Takové však falše a nevěry od takového muže se nenadějíce, sobě raději nevěřili. Protož dali odpověď, že o to popečují, aby do vlastních originálů akt concilii nicenského nahlédnuto bylo (kteříž v Konstantinopoli a Alexandrii se chovají), a najde-li se co toho, že potom odpověď plnější dají. V tom Zosimus umřel, půl druhého toliko léta papežem byv.

Léta 422 nástupce jeho Bonifacius, dosedna na stolicu, téhož ducha v sobě cítil, kterýž ho k žádosti cti pudil, poslal znovu tytyž vyslance, žádaje, aby ta věc strany stolice apoštolské skoncována a stvrzena byla. Patres opět jiných prací zanechajíc, o to se radili, jak by exemplářů dostali, a vypravili legáty k patriarchům do Konstantinopoli a Alexandrie. Mezitím Bonifacius odešel za otcí svými.

Dosedl na jeho místo Celestinus První, kterýž ač již věděl, že v nicenských kánonech nic toho není nalezeno, přece však tytyž vyslance znovu vyslal a dotíral, aby stolicu římské moc, kteráž jí náleží, přisouzena byla. Kdež Faustinus nestydatě na ty s. Otce dotíral, až je proti sobě popudiv, zahanben a přesvědčen, a od concilium Celestinovi odpověď dána, že sobě srozuměti mohl, jakož se i pospokojil. Zůstaveno pak na tom concilium při tom, což prve na milevitánském usouzeno, aby rozepře církevní tu doma v Africe od biskupů souzeny byly a přes moře (totiž do Říma) aby žádnému apelovati volno nebylo. Viz téhož concilium kanón 22.

Po letech 36 Lev První vida, že Augustýn a jiní Patres, kteříž prve bránili, zemřeli, psal do Afriky k některým biskupům, chytře však, oznamujíc, že slyšel, že se ne všecko dobře děje, protož že žádá, aby shromáždíc se biskupové někteří, soudili ty věci a jemu potom také něco o tom napsali, že i on svým soudem potvrditi chce. Hádej, čtenáři, jak chytře! Prve chtěli mocí všecken soud na sebe vztáhnouti: tuto Lev částku aspoň toho chce, aby za tím víc svedl.

Takže nepřestali biskupové římsští i chytrostmi divnými přednost nad afrikanskými i zlostí a vylučováním hledati: až ve stu letech po concilium kartaginenském vždy toho dovedli. Nebo léta 532 Eulalius, kartaginenský

biskup, římskému Bonifaciově Druhému se poddal, jakými chytrostmi a zradami k tomu přišlo, neví se. Kdež jeden druhému divně pochlebuje, předky své divně potupujíc, že se apoštolské stolici protivili.

To když se stalo, začali biskupové římstí triumfovati, jakž z epištoly, kterouž tentýž Bonifacius velmi chlubně psal k alexandrinskému patriarchovi, patrné. Ale závist nespala. Konstantinopolitanskému se téhož chtělo, začal se také episcopum oecumenicum seu universalem, to jest veřejným biskupem nazývati. Proti čemuž nejedni se postavovali, i sami římstí biskupové, jakž níže připomenu.

Než dotknu nejprv toho, že od léta 500 nad prvnější časy více příležitostí se naházelo biskupům římským, aby se vypínati mohli. Císařové byli již začali v Konstantinopoli svá sídla a rezidenci míti: protož aby v Římě a v Itálii víra jim v nepřítomnosti jejich držena byla, s biskupy římskými srozumění a lásku míti se snažovali. Kacíři a nepokojní lidé v církvi, když kteří odněkud vypovědění byli, pod zámyslem apelací do Říma se obraceli a k biskupům se připocholeovali. Čehož biskupové čistě k utvrzení předsevzetí svého užívali, jakž kde viděli, že by co spraviti se mohlo, některým rozhřešení dávali, na jiné kladby vydávali a již i o své moci zjevněji mluviti, a že Petrovi jest řečeno „Ty jsi Petr, tobě dám klíče etc“, hlučně hlásati začali.

Bolelo to jiné metropolitanské biskupy a byl by každý raději na sebe to vtáhl než římskému toho přál. I vzal to před sebe (tak hle z dopuštění Božího tajemství nepravosti jako o základ vzdělávali ti, kteříž jemu hájiti měli) konstantinopolitanský biskup Jan: aby se universalem patriarcham anebo episcopum nazýval. K čemuž mimo jiné patriarchy snadnější přístup měl, protože v Konstantinopoli těch časů císařská stolice byla a on u císaře Mauricia v nemalé lásce byl: podle něhož a jeho pomocí výše se vyzdvihnouti myslil. A začalo se jemu to dařiti; takže od mnohých biskupů i od samých patriarchů titul veřejného biskupa biskupů jemu dáván byl.

Proti čemuž náramně horlivě se postavil římský tehdejší biskup Řehoř Veliký, a mnohé listy i k Janovi tomu i k císaři i k císařovně i k jiným biskupům a patriarchům psav, tuze zastával, že ten titul jest pyšný a žádnému z lidí nepřináleží než Kristu, kterýž sám kníže všech pastýřů jest. To předsevzetí že jest právě Luciferovo, kterýž pohrdna jiným andělům rovný býti, nad ně výše stolici svou postaviti se snažil: a že to jest vlastně

antikristství, zvláštnost a panování v církvi sobě osobití, zjevně psal.

Praví sic někteří, že Gregorius rád by sám byl toho titule dostal, jako i předkové jeho o to se pokoušeli. Ale když se k tomu klonilo, aby konstantinopolitanský veřejným biskupem zůstal, tu že z závisti proti tomu se stavěl. Ale já nevím, slušné-li tak svatého muže, jakýž on byl, v to podezření bráti. Ví se, že náramně o tu věc horlil: Janovi tomu písic, skrze všemohoucího Boha, skrze slávu Kristovu, skrze vlastní jeho spasení, aby pochlebníkům svým jména takového (kteréž základem bude bludu) jemu podávajícím se vzepřel a bláznivým a pyšným titulem se titulovati nedovoloval. Sic jinak že se křivda děje jiným po světě biskupům, kteříž neméně než jako on v církvi ustanoveni jsou, a že tím znepokojuje celou církev. A protož nechce-li poslechnouti a upustiti od předsevzetí, cituje ho před trůn Kristu etc.

Kladl bych vlastní jeho latinská slova, ale jest toho mnoho, šířilo by se. Necht' sobě nestěžuje, prosím, kdož *Catalogum testium veritatis* má, co se v knize 6 píše, nahlédnouti: porozumí, jak ten s. muž horlil proti tomu zlému dílu, kteréž se v církvi začínalo, z něhož cítil dobře a ohlašoval zjevně, že antikristství půjde. Ale nebál se toho s. muž. Nebo ač obrátil, aby konstantinopolitanskému biskupu moc veřejného biskupství se nedostala: však dostala se hned brzy římskému.

Nebo po smrti Řehořově Sabinianus za biskupa římského zvolen, kterýž mysl k tomu obrátil, aby u císaře Foky sobě titul veřejného biskupa jednal, a nechtěje, aby psaní Řehořova jemu ku překážce byla, dal je odevšad shledávati a páliť. Ale v kolikas měsících život dokonav, předsevzetí nedokonal.

Než successor jeho, Bonifacius Třetí, tajemství nepravosti (kteréž až potud divně satan koval) dokonal. Což se tak stalo. Císař Mauricius upadl v Konstantinopoli vojskům svým v nelibost, kteráž jednoho z sebe a nešlechtného člověka za císaře zvolili a po městě vyhlašovali, jehož také do kostela vedli a patriarchovi korunovati poručili: jméno jeho bylo Fokas. Mauricius vida, co se děje, v utíkání se dal, ale od Foky postižen jsa, i s manželkou i s synem a třemi dcerami ukrutně zamordován. Fokas boje se, že pro takovou nešlechtnost západní císařství od něho se odvrátí, uložil sobě prostřednictví v tom užití římského biskupa: a protož s ním v přátelství vešel a jemu, cokoli k libosti bude činiti moci, činiti připověděl,

jestliže svým jednáním o to pečovati bude, aby Itálie od něho se neodtrhovala.

Slíbil Bonifacius a císaře žádal, aby za to římské stolici přednost nad jinými biskupy daroval a mandáty svými toho potvrdil. Tak se stalo: že Fokas svolal concilium (na němž 62 biskupů bylo), Bonifacia a jeho nástupce za veřejné biskupy vyhlásil. A tak, o čez dávno usilováno, tu k cíli přivedeno. Že pak skrze Foku, toho nešlechtného vraha, biskupové římské moci své dosáhli, není bez tajemství. Jakož Fokas loupežně, nešlechtně v svět se uvázal, tak v církvech Bonifacius: oba sobě pomáhali a oběma ten, kterýž již od časů apoštolských na to číhal, aby tajemství nepravosti v církvech uvedl. A tuť vlastně k dokonání přišlo.

Sud', čtenáři milý, kdyby Řehoř tehdáž byl z hrobu vstal (v němž ani tři let ještě dobře neležel) a podíval se na nástupce svého, co by byl říkal? Co kdyby nyní přišel a na biskupa římského se podíval, poznal-li by se? Ah quantum mutatus ab illo! To se dalo léta 605. Připomenu ještě dále, jak římské papežové rostli. Nebo nezůstali na tom stupni, než vždy přece výše se zpínali, až již nemají kam výše; leč aby Kafarnaum, do nebe jsouc zvýšeno, do pekla strčeno bylo.

Dostavše tedy od císaře Foky i titule i zboží, slavněji sobě vésti začali, pomalu vždy víc a víc vymýšlejíce. Přestěhovali se z fary na hrad Lateránský, vymyslili sobě zvláštnější oděv nad jiné biskupy, postavili stolici (bez poroka) apoštolskou, z drahého dříví a kamení vzdělanou, vstavili na sebe korunu, ne obecnou nějakou, jakéž králové a císařové užívají, ale trojnásobnou, jakouž někdy malíři Pánu Bohu na hlavě malovali, a to pro vyznamenání, že místo Boží držíci jsou. Koně majíc nač vychovávat, také vždy víc a víc k službě sobě obraceli, až již v tom prachu a blesku dvůr papežský býti vidíme, jakéhož žádný z potentátů světa ne užívá. Ale to, pravím, nešlo všecko pojednou, než po stupních.

Podmaňovali sobě hned, jakž moci dostali, vždy jedny za druhými, i biskupy i knížata i krále. Kromě řeckých biskupů nikdy ani přivábiti a přelstít, ani moci sobě podkasati nemohli. Léta 656 začali užívati moci světské: Eugenius papež obdržel, aby klerici nepřináleželi k právu světskému, než sami biskupové aby pro kněžstvo hřešící vlastní svá vězení měli. Léta 676 lahodností Dona papeže Theodorus, ravennatský arcibiskup, poddal se ku poslušenství stolice římské. Ale po smrti Theodorově Felix,

za arcibiskupa jsa zvolen, vzepřel se zase. Císař pak Justinian, od papeže Lva namluven jsa, Felixovi rozpálenými železy oči vypáliti dal a Ravennatské mocí ku poddanosti papeže přinutil.

Léta 711 Konstantin papež císaři Justinianovi nohy své k políbení podal. Čehož ačkoli prve nikdy dobrý ten císař nevidal, příliš však jsa důvěřivý, až téměř pověřivý, učinil to. Za čímž Konstantin dekret učinil, aby všickni k římskému biskupu přicházející totéž činiti povinni byli: a aby to nezdálo se odporné býti, obuv sobě i budoucím papežům k té potřebě zlatem a kamením drahým ozdobiti a vysázeti dal.

Za času téhož papeže přel se mediolánský arcibiskup s ticinenským biskupem, že jemu k poslušnosti státi nechtěl. Konstantinus vložil se v to a učinil nález, aby ticínští biskupové nebyli povinni jinému poddáni býti než biskupu římskému. Tak se naplnilo, co v oné fabuli stojí: že myš s žábou o přednost se přely, luňák pak přiletěl, sklidil oba.

Léta 724 císař Lev dal z chrámu obrazy, kterýchž již papežové byli naklidili, vyházeti, kvůli východním řeckým biskupům. Papež tehdejší, Řehoř Druhý, nad císařem vymstíti se chtěje, zapověděl v krajinách Itálie daně císaři dávat, a že on mocí Petrovou z závazku, kterýmž císaři povinni byli, je propouští. Takže tu císařství roztrženo a toliko východní krajiny při císaři zůstaly. A tu se právě naruby svět obrátil. Prvé římské biskupové od císařů dosazováni byli, tuto pak od biskupů římských sami sesazováni. Díval se tomu Pán Bůh a nedal císaři, aby svého práva užívati uměl a toho pyšného soudce zkrotiti: protože čas byl ten, v němž dílo podvodu k ztrestání světa jíti mělo.

Léta 731 týž císař Lev od Řehoře Třetího proto, že obrazy přece kazil, do kladby dán: a novou absolucí papež všechněm západním krajinám dal, aby císaři k poslušnosti nebyli zavázáni. A když papeži nebezpečnost nastávalo, do Frankreichu k knížeti Karlovi poslal o pomoc, kterýž k žádosti jeho táhl s vojsky do Vlach a Řím z obležení vysvobodil. Což papeži přišlo vděk a odměňovati se slíbil: jakž se od Zachariáše papeže, Řehořova potomka, léta 750 i stalo, kterýž k žádosti Pipina, Karlova syna, Hilderika, krále franckého, z království složil pod zámyslem tím, že k takovým kvaltováním se nehodí, než život pokojný že lépe jemu sluší. Protož ho do kláštera vpravil a Pipinovi k království dopomohl. Pipinus toho dobrodiní sobě váže, zase stoliči římské se odměnil a papeži

Stephanovi proti nepřátelům pomoc platnou učinil: až i vyhnal z některých míst Longobardy, stolicí apoštolské veliké krajiny okolo Říma (léta 756) daroval a odvedl. Tak sobě ti dva dobří lidičkové z cizího dobře činili a zeměmi císařství římského se podíleli, ačkoli císař skrze legáty těm předsevzetím odpíral.

Stephanus papež takového daru vděčen jsa, potvrdil ho znovu na království a jemu i jeho celému semeni požehnání dal a na nepřátely jeho kladbu vydal. Pipinus k zemi se pokloně, nohy papežovy líbal, když papež na kůň vsedati měl, uzdy a třmenu se chytil a ochotně všelikou uctivost slibujíc, věčnou věrnost s závazkem na sebe učiněným slíbil. Čehož papež hned k tomu užil, že v dekretch poznamenati poručil, aby totéž všickni králové a císařové papeži činiti povinni byli.

Veliká tehdaž v Římě slavnost držena, litanie po všech kostelích zpívány, papež na stolicí v procesí po městě nošen, odpustky dávati a rozhlašovati začal etc. A chtěje se Pipinovi ještě více odměniti, pomýšlel, jak by císařům všecko do konce odejmouti mohl a císařství na Pipina a francouzské krále převésti. Což pak sám nenáležitě císařům utrhl, aby Petri patrimonium sloulo (t. Petrovo dědictví), poručil.

Po smrti Pipinově syn jeho Karel v přátelství s papežem se obnovil, co otec římské stolicí daroval, toho novými privilegii potvrdil a několik ještě krajin (jako Venetiam, Histriam, ducatum Forojuliensem, ducatum Spoletanum ac Beneventanum etc.) k dědictví Petrovu připojil. Hadrianus papež zase dal nové dva titule Karlovi, aby Christianissimus Rex (kterýž titul podnes francouzským králům zůstává) a Romanus Imperator sloul. To se stalo léta 773.

Potom léta 796 Lev Třetí, na stolicí papežskou dosedna, klíče svatého Petra (bez poroka) a korouhev města Říma s jinými dary k Karlovi poslal, žádaje od něho, aby obec římskou k slibu poslušnosti jemu přinutil. Což se i stalo. Ale odtud taková v Římě k papeži nenávisť vznikla, že při procesí na něj útok učiněn, kdež on s koně stržen, z papežského oděvu vyvlečen, mnohými ranami potlučen a do vězení do kláštera jednoho dán: z něhož vynikna, k Karlovi utekl, od něhož zase do Říma uveden a nad některými pomstěno. Začej papež odplatiti se chtěje, vyhlásil Karla římským císařem a k tomu jej sám korunovav, lidu volati poručil: Carolo Augusto, magno imperatori, vita et victoria! To se stalo léta 801. A tu vzalo začátek západní

císařství.

Léta 846 Alidolphus, král anglický, uvedl království své římskému papeži pod plat tak, aby z každého domu každoročně stříbrný jeden peníz dáván byl: což posavad v Anglií Petru plat slově. Léta 968 působením Jana XIII. papeže císařství od Francouzů na Němce přeneseno jest (kdež ještě zůstává). Léta 1057 Stephanus IX. církev mediolánskou, kteráž až po ten čas svobodná byla, sobě ku poslušenství poddal. Léta 1100 Mathilla hraběnka k stolici římské závětí poručila město Ferraria a krajinu okolní: kteráž dodnes pod platem papežským zůstává.

Ale dlouho by snad bylo všecko vyčítati, co, kdy, odkud a jak římským biskupům k jejich moci a pýše přibylo. Kdož plné povědomosti těch věcí žádá, nech sám historie čte. Sebral to také Philippus Mornaeus v knize *Mysterium iniquitatis* nazvané. Tam hled', kdož žádostiv jsi. Dostí tuto bud', že ponavrženo jest, od jakých stupňů se to začalo, že z biskupa papež se udělal: to jest modla taková, kteráž se za divadlo všemu světu vystavuje, kteráž nejvyšší moc na okršlku zemsém provádí, kteráž aby se jí všickni divili a klaněli, chce a vyhledává, Zjev. 13.

Zavírka všeho tohoto tato bud': že papež není tím, za čež se nám bezděky vystavuje, Kristovým náměstkem a Boží místo v světě držícím, poněvadž toho prokázati řádně nemůže, než lstmi toliko domnění takové o sobě vzdělal. I což tedy jest? Již přichází čas, abychom ho vlastním jménem pojmenovali. Jest Antikrist, člověk hřícha, syn zatracení a přeškodlivý všeho světa svůdce.

22. Že papež římský jest veliký ten Antikrist a svůdce světa

Zdávná v světě hned skrze proroky předpovídány byly dvě věci: příchod Kristův a příchod Antikristův. Kristem nazývali toho, kterýž padlému pokolení lidskému pomoci a je k spasení přivésti měl. Antikristem pak Písma nazývají jiného jakéhosi falešného proroka, kterýž po Kristu měl přijíti a Kristovo učení v církvi zmásti, bludy svými jedovatými naprziniti a tak národy svozovati.

O Mesiášoviť aneb Kristu víme všickni křesťané, kdo jest, že Ježíš Nazaretský, Boží a Marie Panny syn, jenž jest požehnaný na věky věků, amen. Ale o Antikristu dělají sobě někteří nesnáz a nemohou viděti, již-li přišel, čili by se jiného čekati mělo. Nebo chytrý jest ďábel, kterýž i sám sebe v anděla světlosti proměnití umí i své také náměstky a posly tak se stavěti učí, aby podvodové lidem nebyli patrní, leč by Bůh koho osvítil a pravdu jemu poznati dal.

Dovedl tento zlý chytrák nešlechtného umění při Židech, kteříž ačkoli na Krista s pilností čekali a každý den v školách o něm rozmlouvali, avšak když přišel a uprostřed sebe ho majíce, nepoznali ho: protože jinakšího oni Mesiáše čekali, nežli jakýž býti měl. Takže již před půldruhým tisícem let a více Kristus se narodil, vzrostl, vykoupení lidské dokonal, a ubozí Židé ještě o tom věděti nechtějí, ještě na příští jeho čekají a vždycky uši k novinám hotové mají o narození Mesiáše něco slyšeti.

Podobného rovně užil umění nepřítel v čas Antikristova příchodu, jinak ho v mysli lidem vypodobnil, nežli jakž býti měl: takže poznán není, ačkoli již, ah již dávno, v církvi se zalíbí, vychoval a zmohl a svodové jeho již naplnili zemi. A hle ubohé křesťanstvo vždycky o Antikristu mluvě však ho nevidí, ještě ho z Babylona teprv odkudsi z východních stran čekají, ježto ho v klíně církev pěstuje a on již doma v střevách církve hryže a zžírá lid Boží, zlý ten červ.

Jakož pak na onen čas ne ti Krista poznali, kteříž se farizejskými bajkami spravovali, ale kteříž šetřili znamení času a předpovídání skrze proroky

vynesených: tak dodnes, kdož Antikrista poznati chce, ne k básním lidským uší obracetí musí, než z Písma svatého vyhledávati, co o Antikristu předpovídáno a jaký býti měl; tak aby člověk mohl souditi, již-li se při kom toho co spatřilo, čili teprv ještě takového svůdce světa na svět čekati. Což bude-li kdo činiti, najde bez pochyby, což k vyhledání pravdy věci poslouží. Protož připomenu tuto z Písma co nejkratšeji všecky Antikrista vlastnosti, po nichž poznán býti mohl a býti může: což před oči sobě představené máje, každý pozná, co za zvíře ten falešný prorok, kterýž velikým Antikristem slově, býti měl.

Dotýkám pak nejprv toho, že jakož Kristus v Písmech ne jedním toliko jménem bývá jmenován, než rozličnými: jako slově Mesiáš, Kristus, Spasitel světa, Syn Boží, Rek udatný, Otec věku budoucího, Slunce spravedlnosti, Lev z pokolení Juda, Beránek Boží, Syn člověka, Símě ženy, anděl smlouvy, Hvězda jitřní, Pastýř ovcí etc; tak podobně i odpůrce jeho, ten veliký svůdce světa, rozličnými tituly vypsán a figurami rozdílnými vyznamenán jest. Slově nejznámějším titulem Antikrist, totiž odpůrce Kristu, 1 Jan 2, item Protivící se, 2 Tes. 2, item Falešný prorok, Zjev. 19, item Falešný Kristus, Mat. 24, Člověk hřicha a Syn zatracení, 2 Tes. 2, Král podle své vůle všecko činící, Dan. 7 a 11, Šelma babylonská, Zjev. 13 a 14, Nevěstka babylonská, Zjev. 17, Abaddon a Apollyon, totiž Zhoubce, Zjev. 9. Figurně vyznamenává se Antiochem, Dan. 7 a 11, království pak jeho slově Duchovní Babylon, Zjev. 17 a 18, Egípt, Sodoma, Zjev. 11, Ohavnost na místě svatém, Mat. 24 etc. Cokoli tedy na těch místech se mluví, to o Antikristu všecko rozumíno býti má: jakž i odporná strana povoluje. A protož z těch míst Písem svatých seberem proctví o Antikristu a vymalujeme ho sobě, abychom obraz jeho plný před očima pospolu měli.

Vězmež tedy z Písem, že Antikrist jest prorok falešný, kterýž v církvi na místě Kristově se býti praví, avšak Kristu učením i životem se protiví, Boží jméno i čest sobě osobuje, nýbrž nad Boha více se velebí a vypíná, předků svých ustanovení ruší, proměňuje v světě práva i časy, rouhač, modlář, pokrytec, smilník nečistý, ačkoli manželství nenávidící, zbraňující jisté pokrmy, lakomec a svatokupec, divy a zázraky lživé činící, jemuž králové země dávají moc svou a před ním se ponižují a kterýž všecky národy napájí tráveninami bludů svých, kterýž koho chce, zvelebuje, slávou a bohatstvím daří a odporující sobě všelijakým vymyšleným způsobem trápí a jim se

protiví; kterýž sídlo má mezi dvěma moři na sedmi pahrbcích a odtud vysílá duchy své mezi krále zemské a všeho světa: kterýž v posledních dnech kázáním evangelia svatého zjeven; ale slavným teprv příchodem Páně dokonale zkažen býti má a uvržen spolu i s drakem (d'áblem) a s šelmou (tyrany světa) do jezera hořícího ohněm a sirou. Což všecko do jedinkého slovíčka že Boží slova jsou, jimiž nám Antikrista maluje, to z následujících věcí patrné bude.

Chtějš již, člověče křesťanský, ohlédnouti se, a na kom se to všecko plní, spatřovati. Pravím pak, na kom se všecko plní, abys šetřil. Nebo ty věci po různu a po částkách leckomus se treffi: jako býti smilníkem, lakomcem, modlářem, odpůrcem dobrých etc, to mnohým jest obecné. Vypínati se nad Boha a jemu se protiviti, to se na Antiochovi také spatřilo. Encratitae kacíři zapovídali maso a jiné některé pokrmy a manželství etc. Ale pravím, že Antikristem podle Božího mínění ten toliko jest, na komž se všecko to pospolu spatřuje. Hlediž tedy, křesťane, kde a při kom jest to všecko, a poznáš. Pakli kdo nejza povědom toho, co kde v světě se děje, poznati sám tak snadně nemůžeš, pojď a ukáži tobě ohavnost na místě svatém stojící, aby viděl a vyrozuměl k slávě Bohu a spasení duše své.

Ukážit' pak to, že papež římský, ten, kterýž hlavou církve a náměstkem Kristovým se býti praví, ten, kterýž nejsvětějším se jmenuje, ten, kterýž všeho křesťanstva správcem býti chce, ten, pravím, že jest veliký ten Antikrist a škodlivý všeho světa svůdce, toho mocně a patrné dokáži. Což, osvědčuji se Bohem, zpytatelem srdcí, že nečiním z žádosti potupy a na vzdoru straně té, kteráž papeže se přidrží: ale z potřeby, pro vyproštění duší lidských. Ó byť chtěl papež tím býti, čímž se býti praví (t. biskupem věrným a pastýřem církve), abychom mohli všickni k němu uctivost chovati! Ó byť na někom jiném nežli na něm se bylo splnilo, což o Antikristu předpovídáno!

Ale což činiti? Neběží o kozí srst, než o věčné duše spasení. Protož což Bůh mluví, i já mluviti budu, koho nám ukazuje, i já ukáži: před kým nás vystříhá, i já vystříhati budu. Ač pak koli mnoho tisíc tisíců všudy po světě mám svědků toho, což o papeži mluvím, a přemnozí i krví svou toho potvrdili, že on jest Antikrist svádějící svět: avšak já, neodvolávaje se na lidi, skutek sám ve všech artikulích k svědectví přivoditi budu, pořád všecko předkládaje, což v Písmích o Antikristu předpovídáno, a jak na

papeži se plní, ukazuje. Kdo čte, rozuměj: a kdo má uši k slyšení, slyš, říkával Kristus Pán.

Vypsal pak nám Pán Bůh v Písmě 1. místo Antikrista, 2. čas, 3. učení, 4. život, 5. skutky a činy, 6. prospěch a štěstí jeho: což pořád přehlédati budeme.

Znamení 1

Nejprve pak místo a sídlo Antikristovo, v němž jako v hnízdě rozložiti se měl, ukazuje Písmo, Dan. 11: Rozbije stany své mezi mořem a mořem. S. Jan v Zjevení 17 viděl nevěstku ohyzdnou, kteráž smilstvem svým poskvřňovala všecku zemi: a ta seděla na šelmě mající sedm hlav. I řekl k němu anděl: Tento jest smysl toho, sedm hlav jest sedm hor, na kterýchž ta žena sedí. A níže potom dí anděl: Žena ta nečistá jest město to veliké, kteréž má království nad králi země, v. 18.

Patrně jest z těchto předpovědění, že město Řím hnízdem Antikristovým se býti ukazuje. Řím zajisté mezi dvěma moři, Adriatickým a Tyrrenským, leží; Řím také na sedmi vrších neb pahrbcích vystaven jest, kterýchž jména historici výslovně kladou tato: Palatinus, Capitolinus, Aventinus, Exquilinus, Caelius, Viminalis et Quirinalis. Odkudž od poetů Roma septemcollis a septiceps se nazývá, t. sedmihorní město. Město také Řím za času Jana svatého bylo město to, kteréž monarchii mělo a nejvyšší moc nad králi země.

Znamení 2

Ukázán v Písmě i čas začátku Antikristova, totiž po vytisknutí z Říma císařů římských. O čemž, 2 Tes. 2, napsáno stojí: Již prý tajemství nepravosti koná se, toliko až by ten, jenž jej zdržuje (a jemu přítomností svou ku překážce jest), z prostředku vyňat byl. Kdež s. Pavel opatrně jméno císaře římského zamlčel, avšak že jeho mínil, i z prorocství Danielova kap. 7, v. 8 a 24 jest patrné. A z třinácté kap. Zjevení vidí se, že po zranění šelmy sedmihlavé, totiž císařství římského, teprv z země vystoupila šelma dvourohá, podobnost mající beránka, ale mluvící jako drak. A tak tedy po zemdlení císařů římských a vypuzení jich z Itálie Antikrist vyskytnouti se měl.

To se na papežstvu patrně splnilo, nebo když císařové římsští do

Konstantinopoli se odstěhovali, papež v Římě zůstal a Pipinovi, králi francouzskému, k císařství západnímu přístup učině, Řím a okolní krajinu od něho za to darem dostal, léta 755. Takž se začalo panství papežovo a on, vpraviv se do hnízda císařů římských, opanoval město sedmihorní, kteréž moc mělo nad králi země. Viz o tom historie: zvláště Blondellum lib. 11., Annalium lib. 2., Platinam in vita Stephani II., Laurentium Vallam De donatione Constantini declamationem. Odkudž hned papežové bujněti začali, porušovali se dobří mravové, učení se zanedbávalo, až se tudy antikristství zmohlo.

Znamení 3

Co se učení týče, Antikrist měl býti odpadlec a odstoupenec od víry, 2 Tes. 2: Nenastane den Páně, než až prvé přijde odstoupení a zjeví se Člověk hřícha etc. A Dan. 11, v. 37 mluví o tom, že ani náboženstvím otců svých a předků vázati se nebude, ale sebe a své věci jen velebiti a podlé své vůle všecko činiti a formovati bude.

Patrné jest, že se to o papeži mluví. On odstoupil od víry pravé, starožitné, apoštolské a katolické a zlípal víru jinou, od oné rozdílnou, nýbrž jí odpornou: a tu svou novou víru za starou katolickou prodávaje, podvedl všechny národy a odstoupení veřejného příčinou učiněn jest. On jest, kterýž předky svými pohrdá, na ustanovení starých církevních sněmů nedbá, sám, co chce, ustavuje a své dekrety nade všecko velebí. Což že pravé jest a papež že jinou víru v církve uvedl, nežli jakáž od apoštolů kázaná a od první církve držena byla, to napřed v kap. 5. obšírně a mocně prokázáno.

Znamení 4

Antikrist měl býti modlář, jakž Dan. 11 předpověděl, že ctíti bude Boha, kteréhož neznali otcové jeho, zlatem a stříbrem a kamením drahým ctíti jej prý bude. (Židovská slova vlastně vznějí: v zlatě a stříbře ctíti jej bude.) Zjev. 17 nazývá se Antikrist nevěstka a máteř smilstva: pro modlářství, kteréž páchatí měl. Nebo modláři duchovně cizoložníci a smilníci slovou (jakž v psaních prorockých mluvení takových plno). Papež opět na sobě to naplnil, kterýž ohavné modlářství v křesťanstvo uvedl a ještě ho hájí, a to čtverým způsobem.

1.

Nejprve, že proti zjevným a hrozným Božím zákazům obrazy lidem ku počtě vystavil: ježto Bůh světle pověděl: Neučiniš sobě rytiny ani jakého podobenství etc. A když lid izraelský co toho činil, přetěžce se hněvával Pán Bůh. Papež nic na to nedbaje, převýšil lidu izraelského bláznovství. Řekl Pán Bůh skrze Jeremiáše 11: Nad počet měst svých nastavěls sobě model, ó Judo.

Křesťanstvo pak za vůdcem papežem nejen v městech a chrámech, v místech svatých nastavěli sobě obrazů: ale již i po domech, po polích, na rozcestích modly stavějí. Což i těm Turkům neznabohům smíchem jest a pohoršením. A již nešťastně na to přišlo, že čímž jindy křesťané od pohanů se dělili, tím nyní pohané od křesťanů rozdílní jsou. A to všecko papežova správa.

2.

Druhé, začal papež modlářství i s v nově smýšleným svým Bohem, kteréhož mocí slov říkaných z chleba sobě stvořuje a do monstrancí zlaté neb stříbrné vstavě, i sám před ním padá, líbá, klaní se, i lidu vůbec ku počtě a modlitbě vystavuje. Toť jest vpravdě ten nový Bůh a nová jeho pocta, o niž Danielovi anděl předpovídal. Nevěděliť o tom a divadel takových nevidali předkové papežovi a prvotní církev: on začal v zlatě a stříbře a pompě zevnější ctíti Boha svého Maozím etc.

3.

Nadto modlářem jest papež a modlářství původem proto, že opomíná Boha, stvořitele a zpytatele srdcí, stvoření vzývati učí, aby se lidé andělům a svatým zemřelým modlili a od nich věcí dobrých žádajíce, bohy sobě z nich dělali.

4.

Naposledy modlářství páše i přísaháním skrze Marii Pannu a jiné svaté. Nebo přísaha jest částka vzývání Božího a služby Boží, jemu samému náležité (5 Moj. 6), když Boha jakožto vševědoucího za svědka vedeme ku potvrzení něčeho a vzýváme ku pomstě, jestliže bychom faleš provodili. Modlář tedy jest papež se všechněmi, kdož spolu s ním obrazům němým a hluchým počtu činí, kdož monstranci se klanějí, kdož svaté zemřelé neb

anděly vzývají a kdož také skrze svaté přísahají.

5.

Co se týče života, jakýž Antikrist měl vésti, nejprv ukazuje Písmo, že bude skvostný a v svých věcech nádherný velice. Zjev. 17: Žena ta sedící na šelmě brunátné odína byla šarlatem a brunátným rouchem a ozdobená zlatem a kamením drahým i perlami, mající koflík zlatý v ruce své etc. To o kom by mluveno bylo, netřeba hádati: sám papež sebou ukazuje splnění prorocství, kterýž v pompě své nerci-li neužívá kněžské a biskupské prostožě, ale tak skvostně sobě počíná, že při žádném z králů světa nikdy nic podobného není spatřino.

V knize o ceremoniích dvoru římského, kteráž v Benátkách z rozkazu papeže Lva X. jest vydána, to se vypisuje: že když papež z dvoru svého kam vyjíždí, kůň bílý, zlatem se blyštící k tomu pohotově jest; koně vede císař neb král neb někdo z knížat, kdo nejvzácnější tu jest: někdy místo koně užívá stolice veliké z aksamitu červeného přistrojené, na níž se nositi dá. Sám šarlatovým rouchem brunátným oděný, na hlavě koruna trojnásobní, z zlata a nejdražších perel složená; před ním nesou 12 korouhví červených; potom čtyři z urozených na hůlkách obdloužních klobouky z karmazínu červeného nesou; za ním houf kardinálů, v šarlatě také a brunátné stejnokroje se třpytící. Tak všechno šarlatové a brunátné: právě jakž s. Janovi ukázáno.

6.

O životu Antikrista předpovídá se i to, že měl býti nečistý a chlípný, ačkoli za nenávistníka žen vystavovati se měl. O čemž Daniel 11 tak praví: Ani k milování žen se nenakloní, protože se nade všechno velebiti bude. Kteráž slova dvojí smysl míti mohou: aneb že Antikrist od ženského pohlaví všelijak zdržovati se měl, aneb že toliko řádného manželství měl utíkati, jinak nečistý.

Jakkoli chtějí jezuitově toto o Antikristu prorocství rozuměti, pustíme jim. Jestliže měl naprosto zdrželivým býti, již podle vlastního svědectví jejich na papeži a jeho pobočnicích to zůstane: nebo takť oni papeži a sobě svědectví dávají, že v čistotě žíví jsou. Pakli se jim líbí tak to vykládati, že Antikrist, pohrdna řádným a od Boha nařízeným milováním žen, nečistý smilník a sodomář býti měl, opět to na papeži zůstane podle svědectví

samé pravdy. Nebo at' o obecných kněžích, mniších, kanovnících a jiných řeholnicích mlčím, jejichž chlípnosti a nečistoty vůbec známé jsou, sami papežové, kteříž se nejsvatějšími nazývají, napořád téměř nečistí smilníci a cizoložníci jsou: aniž na samém ženském pohlaví přestávají; ale i mužské krásy k nešlechetným chlípnostem užívají. Takže což Apoštol, k Římanům 1, 27 o pohanských ohavnostech s ožehavostí vypravoval, že opustivše muži přirozené užívání žen, rozpálili se v žádostech svých jedni k druhým, mužské pohlaví vespolek mrzkost pášice: to nyní od nejsvětějších náměstků Kristových se děje. A toť snad Pán Bůh v prorocství Danielovu rozumí, předpovídaje o Antikristu, že v milování žen kochati se nebude.

Aby pak nezdálo se bez důvodu býti, což proti papežské svatosti se mluví, připomenu historie některé, z samých papežských kronikářů a spisovatelů vzaté. Kdo chce věděti, jest-li tak vskutku (nebo o velikou věc činiti jest), viz knížku Gabriele Povele o Antikristu, odkudž na větším díle bráti budu: tam najdeš jména autorů těch bez falše, nebudeš zmýlen.

O Sergiovi Třetím píše se, že papežství svého čas s nevěstkami strávil, z nichž jedna, jménem Marocia, nemanželského syna jemu porodila, kterýž potom i sám papežem učiněn a Jan XII. nazván jest. Lando I. mezi nevěstkami strávil větší díl věku svého a 7 měsíců na stoličce papežské seděv, od Francouzů sežrán. Jan XIII. panen, vdov, matron nemálo poskrvnil, i Stephanu, vlastního svého otce konkubínu: až naposledy s cizoložnicí zastižen byv, od manžela jejího proboden jest.

Alexandr VI. bez manželky zplodil dceru Lukreciu, kteráž když jemu odrostla a on zatím papežství dosáhl, i jí také při jiných užíval. Odkudž na její památku hrobní nápis takový udělán: Hoc jacet in tumulu Lucretia nomine, sed re Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus. O Innocentiovi VIII. také veršové jsou: Octo Nocens pueros genuit, totidemque puellas. Hunc merito poteris dicere, Roma, Patrem. Nebo osm synů a osm dcer měl. Takového čistého života, jakž o nich sami jejich historici zjevně to píší, byli tito: Benedictus VI., IX., XII., Johannes XIV., Christophorus I., Johannes XIX., XXI., XXIII., Stephanus VIII., Victor III., Urbanus II., Lucius III., Julius II., Leo X., Clemens V. a VII., Gregorius VI.

Petrus de Vineis znamenitě vychvaluje Julia III. papeže, že se spokojil s konkubínami, sodomského s svým pohlavím scházení že sobě neliboval. Ach Bože všemohoucí, to-liž tak znamenitá svatého muže chvála býti má?

Avšak u jiných historiků i ten tak zvelebovaný otec svatý svědectví jistě má, že nepřestával na chlípnosti ženské, než v sodomství také ohavné libosti provodil a z svých souložníků zjevně sobě kardinálů nadělal. Z kterýchž kardinálů jeden, jménem Johannes á Gasa, Florentinus, archiepiscopus Beneventanus, knihu sepsal De laudibus sodomie (o ušlechtilosti sodomství) a jí v jazyku italském (hrozné vypravovati) v Benátkách léta 1552 tisknouti dal a na světlo pustil: jakž nepochybně ještě některým v rukou zůstává.

Ví se také, že v Římě nevěstčích ne tak domků, jako domů a paláců mnoho jest, kteříž všickni pod plat papeži přináležejí. Léta 1542, když plat obyčejný z těch míst vybírán byl, našlo se v rejstrách 4500 obecních nevěstek, kteréž v svatém městě Římě tehdaž byly, z nichž každá podle krásy své papeži plat dává: a jakž píší nejedni, přes 40 tisíc korun každý rok důchodu odtud do komory papežské vychází.

To-liž jest, pro Boha, Petra svatého náměstek, sud'ťe to všickni lidé! Ba z těch skutků ohyzdných zjevné jest, že jest to ten člověk hřicha, syn zatracení, 2 Tes. 2.

7.

Znamení Antikrista, že měl lakomcem a svatokupcem býti. 2 Petr 2: Lakomě skrze vymyšlené řeči vámi kupčiti budou. Item níže: Srdce mají vycvičené v lakomství, synové zlořečenství: kteříž opustivše cestu přímou, následují cesty Balámovy, kterýž mzdu nepravosti zamiloval. S. Jan všecko Antikristovo tajemství pod podobenstvím kupčení a prodávání vypsál, Zjev. 13 a 18, kdež se praví, že v Babylóně tom duchovním zbohatli všickni kupci jeho a jako knížata učiněni.

Ó jak se to všecko dočista naplnilo a plní na papeži a jeho houfu! Prodejné sobě učinili v církvi všecky, i ty své marně vymyšlené věci, kázání, mše, modlitby, odpustky, pouti etc. Velikáť jsou lejstra důchodů papežových, co jemu každý rok (mimo plat obecní, kterýž z svých zemí bere tak, jakž jiné vrchnosti činí) přichází z odpustků, bull, pečetí, korunování a potvrzování císařů a králů, z ordinování biskupů a kardinálů etc; vyčísti toho nelze. Každé slovo jeho kvůli někomu vyřknuté, každé jeho vdechnutí, když jakéhos ducha svatého dává, všecko za peníze se kupuje.

Chce-li kdo kněžství, do Říma jde s penězi; chce-li kdo biskupství, tu bez

peněz nic nedostane, leč by kdo dceru neb sestru svou papeži za nevěstku dáti chtěl, jako učinil Paulus III., kterýž mlád ještě jsa, aby kardinálství a biskupství hostického dosáhl, Alexandrovi VI. sestru svou Juliam Farnesiam dal, aby vždy něco za něco bylo. Chce-li čekatelem býti biskupství některého, plat každoročně dávatí musí, a když je ujímá, znovu platiti. Chce-li který potentát v púště maso jísti, za peníze se odpustky kupují. Chce-li očištění zniknouti, za peníze na to bule dostane.

Summou, tam všecko jest prodejně, Bůh, nebe i všickni živlové, země, když kdo umře, povětrí, když se narodí aneb když zvuku zvonu přejí, ze všeho plat. Voda také, kteréž říkají svčená, a oheň v svících, všecko k zisku; až i ta nesvarná mnichovská kápe. A nelze všeho vyčísti, jaké kupectví po vší zemi ve všech věcech, duchovních i světských, provodí Šimonu ten náměstek. Odkudž zbohatlo město Babylon, jakž anděl dí, odíno kmentem a šarlatem a brunátným rouchem a naplněno zlatem a kamením drahým, pokladové dvoru římského vzrostli nad králů a knížat poklady.

A nejent' on sám tak kupčí, ale podle něho činí totéž všickni houfové jeho po světě, všickni kněží, mniši, jeptišky etc. své zásluhy, posty, modlitby, oběti mešní a jiné své haraburdí všecko sobě šacovati a prodávati umějí. Biskupové a kardinálové co jsou jiného než knížata, kteráž zbohatla z kupectví babylonského. Zjev. 18. Tak skrze papeže dům Boží učiněn jest dům kupecký a peleš penězoměnců.

Potřebně také doložil s. Petr, že skrze všelijaké vymyšlené řeči kupčiti lidmi budou: právě jako by se díval s. Petr, jak sobě budou počínati, tak jadrně ta slova položil. Vymýšlejíť sobě vpravdě hojně těch věcí, jimiž by lakotnost svou krmili a peníze tržili: jednak sobě zarazí novou leckdes pouť, jednak nové nějaké neslýchané odpustky, jednak opět novou nějakou řeholí vymyslí, od níž by pro dokonalejší svatost bezpečněji bylo zásluhy kupovati; opět najdou někde kus dřeva, prodávají to za svatý kříž; někde opět kus hnátu neb lebky etc. praví, že reliquiae sanctorum, kosti svatých lidí.

A co více oni toho umějí, kdo vyčte? Odkudž dávno již, od mnoha set let, od soudnějších a pobožnějších divná bývala naříkání na ohyzdné svatokupectví, jimž papežovo království naskrz všecko projato jest. Vpravdě s. Bernard mnoho toužebných naříkání o tom zanechal, a i jiní.

Jeden z nich samých pověděl: Mně se zdá, že papež jest vpravdě Šimonu náměstek: ale ne Šimona Petra, než Šimona čarodějníka, kterýž trh o Ducha s. začal. Skut. 8. Protož když Jan XXII. papež církvím řeckým psal, aby se jemu jakožto hlavě církve poddali a jim se spravovali, takovou dali krátkou odpověď: Moc tvou velikou nad poddanými tobě věříme; pýchy tvé veliké snášeti neumíme; lakotnosti tvé nasytiti nemůžeme. Ďábel buď s tebou, protože Pán jest s námi.

8.

Měl Antikrist býti amphibium animal, pán i kněz spolu, duchovní i světskou moc sobě osobující. Zjev. 13: Šelma ta měla dva rohy ku podobnosti beránka. Roh pak v Písmě, víme, že v mluvení příkladném moc a silu vyznamenává. Míní se tedy to, že jakož Kristus má sobě danou moc na nebi i na zemi a správu drží církve i světa, tak že ta potvora, t. Antikrist, bude chtítí míti. Protož ho Daniel králem nazývá, Dan. 7, 24.

Papež že sobě obojí moc přivlastňuje a nejen kněžem, ale i pánem velikých krajin jest, nýbrž že za nejvyššího soudce všechněch práv duchovních i světských se vystavuje, to známé jest. Nezapře toho žádný z nich: nýbrž tím hlučně papežovu důstojnost zvelebují, že i králem králů, i také biskupem biskupů jest. Protož průvodu dalších nepotřeba.

9.

Antikrist měl býti pokrytec: kterýž by tvárnost pobožnosti na sobě ukazoval, jsa mezitím rouhačem proti Bohu a učení jeho. Zjev. 13: Měla šelma rohy podobné rohům beránkovým, ale mluvila jako drak. A v kap. 17 píše, že ta babylonská nevěstka na čele měla napsáno Tajemství: ale uvnitř v kalichu víno k opájení a trávení národů kryla. Item, že byla okrášlena ozdobně, též že byla plná jmen rouhání.

Tak papež má způsob pokory Beránkovy, jmenuje se služebníkem služebníků etc, ale učení jeho není Beránkovo protože jest odporné Písmu s., jakž na svém místě ukázáno. A podle toho jest učení drakovo, t. ďábelské. Papež své všecky věci a zvláště pak zlatý koflík, monstranci, tajemstvím býti praví: ale pod tím se jed kryje k trávení národů. Papež také ozdobně a slibně strojí sebe a své věci: jména však, kterýmiž se odívá, jsou plná rouhání. Nebo divnými tituly se kráší a jeho pochlebníci vždy víc mu jich přivěšují: nazývá se hlava církve, ženich církve, správce domu Božího,

učitel všechněch, živý zákon, král kralujících a pán panujících, místo Boží držící, zemský a viditelný Bůh.

K tomu nacházejí se v jejich knihách takové řeči, kteréž hrozné čísti neb slyšeti: ty, křesťane, sud', prosím, nejsou-li to jména rouhání? Papežovi prý dána jest moc na nebi i na zemi: on kraluje od moře až k moři, od řeky až do končin země. Tak se mluví lib. 1 Ceremoniarum Romanae curiae, sectio 7. Item: Papež jest kníže biskupů, dědic apoštolů, prvorozenstvím Ábel, správou Noe, arcioctovstvím Abraham, řádem kněžství Melchisedech, důstojností Aron, vzácností Mojžíš, soudem Samuel, mocí Petr, pomazáním Kristus, Mosconius De maiestate militantis ecclesiae lib. 1, par. 1, c. 1, pag. 32. Tentýž, cap. 4, p. 100: Papež jest forma spravedlnosti, svatosti zrcadlo, učitel národů, útočiště soužených, chudých ochránce, naděje bídých, soudce vdov, sláva dobrých, Kristus Páně a Bůh faraónů.

Bozius napsal: Papež jest, skrze něhož kralují králové, De temporalis ecclesiae monarchia lib. 1, c. 11. Item: Papež má zemskou i nebeskou monarchii v moci, Extravius. Item: Papež jest hlava církve, ne nějaká rozdílná od Krista, ale jest jeho místo držící, jehož soud jest soud Boží, výpověď jeho výpověď Boží, Joh. de Turrecremata. Item: Stolice Kristova jest stolice papežova, idem. Item: Papež jest ten silný lev z pokolení Juda, Augustinus Steuchus. Item: V rukou papežových jsou duše lidské a k jeho vůli stojí náboženství, Martinus Ferdinandus. A co více takových věcí o něm pochlebníci jeho mluví, nelze všeho vyčísti. Aby však dovršili všecko a obsypali papeže ze všech stran jmény rouhavými, Bellarminus naposledy po jiných napsal, že všecka jména, kteráž se v Písmě přivlastňují Kristu Pánu, papeži také přivlastňovati se mají, Bellarminus De concil. lib. 2, cap. 17.

10.

Co se skutku, kteréž provoditi měl Antikrist, týče, mnoho o tom předpovídáno, protože po těch nejvlastněji poznán býti měl. Já to v desíti částkách obsáhnu.

Nejprve měl Antikrist svým nastáním vyvésti a zploditi divné a potvorné řehole. O čemž Petr s. dí: Přijdou falešní učitelé, kteříž uvedou sekty zatracení. A s. Jan v Zjevení viděl, že spadla hvězda z nebe a z propasti vyšel dým, až se zatmělo slunce i povětrí, a z toho dýmu že vyšli houfové

kobylek, kterýmž dána moc taková, jakouž mají štírové zemští: a měly prý nad sebou krále, anděla propasti, jemuž jméno židovsky Abaddon a řecky Apollyon, t. Vyhlašovatel. Zjev. 9.

Vpravdě se tak stalo. Biskup římský, byv prvé v církvi jako hvězda jasná, vypadl z místa svého na zemi, totiž pustil se po věcech zemských, po slávě, zboží, rozkošech. Odtud pošly temnosti bludů mnohých, jimiž nejen povětrí, ale i samo slunce zastíněno: to jest bludy jeho nejen projaly obecný křesťanstva houf, ale i ti, kteříž světlo světa býti měli, služebníci církve, kněží a biskupové, jimi zmámení jsou. Z toho zmámení začali divně laškovati a sobě to i jiné vymýšleti, až také divné sekty a řehole ustanovovati, jedni mimo druhé více toho vyvodíce: takže nyní řeholím mnichu, jeptišek, kanonistů, bratrstva rozličného žádného počtu není. A ještě každý papež téměř nějaký nový tvor vyvodí. A toť jsou ty kobylky, kteréž z dýmu Antikristových temností vyšly, a to mnohotvárné rozdílnosti: jedny větší, jiné menší, jedny rohaté, jiné křídlaté, jedny černé, jiné zelené, jiné šeré, jiné strakaté, všecky však v tom se srovnávající, aby škodily; a nad nimiž všechněmi jest jedna hlava, nejvyšší správce neb král všech, římský papež, pravý Abaddon a Apollyon.

11.

Zatím měl Antikrist o sobě i to proroctví, že všechněm následovníkům svým znamení jisté aneb heslo, po němž by od jiných rozeznáni býti mohli, dávatí měl, Zjev. 13: Rozkazuje prý (t. ta šelma) všechněm, aby měli znamení na pravé ruce své aneb na čelech svých; a aby žádný nemohl kupovati ani prodávati, leč ten, kdož má znamení aneb jméno té šelmy etc.

Toto v papežstvu nejpředněji plní se na těch, kteříž kupčí dušemi lidskými, t. na osobách (jakž oni říkají) duchovních. Když knězem kdo býti chce, aby mše sloužiti a je prodávati mohl, nelze k tomu přijíti jinak než skrze přijetí znamení na ruku pravou a na čelo. Rukou pravou konají přísahu a závazek věčný ku poslušenství papeži: kteráž také ruka ihned pomazána bývá křížmem. Čelo také týmž křížmem mazají a nad čelem výše pleš proholují, a tak cejch Antikristu dávají. A takoví již moc mají kupectví svá a tarmarky provoditi: jiný zjeví-li se kdo, že by se za služebníka církve vydával, hned se na znamení a cejch, totiž na ordinací, doptávají etc.

Plní se to také v papežstvu vůbec na všechněch, že znamení šelmy přijímají

na čela svá a na ruku svou: při svátosti biřmování, kdež křížmem čela lidská se pomazávají a podáním ruky závazek ku poslušenství se děje. Žádný vpravdě do církve římské přijat nebude, leč by to podstoupil. O jak jsou tvá předpovědění jistá, Pane Bože!

12.

Předpovědino jest o Antikristu, že on moci dosáhna nad králi země, římské císařství klesající zase na nohy postaviti měl, jakž Zjev. 13 se vypisuje. Nebo šelma podobná pardálu, kteroužto monarchie římská předfigurována byla (jakž z historie patrné), raněna byla smrtelně: ale šelma druhá, vystupující z země, mající rohy beránkový a provozující všecku moc první šelmy, ta že poručila obyvatelům země, aby udělali obraz šelmě první a klaněli se jí; a sama dala ducha obrazu tomu, aby živý byl etc. Kdo příběhu římské monarchie povědom, rozumí, o čemž se tu mluví.

Papež zajisté jest, kterýž klesajícímu západnímu císařství na pomoc přispěl, a ač sám v městě, kdež císařská stolice a sídlo býti mělo, se posadil; titul však císařství nejprv na Francouze, potom na Němce přenesl, kurfiřty aneb volence, tři z duchovních svých, čtyři z světských knížat ustanovil, aby skrze ten prostředek císařství obhájeno bylo: jakož pak tím prostředkem stojí. Mezitím císařství nynější obraz jest toliko a podobizna monarchie někdejší, kteréž papež ducha dává: totiž císaře potvrzuje a za hlavu křesťanstva vyhlašuje etc. Toť jsou přejisté věci podle toho předpovědění Božího a podle svědectví samé pravdy.

13.

2 Tes. 2: Počínati sobě bude, jako by byl Bůh. Papež římský jest nový ten Lucifer, kterýž Pánu Bohu na jeho stoličce se sází a jako Bůh sobě počíná. Důvodové jsou toho tyto: 1. že sobě osobil jméno Boží, 2. místo Boží, 3. přivlastňuje sobě vlastnosti božské, 4. skutky sobě připisuje, kteréž samému Bohu vlastní jsou, 5. poctu Boží přijímá.

Strany jména není neznámé, že již dávno nejen Božími náměstký, ale výslovně bohy nazývati se dají. Mikuláš papež dovodě, že papež od žádného z lidí souzen býti nemůže, ten důvod vede, že Bůh od člověka nemůže býti souzen. Papež pak že bohem nazván jest, *Distinct. 96, c. 7.* Albanus zjevně napsal (*De potestate papae et ecclesiae papalis 1. num. 22*): *Papa canonice electus est Deus in terris.* To jest: Papež řádně ustanovený

jest Bůh na zemi. Pavlovi Třetímu takový titul dáván býval: Paulo III. optimo maximo in terris Deo. Pavlovi III. velikému a dobrotivému na zemi Bohu. Podobně nynějšímu papeži píše: Paulo V., vice Deo. Kterýž titul (ať toho dotknu), když litery, jichž se k počtům literním užívá, spolu se spojí, vynáší 666, o kterémž počtu praví se Zjev. 13: Kdo má rozum, sečti počet šelmy. Nebo jest počet člověka: a počet ten jest šest set šedesáté šest.

Aniž tím vyjdou, že sám papež v titulech jména Božího neužívá, než že jiní jemu jej dávají. Nebo jestliže papež toho neoblubuje, proč pochlebňíkům svým toho dopouští, proč jim toho nezabrání, proč klatby nevydá? Jak Herodes také sám sebe Bohem nenazval, než pochlebňíci jeho, avšak protože to od nich přijal, rouháním tím vinen učiněn a od anděla Božího ztrestán jest. Skut.12

Druhé, osobil sobě místo Boží, stolicí totiž vyšší nade všecku stvořenou důstojnost. Optatus Milevitanus napsal (lib. 3 contra Parmenianum), že super imperatorem non est nisi solus Deus; nad císařem výše že nic není než sám Bůh. Podobně Tertullianus (Apologeticus adversus gentes) mluví. Papež pak praví se daleko býti vyšším nad císaře; tehdyť se praví býti Bohem: poněvadž svatých těch mužů vyřknutí jest, že nad císařem nic není výše než sám Bůh.

Třetí, osobil sobě papež vlastnosti Boží, jako:

1. všemohoucnost. Píše zajisté, že papež všecko může, což Bůh může, Decretalium Gregorii lib. 1, tit. 33. De maiortate et obedientia cap. 6. Že může z ničeho něco učiniti, ibidem tit. 7. De translatione episcopi cap. 3, že přirození jedné věci v druhou proměnití může, ibidem, že může proti kanónům apoštolským naříditi, co chce, Gloss. dist. 34, cap. Lector. Že má v nebi moc takovou, že kohož chce kanonizovati a mezi svaté uvéstí, všecko se děje, Troilus Malvitijs in tractatu De canonisatione sanctorum dub. Sumou, že papež má moc nade vším, skrze všecko a nade všecko, Bertachinus in Repertorium in dieta papae.

2. Vlastnost Boží jest neproměnitelnost: Já jsem Bůh a neměním se, Malach. 3, 6. Papež sobě totéž připsal, že on v ničemž nejmenším zblouditi a uchýliti se od pravosti nemůže: nýbrž by se všechněm zdálo, že bloudí, přece však věřiti se má, že nemůže papež nikdy v kacířství upadnouti. Bellarminus lib. 4. De pontificis Romani cap. 2 et 6. Item, že vyřknutí jeho

k odvolání přijít nemůže. Bertachinus.

3. Bůh chce mítí přede vším stvořením takovou vzácnost, aby se řečem jeho bez výhrad věřilo a od žádného aby jemu na odpor vstupováno nebylo. Řím. 9, 20; Job 9, 2. Totéž chce mítí papež, aby každé vyřknutí jeho oraculum bylo a žádný tvor že proti ničemu cknouti nemá. Píší zjevně, že co papež činí, na to se žádný doptáti nemá, takže byť i nesčíslný počet duší do pekla vedl, žádný nemá moci říci „Co to činíš?“ a že nešlechtnost jest o moci papežově pochybovati.

Čtvrté, osobuje sobě papež skutky božské: jako odpouštětí hříchy komu chce a kdy chce a za jakou mzdu chce, a zase jiným je zadržovati, aby čiňte oni co čiňte pozbyti jich nemohli. Ježto Bůh u Izaiáše 43, 25 praví zjevně: „Já, já sám shlazuji přestoupení tvá.“ Tento pak nejen sám tutouž moc mítí se praví: ale nadto více sobě tu nežli Bůh počíná. Bůh odpouští hříchy minulé, když jich kdo pyká, tento pak i na budoucí odpustky dává: čehož Bůh ještě nečinil nikdy.

Podobně připisuje sobě papež moc k rozdělování království mezi krále země, ježto Bůh o sobě řekl: Skrze mne králové kralují. Přísl. 8. Kteráz slova přenestydatě na sebe obrátil papež a chová se podle toho, dává, odjímá statky světa, usazuje krále, zase zmítá, rovně jako by za Boha nade všechněmi smrtelnými ustanovený byl.

Naposledy, vtáhl na sebe čest božskou a přijímá jí: dá zajisté před sebou klekati a na tváře padati: ježto andělé, ušlechtilí duchové, žádným způsobem od lidí toho přijímati nechtějí, jakž v Zjev. 22 příklad: protože Bohu samému přináležející jest čest, jakž tam anděl praví. Z čehož ze všeho kdo by neviděl, kdo ten jest, ježto v chrámě Božím sedě, jako by sám Bůh byl, sobě počíná?

Řekls na onen čas, Pane Bože, k komu tě přirovnáme; řekls, že slávy své jinému nedáš. Pohlediž tedy, že za těchto našich časů již ji přivlastnil sobě jiný! Již i na zemi a kromě tebe jest, kdož by nám Deus optimus maximus sloul; již i kromě tebe za všemohoucího, neproměnného, svrchovaně sobě ve všem volného jiný vyhlašován bývá; již i kromě tebe našel se, kdož by lidem hříchy odpouštětí, kdož by všecken svět spravovati, kdož by země a krajiny rozdávatí mohl; již máme toho, kterýž chce, abychom se jemu klaněli.

Tak hle, ó věčný Bože, stvořiteli náš, již tovaryšem tvým nestydí se činiti sebe ten bezbožník. Nebo aj, aj člověk smrtelný, pytel lejn smrdutých plný, posadil se podle tebe. Obhajujž ty sám slávy své, tváť jest pře, ó veliký Bože.

14 .

A nejen o sobě proroctví měl Antikrist, že sobě jako Bůh počínati měl, ale i nade všecko, což slově Bůh, se vypínati. Dan. 11: Pozdvihne se král ten a zvelebí nad každého boha, i proti Bohu nade všemi bohy nejsilnějšímu mluvití bude. Tak 2 Tes. 2: Člověk ten hřicha, syn zatracení, protivící a povyšující se nade všecko, což slově Bůh.

Kdyby již kdo, zastavě se při té věci, souditi chtěl, co to jest, což se Bohem jmenuje, pozná, že v Písmích svatých čtyry věci tak se nazývají. Nejprve slově tak jediný ten pravý, živý a na věky věků požehnaný Bůh, stvořitel všeho. Za tím nazývají se jménem tím vrchnosti, jako v Žal.82. Třetí, šlovou andělé Boží. Žal. 8, 6. Naposledy d'áblu také se toho jména propůjčuje, že bohem světa tohoto slově. 2 Koř. 4, 4. To tedy o Antikristu se předpovídá, že se měl zpínati nade všechny vrchnosti, nad d'ábly, nad anděly, nýbrž i nad samého nejvyššího Boha, stvořitele všech věcí.

Toto všecko jak při papeži k splnění přišlo, poslechni každý, kdož pravdu viděti žádostiv jsi. Nejprve vyvýšil se papež nade všecku důstojnost vrchností světských, takže i císaře, nejvyššího mocnáře světa, za málo proti sobě položil. Tak zajisté Innocentius III. pověděl, že Bůh veliká dvě světla učinil, slunce a měsíc: slunce, aby správu drželo nade dnem, měsíc nad nocí. Sluncem že jest papež, kterýž spravuje církev, a měsícem že jest císař, kterýž svět spravuje; jiní králové a knížata proti papeži že jsou jako hvězdy proti slunci. A Bozius napsal: Papež vzácností svou více převyšuje císaře, nežli jakž zlato nad olovo dražší jest. I kdož by již, pro Boha, nad nejvyšší v světě důstojnost výše zpínati se mohl? A což mluví a píše k pošlapání všeliké důstojnosti, to i skutkem čacky konají. Králové a císařové k papeži přicházejíce, musejí důstojnosti své odložiti, koruny odstavití, před nohy jemu padnouti a nehodné jeho nohy líbatí.

A mají v ustanoveních ceremonií římských i tyto zákony: Když papež před stolem aneb po stole u přítomnosti císaře ruce umývá, císař povinen vyvstati a vody nalévati. Item, když papež na kůň sedá, císař povinen uzdu,

někdo pak z králů aneb knížat třmen držeti; a když vsedne, císař na některý krok koně vésti má. Item, když papež na stoličce nésti se dá, císař neb král s svými předními knížaty povinni jsou ramen svých k tomu užití dáti, na některý aspoň krok. Známe jest, co císaři Fridrichovi Barbarosovi učinil Alexander III. papež; kterémuž když pokoře se císař k nohám padl, on vyvstav nohou jemu na krk nastoupil, z čehož sobě pochlebníci jeho plesání nastrojili, hlasem zvolavše: „Tak psáno jest, po lvu a bazališku šlapati budeš etc.“ Ó Bože, důstojnosti věčná, není-liž to důstojnosti od tebe v světě nařízené pošlapávati?

Druhé, vyvýšil se papež i nad anděly. Nebo Clemens VI. in bulla Indulgentiarum zjevnými slovy doložil, že on vyšší jest nad anděly a že andělům nebeským rozkazovati může a smí. To hle samého papeže slova. Třetí, nezapomněl na témž místě Clemens i d'áblů dotknouti, a že i nad nimi jemu moc dána, aby jim rozkazovati mohl, se chlubí.

Co se dotýče samého všemohoucího Boha, nenacházíť se sic, aby který papež nad něj vyšší moc zjevnými slovy sobě připisoval (neboť by právě posedlým od d'ábla se býti ukázal a všechny od sebe odehnal). Ale však skutky takové před sebe bráti směli a smějí papežové, jimiž osvědčují, že nejen rovné Bohu nejvyššímu se činí, ale i nad něj více zvelebují. Nebo:

1. Poněvadž papež sobě moc přivlastňuje nad Písma svatými, a že na něm to jest, aby ony platnost svou měly neb neměly, to mluví, co jiného to tedy jest než vystavovati svou vzácnost i nad toho, kterýž Písma vydal, t. nad Pána Boha? Nebo kdyby mandát královský někdo v rukou drže pravil, že na něm to záleží, aby mandát ten platil, zdaliž by tím samým za důstojnějšího cosi i nad samého krále se nevystavoval? Dobře pověděl s. muž, Justinus Martyr, že by on Bohu nevěřil, kdyby jemu jiného něco věřiti poroučel, než což napsáno jest v Písmě; toho jmenovitě namítaje ten svatý Otec, že pravda Písem svatých neproměnitelná jest, což jednou Bůh prohlásil, toho že ani sám na věky pro svou pravdomluvnost měniti nebude a nemůže. Tento pak pleticha, pravě se moc míti v Písmě s. změniti co chce jak chce, tím samým nad Boha se vystavuje.

2. Papež o sobě svědčí, že má moc proměňovati svátosti a způsob užívání jich, a činí to také vskutku. K Kristovým dvěma svátostem přidal svých pět. Kristovy pak přetvořil a na způsob svých zformoval, aby plné ceremonií a matlanin byly. Večeře Kristovy ut'al půl pryč, samé první

částky zanechav. A co to není nad samého ustanovitele svátostí, totiž nad Boha, se vypínati?

3. Papež ustanovení a nařízení svá božským představuje, aniž tak tuze k Božím zákonům jako k svým dohání. Kteráž věc všudy hojně příkladů má. Necht' se kněz nemající daru zdrželivosti ožení podle dovolení Božího: hned ze všeho sesazen bude, protože církve ustanovení jest, aby kněz neženatý byl. Pakli nechaje ženění, konkubínami se opatří, o to žádné těžkosti nepocítí, leč že vezme poručení, aby papeži neb biskupu za dovolení konkubíny každoročně některý dukát povinen byl, a bude napomenut, aby to opatrně činil. Mají zajisté latinku k té potřebě: Si non caste, saltem caute. Kéž se o zrušení příkázání Božího tak přísně ujímají jako svého! Bůh řekl: Nesesmilníš; a řekl: Bud'te svatí, jako já svatý jsem. Více hle cosi jest papež s svým ustanovením nežli Pán Bůh s svým. Podobně při jedení masa: necht' se toho někdo v Itálii neb Španělsku dopustí, hned na hranici musí: ježto vrahy, zloděje propouštějí, smilníkům pak neřádné ženky sami chovají a plat od nich berou. Kdož nevidí, pro Boha, že tuto Bůh s svým zákonem musí býti vzadu, ale papežova ta platí? Slepý, slepý jest, jestliže kdo tuto nevidí, že papež římský s svými věcmi nad Boha se vyzdvihl a podle toho že jest vskutku Antikrist.

15.

O Antikristu předpovědíno, že pomýšleti bude, aby proměnil časy. Dan. 7, v. 25. Pomýšleli papežové ode dvou set let a více (jakž Keckerman in Astrologia praví), jak by kalendář, jehož podle vyměření Julia císaře všickni národové užívali, změnili, a jakž oni praví, napravili. Až Řehoř XIII. papež toho dovedl a léta 1582 nový kalendář (v kterémž o deset dní rychleji se počítají dnové měsíců nežli v starém) císařům a králům svým k užívání po světě vyhlásiti poručil, jakž se i stalo.

16.

Tamtéž píše se, že Antikrist promění práva. Práva světská od císařů křesťanských shromážděná Ius civile slovou: na nichž papežovi přestati se nevidělo, sepsal práva jiná, kteráž se nazývají Ius canonicum. Iuris consulti, to jest v právech zběhlí, rozumějí, jaký kde v čem práva toho bez úhony duchovní od práv světských rozdíl jest. Mlčením pominu, že papež i práva božská nejedním způsobem proměnil, co Bůh zapověděl, on opustil,

a zase, co Bůh nepřikázal aneb na svobodě nechal, to on zapověděl etc.

17.

O Antikristu povědíno i to, že slávou a zbožím poctíti měl ty, kteříž by jeho následovali. Nebo Dan. 11 tak stojí: Které se jemu viděti bude, poctí slávou a způsobí, aby panovali nad mnohými, a zemi jim rozdělí místo mzdy. K témuž se směřuje Zjev. 18, v. 3. Což opět na žádného v světě člověka nemůže vlastněji rozumíno býti jako na papeže, on koho chce, zvyšuje, ouřady, panství, království rozděljuje. Nebo koho v kterém království papež s svými nástroji krále míti chce, toho volí a tomu dopomáhá, byť i všecku moc na to vynasaditi měl: jiné zase zmitá. Mnoho o tom historie praviti umějí, jak mnohé krále a císaře z stolic shazoval, a kohož viděl, zase dosazoval. A píše zjevně v svých knihách: že papež sám tu moc má, aby císařství z kterého chce národu přenášel na který chce. Mosconius. A protož v moci jeho že jest dáti císařství neb království kterékoli komu chce. Hádej, křesťane, nejsou-li ta slova vzata z Luk. 4. 6.

Papež tedy (jakž sám k tomu se hlásá a skutkové očitě potvrzují) jest ten, kterýž rozdává slávu a panování nad národy. Obzvláště pak obohatil a obohacuje papež své spoluřeholníky více nad jiné. Kardinály zajisté když tvoří, tak k nim mluví: Estote fratres mei et principes mundi. Buďte bratři moji a knížata světa. Biskupům, opatům, proboštům, kanovníkům, mnichům etc. celé krajiny, města, dědiny v panství uvedl. K tomu poctil je všechny, kdož k kléru jeho přináležejí, tou slávou, aby vrchnosti světské v ničemž zavázání nebyli a vrchnost aby práva žádného k nim neměla. Což proti zjevnému Ducha Božího poručení jest: Každá duše vrchnostem poddána buď. Řím. 13.

Sud' obzvláště, křesťane milý, tato Ducha Božího slova: že prý zemi svým miláčkům rozdělí místo mzdy. Nenaplnilo-liž se to léta 1502, když Alexander VI. papež okršlek zemský na dvě straně rozdělil, línu od půlnoci k straně polední přes ostrovy Kanáry pustě, jak geografům známé? Ta lína aby svět dělila mezi králem španělským a králem luzitanským. A to, co za línou k západu, to odvedl za dědictví králi španělskému; druhou světa polovici luzitanskému. Ach mohlo-liž se jak světleji předpovědění Ducha Božího naplniti!

Dotknu tuto krátce z historie Nového světa, co k tomu takovému

rozdělování a rozdávání země ti hloupí pohané říkali. Když Atabalibovi, králi Péru, předkládáno bylo od Španělů, že království to jejich jest, protože jejich králi od nejvyššího římského biskupa, jako i jiné všechny západní země, jest prisouzeno, vyrozuměv řeči jejich, Atabaliba tak odpověděl: Ten takový biskup aneboť jest hloupý nějaký blázen, kterýž čeho v moci nemá, rozdává, aneboť jest nějaký loupežník, kterýž jedněm odjímaje vlastní jejich věci, jiným je nespravedlivě prisuzuje a tudy lidské pokolení rotí a k vraždám přivodí. Sud' každý, co o řeči krále toho pohanského smýšleti.

18.

Antikrist měl býti protivníkem a trapitelem všechněch těch, kteříž by jeho následovati nechtěli, ale samému Bohu sloužili. Dan. 7, v. 25: Slova proti Nejvyššímu mluvití bude a svaté dědice výsosti potře. A kap. 11, v. 44: Vytáhne s prechlivostí velikou, aby mordoval mnohé. V. 33: Pročež ti, kteříž vyučují lid, padati budou od meče a ohně, vězení a loupeže za mnohé dni. Zjev. 11, 7: Šelma vystupující z země válku povede proti svědkům Božím a zvítězí nad nimi a zmorduje je. Zjev. 17, 6: Viděl jsem ženu tu opilou krví svatých a krví mučedníků Ježíšových etc. To všecko že činí papež a všechny, kdož s nim jha táhnouti se zpěčují, morduje mečem a ohněm, trápí vězením a jímáním a v loupež statků vydáváním etc. To světu známé jest.

Mnoho v Španělsku, Francii, Anglii, Nizozemí a jinde meč krve vylil jim kvůli a mnohé oheň sehtil jim k libosti a děje se do dnešního dne, kdež moc mají. A at' na bližší příklady oči obrátím: v Království polském a Markrabství moravském nyní těchto časů jak se protivenství rozmáhají proti těm, kdož se šelmě klaněti nechtějí, není neznámé; než zeť se jim ještě ne všechny vrchnosti (pro svědomí) v tom užívati dají. Sic kteréž plněji oznámili, tyť jim kvůli beze vši lítosti poddané své znuzují, vězí, pokutují, vypovídají: a že zjevně na hrdla ještě nesahají, jistě to ne jejich vůlí schází, než že Bůh v uzdě zdržuje a oni ještě na sebe se ohlédati musejí, aby sobě tím zle neposloužili. Sic kdyby moc opanovali a všecko panstvo po své straně měli, spatřilo by se, co by netropili.

Ale nu, toť tak do času státi musí: Boží slova musejí se plniti, že šelma vítěziti bude a mordovati svaté dědice výsosti etc. Bůh ostříhej svatých svých, aby v pokušeních nezhyňuli.

Antikrist s svými holomky měl divy a zázraky činiti, avšak podvodné. Mat. 24: Povstanou mnozí Kristové a falešní proroci a činiti budou divy veliké a zázraky tak, aby v blud uvedli, by možné bylo, také i vyvolené. A 2 Tes. 2: Toho nešlechetníka příští bude podle mocného díla satanova, se vší mocí a divy i zázraky lživými a se všelikým podvodem nepravostí, v těch, jenž hynou; protože lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodu, aby věřili lži. Item Zjev. 13, 13: A činí divy veliké, takže i ohni rozkazuje sestupovati z nebe před obličejem lidským.

A co obecnějšího v papežské církvi jako vypravovati o divích a zázracích? Mnoho jezuité povídají o zázracích, kteréž provodí v Japonsku na Novém světě; nemálo také, kteříž do Častochova chodí, rozprávějí o obrazu Panny Marie, že se někdy směje, někdy pláče, někdy hlavou kýve etc. Často také slýcháváme, že d'ábly vyhánějí. A legendy jejich plné jsou historií o divech a zázracích. Takže oni tím evangelikům herštují, a že jejich církev pravá katolická jest, dovodí.

Ale, ó všemohoucí Bože, budiž tobě chvála, že jsi nám předoznámil, že Antikristův příchod bude v zázracích lživých. Lživé zajisté jsou na větším díle věci ty, kteréž vypravují. Nebo jestližeť na Novém světě takové hrozné divy činí, všelijaké nemoci hojí, mrtvé křísí a co více: proč toho zde nečiní? Zvlášť poněvadž na ty své divy tak pilně nám ukazují. Necht' to zde činí, a přemohou tvrdost kacířů, aby jim museli věřiti. Ale obyčejně bývá v podezření, že lže, kdož na svědky, jichž se dovolati nelze, se odvolává. Naučili se tuším latince: Mentiri qui vult, longe testes faciat. Ale necht' vědí, že my máme jinou latinku: Hic Rhodus, hic salta!

Ač byť i v pravdě něco toho od nich se dalo a d'ábel k jejich zaklínání někdy z lidí vycházel, protoť přece nám v paměti býti musí, co Kristus řekl: Přijdou falešní proroci a činiti budou divy, aby uvedli v blud i vyvolené. Neboť jistě ti zázrakové nejinam směřují, než aby čehož Písmo dověsti nemohou, v tom podvodnými zázraky svými lidi zmámili a k věření lžím přivedli.

Příkladem může býti jedna historie, kterouž nám jezuité o svém páteru Kanyziuvi (tom, jehož Katechismus, i v našem jazyku vydaný, všechněm znám jest) vypravují. Kterak v městečku Etingu děvečka d'ablem posedlá k

němu do kápky blahoslavené Panny přivedená byla a on s svými pomocníky litaní nad ní zpívaje, vzýval milosrdenství Boha Otce, Syna a Duchu svatého, načež prý ďábel nic nedbal. Ale jakž vzývati počal Marii Lauretánskou, hned ďábel v té děvečce se nepokojiti a vztekati počal. Což spatřiv páter Canisius, pochytil tu ležící dřevěný obraz Marie a vstavil nad hlavu děvečky, z níž ďábel hlasem zavolal: „Ach ženo, co mne šlapáš a potíráš hlavu mou?“ (na Marii totiž obraceje, což o Kristu Bůh Otec pověděl, 1 Moj. 3). Vyjítí tedy již maje ďábel, uloženo sobě měl od pátera toho, aby místo pokuty skrze ústa té posedlé přeříkal Otčenáš a Zdrávas Maria. Což strojiv se činiti a klekaje, řekl s vzdycháním: „Ó kterak někteří lidé svatých vzývati nechtějí, ježto hle my ďáblové z přinucení to činiti musíme!“ A přeříkav nábožně Otčenáš a Zdrávas Maria, tím prý zavřel modlitbu svou ďábel: „Ó Maria blahoslavená, budiž tvé milosrdenství nade všemi těmi, kteříž přicházejí do této tvé kápky; a modli se za ně.“ A tak smradu po sobě zanechav, vyšel. Toto píše Martinus Isengrinus jezuita.

Ach Bože, není-liž toto dílo podvodu, aby kteříž neuvěřili pravdě slova tvého, o tvé poctě nás vyučujícího, lžím a svodům věřili a od tebe, Boha živého, odvozováni byli?

20.

A to až potud o činech Antikristových. Nezatajil i toho Bůh před námi, jaký prospěch v svém zlém díle míti měl. A nejprve předpovědino jest, že veřejně všickni po něm postoupiti měli, takže nikdy žádná kacířská sekta tak se neměla zmoci jako Antikristova rota, o čemž v Zjev. 17 napsáno: že všecka země za šelmou šla. A anděl k Janovi řekl: Vody, kteréžs viděl, kdež nevěstka sedí, jsouť lidé a zástupové a národové a jazykové. Patrněť jest i to, že papež po sobě všecken téměř svět má, aniž kdy která sekta tak široce mezi všecky národy a jazyky se rozlila jako tato.

21.

Zatím mělo se Antikristu tak dařiti, že králové země vlastní svá království a moc jemu dáti měli. Zjev. 17, v. 13 a 17. Papežovi (jakž on sám praví) císař Konstantin vlastní svá království, vlastní totiž zemi, daroval a jemu hned z hnízda monarchie vysedl, totiž z Říma. Jiní králové pilně také moci své papeži propůjčují, s ním spolky divné strojí, a jakž anděl mluví, s ním jednu radu mají.

I to o Antikristu předpovědíno, že zmámiti měl lidi bludy svými, aby slepě i s svou škodou za ním šli, a šálení od něho jsouce, svodu vyrozuměti nemohli. Což těmito slovy Zjev. 17 napsáno: I zpili se vínem smilství nevěstky obyvatelé země. Zpiliť se vpravdě a zblázniti papeži dali obyvatelé země! A toho opojení zdaliž při nich nejsou patrní důvodové? A předně tento, že dopustili sobě vzítí užívání rozumu, aby o věci spasení žádného soudu činiti nechtěli, než papeži toliko a kněžím všeho se dověřující a všechny jiné za kacířství majíce, slepě na svém stáli. Takže ani Písem nečtou, ani na ně mnoho dbají, ani vyslechnouti druhé strany a vyrozuměti její při nechtějí, ani aby svým vlastním věcem z gruntu vyrozuměli, o to péče mají: než jako lidé zpilí uvnitř jsou s svými věcmi tak, jakž ti svůdcové tomu je učí, aby jen věřili a na církev se spustili, nic nehlobující dále.

Ježto poněvadž, ó lidé, veliká jest věc duše (o níž že činiti jest při náboženství, všickni rozumíme), jistě, jistě nebezpečno jest na jiné spoléhati, byť pak anděl z nebe býti se zdál, než samému každému v tom opatřiti se potřebí a ze všech v světě věcí nejlépe sobě toto ujistiti, jsi-li na té cestě, kteráž by tě jistotně dobře vedla, ili nic. Víš-li sám, co věříš, aneb co a proč věřiti máš? Boha-li, či ďábla posloucháš? Protož opojným nápojem Antikristovým zpilí jsou, kdožkoli péči o náboženství, a tak o spasení své jiným poroučejíce, sami toho zanedbávají.

Druhý omámení důvod jest ten, že se lidé tak hubiti a zžíratí dají svůdcům. Nebo nic nejsou než vepřové tučných krmítek hledající, aneb ať podle Písma mluvím, kobylinky, kamkoli se usadí, bez milosti všecko zžírající: takže mnohé i urozené a bohaté panstvo tak vysávají, až příčinou jich na chudobu přicházejí někteří. Příkladu chce-li kdo, netřeba pro ně do Indie se plaviti. Plníť se na nich, což skrze Ezech. 34 Pán Bůh mluví: Tuk jídají, vlnou se odívají, co tučného, zabíjejí, a stáda nepasou. Zmámený pak svět přece ty vlky za pastýře má. S. Pavel to Korinským opakoval, že zdajíc se sobě moudří býti, čistě hloupě falešným prorokům holiti se a zžíratí statek svůj dali, 2 Koř. 11, v. 19; ale více jest toho tuto.

Třetí důvod omámení, že se dali lidé namluviti, aby ve mši a kejklování kněžském odpuštění hříchův hledali a na tom divadle službu Boží založíce, věřili, že mši slyšeti potřebnější jest věc křesťanu nežli slyšeti kázání

Božího slova. Ježto svatí Boží všechno nejsladší potěšení své v slovu Božím býti vyznávali. Žalm 119. Ó zmámen jsi, světe, zmámen!

Nadto, zbláznění a pomnutí s smyslem znamení jest, že když někdy někteří odpustků na papíře napsaných, pečeti papežskou stvrzených a rukou jeho neb vikáře některého podepsaných dostávají, nejinak sobě počínají, než jako by příměří měli s smrtí a s peklem srozumění a jako by již ani Bůh nebe před nimi zavřítí nemohl.

K tomu důvěrovati se kříži, páterům, hromničným svíčkám, agnum dei etc. Tím ďábla a neštěstí všelijaké chytí zaháněti, zdaž bláznovství pouhé není? Nebojít se ďábel kříže, než bojí se ukřižovaného, jehož ochrany ne chřestáním páterů, ale srdečnou modlitbou dosahujeme: svíce slova Božího také jest, kterouž se ďábel odhání, a Beránek Boží pravý, z Marie Panny narozený, ne ten od papeže z vosku zlípaný, svatosti dárcem a obhájcem jest. A hle, zmámení křesťané, nechajíc pravdy, v těch zevnějších chřestačkách a hříčkách naději a bezpečnost skládají! Zpili se jistě lidé vínem smilstva nevěstky.

Dají se mámiti a smích z sebe Antikristu dělati i ukazováním sobě leccjakých kostí neb šat a za reliquias sanctorum (to jest pozůstalosti svatých lidí) toho vyhlašováním. Tuto ukazují leb svatého Lukáše, jinde prst Marka svatého, opět mléko Panny Marie; opět plénky, jimiž obvinut byl v jeslích Kristus; opět nohavice Jozefovy (v Achu prý je mají); opět střevíce svatého Ondřeje; dřevo z kříže Kristova, o kterémž Erasmus praví, že ho tak mnoho na rozdílných místech ukazují, že by na tři lodí (totiž na některé sto vozu) pobrati jeho lze nebylo.

Takové věci oni lidem ukazují, líbati káží, před tím i klaněti dopouštějí. Ježto, živ jest Hospodin, že všechno to šalba jest: tak brzy hnáty ty a leby bezbožných lidí jako svatých býti mohou. Nebo kdož z nich tedy na těch místech tehdaž byl a ty věci sbíral, aneb kdo z přítomných tehdaž živých lidí na to mysliti uměl, aby čas měl přijíti, v němž by k takovému klamání ty věci se hodily? A k čemu jsou tedy ty věci? Památka ctností a skutků svatých Božích požehnaná jest a následování jich blahoslavené lidi činí. Ale reliquiae takové nic nejsou než irritamenta idololatriae, nástraha k modlářství. A hle svět opilý a zmámený pomlaskává na to, chvátá po tom, líbá, ctí, tím se kojí.

Sumou, následovníků Antikristových způsob ve všem jest jako lidí opilých, klátí se a motají sem tam, jednak se toho chytají, jednak onoho. A trvá to při některých do smrti, že v zmámení svém bezpečně chodí: než při smrti vyrážejí se z toho a prohlédati počínajíce, poznávají, jaký způsob jejich byl, a s žalostí a naříkáním z světa jdou. Jiní pak i odcházejí z světa v omámení svém, když za sebe neb mše sloužit poroučejí, neb do mnišských kápi se oblékati etc. A tuť jest dvojnásobní zmámení. Prve ďábel na smích mnichům bláznivé hábity vymyslíl: tuto z bláznivého hábitu svátost dělá, tuším, to obmýšleje, aby se nezmylíl, které do očiště bráti má.

Ó lidé zmámení, co činíte? Nepřichází ďábel pro kápi, než člověka hledá; aniž tělo z hrobu odnáší, kteréž ty do svatosti obalovati se zdáš, ale stojí o duši: tu ty oblec v roucho zásluhy Kristovy, to buď tvá kápě, tak se dobře opatříš.

Opojil tedy papež vínem bludu svých a zmámil obyvatele země. Ty, Pane Bože náš, učíš s nimi milosrdenství své, dej jim vystřízlivěti z vína ohavností Antikristových, aby přišli k jasnému osvícení a známosti pravdy tvé.

23.

Antikrist měl posledních časů světa vyjeven býti a království jeho kázáním evangelia svatého k zemdení přijíti: ale plně bludové ti vykořenění teprv slavným příchodem Kristovým býti mají. A zdaž těchto posledních věků papežovi svodové, jimiž prve bezpečně svět oklamával, vyjevení nejsou? Zdali království jeho zemdeno není, když mnohá města, krajiny a království světa jej opustily? Aniž bojováno proti němu mečem a válkou, než slovem Božím toliko, kteréž proti němu kázati se začalo.

Jistě, jakož nebylo lidské dílo, když skrze dvanácte rybářů svět od modlářství odvrácen a ku poslušnosti víry přiveden: tak lidské dílo není, že skrze Viklefa, Husa, Luthera etc. papežovo království tak zemdeno a zúženo jest. Kteréž však Antikristovo království a dílo podvodův, věříme podle Písem, že tehdaž teprv dokonalé skončení vezme, když Syn Boží přijde, napraví všecky věci. Jemuž samému chvála nyní i na věky.

A toť jsou, křesťané milí, znamení ta, kterýmiž nám Antikrista vypsál a vymaloval Pán Bůh náš: i s ukázáním, na kom ta předpovídání k splnění přišla a přicházejí. Toto naposledy povím: Jakž jisté jest, že Ježíš

Nazaretský, Marie syn, jest právě spasitel světa, kromě něhož není jiného; tak naprosto jisté jest, že papež římský jest veliký ten zdávna předpovídaný Antikrist, kromě něhož marně se na jiného očekává.

23. Že čímž hájí papeže a od něho nářek antikristství odhánějí, nic neprospívá

Ačkoli pak všecko to přejasně jest a patrné a nepochybné, žeť i z nich mnozí tomu rozumějí: oni však pro svou zarytost nechtějí ustoupiti a papeže Antikristem vyznati. Hryžou (jakž Jan s. v Zjevení píše) jazyky své pro bolest ran, kterýmiž je dojíhá Písmo, avšak nečiní pokání. Zjev. 16, 10. Než vymýšlejí chytře divné způsoby, jak by od papeže před lidmi nářek ten odvedli a lid zmámený přece při něm zadrželi. Jak to? Dvojím způsobem.

Jedno, přistírají papeže divnými plášti, aby se zdálo, že se to na něj netrefuje, což o Antikristu z proroctví již připomenuto: On že se neprotiví Kristu, než že toliko jeho služebným náměstkem se býti praví. Že se nerovná Bohu, ovšem nad něj se vypíná, než raději služebníkem služebníků býti se vyznává. A tak dále. Ale odpovídám: Příliš hloupě tomu, což o Antikristovu vypínání Písmo mluví, rozumějí; jako by jmenovitě hned zjevně protivníkem a nepřitelem Kristovým se jmenovati měl a proti Bohu válku vyzdvihnouti chtěl; hloupé jest to, pravím, myšlení. Nebo co by tak spravil, koho po sobě potáhl, zdaž by všickni nemyslili, že to vtělený nějaký satan býti musí, kterýž se Bohu protiviti smí?

Protož nechť poslechnou Hilaria, jakým způsobem Antikrist Kristu protivník býti měl, vypravujícího, kdež (Contra Auxentium) tak dí: Sub opinione falsae pietatis, sub specie evangelicae praedicationis Christo erit contrarius: ut Dominus noster Jesus Christus denegetur, cum praedicari creditur. Pod přikrytím falešné pobožnosti a pod tvárností evangelického kázání Kristu bude odporný, tak aby Kristus tu zapírán byl, kdež se zdáti bude, že se víra jeho hlásá. A Cyprianus (Liber de unitate ecclesiae): Ďábel prý vymyslí novou chytrost, aby pod titulem křesťanského jména neopatrní zklamání a podvedeni byli.

Hle s. ti Otcové Antikristovo dílo, dílo lstivé, dílo podvodu býti praví. A tak praví i Písmo, 2 Tes. 2, 11, a Janovi ukázáno, že se stavěti bude jako beránek, ačkoli hlas jeho bude vlastní dračí hlas, Zjev. 13, 11. A v tent' smysl i Pererius jezuita (Commentarius in Daniele) napsal těmito slovy:

Antichristus futurus est callidissimus et variis artificiis utetur ad homines decipiendos; principio eos, qui student pietati, capiet specie et simulatione sanctitatis, castitatis, abstinentiae, pietatis. Bude prý Antikrist velice chytrý a rozličných umění užívati bude, aby lidi zmámil. Nejprředněji ty jme, kterýmž pobožnost a náboženství k mysli jest, a to pokrytou tvárností a ukazováním na sobě svatosti, čistoty, zdržlivosti, pobožnosti. Tohle svědectví jezuitovo!

A protož nehleďme na to, co papež o sobě praví, a že z potvorství a pokrytectví pokorné některé titule sobě dává, než hleďme na samy skutky: ti nám ukáží, co papež jest neb není. A dobře dím, že z potvorství nízké titule sobě dává, a jako na smích lidem. Nazývá se zajisté služebníkem služebníků, a mezitím chce, aby mu králové národů a páni pánů sloužili; toho od nich nejen vyhledává, ale i mečem a ohněm, aby mu to ujímáno nebylo, toho hájí. Nazývá se Kristovým služebným náměstkem, a mezitím ne jako služebník v domě Božím sobě počíná, než jako loupežník a pán, co chce, dělá, ruší, bojí etc. A protož s Ciceronem pravím: Ubi rerum testimonia adsunt, non opus est verbis. Nedbáme na řeči, než skutky examinujeme, a ti nám zpotvořilou potvoru, stkvostně nevěstčím způsobem okrášlenou a ulícenou ukazují.

Druhé, snaží se nářek antikristství od papeže odvésti tak, že vymýšlí Antikrista jiného a jinakšího, nežli jakýž předpovědín jest. Praví totiž, že Antikrist má přijíti teprva na skonání světa, půl čtvrtá léta přede dnem soudným; a že se narodí v Babylóně, v království perském, z židovského národu a z pokolení Dan; a že potáhne po sobě Židy, kteříž jeho za svého Mesiáše přijmou a s ním k Jeruzalému potáhnou; a tu že vystavějí město a chrám, v kterémž se Antikrist posadí jako modla nějaká a za Boha se ctíti dá. Mezitím že pošle vojska svá po všem světě a podmaní sobě všecky národy a křesťany všudy mordovati bude. Vtom že přijdou Enoch a Eliáš do Jeruzaléma a budou proti němu kázati, a on že je zamorduje, a oni po třech dnech zase ožijí a na nebe vstoupí; a vtom že přijde soudný den.

To jest suma jejich učení o Antikristu, odkudž se oni utvrzují, že Antikrist ještě nepřišel. Ale děje se jim, co ubohým Židům na onen čas, kteříž nevyrozuměvše Písmu prorockému, Krista sobě jinak vymýšlejí, než býti měl, takže když přišel, naprosto ho nepoznali, a uprostřed sebe Krista majíce, odjinud ho čekali. Protože oni čekali Mesiáše takového, kterýž by

slavně a všechněm známě v Jeruzalémě se narodil, kterýž by království Davidovo ujal a proti Římanům válku vedl etc. Toho když při Kristu nespátřili, nepoznali ho, a mimo sebe pustíc, jiného čekají: tak Řím v klíně pěstuje Antikrista a mezitím ohledá se, brzy-li přijde.

Ach Bože všemohoucí, d'áblovať jest to praktika, jeho jest to umění, že lidem zastřítí oči umí, aby toho, což v očích jest, znamenati nemohli. Aby však mázdra taková a zakrytí z očí sňato bylo, připomenu, že smysl takový o Antikristu bláznivý jest a svodný, k tomu jen vymyšlený, aby papež nezdál se Antikristem býti. Kdož grunt věci této poznati chceš, poslechni; připomenu, čím oni těch svých balík zastávají, a jak nedůvodné ty věci jsou, vyrozumíš.

Nejprve pak praví, že Antikrist půl čtvrtá léta přijde před skonáním světa, protože Kristus půl čtvrtá léta před svou smrtí kázal etc. Ale s. Pavel zjevně praví, že tajemství nepravosti již za jeho času se působilo a plně zmoci se mělo, když by ten, kterýž jej tehdaž zdržoval (t. císař římský), vytisknut byl. 2 Tes. 2.

Druhé, praví, že se narodí v Babyloně, ježto Písmo nikdež toho ani literkou nedotýká. Praví, že z národu židovského a z pokolení Dan: ježto ani Písmo o tom nemluví, odkud Antikrist rodem býti měl, poněvadž Antikristem nemíní se jistá nějaká osoba, o níž by se říci mohlo, odtud neb odtud jest rodem: ale míní jistou sběh lidí shromážděných pod jednu hlavu krále Abaddon, protivících se Kristu životem i učením. Natahují sic k této věci Písma, 1 Moj. 49, kdež Jákob patriarcha k synu svému Dan tak mluví: Bude prý Dan jako had podle cesty, jako had rohatý podle stezky, štípaje kopyta koně, aby spadl jezdec jeho zpět. Ale sámť Bellarminus, lib. 3. De Romano pontificatu c. 12, pochybuje, aby se na tom místě co o Antikristu rozuměti mohlo: kdež Jákob ne něco zlého předpovídá, ale raději požehnání dává synu svému Dan, z něhož Samson pojítí měl, kterýž filistýnskému národu právě byl hadem štípaným etc.

Třetí, praví, že Židé jej za Mesiáše přijmou. Ježto ví se, že Židé Mesiáše očekávají pouhého člověka a ne Boha: jakž tedy toho přijmou, kterýž se jim za Boha vystavovati bude?

Čtvrté, vystavějí prý město a chrám. Odpověď: Spěšné to nějaké dílo Antikristovo býti musí. Za půl čtvrtá léta ze všeho světa Židy sobě bude

moci svolati, s nimi k Jeruzalému táhnouti, město tak veliké vystavěti, odtud zase na všechny krajiny světa vojska rozesílati a nad desíti králi jedno po druhém vítězství obdržeti etc.

Kdo tedy nevidí, že to pletky jsou? Práví sic s. Pavel, že se posadí v chrámě Božím: ale chrámem míní církev Kristovu, v níž se papež uvázal a jí se za hlavu vystavil. Řekl sic i anděl Janovi, že tyranství Antikrist provoditi bude v městě velikém, kteréž duchovně Sodoma a Egypt slově, kdež i Pán náš Ježíš Kristus ukřižován jest. Zjev. 11, 8. Ale nevyvracíť těmi slovy toho, což jinde Janovi oznámil: že hnízdo Antikristovo bude veliké to město vzdělané na sedmi horách, kteréž moc má nad králi země. Zjev. 17, 9 a 18. A protož tuto nemůže se Jeruzalém rozuměti, než Řím raději: kterýž pro ohavnosti a nečistoty své Sodomou a pro tyranství Egyptem se nazývá, kdež také i Pán náš ukřižován, totiž pod jeho mocí. Nebo Pontský Pilát, římský vladař, Krista k smrti oddal.

O Enochovi a Eliášovi, že přijdou, kde Písmo mluví? Nikdež. O Eliášovi sic proroci říkali, že přijde před příštím Mesiáše a že obrátí srdce synu k otcům. Malach. 4. Ale Kristus, nejlepší Písem vykladač, pověděl nám, kdo jest to ten Eliáš, když o Janovi, předchůdci svém, řekl: Onť jest Eliáš, kterýž přijíti měl. Mat. 11. Kristu tedy věříme, že Eliáš, kterýž přijíti měl, přišel a více ho čekati netřeba. A podobného bláznovství se dopouštějí papeženci, když o příchodu Eliáše Tesbitského mluví, jako i Židé, kteříž téhož Eliáše před příštím Mesiáše čekají a protož, že ho ještě na světě nevidí, nechťi věriti, že Mesiáš přišel. Ale nechat' čekají obojí, však se nic nedočekají. Nebo Kristova slova jsou: Eliáš již přišel. Mat. 17, 12.

O Enochovu pak příští na svět nikdež ani literkou jednou Písmo nedokládá. Není-liž to, hádej, křesťane milý, smělost, v tak velikých věcech leccos sobě vymýšleti? A to netoliko bez Písma, ale i proti němu, k svodu a oklamání duší lidských. Víme, co anděl k Janovi řekl, Zjev. 11: že dva svědkové povstanou proti šelmě a od ní zavražděni budou. Ale víme také, že tu o Enochovi a Eliášovi nic nemluví. Než ukazuje se toliko řídkost těch, kteříž by v takových svodech Antikristových jemu na odpor se postavovali a pravdy Boží hájili: a i ti, když se kde vyskytnou, hned že mordováni budou, jakž se to dělo až posavad a řeč andělova se plnila, že když kdy koho z svědků Ježíše Krista proti bludům papežským mluvícího dopadnouti mohli, hned s ním pod meč, na oheň etc. A to svedouc, radost a

plesání sobě z toho tropili, jedni druhým na znamení radosti dary posílající: tak jakž tam anděl byl předpověděl. Kdež také ku potěšení takovým věrným svědkům připomíná se, že byť i zbiti byli pro slovo Boží, nic jim to neuškodí: ale k vzkříšení a slávě věčné že přijdou.

Považij již, křesťanský člověče, kteří důvodové mocnější jsou: ti-li, kteříž papeže římského Antikristem býti prokazují, čili kterýmiž nás jakýmsi jiným, budoucím Antikristem utěšují. Čiň to bedlivě a s modlitbami svatými, žádaje Boha, aby pro milosrdenství své tebe v zmatcích nenechával, ale oči tvé duchem svým jasně osvětlil, aby na obě straně, co jest neb není, poznati mohl. A když poznáš, dej Bohu čest, kterýž tě vysvobodil.

Chtěli-li by i tu opět svůdcové zviklati tebe ukazováním, že Patres na větším díle tak o Antikristu jako oni smýšlejí, můžeš jím odpověditi, že což Patres o Antikristu věděti mohli, z prorocství Písem to toliko měli. A prorocství, víme, že v svém splnění teprv k dokonalému vyrozumění přichází. A protož že Patres scestně něco o Antikristu se dovtipovali, nic není divného, poněvadž ještě splnění nespatovali. Při nás pak bylo by divné, kdybychom, již na placi šelmu tu potvornou na odivu světu, tak jakž o ní předpovídáno bylo, tetry provodící vidouce, přece nechtěli, co se děje, viděti. Ale odstup to, abychom příčinou Otců oči sobě zastíratí dáti měli tak hrubě, až bychom ani tomu, což sami patrně vidíme, věřiti nechtěli. Ne Patres nám prorokovali o Antikristu, než Písmo prorokuje. Toho tedy šetře, na to, co se děje a jak skutek s předpovídáním se srovnává, pozor měj, to nezmýlí: budiž tobě v tom přítomná milost Boží.

24. Jak nebezpečno jest Antikrista se přidržeti

Nejen pak nám Pán Bůh Antikrista, svého odpůrce a zhoubce církve Syna svého, ukázal: ale také vysvoboditi chtěje, kdož by před zahynutím zachrániti se dáti chtěli, i to v Písmě oznámil, jaké hrozné nebezpečnosti stojí za tím, jestliže by kdo bludům jeho zmámiti se dal a po něm postoupil. Nepřipomenu tuto, leč co Jan s. viděl, slyšel a zaznamenal jakožto věrný svědek Ježíše Krista: kterýž když se díval, jak za Antikristem (kterýž jemu pod způsobou šelmy zpotvořilé ukázán) všeka země postupovala, praví, že jemu také ukázáno, jaký cíl všechněch těch býti má, kteříž by po šelmě postoupili a jí se klaněli.

Nebo tak píše v 14. kap. Zjevení: „Viděl jsem prý anděla letícího po prostřed nebe, jak volal hlasem velikým: Bude-li se kdo klaněti šelmě a obrazu jejímu a vezme-li znamení její na čelo své aneb na ruku svou, i tent' bude píti víno hněvu Božího, víno, kteréž jest vlito do kalichu hněvu jeho; a trápen bude ohněm a sirou před obličejem svatých andělu a před obličejem Beránka. A dým muk jejich vstoupít' na věky věkův; a nebudouť míti odpočínutí dnem i nocí ti, kteříž se klanějí šelmě a obrazu jejímu, a jestliže kdo přijme znamení jména jejího.”

Ach pro Boha, slyšte všickni věrní křesťané! Slyšte, slyšte tento Boží hlas, bojte se, bojte ortele Božího a nezatvrzujte srdce svého k nejpravdivějším Boha věčně pravdomluvného řečem! Vizte, vizte, jak hrozný, jak zuřivý ortel vnesen proti těm, kdož by se šelmě klaněli a k tomu zpotvořilemu Antikristovu houfu připojovali! Není to řeč člověka, kterouž by v podezření vzíti aneb ní pohrdnouti lze bylo: ale Boží jest, jehož všecky výpovědi neproměnitelné jsou. Ach nezdráhej se pro spasení duše své, kdož je miluješ, pozor na sebe dáti a ujistiti se, že v tom houfu jsi anebo nejsi.

Krátká budiž kapitola tato: ale znějž dlouho v uších tvých, ó křesťane, hrozný ten a strašlivý Boží ortel proti Antikrista následovníkům vnesený.

25. Napomenutí k těm křesťanům, kteříž ještě římského svůdce se přidržejí

Dopust'tež mi k sobě promluvití, ó křesťané, pro naději obecného spasení vzácně milí, a což na srdci svém mám, abych i vašemu srdci vyjevil, chtějtež mne postrpěti. Nejprve pak, abyste spokojené mysli ke mně byli, tomu bych rád, tak abyste, což mluvití budu, snáze s užitkem větším vyrozuměti mohli.

Nemysletež, prosím, že bych nepřátelského srdce proti vám byl, protože proti papeži a svodům jeho píši. Ne vám k hanbě ani na vzdor toto se píše, zná zpytatel srdcí, než k zahanbení d'ábla, kterýž mezi námi, když jemu Bůh dopouští a neopatrnost naše tomu napomáhá, své zlé dílo chytře dělají umí, zhoubu nám vlastními našimi předsevzetími, nešlechovní, obmýšlí, v lecjakés hříchy, bludy a ohavnosti mimo naději nás zaplétaje, až tomu sami nevyrozumíváme: leč teprv když Bůh oči otvírá a člověka vysvobozuje.

Zapletl' jistě římského biskupa do svých tenat a na to přivedl, že se mimo naději z služebníka Kristova Antikrist udělal: kterýž měl býti světlo světa, učiněn mrákotou světa; kterýž měl býti k Kristu vůdce, jest od Krista a spasení v něm složeného svůdce; kterýž měl býti pastýř stáda, ten stal se zlodějem a lotrem a tak nepřitelem stáda. Nebe a země svědkové toho jsou. A protož na to naříkáme, úpíme, o tom píšeme, že biskup římský d'áblou chytrostí sveden jest, že zle jde a jiné za sebou zle vede k zahynutí: mše, procesí, poutě, vzývání svatých, očistec etc. že jsou ohavností na potupu Bohu od d'ábla vymyšlené, kterýmiž papež i sebe mámi a Boha hrozně dráždí i jiné svede.

Toto zlé d'áblou dílo aby v církvi staveno bylo, tomu bychom rádi: a vy, kdož ještě v temnostech toho Antikristova království tápáte, abyste spolu s námi viděli světlo Boží a na lepší míře učili se stavěti spasení své, toho srdečně přejeme. Nebo litujeme vás jako lidí křesťanských, v temnostech však bludu postavených: litujeme zmámení mysli i smyslů vašich a nejistoty spasení duší vašich. Nebo není-liž to věc nerci-li politování, ale mnohého oplakání hodná, že vy, křesťané jsouce, přece jinde nežli v Kristu hříchů odpuštění a spasení hledáte? Ó škoda, že čistým pokrmem Božího

slova pohrdáte a leda mlátém lidských výmyslů sytiti se chcete. Škoda, že tak velikou a rozličnou práci pro spasení své vedete, a přece spasením svým nejisti zůstáváte.

Neodsuzujemet' vás, milí katolíci, na zatracení, tak jako se to nám od vás děje: než litujeme toliko neznámosti vaší, z níž sami svým spasením vždycky nejisti jsouce (jakž vás vůdcové slepí učí), cizím však zatracením jisti býti chcete. O soběť já vím, a vím to i o jiných evangelících, kdož osvětlení pravé mají, žeť vás neodsuzujeme, ačkoli bojíme se za vás. Nebo těší nás sic velikost milosrdenství Božího a naději dává, že i z vás mnozí k spasení přijdou, kdož jen z víry upřímně Pánu Bohu sloužíte, lépe neumějíce. Ale zase neproměnitelnost Božích soudů a hrůza výpovědi té proti antikristiánům v bludech zůstávajícím nás děsí a na to přivodí, abychom vás na tak nebezpečném místě stojících srdečně a upřímně litovali.

Nadějit' já sic mám k milosrdenství Božímu, že ten ortel strašlivý ne tak se rozuměti má, aby všickni, kdožkoli k řádu papežské církve zevnějšně se přihlašují, pro to samo odsouzení býti měli: nebo věřím, že nejedni jsou mezi vámi pobožní, ne v papeži a jeho věcech naději skládající, než v Bohu živém. Ale že na ty slyšeti se musí Boží ortel, kteříž i zevnějšně i vnitřně Antikrista se přidržejí; to jest kteříž těmi bludy zatratitelnými se krmí, ve mši, odpustcích, v očištění, v přímluvách svatých etc. všecku naději skládají: a tak dílem podvodu všelijak zmotáni jsou.

Což jest koli, toť jest jisté, žeť Antikrista následovníkům tu se věčnou bídou hrozí, což my známe, lítostí k vám naplnění jsme: kteráž lítost působí i to, abychom vás zachrániti žádostiví byli, kdyby jen jak lze bylo ukázati vám převelikou sladkost pravé Kristovy víry a naděje věčného života, v níž stojíme, kdožkoli světlo evangelia svatého právě známe a antikristství bezbožného utíkáme.

Napsal s. Pavel v epištole k Římanům 9 o národu svém židovském, zaslepeném, že by jim tak přál, aby poznali Krista, že by třeba sám hotov byl zavržen od Krista býti, jen aby jim pomůženo býti mohlo. Podobně i nyní jsou nejedni z těch, kteříž evangelia svatého se drží, kteříž by život svůj vynasaditi hotovi byli, kdyby jen vám lze bylo nějak posloužit ku poznání světla Božího a k ujiti bludu a svodu, jimiž zapleteni jste. Tímť i já úmyslem, čemuž svědomí mé vydává svědectví, tyto věci píši: a podle toho

za nepřítel souzen býti nemoha a nemám, leč by podobně ten, kdož upadlému aneb tonoucímu ruky podává, za nepřítel držen býti měl. Tím tedy úmyslem k vám mluvě, napomínám vás, křesťané a bratří pro Krista milí.

Jedno, vezměte sobě to v soud bedlivý, co se s vámi děje a kde postaveni jste, na cestě-li té úzké, k nebi vedoucí, čili kromě ní. Otevřete oči a ohleďte se; zkušujte duchů, jsou-li z Boha; dobře-li vás vedou, či zle ti, kteříž vás vedou, sami na to pozor mějte; suďte, čím svědomí vaše spravují, Božím-li slovem, čili svými výmysly; k čemu vás vedou, k Boží-li službě, čili k modlářství; kde odpuštění hříchů ukazují, v Kristu-li, či jinde; také-li vás v spasení ustavují a Božím-li slovem, čili svými marnostmi, kteréž oni sami bez Krista provodí a draze je šacují, čili s tím se vším v nevědomí a v nejistotě spasení vás zanechávají. A chcete-li to dobře poznati, nahléďte do Písem svatých, abyste sami poznali, tak-li vás učí, jak Pán Bůh tam poručil, či na odpor tomu.

Nemyslete, aniž sobě předhazovati dejte řečí takových: to kněžím náleží, nechť oni Písma čtou a o ty rozepře disputují. Nebo ke všechněm přináleží, což řečeno jest: Zkušujte duchů, jsou-li z Boha. 1 Jan 4. A ovšem, což s. Pavel svým Korintským praví, i vy k sobě slyšte: Sami prý zkušujte sebe, jste-li u víře, sami se ohledujte: leč jste snad zavrženi. 2 Kor. 13, 5. Protož nepřestávejte na tom, když kněz říká: Já tebe беру na svou duši, nepovedu-li tě dobře, já z toho odpovídati budu. Nebo Kristova řeč jistá jest: Povede-li slepý slepého, oba v jámu upadnou. Ne sám tedy svůdce do jámy zatracení upadne, než i toho, kdož se mu vésti dá, za sebou vtrhne.

Pán Bůh Ezechielovi řekl: Synu člověčí, neoznámil-li bys slova mého bezbožnému, on pro nepravost svou umře; ale z ruky tvé vyhledávati budu krve jeho. Ezech. 33. Hle z ruky nevěrného vůdce strojí vyhledávati Bůh krve těch, jenž hynou, ale přece praví, že ten sám každý také pro svou nepravost umře. Nespoléhejž tedy na to, že jiný za tebe odpovídati strojí: o tebe samého běží, jak se jednou opatřil, tak sebe na věky míti budeš. Protož opět pravím Božím hlasem: Zkušujte duchů, čtete Písma svatá bedlivě a s modlitbami svatými, nabudete jasného v Božích věcech osvětlení. Čtete nejprv epištoly s. Petra a porozumíte, která jest nejvlastněji Petrova církev. Za tím epištolu k Římanům a jiné svatého Pavla. Potom knihu Zjevení; za tím jiná Písma s. Starého i Nového zákona pořad.

Ó kdyby celé papežovo království, bludu a ohavností podešlých temnosti vypudě, k světlu evangelia svatého navrátiti se chtělo! Ó kdyby ti, kteříž vám vůdcové jsou k bludům, obrátíte se, vedli sebe i vás k pravdě! Co by to Bohu, andělům i lidem přeušlechtilé bylo divadlo! Ale poněvadž naděje není žádné, aby ten falešný prorok, kterýž k jezeru hořícímu odložen jest (Zjev. 19), měl se upamatovati dáti; aniž naděje jest, aby Babylon měl se dáti uléčiti (Jerem. 51, 9), což činiti, ó lidé, než aby vychvátil jeden každý duši svou a oddělil se od těch, kdož urputně ve zlém trvají? Slyšte hlas Boží o tom: Vyjděte z něho, lide můj, abyste neobcovali hříchům jeho (již více) a nepřijali z jeho ran. Nebo dosáhli hříchové jeho až k nebi, a rozpomenul se Bůh na nepravosti jeho. Byltě koflíkem zlatým Babylon v ruce Hospodinově, opojujícím všecku zemi; víno jeho pili národové, protož se zbláznili národové; ale již v náhle padne Babylon a potřín bude; opust' me jej a pod'te, vypravujme chválu Hospodinovu na Siónu etc. (Zjev. 18 a Jerem. 51).

Voláme tedy vás z Babylona, ó kdož jste koli tam věrní služebníci Boha našeho, a voláme vás k sobě na Sión, tu, kdež slovo Hospodinovo přebývá a slouží se Bohu živému a ne rytinám, a kdež radost jest, pokoj a potěšení z vědomého požívání milosti Boží a z spatřování tváři Boží laskavé v Kristu: zveme vás ku požívání sladkosti naděje věku budoucího, dosti jste již, v nejistotě spasení postaveni byvše, lačni byli, dosti jste již k cisternám prázdným, v nichž nebylo vody (k přimlívám totiž svatých, mšim, poutem, kteréž nemohly upokojiti svědomí vašich), běhali; dosti jste peníze své ne za chléb vynakládali a práci svou za to, což nenasycuje (Izai. 55); dosti jste výmysly lidskými svazovali se dali; již se v svobodu navraťte, v níž nás postavil Kristus (Gal. 5).

A totoť jest ta svoboda: nesloužiti žádnému jinému než Bohu živému; a nevázati se ničím než zákony a příkázáními nejvyššího Pána. Ještě hlasem Božím k vám mluvím, ó vy křesťané v Antikristovu zavedení zůstávající: Nakloňte ucha svého a pod'te; poslechněte, a bude živá duše vaše. Hleďte Hospodina, dokudž může nalezen býti; vzývejte ho, pokudž blízko jest. Opust' bezbožný cestu svou a člověk nepravý předsevzetí zlé, a nechť se navrátí k Hospodinu, i slituje se nad ním, a k Bohu našemu, neboť jest hojný k odpuštění. A protož s veselím vyjděte, a v pokoji sprovedeni budete: a bude to Hospodinu k slávě etc. (Izai. 55, v. 3. 6. 7. 12. 13).

Tak hle Bůh náš mluví k vám a podává ruky, vytrhnouti z zahynutí chtěje. I my, kdož na břehu jsme, na vás v víru tonoucí voláme a pospíšiti odtud, kdež nebezpečství jest, napomínáme. Poslechne-li kdo návštěví Božího, porozumí teprv lépe, na břehu jsa, kde a na jak nebezpečné hlubině byl: a budeš tomu sám rád i při smrti i v den soudný, že v jiném houfu nežli Antikristovu nalezen budeš. Nevoláme vás k slávě světa, ku pohodlí, bohatství a zboží: ale k pravé službě Boha živého a k naději neomylné života věčného. Poněvadž pak vím, že mnozí rádi byste vyšli z toho Babylona, ale ještě některé překážky v tom míváte, tou příčinou něco toho, čím sobě někdy někteří překážeti obyčej mají, že s tím prodlévají aneb tak zanechávají, připomenu a něco k tomu řeknu.

Říkají někteří: Uvedl bych na sebe hned nenávist přátel svých aneb známých. Ale, ó člověče, lépe jest vyhnouti nenávisti Boží nežli lidské. Nejsi-li s Bohem spokojen, bēdat' bude, by všecken svět tebe miloval. Nebo on má moc zabítí tělo a duši poslati do pekelného ohně. Budeš-li se pak snažiti jemu samému líbiti, a v čemkoli vůli jeho znáš, bez ohledu na lidi jí činiti, budeš míti jeho božskou přízeň. A čehož tu více potřeba? Měli by od lidí nenávist a k sobě nelibost, což na tom? Bohu se líbiti, to jest pravé a dokonalé štěstí. Milá jest věc duši věrné snášeti nenávist světa pro Boží milování. A nebudeš sám, Kristus také tudy šel i jiní svatí (skrze totiž nenávisti lidské), a hle živí jsou! Kristus praví: Blahoslavený, kdož něco trpí pro mne (Mat. 5). Přejž sobě tehdy blahoslavenství toho.

Jiný říká: Já bych tudy přišel o svou slávu a úřad, zůstanu radši při svém. Ale slyš, člověče, co praví Kristus. Vyčítá věci lidem téměř nejmilejší a praví: Kdo miluje otce neb matku neb syna neb dceru neb cokoli více nežli mne, není mne hoden (Mat. 10). Item: Kdož by mne zapřel před lidmi, zapřínť bude před anděly Božími. (Luk. 12, 9) (...) Proč tedy při tom krátkém, špatném, pominutelném zboží a slávičce té světa tak lpěti máš, aby se věčných odměn zbavil?

Překážejí sobě opět někteří řídkostí těch, kteříž se evangelia přidržejí, protož se jim i veseleji i bezpečněji mezi velikým houfem zdá. Ale posuď, co jest to, což Kristus praví: Cesta k životu jest úzká a málo jest těch, kteříž po ní krácejí? Líbí-liť se k životu jíti, musíš na cestu úzkou nastoupiti, široká tam nevede. Máloť také bylo těch, kteříž Krista následovali; proto-liž by ty také nechtěl s Kristem choditi, kdyby tehďáž na světě byl? Řekl

Augustýn s.: Kdybych věděl, že jedinký toliko člověk spasen býti má, chtěl bych opravdově na to mysliti, abych já ten byl. Toho svatého starého katolického Otce kdyby chtěli noví katolíci následovati, nebylo by třeba nad řídkostí pravých ctitelů Božích se horšiti. K tomu sud' i příčiny, proč taková řídká jsou, zdali proto, že by cesta ta úzká byla škodlivá, nebo praví sám Kristus, že vede k životu; ale jen proto, že jest úzká, a zvláště tělu a žádostem jeho.

Bývá i toto při některých: Já jsem se již zestaral v tom: na takový věk nepřisluší vrtkavost. Tak jest, že vrtkavost na věk sešlý nesluší, ale sluší na něj prozřetelnost, moudrost a náprava. Poněvadzs se zestaral v marném náboženství, i již tedy, a aspoň již když ještě jest čas, aby moudrosti Boží nabyl a napravil: bludy prvnější aby potupil a ku Pánu Bohu se obrátil, s tím neprodlévej. Nebo byť člověk nad hrobem byl, vždycky povinen jest proměňovati se ze zlého v lepší, aneb třeba z dobrého v lepší. Nikdy tedy pozdě není něčemu lépe vyrozuměti a lépe duši svou opatřiti. Kornelius a komorník královny Kandaces také svá léta měli, i Nikodém a Jozef z Arimathie: a neohlédali se na to. Než když se Bůh smiloval a příčiny k dojití známosti spasení obmyslil, tehdaž uposlechli a za Bohem šli.

Slýchá se i od některých toto: Strana pod obojí nejednomyslná jest a samy mezi sebou nesvorné jsou ty sekty, k kteréz tedy přistoupiť? Odpověď: K kterékoli, když jen nebudeš v rotě Antikristově, bezpečnější jsi. Všickni při straně evangelické v Kristu samém ospravedlnění hledáme bez přičinění zásluh lidských a výmyslů jakýchkoli: všickni, abychom z víry ctně živi byli, k tomu sobě sloužíme, ačkoli nedokonalosti jsou, nýbrž i nedorozumění u víře. Mezi tím sám sobě to rozhodnouti můžeš a vyšetřiti, k kterému řádu připojiti se lépe by bylo. Kde jmenovitě spatříš větší služebníků a kněží pobožnost, kde bedlivější na lid Páně pozor, kde příslušnější řád: sám mezi dobrým a lepším, bezpečným a bezpečnějším rozdíl učiniti moci budeš.

Naposledy i z milosrdenství Božího někteří berou sobě příčinu, aby jakž v papežství zvykli, tak přece trvali, ačkoli bludy nejedny patrně znamenají: protože prý Bůh umí nedokonalosti snášeti, a když kdo jemu věrný jest a dobrý život vede, byť se i zlých kněží přidržel, že Pán Bůh bude uměti rozdíl učiniti a že Pán Bůh zná Nikodéma i mezi farizeji. Odpověď: Pravdať jest, že Boží milosrdenství jest veliké. Ale toho milosrdenství i ta

jedna jest částka, že on člověku oči otvírá, aby bludy viděti a jich se vzdalovati mohl. Kdož tedy vida je od nich odchází, dobře užívá milosrdenství Božího; pakli při tom zůstává, ten nebezpečně hřeší na milost. A kdož prý na milost hřeší, nemilostí bývá jemu odplaceno.

Nevíš-liž, človče, dí s. Pavel, že milost Boží tebe ku pokání vede? Čili bohatstvím dobrotivosti jeho a snášelivostí i dlouhočekáním pohrdáš? Řím. 2. Umít' sic Pán Bůh poznati Nikodéma: ale mezitím přece chce, aby se srdcem věřilo k spravedlnosti a ústy vyznání dalo k spasení. Vždyť řekl: Stydí-li se kdo za mne a mé slovo v tomto pokolení hříšném, i Syn člověka styděti se bude za takového, když přijde s anděly svými. Mar. 8. A vždyť chce, abychom když ruky podává, hřbetem se neobraceli k němu. A když praví: "Vyjděte z něho, lide můj, nechce, abychom hlouběji do něho se dávali. A zdali není lépe, aby člověk, když sebe vidí v místech nebezpečných, dokonce odtud utekl raději, nežli by tu ohlédati se a v straších, trvati měl?

Kdo mezi prašivými bydlí, bude-li svou čistotou jist? By se i hojiti počal, nenakazí-liž se znovu? Nejlepší tedy jest rada Boží: Vyjděte z něho, lide můj, abyste neobcovali hříchům jeho a aby se i vám nedostalo něco z ran jeho. Zjev. 18. A opět: Oddělte se od pokolení toho zlého. Skut. 2. Tuto Boží radu, nýbrž rozkaz a poručení, vám, kdožkoli papežstva se přidržíte, k vzpamatování a bedlivému rozjímání odevzdávám, Boha z vnitřnosti srdce žádaje, aby se smiloval, nad kýmž se smilovati uložil.

Vím sic, že se najdou mezi vámi podobní zeťům Lotovým, kterýmž když návštějí dávano bylo, aby vyšli z Sodomy a zachovali duše své před nastávajícím zahynutím, měli to za žert. 1 Moj. 19, 14. Ale vychvacujž Bůh z podvrácení každého pobožného, upřímně Bohu sloužícího Lota. Vímt' sic, že ne u všech, komuž se toho čísti dostane, mé ohlášení a výpomoc místo najde: ale vím také, že při vyvolených bez užitku nebude. Izai. 55, v. 10 a 11.

Mezitím, chcete-li kteří zatvrzení býti, oddávám vás Božímu soudu, před kterýmž všecko toto vám na osvědčení bude. Já, odcházeje od vás řečí, promluví k vám s s. Pavlem toto jedno slovo: „Vizte, ať na vás nepřijde to, což jest v Prorocích povědíno: Vizte, potupníci, a podivte se a na nic přijďte; nebo já dílo dělám za dnů vašich, dílo to, jemuž neuvěříte, byť vám kdo o něm vypravoval." Skut. 13, 40. A opět: „Dobře Duch s. skrze

Izaiáš pověděl: Jdiž k lidu tomuto a rciž jim: Slyšením slyšeti budete a nesrozumíte, a hledíc hleděti budete a neuzříte: nebo zhrublo srdce lidu tohoto a ušima těžce slyšeli a oči své zamhouřili, aby snad neviděli očima a ušima neslyšeli a srdcem nerozuměli a neobrátili se, abych jich neuzdravil." Skut. 28.

Bud'tež řízení Božímu všickni poručení: ale nad vámi zaskvěž se světlo Boží, kdož se upřímně bojíte jména jeho.

26. Napomenutí těm, kteříž buď z přelštění aneb z přinucení cestu svatého evangelia opustivše, k Antikristu se připojili

Skrze Izaiáše Pán Bůh praví: „Slyšte, nebesa, a ušima pozoruj země, Hospodin mluví: Syny jsem sobě vychoval, a hle oni strhli se mne.“ Izai. 1, v. 2. Viztež, vy nestáli Boží synové a viklaví služebníci Boží, vizte, pravím, jak těžce Pán Bůh to váží, když ti, kteréž on jako syny v církvi své vychoval, jej opouštějíce k modlářství se uchylují. Hle nebesa a zemi za svědky nešlechtnosti takové povolává! Nejste-liž i vy ti, kteříž k takovému pohnutí a horlení přivodíte Stvořitele svého?

Nelzeť jest jinak říci, než že vy těmi jste, kdožkoli od evangelia svatého k papežově rotě jste přistoupli. Vás byl Bůh poctil známostí pravdy své, vás uprostřed ctitelů svých postavil, vás ku poslušenství Synu svému (jemuž sloužiti jest kralovati, dí s. Řehoř) oddal: a vy, vy jeho služby opustivše, Antikristu jste se poddali, jeho jho na sebe vzali. Jiní z Babylona utíkají, a kdož ho zniknou, velebí Boží milosrdenství za to: vy pak do Babylona sami jste vlezli a vešli k obcování ohavnostem jeho; Boží ortel již dávno prohlášený slyšeli jste napřed, a zůstává neproměnitelný: kdožkoli klaní se šelmě, že kalich hněvu Božího chová se jemu na věčnost.

Ach přenešťastní byste byli všickni vy, kdyby kajícím nebyl zanechal Bůh naděje k milosti, než žeť milosrdný jest Bůh a padlé povstávající na milost přijímati hotový, to i nás i vás těšiti má. A protož slyštež slovo Hospodinovo, kdožkoli jste jemu se zpronevěřili a z cesty pravé, na níž byl navedl vás, sešli; takto praví ten, kterýž se nekochá v zahynutí lidském: Navraťte se, synové vzpurní, aby se neobořila tvář má zuřivá na vás. Nebo já dobrotivý jsem, aniž držím hněvu na věčnost; jen toliko poznej jeden každý z vás nepravost svou, že jsi odstoupil od Hospodina. Navraťte se ke mně, a dám vám pastýře podle srdce svého, kteříž pásti vás budou uměle a rozumně. Jerem. 3, v. 14. 12.13.15. A v 7, v. 4: Neskládejte naděje v slovech lživých, když vám říkají „Chrám Hospodinu, chrám Hospodinu, chrám Hospodinu (církve, církve, církve) jest tuto“: ale napravte předsevzetí svých, a živi budete. A v kap. 29 poroučí takto: Nechť vás

nesvodí proroci vaši, které jste sobě zvolili, nebo vám oni lživě prorokují ve jménu mém; neposlalť jsem já jich. Když mne vzývati budete, vyslyším vás, a hledající mne, naleznete, když mne hledati budete celým srdcem svým, dám se zajisté nalézti vám. V. 8. 9. 12. 13.

Slyšte, ach prosím, nestáli a převrhli evangelíci, tak milostná tato Boží volání a k srdci svému je připusťte. Padl-li kdo s Petrem z bázně neb křehkosti a v zapírání Pána svého se vydal: obnov se s s. Petrem čacky ku pokání, ať to všickni vědí a vidí; jako Petr, čím víc prve Pána zapíral, tím víc ho potom všechněm na odivu vyznával. Skut. 2. Pakli kdo s Jidášem pro podání mzdy nepravosti s farizei se spolčil, dřív než by toho dočkal, co Jidáše potkalo, časně raději a prve, nežli by dán byl v převrácený smysl, předejdi zuřivost spravedlnosti Boží pokáním a slzami.

Slibuje Pán Bůh, že se dá naleznouti, bude-li ho kdo hledati, dokudž může nalezen býti: uživ tedy Boží dobroty, dokudž jí užiti lze. Nebo zdaž nevíš, že dobrotivost Boží tebe ku pokání vede? Řím. 2. Sic jinak jakož milost, tak i hněv rychlé jsou u něho. Sir. 5. A jest Bůh, kterýž s sebou pohrávati nedá. Gal. 6.

A osvědčil se odpadlíkům obzvláště, jestliže nadarmo bude jeho jim se v milosti podávání, jak se toho posměchu na nich vymstítí strojí. Nebo tak v Přisl. 1, 24 mluví: „Poněvadž jsem volal, a odpírali jste, vztahoval ruku svou, a nebyl žádný, kdo by pozoroval, anobř strhli jste se všelijaké rady mé a trestání mého jste neoblíbili: pročez i já v bídě vaší smáti se budu, posmívati se budu, když přijde trápení a soužení. Tedy volati budou ke mně a nevyslyším jich: protože nenáviděli umění a bázně mé nezvolili sobě, aniž povolili radě mé, a všelikým domlouváním mým pohrdali. Protož jísti budou ovoce skutků svých a radami svými nasyceni budou. Nebo pokoj hloupých zmorduje je a štěstí bláznů zahubí je. Ale kdož mne poslouchá, bydlení bude bezpečně, pokoj maje před strachem zlých věcí.”

Slyšte také, co David s s. Pavlem radí: Dnes, dnes uslyšeli-li byste hlas Boží, nezatvrzujte srdcí svých. Žid. 3 a 4. Ach hojnýť jest Pán Bůh a štědrý v podávání milosti své kajícím: než hojný také bude v hněvu proti zatvrdilým. Vizte, v čem Pána Boha užiti chcete. Kladu před vás, dí Bůh, cestu života i cestu smrti. Jer. 21, v. 8. Oblibte sobě, co chcete: aneb život a cestu úzkou k němu, aneb smrt a zahynutí a cestu k němu širokou.

Ještě to máte v moci. Praví sic Písmo, že těm, kteříž jednou byli okusili slova Božího a moci věku budoucího a účastníci učinění byli Ducha svatého, jestliže by padli, nemožné jest zase ku pokání se obnoviti, jakožto kteříž znovu křičují a v porouhání dávají Syna Božího. Žid. 6, 4. 5. 6; podobně Žid. 10, 26 a 2 Pet. 2, 20. Ale však to vztahuje se obzvláště k těm, kteříž dobrovolně a znajíc plně pravdu Boží, přece od ní vědomě odstupují, takovým lehkomyšlným Bůh naději milosti své do konce odjímá.

O vás pak (milí někdejší evangelíci) smýšlím já, že na větším díle z neznámosti jste to učinili: nikdy totiž pravdy tohoto Božího učení cele nepoznávše a sladkosti víry pravé Kristovy nezakusivše. Čímž sami sic vinni jste, že jste nikdy myslí právě nepřiložili, ale však hle Bůh podává ruky a tvář otcovskou obrací k vám. Nebo jeho jsou slova, kteráž jsem napřed mluvil vám. Dokudž se tedy dnes jmenuje, prosíme vás na místě Kristově: smiřte se s Bohem. Dejte sobě říci a ulekněte se, abyste nebyli účastni ran Babylona. Nebo nerozumíte-li, jakou pohromu Bůh uvéstí strojí na Antikristovo království, přečtěte sobě v Zjevení svatého Jana kap. 17, 18 a 19. Blízký jest pádu Babylon: již v něm všecko třeští a polomou hrozí, jiní z něho utíkají, aby zaříceni nebyli; a vy do něho dobrovolně lezete! Strojí Bůh oheň a siru na duchovní tu ohavní Sodomu a Gomoru a vyvodí věrné své Loty zprostřed zahynutí: vy pak shromažďujete se tam, kdež Bůh vylíti strojí hněv svůj!

Směle mluvím o těchto věcech, protože Bůh mluví: aniž z svého co přidávám, aniž Boží slovo cizoložím. Sobě a všechněm toliko k výstraze jisté Boží pohrůžky připomínám. Kdo má uši, slyš. Bůh strojí hroznou pohromu na Antikrista, i zde i také věčně, kdo nechceš účasten býti ran jeho, neobcujž také ohavnostem jeho. Aj pověděl jsem vám, dí Bůh, jestliže by kdo, slyše hlas trouby o přicházejícím meči, nedal se napomenouti, a meč přijda shladil by jej, krev jeho budiž na hlavu jeho: protože se nedal napomenouti, smrti jeho vina zůstane na něm, tak praví Bůh. Ezech. 33, 4. Říkejž tedy každý z vás: Vím, Hospodine, že není v moci člověka cesta jeho, aniž jest v moci muže, aby spravoval krok svůj. (Jerem. 10, 23.) Protož obrať mne, Hospodine, a obrácen budu, a po obrácení svém pokání činiti budu, když mi k známosti poslouženo bude. Jer. 31, 18.

Tak, Pane, obračejž padlé své sám pro milosrdenství své. Nebo srdce všechněch sám ty v rukou máš. Budiž milostiv těm, kdož na milosrdenství tvé očekávají.

27. Napomenutí ke všem svatého evangelia se přidržujícím

Napsal s. Lukáš, že apoštolé, získavše v Antiochii k víře Kristu nejedny, napomínali jich, aby trvali v milosti Boží. Skut. 13, 43. A jistě, komuž se koli taková milost Boží stala, že došel osvícení nebeského k pravé známosti naděje budoucího života, tomu jest veliká potřeba v té takové milosti Boží pilně se ostříhati, aby z ní nevypadl. Nebo jestliže by kdo po dojití známosti pravdy zase nazpět odešel a v bludy světa zaplésti se dal, toho, svědčí s. Petr, poslední věci že horší jsou nežli první, a že lépe by bylo cesty spasení nikdy nepoznávati.

Protož necht' i k vám, ó milí evangelíci, to apoštolské napomenutí se vztahuje, abyste trvali v milosti Boží, kteráž se vám stala skrze osvícení vás a na cestu pravdy navedení. Chcete-li pak potěšeně v tom státi, k čemuž vás Bůh přivedl, a zachovati bez úhony neporušenou naději svou až ke dni Ježíše Krista, potřebí vám k tomu těchto věcí: Předně, abyste znali, že to jest dobrodiní Boží, plné milosrdenství, že bludů a pověr Antikristových uniknouti vám dal a k světlu evangelia svatého přivedl.

Ježtoť jsou mezi evangelíky nejedni neosvícení, kteříž svého evangelictví dosti málo sobě váží a malý rozdíl mezi sebou a oněmíno znají. Nerozumějí ti, co jest z duchovního Babylona a Egypta, z Sodomy a Gomory (t. z Antikristova království, na jehož obyvatele Bůh hněv svůj vyliť strojil) vytrženu býti. A přihází se některým, co Izraelitům na poušti, že příčinou masa, česneku a póru mysl zase do Egypta se jim obrací, kdyby jen jiní chtěli, hned by k navrácení se svolili. Ne tak, ó ne tak špatně musíme vážiti dobrodiní Božího, milí bratří!

Velikáť jest věc zproštěnu býti tak mnohých bludů a ohavností, takového modlářství, takových neřádů a pověr rozličných, jimiž naplnil papež náboženství své. Naproti tomu veliká jest věc v svobodě synů Božích státi, zákony lidskými svědomí nevázati, Boha samého vzývati, Krista samého za spasitele, smírce a orodovníka míti, v jeho zásluze a Božím milosrdenství jisté své spasení spatřovati: a toho všeho v srdci svém právě požívatí.

Přemnožit' jsou v Itálii, Španělsku a jinde, i uprostřed klášterů (mluvím, což vím), kteříž úpějí nad zavedením lidu křesťanského i svým také: ač tělem tam vězí, avšak myslí s námi jsou; jimž kdyby Bůh příčiny obmyslil, aby tak jako my duchem i tělem od Antikrista odděleni byli, uměli by sobě toho vážit. A takovit' nejsou papeženci, ale dobří křesťané. Važmež tedy i my všickni vysoce to, co Bůh učinil nám, že v těchto časích slovo své svaté pravdy mezi námi rozsvítiv, bludy v známost uvedl a od nich vysvobodil, a znajíce to, zvelebujmež v sobě milosrdenství Boží, které se při nás stalo, a plesejme v té milosti, kteráž učiněna jest nám.

Mimo to, poněvadž od evangelia svatého evangelíci se jmenujete, povinnost vaší znejte býti, abyste podle evangelia živi byli, a ne podle žádostí těla. Přezle se děje, že nejedni pod zástěrou svobody křesťanské i to sobě osvobozujete, což na svobodě není zanecháno: totiž hříchy a rozpustilosti kterékoli, v nichž sobě svobodně odpouštějíte, hyzdíte učení svatého evangelia a nepřátelům k utržení příčinu dáváte i sami sobě a spasení svého osidlem jste. Jest sic svoboda křesťanská, o níž Písmo mluví, veliká. Ale ne k tomu se vztahuje, aby člověk křesťan činil, což by se mu líbilo: než k tomu, aby žádnými ceremoniemi zákona Mojžíšova (ovšem jiných) svázán nebyl, než aby jak nejlépe a nejvíce co k slávě Boží činiti umí, tak aby Bohu sloužil.

Sic co se hříchů týče, ti nám křesťanům mnohem méně jsou na svobodě nežli jiným: nebo my nejsme sami svoji, ale toho, kterýž nás vykoupil; údové těla našeho údové jeho jsou, a protož nemáme naprosto práva užívati jich, k čemu bychom chtěli, než k čemu on chce. Ti, kteříž směle a svobodně hřeší, svobody křesťanské nemají, protože v hříchu ještě zůstávají a služebníci hřícha jsou. Jan 8. Pěkně s. Petr o svobodě křesťanské promluvil: Buďte prý jako svobodní, avšak ne jako zástěru majíce své zlosti svobodu, ale jako služebníci Boží. Nebo ta jest vůle Boží, abyste dobře činíce, zacpali ústa nemoudrých lidí, z neznámosti vám utrhačích. 1 Petr. 2, v. 16. 15. Hle to jest Boží vůle, abyste dobře činili.

Snažtež se tehdy, milí evangelíci, učení evangelia svatého ctným a šlechetným obcováním před obličejem všech lidí ozdobovati, za to vás skrze jméno Boží prosím. K tomu, milujte to s. evangelium a slovo Boží a jeho pilni buďte i čítáním i posloucháním i snažným zachováváním. Nebo toť jest klenot náš. Spustíme-li se toho, zplaníme hned u víře i v ctnostech

a neostojíme proti nepřátelům, to slibuji.

Onino, kteříž nechtějí zachrániti se dáti, nech tráví dny své v čítání mšálů, legend, sbírkách papežských výroků, v poslouchání mši, chození po procesích a poutech; naše práce buď přemýšlování v zákoně Páně dnem i nocí. Toho budete-li pilni, budete právě evangelíci a synové zaslíbení: bude vám den ode dne vždy více sládnouti ta naděje naše, kterouž máme v Bohu živém, bude vám den ode dne vždy patrnější cesta spasení, po níž nás vede Pán Bůh, bude vám den ode dne vždy víc myslí a chuti přibývati k stálosti při pravdě Boží; a sumou, víc odtud nabudete užitků rozkošných, nežli já vám o tom mluvíti umím.

Milujtež tedy, pravím, slovo. Nadto pamatujte, že jsme povoláni k naději budoucího života a že odplata aneb užitek víry naší a pracovité lásky jinde jest nežli zde na světě. Nebo sic, kdybychom pro tento život doufali v Krista, nejbídnější ze všech lidí byli bychom. Ale v nebesích' chová Pán Bůh to, což připravil milujícím sebe. Což znajíce, neroztahujte se příliš na světě, nezávid'te druhé straně štěstí, slávy, bohatství; nechť svého oddílu užijí, přejte jim: vy obcování své v nebesích mějte a buďte raději obyvatelé a měšťané nebe nežli země. Ježtoť mnozí jsou mezi vámi, kterýmž svět nadpříliš voní, a jeho libostmi hrubě se zanášejíce, zameškávají ty věci, kteréž vlastně nám povolaným a věřícím přináležejí. Ah, svět jest světem, není ho nadlouze, s nímž zahyne jistotně, kdož se koli s nim pojí.

Buďtež tedy varováni, kdožkoli účastníci jste povolání našeho, a chtějtež světa za hřbetem nechávati: k těm pak věcem, kteréž před námi jsou a k nimž nás vede Pán Bůh náš, patření míti. Tak dobře půjdete.

Ještě dále prosím vás, uživejte prozřetelnosti v křesťanství svém. Ještě nejste v bezpečnosti: nepřátely máte vůkol sebe, před nimiž se na pozoru mějte. Dábel, zastaralý nenávisník lidského pokolení, ještě jest na tom, aby podváděl, podtrhoval, kazil. Tělo, ta stará hliněná střepina, jakž jednou napuštěna a nakažena jest hříchem, tak ním přece zapáchá a k zahynutí svému i vašemu vždycky se kloní. Antikristova i zlost i chytrost proti vám není neznámá. Co tu činiti, než na ustavičném pozoru se míti?

Toť jest sic Boží prozřetelnosti dílo, že on, ač miluje ty, kteréž sobě míti chce, a činí jim dobře, však nepřítel jim z cesty dokonce nechce sklízeti, než nechává jich jim za nástrahu vůkol. Tak zajisté Pán Bůh o sobě napsati

poručil, že uveda lid svůj izraelský do země zaslíbené, zanechal vůkol nich národů pohanských proto, aby skrze ně zkušoval lidu svého. Judic. 3, 1. I nást' také k zkušování nechal Pán Bůh a nechává nepřátele, a tím dobré naše obmýšlí, jisti jsme. Mezitím naše věc jest pozor na sebe dáti, modliti se, bdíti, v pobožnosti pracovati, sumou tak sobě počínati, aby ani Bůh ani lidé dráždění nebyli.

Zle činí, kdož na svou dobrou při spoléhajíce, příliš se ubezpečují, nepřátely řečmi svými i skutky leccakýmís na vzdoru jim sněnými proti sobě poštvávají, a tak sami sobě i jiným nepokoj a nebezpečenství obmýšlejí. Ach milí evangelíci, nesluší se to vám tak bujně sobě počínati, laškovati, jiným trucovati. Než to se sluší všechněm nám křesťanům, abychom v tichosti, s bázní a třesením konali spasení své a s trpělivostí běh uloženého nám boje. Tak zajisté nás učí Duch svatý. Žid. 12, Fil. 2.

I toto také dobré jest vám, kdož chcete bezpečni býti, abyste společenství a obecnství s těmi, kdož nechodí podle svatého, vám vydaného přikázání, pokudž lze, se vzdalovali: poněvadž státi se může, aby i zdravý, podle přísloví obecného, s kulhavým chodě kulhati se naučil. Zvláště pak svůdců těch chytrých a úlisných vystříhati se sluší, o nichž s. Jan napsal: Přicházeli kdo a nepřináší tohoto učení, ani ho do domu nepřijímejte ani nepozdravujte. 2 Jan 10. A s. Pavel, Řím. 16, 17, obšírnějšími slovy: Prosímť prý vás, bratří, abyste šetřili těch, kteříž různice a pohoršení činí na odpor tomu učení, kterémuž jste vy se naučili, a varujte se jich. Nebo takoví Pánu našemu Ježíši Kristu neslouží, ale svému břichu: a skrze lahodné řeči a pochlebenství svádějí srdce prostých. Buďtež tedy opatrní, na prostotu nezapomínajíce.

Naposledy, napomáhati bude k stálosti i to, aby každý z vás a z nás sobě jednou opravdově uložil neodstupovati od pravdy Boží, příd' co příd': by jmenovitě třeba všecken svět odstoupiti chtěl, by všickni všudy proti tobě býti chtěli, by se hory i všecka země podvrátiti chtěla, by všech všeho světa království za to dostati měl: a sumou cokoli v světě se dalo, aby úmysl a uložení u sebe nepohnuté měl státi v tom, v čemž tě Bůh postavil, a nechťiti odtud odstoupiti. Nebo kdož takovou svatou zarputilostí se zatvrdí a sám sobě i všechněm jiným se vzepře, snáz obstojí: i Bůh chtějícímu hotověji pomáhá, i mysl sama udatnější bývá k přemáhání příčin jakýchkoli.

Tato pak stálost, pravím, že má býti v pravdě Boží, a ne v nějakém

domnění aneb zvyku. (Nebo jestliže by kdo i z evangelíků v něčem bloudil a blud svůj poznal, může také evangelík, a povinen jest, z některého shromáždění neb jednoty obrátiti se do jiné, kdež plněji a dokonaleji služby s. se vedou, kdež mistrovství a příklad církve prvotní více se spatřuje. Nebo tím netoliko nezhrěší, ale věc Bohu příjemnou a libou i svému svědomí a spasení prospěšnou učiní.) Mezitím, poněvadž na samém úmyslu není dosti k setrvání, jakž na Petrovi příklad: kterýž také sobě uložil neopouštěti Krista, byť ho třeba všickni jiní opustili, nýbrž byť i umřítí bylo pro něj, potom však i opustil ho rovně jako i jiní, i také, když z dopuštění Božího do tužších než jiní zkoušek přišel, mimo jiné tíže padl a Krista hanebně zapíral.

Protož potřebí ustavičných a opravdových modliteb, potřebí často s apoštoly říkati: Pane, přispoř nám víry. Luk. 17. A se všechněmi křesťany: Otče náš, nevod' nás v pokušení, ale zbavujž nás od zlého. A poněvadž obyčejně pokudž pokušení přítomné není, potud udatnost bývá, když pak přijde bud' libého něco, což nás jinam vábí, bud' odporného, což nás od našeho předsevzetí ostraňuje; slábne obyčejně lidská mysl: potřebí jest, aby člověk pohotově měl, čímž by sebe, v jakýchkoli takových příčinách jsa postaven, zachránil.

Protož z Písma svatého pomoc ukáži, čím a jak každý z nás pokušení i libá i odporná přemáhati by měl, tak aby víra k vyvrácení nepřicházela, než vítězila raději ve všech pokušeních.

28. Naučení těm, kteříž libá pokušení od Antikrista snášejí

Píší poetové, že v moři na místech některých jsou potvory mořské, nazvané Sirény aneb ochechule, kteréž půl panny a půl ryby jsou, rády se okolo lodí protulují a tak libé zpěvy vydávají, že plavci a jiní na lodí jich poslouchajíce, v sen upadají: a skrze to aneb sami z lodí vypadají, aneb ony přicházejíce lodí podvracují. Což báje sic jest, ale věc pravá tím se vyznamenává: nebezpečnoství totiž naše lidské na světě.

Nám zajisté, přes bouře světa se plavícím, přidružují se často ochechule světa, libosti a žádosti rozličné, a ti, kdož jich podávají; jejichž zpěv sladký sic jest a jímavý, ale podvrácení lodičky víry naší tím se obmýšlí. Svůdcové přeluzující duše neustavičné, svět, tovaryšstvo, statek a zboží, sláva etc. jsou ty ochechule, jichž libostmi uspání bývají mnozí a k vyvrácení přicházejí. A divná jest jistě moc těch věcí k zmámení mysli člověka. By kdo bedlivější sám z sebe byl, k hlasu ochechule dřímota ho hned napadne; podobně tuto, by kdo pobožnější a upevněnější byl, podej mu jen opatrně slávy, zboží, úřadu nějakého slavného, manželství žádostivého a čehož kdo kdy více potřebuje aneb k mysli mu jest: hned na tom ustrne a k vrtkavosti nějaké (v samé třebas mysli) přiveden bude. A protož kde nebezpečno, že potřeba opatrnosti.

Odysseovi řeckém píší, že když přes ta místa, na nichž ochechule byly, se plavil, že všechněm svým tovaryšům, aby zpěvu jejich slyšeti nemohli, uši zacpatí dal: sám pak slyšeti chtěje, dal se přivázati k sloupu, aby spadnutí nemohl. Tak kdož na loďce víry bezpečen býti chceš, anebo odvraceti a zacpávati musíš uši, aby lahodných, podvodných řečí a slibů neslychal, aneb tak se utvrditi a upevniti při sloupu pravdy, aby odpadnutí nemohl. A protož potkávají-li koho takové světa ochechule a má-li kdo podáváníí sobě slávy, zboží, ouřadu a cokoli by jmenováno býti mohlo, čímž nepřátelé k sobě loudí aneb i vlastní žádost po těch věcech se táhne, tedy těchto šetř regulí, kteréž z Písma sobě i každému jsem vybral, a budeš bohdá při Kristu nepohnutý.

Nejprve sobě tak o tom přemýšluj: Nu potkává mne nyní štěstí světa, oblíbím-li tyto prostředky, budu moci v světě býti něčím a míti se dobře. Než mezi tím, jest-liž pak toho mně jaká potřeba, abych já tento svůj způsob proměňoval a lepšího opatření neb důstojnějšího místa hledal? Jestližeť se zdá potřeba, myslí sobě dále: snad kdyby Pán Bůh při mně potřebu těch věcí byl znal, byl by mne tím bez mé starosti opatřil; poněvadž on péči má o nás. Snad znal, že tak mně lépe jest, aby níže jsa, v víře, v pokoře a v pobožnosti snáze zachován byl, zvláště poněvadž příkladové ukazují, že bohatství a sláva řídkým k lepšímu posloužila, než k horšímu často bývá. A protož nebudu se vytrhovati z Božího vedení, aniž sobě sám nějakého štěstí neb neštěstí obmýšleti budu. Když mne tak Pán Bůh míti chce, nechť jsem. Líbí-li se jemu k čemu víc mne přivésti nežli nyní jsem, nechť on to učiní, a ne já.

Tato regule jest vzata z těchto a podobných míst Písem svatých, Žal. 37, 5: Uval na Hospodina cestu svou a slož v něm naději: on všecko spraví. Žal. 75, 7: Ne od východu ani západu ani od pouště přichází zvýšení, ale Bůh ponizuje a povyšuje. 1 Tim. 6, 8: Majíce pokrm a oděv, na tom přestávejme. Nebo kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osidlo etc. Mat. 6, 32: Vít' zajisté nebeský váš Otec, čeho vy potřebujete. Protož všelikou péči uvrzte na něj. 1 Pet. 5, 7.

Podle této regule chovávali se svatí předešlí, a bývalo jim dobře. David s. říkal: Pán jest můj pastýř, nebudu míti nedostatku. Žalm 23. A jinde řekl: Mně nejlépe jest přidržeti se Boha, protož v něm skládám doufání. Žalm 73, 28. Agur onen pobožný také na Pána Boha se oddávaje, řekl: Chudoby neb bohatství nedávej mi, Pane; živ mne pokrmem vedle potřeby. Přisl. 30, 8. S. Pavel o sobě osvědčil, Fil. 4, 11: Naučil jsem se dosti míti na tom, což mám; umím i snížen býti i hojnost míti; a že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému. Řím. 8, 28.

Druhé, myslí sobě tak: Nu bych pak já i potřeboval těch věcí, kterýchž mi se naskýtá, již mi jest o to činiti, že prostředkové, jichž se k dojití toho naskýtá, zlí jsou: abych totiž já Boží pravdu, kterouž jsem poznal, opustil, Krista a víry v něho zapřel, svědomí svému násilí učinil a proti svědomí něco lidem kvůli věřil neb mluvil a činil. Ježto se to netrefí. Kristus zajisté jinak v té věci příklad na sobě ukázal. Nebo když na poušti lačněl a vlastně sama nouze jej doháněla, aby se o opatření života staral: on však raději

hlad snášel, nežli by nenáležitěho sobě podaného prostředku užil. A když jemu podáno bylo všech království světa, jen aby jediné poklonění způsobem modlářským učinil, nechtěl: raději volil sobě nemíti ani místa, kde by hlavu sklonil, nežli by věrnost Bohu a duši své zrušiti měl. Tak za císaře Juliána Apostaty mnozí činili, když on ouřady mezi ty, kteříž by od víry křesťanské odstoupili, rozděloval: kdož pobožnější byli, ač mohli dojíti slávy, nechtěli však tím způsobem; než ozeleli raději všeho a zůstali při víře své: jakž historie církevní svědčí, Rufinus lib. 1, c. 32.

Nebo pomysli sobě dále, jest-li hodné, aby člověk jisté pro nejisté opustil? Jisté jest to, což Kristus svým věrným sluhům slibuje. Jan 12, 26: Slouží-li mi kdo, počtí ho Otec můj; a kdež jsem já, tu i můj služebník bude: a posadím ho s sebou na trůnu svém. Zjev. 3, 21. To mluví ten, jenž klamati neumí, a jest nad nebe i zemi stálejší slib jeho. Antikrist pak a jeho rota slibují slávu, ouřad, statek etc, ale to všecko jest nejisté předně proto, že ne vždycky mohou dáti, což slibují. Nebo jsou příkladové, že některým zlaté hory slibovali, ale dotáhnouti nemohouce, ledačims je odbyli. Někdy ani nemíní dáti, což slibují, než jen z obyčeje, leda do své leče uvedli, slibují.

Jako když slibují zboží, tu jistá věc, že klamají a dáti nemíní. Nebo příkladové po všem světě ukazují, že regule jejich jest bráti, a ne rozdávati. Jsou zajisté střeva nenasytná, kteráž ač mnoho mají, avšak jim samým to, což mají, nestačuje, nerci-li aby jiným rozdávati měli; leč snad z počátku něco učiní pro podtržení. Mohloť by sic býti, že by snad svým prostředkováním odjinud něco přivéstí a k něčemu dopomoci mohli a chtěli: ale jakýž na tom užitek? Dopomohou-liť oni k čemu, jistotně již prodal svobodu: budeš jejich služebníkem, čiň všecko po vůli jejich. Nebude-li toho při tobě, trefí oni, jak tě zase o to připraviti a třeba naposledy k hanbě přivéstí. Nelze tehdy jistu býti těmi věcmi, které slibují.

Ovšem pak nejisté jest všecko to proto, že ty sám nejistý jsi: nevíš, dlouho-liť by se těch věcí dostalo užívati; rok-li, či měsíc, či den jeden; ježto tamto jistá jest věčnost. Na nejisté tedy sliby, a jakž obecný lid říká, láry fáry spouštěti se v tak velikých věcech lehké myslí jest znamení: zvláště když za nejisté naděje jisté mzdy se žádá, duše totiž tvé a statku tvého. Nebo toť stojí přece, žeť oni neumějí než pásti se tukem ovcí svých a ostříhávati z nich vlnu.

Čtvrté, myslí na to, že by svědomí (kteréž tobě ukazuje a svědčí, že to jest

cesta Boží, po níž jdeš) jistotně znepokojil a k trápení přivedl. Nedaloť by pokoje i uprostřed těch tvých rozkoší, kteréž by sobě zvolil, ale vždycky by tě kormoutilo a k soudu toho Pána, jemužs všelijakým způsobem věrnost chovati povinen byl, volalo. Dusil-li by v sobě tu svědomí svého živou a pálicí jiskru (jakž mnozí činí a rozličnými kratochvílemi a tovaryštvem i nadějemi leccjakýmísl mysl svou z tesknosti vyražejí a jí kojí), zdaž nepřijde čas, že se ta jiskra tak rozhoří, že ubrániti moci nebudeš? Při smrti totiž, kdež každého člověka svědomí zlého i dobrého, byť ono předtím mrtvé bylo, procítí a člověku všecky jeho věci na paměť přivodí.

Ah pomysli, jak tu bývá přepotěšeně, když člověk s Ezechiášem, na smrtelné posteli leže, říci může: Pamatuj, Hospodine, že jsem stále chodil před tebou v pravdě. 4 Král. 20. Jak zase přezalostné by to bylo, když by vlastní svědomí tvou vrtkavost a nestálost tobě tu osvědčovalo a tebe již před soud Boží přijítí majícího obviňovalo? Ach přetesklivat' jsou tenata svědomí, kdož do nich zapleten bývá. Protož časně každému na to mysliti potřeba, aby se sám k svému neštěstí do nich nezaplétal.

Páté, sud' i to, jest-li hodné, aby pro dojití věcí časných věčně všanc sázel? Časné to a vezdejší cokoli jest, pomínutelné jest, špatné jest. Onono pak, čehož v naději čekáme, jest neskonalé a jest nade všecku výmluvnost důstojné a slavné. Polož oboje na váhu, a které vzácnější bude, to tobě oblíb a vyvol, jestliže moudrý jsi.

Podává tobě Antikrist přízně? Pán Bůh s přísahou slibuje, že tě milovati bude jako zřítelnici oka svého, budeš-li jemu sloužiti. Jan 14, Zach.2, Izai. 43. Podávají tobě mocní a slavní přátelství a společenství? Bůh a všickni nebešťané také tě k sobě volají a přátelství podávají. Slibujít' tito slávu na světě? Bůh na nebi korunu strojí, kdož by jemu věrně sloužil. Ukazujít' zámky, hrady, města? Bůh na výsosti připravil paláce jasností a skvělostí věčnou naplněné, a ty chová milujícím sebe. Poskytujít' úřadů slavných? Bůh takovým úřadem poctítí strojí svaté své, aby spolu s Kristem svět soudili. 1 Kor. 6, 2. Líbít' se a vábí k sobě manželství zdárné? Bůh, krása nestvořená, zasnoubiti tebe sobě strojí na věčnost, budeš-li jemu věren. Ozeáš 2, 19. Máš naději k zbožím a statkům pozemským? Bůhť nebe odvésti slibuje i se všechněmi poklady jeho za dědictví, jestliže jemu se zachovati hleděti budeš.

Sudiž rozdíl a poznej, nejsou-li věci, kterýchž Bůh podává, tisíckrát

vyvýšenější a sladší nad ty, kterýchž svět naskýtá? Zemské věci zemské jsou a známé nám; to pak, což Pán Bůh strojí dáti, budeš-li jemu věren, jest takové, že nic tomu podobného ani oko nevidalo ani ucho neslýchalo ani na srdce lidské nevstoupilo. I toho-liž se tedy, ó lidé, kvůli ničemným těm nestálým světa lahůdkám zbaviti? Ach lépe bylo Evě zdržeti se od ovoce jediného stromu a požívati všech jiných rajských rozkoší, nežli pro libost jednoho jablka všeho všudy se zbaviti, až i samého toho stromu, v němž sobě rozkoš založila. Takt' jistě lépe jest pobožné duši v Bohu rozkoší všech pospolu požívati a býti přitom dědicem nebeského ráje, nežli pro hrst zlata a zboží, aneb pro úřad nějaký, aneb pro krásu ženskou etc. zbaviti se slávy Boží; ježto naposledy ani toho, což by sobě oblíbil, neužil by: nebo i od toho, když ortel smrti přijde, odehnán budeš.

Opatrně tedy s. Pavel všecky věci na světě u přirovnání k Kristu za nic, nýbrž za lejna sobě položil, jen aby Krista získal. Fil. 3. Jehož následovati musíš, kdožkoli Krista získati chceš, a kdyžť svět svou slávu, bohatství, krásu, pokoj etc. ukazuje, aby po něm postoupil, to obmýšleje musíš říci: Lejnat' jsou to u přirovnání vyvýšenosti víry Kristovy. Tohoto já se držím: jeho když mám, mám všecko; nebo v něm skryti jsou všickni pokladové etc. Kolos. 2. Nedbej na to, že Kristus zde na světě jest chudý, zavržený, potupený, Antikrist naproti tomu bohatý, slavný, vyvýšený. Nebo on hned při narození svém takový se ukázal: ne světskou, ale nebeskou slávu svým sliboval, té od něho čekej.

Naposledy, měj vždycky, pobožný člověče, před očima, nýbrž na srdci napsáno toto Kristovo utěšené promluvení: Co jest platno člověku, by pak všecken svět získal, a duši své uškodil? A jakou odměnu dá za duši svou? Mat. 16. Kdožť slávu tohoto světa nenáležitě miluje, Kristem podle světa chudým velmi snadně pohrdne a jej opustí: nebo té u něho nenajde. Skutek pravdu tvrdí.

Tyto všecky věci bedlivě a nábožně rozjímej, kohož by koli libosti světa podjímaly a od pravdy evangelia k sobě táhly; a připojuj k tomu vroucí a opravdové modlitby, s Davidem s. říkáje: Nedopouštěj, Hospodine, srdci mému uchýliti se ke zlé věci, abych nebyl přelouzen libostmi těch, kteříž iní nepravost. Žalm 141,4. Item: Oznam mi cestu, Bože můj, po níž bych choditi měl, a duch tvůj dobrý vediž mne po ní jako po rovné zemi. Žalm 143. Nechať se jiní doptávají na dobré dny na zemi, ty svět' mně jasným

obličejem svým a dej, ať to jest radost srdci mému. Žalm 4.

Kdož tak činiti bude, ten i uprostřed libostí světa spatřovati bude větší libost v Bohu a v té naději, kterouž nám dal k milosrdenství svému: a podle toho nepohnutý bude každý takový a potěšené při naději spasení svého, mocí Boží jsa ostříhán, ob stojí.

29. Naučení těm, kteříž by v protivenství pro pravdu postaveni byli

Že s mnohými bídami a odpornostmi se setkávají pobožní na světě, to zkušeností všech věků známé jest. A nyní plní se to zhusta, což s. Pavel pověděl, že kdož chtějí pobožně živi býti v Kristu Ježíši, protivenství snášeti musejí, 2 Tim. 3, takže těm, jenž se přidržejí pravdy Boží, všudy téměř rozličná příkoří se strojí, hanění, nenávisti, záští, tajná i zjevná pomlouvání, utrhaní, proklínání, osočování, posmívání, pohrdání, bití, odjímání statku, buď zjevně, buď pod zámysly, vypovídání z obcí, vězení a co by toho více se najíti mohlo. Kterýchž všech věcí k snášení rozmazané lidské tělo nesebné bývá: až častokrát mnohým lépe se zdá udeřiti tím náboženstvím o zemi, kteréž taková nepohodlí s sebou přináší, a býti jako jiní jsou v pokoji. Ale kdož chceš, ó člověče, aby tobě odplata tvá zmařená nebyla, kteráž se věrným všechněm chová v nebesích, nerci-li doufati nemusíš od zjevené cesty spasení, anobř udatně podnikati všecko, což Bůh, po té cestě nás veda, dopouští, byť i samu smrt bylo.

Jakéž udatnosti k podnikání kříže pro pravdu Boží kdožkoli chce nabyti, na tyto následující věci pozor míti musí.

Předně ať soudí, že cožkoli odporností se nám nahází, to nám že nepřichází náhodou, ani vůlí toliko nepřátel, ale jistou vůlí Boží. Nebo jestližeť i vlasové hlav našich u Boha sečtení jsou, aby žádný bez vůle nebeského Otce spadnouti nemohl, jakž Kristus praví: ovšem tedy věci ty, v nichž více nežli o jeden vlas činiti bývá, náhodou nepřicházejí. Protož když d'ábel na onen čas pokušení jakési uvésti chtěl na apoštoly, nemohl nic učiniti, než až sobě na Bohu dovolení vyprosil. Luk. 22, 31. Nýbrž když sviním škoditi chtěl, nemohl, až jemu od Krista povolení učiněno. Mat. 8. David s., když jemu Semei hanebně zlořečil, porozuměl, že to z Božího dopuštění na něj přichází, protož vyznal, že Hospodin Semeiovi poručil, 2 Král. 16, a Jozef, když od bratří svých do Egypta prodán byl, také to Pánu Bohu připisoval. 1 Moj. 45, 8.

Jestližeť tedy Božím řízením a působením přichází, cožkoli přichází: jakž se Bohu z jeho řízení vytahovati? Kdo jemu řekne: Proč tak činíš? A

poněvadž on to činí, tedyť konečně ví, proč to činí: ví, že tak jeho sláva a naše spasení potřebuje. Nejlépe tedy každému jest říkati: Teď jsem, Pane Bože můj, nakládejž se mnou, jakž ráčíš; spustím se na tvou nevystihlou prozřetelnost, že nic při mně nezavedeš a nezkazíš, děj se co děj.

2. Pamatuji, že metla Boží není hněvu Božího znamením, ale milosti. Nebo kohož prý miluje Pán, toho tresce a švihá každého, kteréhož za syna přijímá. Žid. 12, 6.

3. Aniž na tobě teprv začíná tak nakládati s těmi, kteréž miluje, vždycky to jeho zvyk a obyčej byl a jest skrze kříž jako skrze prakovníky nějaké hnáti ty, kteréž k oslavení věčnému přivesti umínil. Tak šli všickni svatí, až i svatý všech svatých, Kristus Ježíš, Boží syn, kterýž sám o sobě pověděl, že musil trpěti a tak v slávu vjíti. Nemusíš tedy rozmazanější býti, ó křesťane, aniž spravedlivě na Bohu žádati můžeš, aby tobě kvůli jinou cestu k oslavení zarážel, nežli po níž až posavad všecky své vedl, i syna svého, skrze kříž: nýbrž máš se z čeho těšiti, že tě tudy vede jako jiné svaté své, Ábele, Abrahama, Lota, Davida a všecky jiné. Nebo jestližeť tě touž cestou vede, jistá jest věc, že tě tam také přivede, kamž oni přišli. Nepůjdeš-li tou cestou, kterouž oni šli, jaké potěšení míti budeš? A kam přijdeš, jestliže jinudy jdeš?

4. A nejen předešli svatí v takovémž způsobu bývali, v jakémž ty jsi, ale i kteréž nyní Pán Bůh na světě má, rovně je sobě také v divných trpkostech cvičí, jednoho v tomto, jiného v jiném: takže Pavel s. směl říci, jestliže kteří z křesťanů v žádné kázni Boží nejsou a nic nesnášejí, že nemají důvodu, aby synové byli; nýbrž že jsou cizoložnata. Žid. 12, 8. A s. Petr k svým posluchačům řekl: Silní buďte u víře, věduce, že tatáž utrpení všecko bratrstvo, kteréž po světě jest, obkličují. 1 Petr 5, 9. Což i dodnes pravé jest: všecko bratrstvo po světě, všickni totiž pobožní, trpkostí okoušejí: ne vtom-li způsobu jako ty, ale v jiném.

Má zajisté Pán Bůh mnoho cest, kterýmiž by spasitelně kormoutil dítky své. Na tebe spustil Antikrista a jeho pomocníky, aby tě tříbili, haněli, tupili, utiskovali, trápili. Na jiného nedopustil-li toho, dopustil jiné. Na někoho spustil ďábla, aby ho pokoušel a kormoutil. Na jiného falešné bratrstvo neb vlastní domácí pouští, kteříž by mu příkoří činili. Jinému dává osten hřicha do těla, kterýž by jej i proti vlastní vůli znepokojoval. Na jiného bídy a nemoci těla vzkládá. Na jiného opět dopouští nedaření se v

pracích: a kdo všechno vyčte, čím Pán Bůh své na světě cvičí? Jestližeť tedy všickni synové kázni poddáni jsou: uchovejž Bůh každého pobožného, aby se z kázně vytahovati měl! Aniž Bohu vyměřovati náleží, skrze koho tebe cvičiti má, skrze-li přátely, čili nepřátely.

Když jen víš, že trpíš pro jméno jeho, všechno vítej. Nebo kříž všechněch křesťanů jest heslo, po němž se Kristovi účastníci poznávají. Ne nějaký dřevěný neb zlatý, neb na čele a prsech rukou udělaný kříž, jakéhož marní křesťané za heslo užívají, ale kříž opravdový, o kterémž Kristus řekl: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj na se a následuj mne. Mat. 16. A protož když své heslo, kteréž na všechněch svých následovnicích míti chce, i nám také zavěšuje Kristus, nejen se rmoutiti nemáme, ale k veselosti a plesání hojně příčiny jest.

5. Zdá-liť se, že toho mnoho snášíš pro Krista, rozpomeň se, že on mnohem více snášel pro tebe; po všecken život svůj, a obzvláště pak, když mukami svými a smrtí svou tebe vykupoval. Tu nejen na těle pocítil trápení přehrozných příčinou tvou, ale i na světější své duši hrůzy a muky pekelné snášel, až umdlával: a hle nelitoval toho! Zdali nejsi tomuto dobrodinci celého sebe s duší i tělem povinen? Proč tedy něco pro něj vynaložiti a vytrpěti se zdráháš? By tisíckrát víc trpěl, než trpíš, ježto všechno to ničímž jest proti tomu, co on za tebe trpěl. Miluj tedy toho, kterýž tebe prvé zamiloval milováním věčným, a nebudeť těžko, nýbrž sladko pro něj trpěti, jakž o apoštolech napsáno, že zmrskáni byvše od farizeů, šli radujíce se, že hodni učiněni byli trpěti protiventství pro jméno Pána Ježíše. Skut. 5, 41.

6. Sud'ťe také, ó křesťané, i příčinu, proč to trpíte: jestliže příčinou Krista a pravdy jeho, proč sobě blahoslavenství závidíte? Kristus zajisté zjevně dí: Blahoslavení jste, když vám protiventství činiti budou a mluvíti o vás všechno zlé pro mne. Mat. 5, 11. Podobně i s. Petr mluví: že kdyby kdo pro vraždu, krádež, všetečnost trpěl, že se má zač styděti; ale když kdo trpí jako křesťan, praví, že netřeba styděti se, než oslavovati Boha. A dokládá: Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslavení jste. 1 Petr 4, 14. Protivenství tedy trpěti pro Krista není potupa žádná, než jest raději znamenitá sláva a koruna, kterouž on zde následovníky své ozdobuje. Odkudž s. Jakub za největší radost míti velí, kdyžkoli člověk křesťan pokušeními nějakými obklíčen bývá. Jak. 1.

7. Pamatuj na to pilně, že Pán Bůh cokoli při svých činí, všechno činí ne k

zkáže jim, ale k dobrému, by pak člověk tomu nerozuměl. Jestliže nám lahodí a věci potěšených užívati dává, ukazuje se býti Otcem. Pakli švihá, tresce, kormoutí, ukazuje se býti lékařem, kterýž nechtěje, abychom zlenivěli, zmalátněli, zplaněli (což obyčejně pod dobrým bydlem bývá), připouští na nás trpkostí, tak abychom museli bdíti a k němu volati. Čehož třeba na samém Davidovi patrný příklad, jemuž velmi dobře posloužilo, že se jemu Saul protivil. Nebo to jej znamenitě pobožného a horlivého Božího služebníka učinilo: a činí podnes každé pokušení lidi vyvolené pobožnější, nežli by jinak byli. Nebo když člověk na světě pokoj a zvůli má, rád na druhý život zapomíná av věcech tohoto oklamavatelného života kochání skládati počíná. Ale když na něj přijde nenávisť světa, hanění, posměch, sužování: tu hned počíná vyrozumívati, že na světě není nejlépe, tu sobě počíná jeho byt oškliviti, tu po Bohu a nebi, kdež bezpečnost jest, touží, tu se stýská živu býti, tu k Bohu vzdychá, úpí, volá, milost hledá etc.

Často také, když pokoj jest a dobré bydlo, člověk sobě ledcos odpustí, až i k dosti velikým hříchům přivozování byvají pobožní v čas pokoje, jakž na Davidovi příklad. Tak hle Pán Bůh hořkého doušku utrpení zdejších užívá za lékařství k zachování nás při zdraví duchovním. A protož, synu můj (dí moudrý Šalomoun), kázní Páně nepohrdej, protože kohož miluje, toho tresce a dobré jeho obmýšlí.

8. Pamatuj, že Bůh jest prozřetelný Bůh, kterýž ví, seč kdo býti může; a jest věrný, kterýž nedopouští žádného nad možnost pokoušeti. 1 Kor. 10, 13. Neboj se tedy, abyť se tak mnoho zlého přihoditi mělo, až by snést nemohl. Nikoli. Nebo on zná spleení naše a má v paměti, že prach jsme. Žalm 103, 14. Dopouští-li na tebe víc než na jiné, přidat' více síly nežli jiným: pakliť méně dopouští, ušetřuje tvé mdloby. A tak jen sobě dobře Boha vykládej a buď věrný: on zůstane věrný a neshledáš na něm falše. Příkladové to ukazují svatých Božích a zvláště mučedníků, kteříž když jen chtěli věrní býti, pomáhal jim Pán Bůh, že snadno všecko vystáli a pronikli skrze smrt k radosti neskonalé.

9. Nebo Pán Bůh nechce, aby kdo nadarmo něco pro něj trpěl: než slibuje to nahraditi tak, aby na věky věků toho nelitoval, kdožkoli co příčinou jeho zde vystál. O čemž sám Kristus dí, Mat. 5: Radujte se, když se vám protiviti budou. Nebo odplata vaše hojná jest v nebesích. A s. Pavel, že nynější toto soužení maličké velmi veliké břímě slávy působí. 2 Kor. 4, 17.

Item, že zdejší utrpení nejsou hodná přirovnána býti k oné budoucí slávě, kteráž zjevená býti má na nás. Řím. 8, 18.

Ach rané Bože náš, což jsme povinni konati z dluhu, to ještě platiti nám tak štědře strojí tvá milost! Nebudme, ó křesťané, tak nevďeční, abychom kvůli svého učitele a vykupitele neměli čehokoli snášeti. Aníž tak nedověrní jemu budme, abychom na jeho slovo neměli opovážiti se všeho. Poněvadž lépe než na to mysliti umíme, odplatiti nám všecko strojí. Ba nakládej s námi v životě tomto, všemohoucí Bože, jakž se tobě líbí, bij, pal, sekej, řež, jen ať nám to dojde, což chováš v nebesích.

10. Pamatuji i na to, křesťane, že život zdejší kratičký jest a utrpení, kteráž snášíme, ještě snad kratší. Naproti tomu pak jak dlouhá jest neskonalá ta věčnost, v níž bez ustání žiti máme, což jsme zde v slzách seli. Ach utěšená věčnost, věčnost! Neměla-liž by nám kratičkových a nestálých těch útrpností osladiti? Když kdo v nemoci jsa postaven, naději sobě k zdraví slyší dávati, ach rád třeba nejhorčejší lékařství pije, jen aby za některý rok milého zdraví užívati mohl. My pak, když se nám věčné zdraví slibuje, proč bychom hořkostí nynějšího života zakoušeti se zpěchovali? Ba zavra oči, zatna zuby, trpme přece: však se to pak brzy přečeká, jistá jest věc, a přijde hned za tím utěšením to, kteréž jakž se jednou začne, tak konce nikdy nenajde.

11. Mimoto, jestliže se těžko zdá zde pro Krista trpěti, sud', jak mnohem tíže bude pekelné snášeti muky, jichž neujdou všickni nevěrní a bázlivi. Nebo zapřel-li by kdo zde Krista, strojí on takového zase zapřiti a jeho se odčisti před Otcem svým a anděly nebeskými. Ach ouvech, běda všechněm takovým! Ach není tento přítomný hlas tak drsný: „Vezmi svůj kříž, následuj mne“, jako bude hrozný onen hlas: „Jděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného etc.“ Sud', co jest lépe vystáti, zdejší-li trápení, či-li onono budoucí věčné. Nebo z toho dvojího jedno býti musí. Kdoť zde pro Krista nic netrpí a k němu v utrpení připodobněn nebude, ten ani v slávě k němu práva míti nebude: tak Písmo učí, Řím. 8, 17. Lépeť tedy zde s Kristem trpěti a potom s ním oslavení čekati, nežli pro zdejší ničemné pohodlí uvěsti se do trápení věčných (viz článek [Pravda o pekle](#)).

12. Sud' i to, že když jsi v kříži, jsi na zkoušce a máš mnoho diváků, přátel i nepřátel, jak sobě počínati budeš, očekávajících. Dábel jest sok, kterýž proti pobožným rád i Boha samého podsazuje, jakž na Jobovi příklad.

Uvozuje jmenovitě víru, naději a pobožnost člověka v pochybnost a podezření, a že nepřidrží se Boha z upřímnosti a celého srdce, než pro svůj užitek, než prostě z obyčejje. Protož aby Bůh ohledal a na něj těžkost nějakou a pokušení dopustil, že se ukáže, jak stálý bude. Takž Pán Bůh, někdy d'ábla, soka, zahanbiti, někdy lidskou neupřímnost vyjeviti chtěje, dopouští, aby se stalo, člověk aby jako na řesetu dán byl a zmítán pokušeními. A tu již Bůh, andělé, lidé, d'ábové se dívají, jak sobě kdo počínati bude: ostojí-li kdo při Bohu, andělům odtud jde radost, Bohu čest a d'ábel zůstane lhářem. Pakli kdo, nechťeje odporností snášeti, Boha a cestu spasení opouští, d'áblu odtud plesání a smích, andělům a Bohu i pobožným lidem zármutek. To že tak se děje, z historie Jobovy a z Luk. 22, 31 patrné jest.

A protož ej nuže, každý pobožný, když by koli viděl, jak zkouška taková na tebe přichází, chtějž pro slávu Boží opravdově mysliti na to, aby satana zahanbil a stálostí svou lhářem jej učinil: obveselil pak Pána svého a spoluslužebníky své, anděly svaté. Tak zůstaneš při Pánu svém a budeš s ním díl míti zde i věčně. Čím více vytrpíš pro slovo jeho, tím více přibývati bude srdci tvému radosti a plesání a půjdeš s potěšením nevýmluvným z světa toho, jist jsa, že poněvadžs s Kristem trpěl, s Kristem i kralovati budeš. Nebo to jest nález Boží, více než jednou v Písmě vyřknutý, kterýž k změnění nikdy nepřijde. 2 Tim. 2, v. 12; Řím. 8, 17.

Ty, Pane Ježíši, silný vítěziteli, posiluj sám všechněch pro tebe a tvé jméno úzkosti a protivenství jakákoli snášejších, aby víra těch, kteříž tobě dáni jsou od Otce tvého, ani uprostřed pokušení nezhylnula. A poněvadž jsi věrný, nedopouštějž na žádného z nás svých křesťanů více, nežli bychom sněsti mohli, nýbrž způsobuj s pokušením také i vysvobození.

Vám pak, křesťané milí, všickni spoluúčastníci utrpení, ještě tuto schvaluji Písma s., abyste jich, jestliže i uprostřed utrpení svých pravého potěšení v srdce nabývati chcete, pilní bývali, buď čtením jich, buď posloucháním. A obzvláště, prosím, druhou kapitolu Sirachovu, třetí kap. 2 Tim. a čtvrtou 1 Petr. rádi často opětujte a bedlivě rozjímejte: Bohu vždycky při všem žádajíce, aby sám duchem svým spravoval vás a vedl po cestě spasení skrze divné nesnadnosti a zálohy nebezpečného tohoto života přímo k věčnému tomu a bezpečnému bytu, amen, staň se. Amen.

30. Napomenutí rodičům evangelickým

Návěští také dáti jsem umínil vám, ó rodičové, a ukázati, že většího pozoru u vychovávání dítek k bázni Boží potřebí jest, nežli jakž se to od mnohých děje. Svědek zajisté toho jest Bůh, že nejedni nešetností svou vlastní své dítky zavádíte, a sami pravdy Boží se přidržejíce, jim k antikristství napomáháte. Což nejedním způsobem se děje.

Předně, když jim z mládi příliš povolujeze a k lhostejnosti a skvostnosti života vedete: takže učí se a zvykají sobě hned zmládi po vnadách libostí tělesných se pouštěti. Odkudž i když vyrostou, nic jiného hledati neumějí, než což břichu se hodí aneb ku pýše slouží: a kdež se ty věci naskýtají, tam se táhnou. K tomu, aby dítky vaše začátky svého náboženství dobře uměly a hned z malička Boží věci do úst a do srdcí braly, nemnohých o to jest péče: ježtoť to nejpředněji náleželo, poněvadž dítky dar Boží jsou, aby od rodičů k Bohu zase nejpředněji vedeny byly.

Tuto pak v jiných, zevnějších, k tělu přináležejících věcech pilné jest cvičení mládeže: pobožnost pak aby v ně, dokudž jsou mladí výstřelkové, štěpována byla, nic se na to nemyslí. Odkudž přichází na to, že když z mládi jim pobožnost v mysl dobře uvedena není, snadně i z toho vyčichnou, což se tak běžně nabylo. Ovšem pak zavodíte nešťastně dítky své, kteříž pro dojití nějakého uměníčka literního do škol nepřátelských, zvláště jezuitských, mezi to přechytré a zpronevěřilé pokolení je obracíte, nesoudíc toho, ubozí, že o duši více se vám starati náleželo nežli o tělo dítek svých: a větší péče že býti má o umění nebeské nežli časné to a zemské.

Říkají někteří a tím sebe i jiných odbývají: „Já syna svého tam nedávám příčinou náboženství, než příčinou učení: náboženství jsem jemu zapověděl a zapovídám.“ Ježto slušelo mysliti, že v tak veliké věci nebezpečno jest opováziti se a pro dojití věci menší větší všanc sázeti že nebývá moudrého člověka povaha. Snadněť se a velmi spěšně srdce mladého zlé přichytí, zvláště pak Antikristovy slibné věci snadně mysl neosvícenou a nepovědomou jímají: poněvadž všecky jejich věci jsou zlatý ten koflík

třpytící se a blyštící na odivu všechněm, z něhož pijí a tráví se národové, jehož blesk snadně takovou mladou mysl k sobě přivábí, a když z poháru ohavností píti se počne, již opojení jedno za druhým přichází, až i do konce člověk Antikristovými věcmi zmámen bývá.

A protož nebezpečný boj obmýšlíte dítkám svým, kdož je koli příčinou latiny a jiného literního umění nepřátelům předhazujete, právě jich tam, kdež lovcové ti čihadla svá mají, podávající. Ježto zdaž i to umění mezi nimi tak jest veliké? K oku oni všecky své věci strojí, aby více při nich býti se zdálo, nežli jest. A zdaž i tuto příčin není v školách strany druhé? Zvláště pak (povím, což vpravdě smýšlím) v školách bratrských, kterýchž ač nemnoho a nevelikých mají: avšak pokudž toho povědom jsem, nejpředněji v pobožnosti mládež cvičí a bázeň Boží hned z mládí v ně uvodí. Což vpravdě jest největšímu umění učiti a hned nebeskou moudrost v mládež uvoditi. K nabývání zevnějšího literního umění není-liť v školách našich pod obojí tak jako tamto příčin vždyť jsou, a kdyby i v té částce aneb patronu škol aneb učitelů školních větší byla pilnost, věrnost a práce, nic by tuto mládeži křesťanské se nedostávalo k nabývání šlechtnosti všelijaké.

Ještě býváte dítkám svým vrtkavosti příčinou i neopatrným o náboženství mluvením, církví evangelických pro nedokonalosti nějaké haněním, kněžích jejich zlehčováním: papežských pak věcí v leccems neopatrně schvalováním. V mysli mladé ustrne leccos a ne tak snadně vymizí, jisté jest. Nadto ještě obmýšlíte zlé dítkám svým, kteříž je, když poodrůstají, k službám a ke dvorům lidí Antikristovými bludy pojatých obracíte: kdež i vnady rozličné i nabádání každodenní mívajíce, přicházejí k zviklání. Nebezpečnot' jisté jest zajíci mezi chrty, ba i jelenu, ačkoli rohy má a od sebe odháněti umí. Jistéť jest, že dostávajícímu se v takové příčiny nastává boj: než půjde-li za bojem vítězství, nejisté jest, byť on i utvrzený se zdál.

A tak tedy jisté nebezpečnoství s nejistou nadějí jim obmyslíte. K tomu nařád téměř nyní se děje mezi povýšenými, že vysílajíce syny své do zemí cizích pro shlédnutí krajin, lidí a obyčejů, na větším díle do Vlach a jiných zemí, kdež vrch jest modlářství Antikristova, je vysílají, a třeba nad nimi ještě ani vůdce a strážce, kterýž by je ochránil, nevystavíte, než k jiným, již prve v bludích pohříženým, je připojujíte. Ach neopatrnost a nešetnost!

Mimo to, manželstvími zaplétáte často mnozí sebe i dítky své, odporné v

náboženství za manžely neb manželky sobě neb dítkám svým berouce. Nebo že skrze taková manželství mnozí na zmatky u víře přicházeli, více jest příkladů, nežli aby o tom mluviti potřebí bylo.

Naposledy dotknu i toho, že neopatrně činí rodičové, kteříž umíratí majíce, dítkám svým za poručníky a opatrovatele lidi náboženství toho odporného představují a jako v moc jim dávají. Kteříž jak vésti obyčej mají takovou sobě v moc uvedenou mládež, příkladové ať o tom mluví.

Ó rodičové, jak budete činiti počet z dítek svých učiniteli jejich? Nebo jisti tím buďte, že i Bůh, soudce spravedlivý, toho od vás vyhledávati bude, jak jste jemu věrně chovali ty vám svěřené klenoty: i ony samy na vás, kdož jste je koli zavedli nešetrností svou, před soudnou stolicí Kristovou naříkati a vás viniti budou, že vaší příčinou k zahynutí jim napomoženo. Viziž tedy každý a pozor měj, jak by i sám bezpečen byl, i jiných nebezpečenství nebyl příčinou.

31. Napomenutí k služebníkům církví evangelických

S bolestí tuto povím, což jsem napřed v kap. 2 pověditi pominul, že mezi jinými příčinami, kteréž svodům papežským napomáhají, jsou také sami kněží evangeličtí: jmenovitě kteříž je kaziti a království Kristovo vzdělávati měli. Což čtverým se děje způsobem. Nedbánlivým učením, nepřikladným životem, vlastní jich samých nestálostí při svatém evangeliu a společnou nesvorností. Což že pravé jest, sám skutek za svědka ukáži.

Nebo: Nedbalost, ta' ach přílišná jest při mnohých vás, ó kněží evangeličtí: nemilujete posluchačů svých Božím milováním, nemilujete spasení duší jejich, protož o jejich osvícení, víru, pobožnost, vzrůst a prospěch v těch věcech nic nepečujete, nevyučujete pilně lidu známosti pravé víry Kristovy, neukazujete rozdíl mezi pravdou a bludy: nemíváte s posluchači sobě svěřenými zvláštního o jejich v náboženství prospěchu rozmlouvání a k obnovování se v smlouvě Boží a tak k stálosti jim příčin nedáváte. Ah což mnoho mezi vámi jest nájemníků, svatokupců, lakomců, kteříž o své prebendy velmi pilně pečujete, stáda pak zanedbáváte.

Mnoho nevážných, kteříž říkají: Když já kázání svým posluchačům odbudu, nechť oni dělají, co chtějí, nech toho užijí, jak chtějí. Odtud jde, že mnozí z posluchačů vašich, i obecných i povýšených, leda křesťané jsou, jak se co a proč věří, nic nerozumějící. A takoví, když se mezi rotu zchtralých dostanou, jakž se hájiti mají? Hned slábnou a k zviklání přicházejí: za čímž jde konečné od pravdy nedobře poznané odpadnutí. A tím hle zdaliž vy vinni učinění nebýváte?

Ach ctihodní muži, ne takť musíte pásti stádo Boží jako Antikristovi holomci: totiž abyste nejpředněji sebe a břicha svá pásli a na samo dátum a brátum pozor měli. Práce jest úsilná, k níž povolání jste, a ne zahálka. Máte vzdělávati Bohu ráj zemský, církev jeho svatou, kdež stromové Boží nemají býti planí a samorostlí stromové, než musí se ustavičně štěpovati, zalévati, okopávati, oklest'ovati, a Bůh, aby na to požehnání dával, hledán býti musí.

Nehleďte na to, že onino při svých prebendách dobrou vůli sobě dávají a

násilí nevedou. Nebo což by činili jiného ti, jejichž Bůh břicho jest a kteříž zemské věci čenichají? Vaše pak obcování má býti v nebesích a jiné tam též vésti máte. K tomu oněmno tak úsilné a ustavičné práce netřeba, zlé zajisté samo roste, ale dobré s prací se vzdělává. Planého stromu netřeba k tomu hrubě strojit, aby planý byl, i bez práce on dobře zůstane tím, čímž jest. Ale naproti tomu dobrý strom nezůstává sám od sebe v dobrotě a bystrosti své, není-li pilnosti o něj, hned také zplání a zaroste nešvary lecjakýmis. Tak i vy chcete-li, aby kdož pod vaší správou jsou, živí, čerství, opravdoví křesťané byli, pracovati okolo nich musíte ustavičně.

Onino pak, lid oslepený, zmámený, v svobodě a rozpustilostech zvyklý majíce, mohou bezpečně sobě počínati, slepí slepých slepě se drží. A zdaž také o vzdělání Antikrista mnohých a snažných prací nevedou podpůrcové jeho, zvláště ti, ježto Ježíšovými tovaryši rouhavě se jmenují? Mnohoť jistě oni činí, dnem i nocí obmýšlejíce, jak by království to temnosti rozmáhati a co nejvíce lidí v své síti uvéstí mohli. Čím více tedy vám, Ježíše Krista služebníkům pravým, sluší nebýti líní v těch věcech, kteréž k vzdělání jeho království přináležejí! Odvržtež takovou ospalost a malátnost v díle Božím, prosím vás všechněch pro slávu Boží: pilni buďte vám svěřených oveček Božích, je učte, cvičte, osvěcujte, aby vkořenění jsouce u víře, uměli i jiným počet dávati z té naděje, kteráž jest v nás; a podle toho aby mocnější byl k snášení útoků nepřátelských a ne tak snadně mohli vyvracíni býti.

Život také vás některých takový jest, že nevzdělává, než kazí dílo Boží. Pouštíte se někteří po lakomství, jiní po rozkošech a nestřednosti, jiní v utrhaní, hry, různice i s vlastními posluchači se vydávají, až pohoršení nejedna odtud pocházejí. To-liž sluší na Kristovy služebníky? Nepotřeba nyní proti těm a jiným podobným hříchům mluvíti; kněží jste Boží, vůle jeho a zákonu bez pochyby povědomí, sami znáte, že ty věci na člověka křesťana nepřináležejí: ovšem pak na toho, kdož jiným vůdce má býti k ctnostem a sebe vystavovati za zrcadlo všeliké šlechetnosti.

Tak svět' světlo vaše, dí Kristus, aby lidé, vidouce dobré vaše skutky, velebili Boha. Špatněť jistě svítíte někteří a málo k tomu lidí přivodíte, aby vás a obcování vaše spatřující, velebili Boha: spíše k zlořečení a proklínání lidem příčinou býváte, i cestu tu Boží v porouhání vydáváte. Ježto jste neméně životem šlechetným než jako učením čistým lidí k pravdě vábíti

měli! Ó zleť se děje vpravdě, že pohoršení dáváte přemnohým, aby příčinou vaší neb odstupovali od učení čistého, aneb od Antikristovy strany aby někteří získání býti nemohli, vy někteří svým životem překážíte. Obzvláště pak přemrzuté to ožralství a lakomství nyní vás zhusta se zmocnilo a smradíte tím ošklivě nejedni, i té bratrské jednoty někteří kněží, kteříž jindy obzvláště před jinými chválu střídmosti mívali, čistě sobě v pití povolovati počínají (nečiním jim křivdy) a zapomínají na předků svých ctnost. Ač ne o všechněch se mluví.

Mezitím, poněvadž řád a kázeň máte mezi sebou, milí bratří, podle čehož snáze vám jest neřády přerhovati, proč nepřerhujete? Abyste příkladem aspoň svým jiným k svatě střídmosti příčinou byli. Naprav, kdož můžeš, můj úmysl jest naznačiti toliko, čím skrze vás dílo Boží k zkáze aneb aspoň k zemdení přichází: a pravím to ještě a tvrdím, že mnoho jistě životem kněžským schází. Kdyby také při vás byla taková horlivost a stálost, abyste k podnikání kříže pro slovo Boží hotovější byli, nežli jakž se to spatřuje, více bychom jistě stálých křesťanů při téměř slovu Božím měli. Nebo příkladové velmi mnoho mohou, zvláště při lidu prostém: kterýmž byste na sobě ukazovati měli, jak se to trpěti má pro pravdu a jak člověk pro to milé Boží slovo a cestu spasení opováziti se povinen i statku i života i všeho. To by platnost mělo a našli byste následovníky.

Již pak vy, když kde pokoj máte, mluvíte dosti mnoho o stálosti, napomínáte k ní, předkládáte pohrůžky nestálým vrtochům a sliby stálým pravdy vyznavačům. Mezitím, když nastává té obci neb osadě pokušení, hned hledíte, kudy vyniknouti a nebezpečensví uniknouti: takže nic na to se neohlédajíce, že tu přítomnosti vaší nejvíc potřeba bude, aby mdlí byli posilováni, zviklaní napravováni, zděšení potěšováni a tak vysvobozováni ti, kdož sami mdlí jsou k vysvobození sama sebe: nic, pravím, na to nehledíc, opouštíte je. Ježto Kristus dávno pověděl, že to ne pastýře způsob jest, než nájemníka, aby vida nebezpečensví ovce opouštěl. Jakož tuť se patrně pronáší, ovce-li kdo pásl, čili sebe: když sám ukáže, více-li se o sebe než o ovce bojí.

Když pak opouštíte své ovce, a jakž svět říká, v štychu jich necháváte, což by odtud jiného šlo, než což Kristus praví, že když nájemník utíká, vlk volně lapá a rozhání ovce? Nebo takovou nesmělostí vaší předně nepřátelům se dodává srdce, aby vidouc, že přední prchají, tím směleji

dotírali: podobně jako když v vojsko hejtmané a praporčíci s praporci se ztratí a před nepřítelem utekou, snadno bývá zbytek vojska rozehnati a pohubiti, tak i tuto.

Druhé, tím způsobem odjímáte svým posluchačům všecko srdce a stálost úmyslu k zvikláni přivodíte, takže příkladem vašim slábnou jedni po druhých a padají. A hle vy svou nestálostí a bázlivostí všeho toho příčinou býváte. Ježto Písmo zjevně dí: že běda bázlivým! Řeklť sic Kristus: Když by se vám protivili v jednom městě, utecte do jiného. Ale to vám v této při do konce nic (jen suďte) nenapomáhá. Nebo tam Kristus nemluví o městech, v nichž již církve vzdělané jsou, než o tom, kdyby apoštolé, lidi k víře přivésti chtějící kázáním svým, do některého města přišli a lidé města toho kázání jejich věřiti nechtěli, nýbrž jim se protivili a úklady činili: tu praví Kristus, aby se daremně nemeškali a svévolně v nebezpečenství nedávali, než jinam se odebrali. Sic, když komu stádo svěřeno, že povinen při něm státi i do vynaložení sebe samého, to příkladově mnohých svatých biskupů a kněží, kteříž mučednictví raději podstupovali, nežli by své církve opouštěli, ukazují. A Kristova slova světlá jsou, že pastýř dobrý i duši svou pokládá za ovce, t. když by napomoci jim co mohl k věčnému jejich dobrému, neváhá se i vlastního života se opovážiti, jen aby při Kristu zdržel ty, kteříž prve již ušli byli bludu a poskvrn světa.

Čtvrté a naposledy: nesvornost vaše, ó kněží evangeličtí, mnoho zlého v církvi působí a Antikristovu dílu znamenitě napomáhá. Nemáte o sobě vespolek smýšlení dobrého, než nenávisť jedni proti druhým plápoláte, sebe vespolek na kázáních i jinak tupíte a haníte, i lid ten obnoveného Božího učení se přidržející proti sobě spíláte. Nemohli-liž byste pak trefiti v to, aby jednomyslnost v smyslu i v ceremoniích vzdělána byla? Aneb aspoň proč se v tom, v čemž jednomyslní nejste, nesnášíte? Proč příčinou ceremonií aneb rozdílných o některých artikulech víry mluvení lásky svazek rušíte? Podstatou a základem jedno jsouce, proč zajedno proti těm, kdož základ spasení podvracejí, nestojíte?

Prosím vás pro Boha a slávu jeho, mějte na tuto věc pozor! I před lidem raději i jinak dobré smýšlení o sobě vespolek vzdělávejte a svornost a plnou lásku i mezi posluchači svými vkořeňujte: aby se jedni druhých neštíteli, jedni druhým nevyhýbali, ovšem proti sobě nebojovali. Stane-li se v této věci náprava, slibuji vám, že i při nás bude pravé onono povědění:

Virtus unita fortior. všickni ostojíte snáze a pravda Boží ušlechtilěji kvěsti bude, shledáte to.

Summovně mluvě, muži, bratří a kněží Boží, potřeba nápravy při mnohých vás, potřeba lásky, potřeba upřímnosti, potřeba i udatnosti větší k konání díla Božího. K čemuž slyšte, jak vás napomíná s. Petr v epišt. 1 kap. 5: „Starších, kteříž mezi vámi jsou, prosím já, spolustarší a svědek Kristových utrpení a budoucí, kteráž zjevena bude, slávy účastník, paste stádo Boží, kteréž při vás jest, opatřující je ne bezděky, ale dobrovolně, ne pro mrzký zisk, ale ochotně, ani jako panující nad dědictvím Páně, ale příkladem jsouce stádu. A když se ukáže kníže pastýřů, vezmete tu neuvadlou korunu slávy.“ O kteréž koruně slávy, vystříhaje od rozmařilosti, sám Kristus, kníže pastýřů, filadelfitské církve služebníku tak praví: „Aj přijduť brzy, držiž se toho, což máš, aby žádný nevzal koruny tvé.“ Slyšiž to i jeden každý z vás k sobě, všech církví služebníci!

32. Napomenutí k vrchnostem křesťanským

K vám také, ó knížata národů, k vám, urozené a slavné panstvo a všickni od Boha zvýšení a v moci postavení (ó byť i králů světa dojíti mohl hlas můj!), obracím řeč svou. Ač ne má řeč bude, poznáte to: než toho, kterýž i nad vás jest, ten všemohoucí a vševědoucí, kterýž i vás milostivě ochrání a o vůli své návěští dávati ráčí.

Nejprve pak povinnost vaše vám se oznamuje tato, že vaše věc jest na to, co se v světě av církvi děje, nejpředněji mimo všecky jiné lidi pozor míti. Vám zajisté řečeno jest: Bohové jste a synové Nejvyššího vy všickni. Žalm 82. Boží pak povinnost jest, aby nade všemi jsa, na všecky pozor měl. Toť činí Bůh náš, Bůh ten nade všecky bohy nejvyšší: a i vám, kteréž sobě nějakým způsobem za pomocníky vzal a jako zemské bohy nad jinými ustanovil, činiti to náleží. Bohové tedy jsouce, živí bohové buďte a ne němé modly, o nichž praví Písmo, že uši majíc neslyší, oči majíc nevidí etc. Ne proto zajisté jste nad jiné vyvýšeni, abyste snad toliko nad jiné více pohodlí užívali: ale abyste i o sebe i o jiné pečovali a byli strážní světa.

Neračtež tedy dřímati, neračte Antikristovým nápojům opojovati a uspávati se dáti; jasně, otevřenýma očima na obě straně račte hleděti, očí sobě zastíratí nedejte, aniž lahodností života tak se zanáseti chtějte, abyste bedlivost a pozor na to, co se děje v církvi, z mysli spouštěti měli. A podle toho, že i toto všecko, což se o Antikristu píše, vám k uvažování nejpředněji přináleží, věřte. Za tím povinnost vaši býti znejte, ujímati se o slávu Boží proti těm, od nichž se jí újma děje. Nebo služebníci jste nejvyššího toho Pána a jeho manství držíte vy všickni.

O Pána tedy svého zasazovati se povinni jste. Nevidíte-liž pak, že sláva Boží se potlačuje? Vsadil se Kristu do stolice Antikrist a sebe ženichem, hlavou církve a světa pánem se býti vyhlásil: a vy mlčíte? Kéž zastanete Pána svého a podvodníka toho dolů strčíte, věrnost svou nebeskému Pánu osvědčíte! Budeť on sic věděti, jak sám zastati a pomstíti sebe. Ale i vaše věc jest: Vy pak někteří ještě fedrujete dílo to podvodu, na svých panstvích hnízdití se jim dáte, podvodníka toho podpíráte etc. Ah dívá se nebeský Pán na to, co se děje. Osvětiž oči všech vás!

Třetí povinnost vaše jest ujímati se o vlastní svou slávu a důstojnost, kterouž vás Pán Bůh v světě poctil a Antikrist také vám do ní sáhl a sahá i jí rozličným způsobem potlačuje a častokrát, jak chce, vašim urozením pyšně nakládá. Nebo vám poručil Pán Bůh správu světa, vám odvedl meč k konání soudu, trestání zlých a obhajování dobrých. Řím. 13. Vizte pak, jak se vám v to vetřeli ti, kteříž duchovními se nazývajíce, tělesných věcí čenichají: zboží a statky zemské opanovali, do soudu zemských se vpravili av nich ještě přednost míti chtějí a i vy abyste podle vůle jejich panovali a jejich vasalové byli, to obmýšlejí.

Pravít' oni sic, že to takové duchovní a světské moci spojení k dobrému cíli se děje, aby řád tím snáze zachován býti mohl; poněvadž prý Mojžíš a Aron (t. duchovní a světská vrchnost) srozumění míti mají, a obojí sobě pomáhati. Ale prohlédnětež, ó stavové světa, a poznejte, že se nespravedlivě s vámi dělí: Bůh to byl na onen čas lépe rozdělil a povinnosti oběma stranám lépe rozměřil. Mojžíšovi zajisté poručil správu a ochranu lidu, Aronovi pak stánek a oltář: každý svého aby hleděl a žádný žádnému v jeho povinnost se nepletl.

Tito pak, hádejte, svého sobě celého nechavše, vám do vašeho celého sáhli: takže vy nic nemáte (co se totiž titulů, úřadů, zboží týče), čehož by oni neměli, a mají zase své vlastní věci (titule, ouřady, soudy), jichž se vám dotýkati nedají. Ježto mělo-liť by pro svornost, jakž oni praví, vždy nějaké spříznění jedné té moci s druhou býti, duchovní totiž s světskou, vám raději se trefovalo jejich moci nějakým způsobem účastná se učiniti, své pak v ničemž jim nepouštěti; poněvadž Boží práva všechněm známa býti mají a všickni jich hájiti povinni, duchovní i světští: světská pak práva světským mocem zanechána býti mají.

Což že pravý jest smysl, a že raději vrchnostem v věci kněžské sahati náleží nežli kněžím v světské věci se dávati, mohlo by z Písma mocně provedeno býti. Když zajisté Pán Bůh na onen čas mezi Arona a Mojžíše povinnost rozdělil, Aron dále nesahal žádným způsobem, než přestával na své církevní povinnosti, aniž se světských soudů, rozepří neb válek dotýkal. Než to spravoval Mojžíš, kterýž však i mimo to v církevních věcech Aronu pomocník byl, zákon lidu předkládal, kněžím, jak by služby Boží konati měli, vyměřoval a soudů církevních vésti pomáhal. Což i pobožní králové David, Šalomoun, Ezechiáš, Joziáš činili: a tím neřádu se

nedopustili, než chvály od Boha dosáhli.

Byl tentýž řád i v prvotním křesťanstvu. Konstantin císař správy církve mocně se ujímal, concilium nicenské proti Ariovi svolal, podobně Theodosius proti Macedoniovi konstantinopolitanské, Druhý Theodosius proti Nestoriovi efezské, Marcianus proti Eutychovi kalcedonské. Ti všichni a jiní mnozí spolu s biskupy v conciliích sedali, zdání svá vynášeli, k dekretům církevním se podpisovali etc. Nebrali jim toho tehdy biskupové z rukou, nebo v řádu tehdy všecko stálo. Poněvadž pak nyní na odpor tomu se děje, čehož jiného než neřádu jest to znamení?

Páni preláti nyní duchovní své soudy a concilia sami svolávají, sami také zasedají: nic tu žádný laik, král ani císař neplatí ani nerozumí. V světských pak soudech tu páni preláti také místo at' mají, a to přední, a bez vůle jejich at' se nic neděje! Proč sebou tak pohrávati dáte, ó vrchnosti? Proč své moci nevezmete, v kterouž se skrze přelstění předků mimo náležitost povolání svého vetřeli? Vaše také jsou zboží a statkové, kteréž oni drží nespravedlivě. Nebo vám řečeno: Bohové jste. O vás řekl Kristus: Knížata národů panují nad nimi, a kteříž moc mají, dobrodinci slovou. Apoštolům pak a jejich náměstkům: Vy ne tak. Luk. 22. Jestli-žeť ne tak chtěl míti Kristus Pán, aby služebníci církve nad jinými panovali a vám v vaše věci sahal, proč jim to trpíte?

Pravím směle, nechat' to slyší všecken svět: Nejen právo mají vrchnosti světské ke všechněm statkům a zbožím, kteréž Antikrist a jeho rotníci drží: nejen, pravím, moc mají jako k vlastnímu sáhnouti, ale pravím, že i povinny jsou ruku nad tím držeti, aby rozměření Kristovo v světě stálo a aby, kdož duchovními býti a slouiti chtějí, s duchovními věcmi se obírali a svého povolání tělesnými věcmi nehyzdili.

Mámet' sic o vás zaslíbení, ó vrchnosti křesťanské, že přijde čas, v němž vy, porozumějíc svodům, kterýmiž vás mámi ti vysavači vaši, nejen se jich zhostíte, ale i zboží svá poberete a ohavnost odejmete. Nebo tak řekl anděl Janovi, když mu ukazoval odsouzení nevěstky babylonské: Deset rohů, kteréž jsi viděl, totiž deset těch králů, vezmou v nenávist nevěstku a učiní jí opuštěnou a nahou a tělo její jísti budou (t. zbožím jejím se podělovati) a jí pálti budou ohněm. Nebo dal Bůh v srdce jejich, aby činili vůli jeho: a aby se sjednomyslili a toliko dotud království své šelmě dali, dokudž by nebyla vykonána slova Boží. Zjev. 17.

Slyšte to, správcové světa! Dal prý Bůh v srdce jejich, aby činili vůli jeho. Vůle tedy Boží jest to, aby nevěstka byla opuštěna a obnažena a maso její jedeno. Kterouž vůli, ó byť dříve Bůh dal v srdce vaše, abyste činili: a důstojnosti Boží i své zastali a pomstili! Řeknou-li: Zboží církevní jsou od pobožných předků pobožným úmyslem nadána, protože odjímána býti nemají. Odpovězte: Nadána jsou proto, že úskoky a lstmi k tomu jste je přivedli. Vymyslili jste zajisté sobě očistec, abyste lidi měli čím strašiti a na to navozovati, aby se vám vypláceli a raše za mzdu od vás kupovali. Takž se dalo, že nemaje člověk nic milejšího nad svou duší a boje se, aby v očistci nezůstala, štědře vám upláceli, i s újmou častokrát dědiců vlastních, jen abyste tím pilněji mšemi z očiště pomáhali.

Nyní pak, když podvodové vyjevení jsou, již to víc platiti nebude. Nebo když kdo skrze lstivé řeči na někom něco obdrží a faleš potom seznána bývá, tedy nejen smlouva přichází k zrušení, ale vychytralec ten podle práv poctivost přichází a v věcech větších i hrdlo propadá. Tak se vám také, ó svůdcové světa, přihodí, tím jisti buďte, jen až veřejněji přijdou svodové vaši k seznání a až Bůh mocným světa v srdce dá, aby činili vůli jeho.

Mezitím k vám, ó šlechetné křesťanské vrchnosti, se navraceje, pro Ježíše Krista, všech nás Spasitele, kdož věříme ve jméno jeho, prosím, neračtež se krvavým Kainům za nástroj ukrutnosti propůjčovati k bédování upřímně Bohu sloužících Ábelů. Víme zajisté, že vám, kteříž podvodů papežských tak jako jiní odkrytých ještě nemajíce, náboženství římského se přidržíte, ustavičně v uších leží, abyste jim kvůli poddané své pro víru trápili a sužovali a k jejich náboženství násilně vedli. Ale račtež v tom, milostiví páni, rozmyslu užívati: zdaž jsme pak Židé neb Turci neb jiní od Krista a evangelia cizí? Však téhož Spasitele máme, témuž Pánu sloužíme a snažme se jistě líbiti tomu, kterémuž počet činiti máme, jako snad i mezi vámi některých takový pobožný úmysl jest. A taký nad duší a svědomím žádný panovati nemá.

Že pak papežem a jeho přídavky, kterýmž oni tradice říkají, spravovati se nechceme, pravíme, že pro bázeň zatracení nesmíme. Snestež nás v tom, pro Boha, že nesmějíc důvěřovati se lidem, na samého Boha a jeho hlas uložili jsme sobě pozor míti. Přejte Bohu toho, abychom jemu, svému Pánu, stáli neb padali. Račtež také pamatovati, co onen pán služebníkům koukol trhati chtějícím řekl: Nechte obojího růsti až do žně, abyste koukol

trhající nevytrhali i pšenice; já ve žni poručím etc. Mat. 13. Byť tedy i to bylo, jakž oni o nás vám mluví, že bychom koukol byli, Pán Bůh chce, aby se jemu toho nechalo, že on bude uměti, když toho přijde potřeba, jedno od druhého rozeznati a věděti, co s kým činiti. Báł se ten pán, aby se služebníci nezmýlili a místo koukole pšenice netrhali. Račtež i vy, ó povýšení, báti se omylu, abyste Pánu Bohu církev čistiti chtějíce, jemu jí neplenili. Bezpečněji té práce tomu zanechati, kterýž to bez omylu spraví: zvláště když dovoluje sobě toho nechávati a jiné z té práce propouští.

Prosím, račte také i to souditi, že víra dar Boží jest, a ne lidský. Byť tedy to náboženství i pravé bylo, nevede-liť Bůh vnitřně koho, nic se násilím nespraví: leč že se něco pokrytců nadělá, kteříž lidem kvůli mluvíti a činiti budou, čehož by jinak nemluvíli a nečinili. Může-li pak líbiti se Pánu Bohu, což se s nechutí a z přinucení děje? Za prvnějších časů mívali v církvi kanón: Religio svaderi vult, cogi non vult. Že k náboženství člověk člověka namlouvati může, nutiti nemůže. Napsánoť jest sic v Písmě: Přinut' vjíti, ať se naplní dům můj. Luk. 14. Ale to není povědíno vrchnostem, než služebníkům církve, kteréž posílá Pán Bůh, aby hlásali evangelium s. a zvali lidi na věčné hody, kteréž se v nebi strojí; těm poroučí Pán, aby nutili: totiž kázáními svými zehrali, peklem hrozili, neb osladčovali; a tak lidi řečmi svými i vábili i nutili ku pobožnosti. Necht' tedy kněží římsťí, jestliže jsou věrní Boží poslové, sami to činí, což jim poručeno, nechaje namlouvání jiných, aby za ně povinnost konali a násilně jim do církve mečem, ohněm, vězením etc. naháněli, o jakémž nucení Pán Bůh nic v Písmě neporučil.

Nýbrž ani příkladu není, aby která pobožná vrchnost v Starém neb Novém zákoně to činila a jiné pro víru bědovala. Než na těch, kteříž falešného učení se přidrževše, horlili bez umění, příkladové jsou, jako na Antiochovi, Neronovi, Domicianovi a jiných pohanských vrchnostech. Item na Valensovi a jiných císařích arianských. Nebo to jest podle přirození, že vlci ovce hubí: aby pak ovce vlky rozháněti neb dáviti měly, není v světě vídáno. Jestližeť tedy ovce Kristovými a křesťany pobožnými býti ráčíte, neračtež kvůli podněcovatelům rozháněti těch, kteříž v tichosti Pánu Bohu svému sloužití usilují. Neboť jistě rádi bychom (mluvím na místě svém i všechněch pravých utištěných evangelíků), rádi bychom, pravím, Bohu i vám, náměstkům jeho, věrnost chovali a příčiny k hněvu nedávali: nic nejsouce žádostiví více než ochranu od vás míti.

Kteréž užijeme-liť pod vámi, i kněží i lid, Bůh sám bude odplata vaše, jako někdy odplatil a požehnal Kýrovi, králi sic pohanskému, pod nímž bezpečnosti užíval lid Boží v Babyloně. Pakli toho obdržeti a dočekati se lze nebude, než zůstane při tom, že beran, níže stoje, vždy přece vlku vodu kaliti bude a jemu vinen zůstane, přestaneme na tom. Napsánoť jest sic v Písmě: Přinuť vjíti, ať se naplní dům můj. Luk.14. Ale to zkoušeti a mezi ovce a ovce soud činiti. Ezech. 34: Aj já, dí, sám souditi budu mezi dobytčetem vytylým a mezi dobytčetem hubeným: protože boky i plecemi strkáte a rohy svými trkáte všecky mdlé a neduživé, takže je vyháníte i ven. Protož vysvobodím stádo své, aby nebylo více v loupež, a souditi budu mezi dobytčetem a dobytčetem: a způsobím, že přestane zvěř zlá na zemi, i budou bydleti bezpečně etc.

Obzvláště pak, jestliže by nepřátelé pro toto mé psání proti evangelickým církvím Vaše Milosti poštvávatí chtěli, neračte se jim k tomu užívati dáti, pokorně prosím, a jménem Božím prosím. Nebo nebylo by tu žádná proporcí, aby se proti péru mečem bojovalo: aniž by spravedlivé bylo, aby což se od jednoho beze všeho jiných vědomí děje, jiní to vybývati měli, ničímž příčiny k tomu nedavše. Bude-li se jim odporné toto zdáti, račte je k tomu míti, ať proti péru pérem bojují a nářky důvodné důvodně od sebe odvodí. Mluvím to proto, milostiví páni, že zlobivost mysli odpůrců našich známá jest, kteříž vždycky raději ohněm, mečem, vězením nežli slovem Božím a důvody disputují; a rádi i Vaše Milosti kde mohou, k témuž podpalují. A nestane-li se i tuto něco toho, aby příčinou mého tohoto psání k vzteklosti se schápali a Vaše Milosti některých bouřiti neměli, svět se dívati bude.

Naposledy vám, křesťanské vrchnosti, kteréž Antikrist po sobě potáhl aneb potáhnouti se snažuje, Davida svatého slova položím, kterýmiž k sloužení Bohu samému vás napomíná, tak pravě: Již, králové, usrozumějte sobě, vyučujte se, soudcové země. Služte Hospodinu v bázni a veselte se s třesením, aby se nerozhněval, a zhylni byste etc. Žalm 2. Budiž milosrdenství Hospodinovo nad vámi nade všechněmi, amen.

33. Promluvení k jezuitům a jiným církve římské služebníkům

I k vám také, páni klerici, promluvíti se vidělo. Nebo i vy také, ví Bůh, pomoci potřebujete, a nad jiné více. Vás tedy vytrhnout jsa žádostiv, k vám také řeč svou obracím: naposledy sic, po jiných, ale ó by Bůh dal, abyste vy první byli v kažení díla podvodu a vzdělávání Kristu království jeho! Žádám pak vás uctivě a srdcem láskou křesťanskou naplněným za tyto věci: Předně, abyste mně, kdož jsem já koli (kterýž však podle té cesty, již vy nazýváte kacířstvím, sloužím témuž Bohu, jehož i vy služebníci se býti pravíte, věře všemu, cožkoli psáno jest v Zákoně av Prorocích, Skut. 24, 14), mně, pravím, abyste předsevzetí mého, že o tyto věci psáti jsem se pokusil, příliš zle nevykládali. Svědek mi jest zajisté Bůh, že miluji pokoj se všechněmi lidmi a podle toho že jsem se ne pro rozbroj a ne pro zanícení různic v toto vydal, než z lásky upřímné křesťanské, kteráž plápolá v srdci mém, pro níž rád bych, aby všickni křesťané tak jasně pravdu Boží znali a jí od bludu a svodu rozeznati uměli, jakž mně a jiným mnohým z milosti Boží toho se dostalo.

Bude-li se vám zdáti, že bloudím, vězte však, že já podle dobrého svědomí, s nimž před Boha stojím, činím, což činím. A ač vím a jist jsem, že bídní bludaři jste, i dosti zatvrzelí někteří, a jsem tím tak jist, jako jist jsem, že ruku mám, kterouž toto píši: avšak že ani proti vám srdce nenávisťi hořícího nemám, zná ten, kterýž je zformoval a mně toto písíciému přítomen jest. Než lítostí toliko nad vámi, kteříž zahynutí sobě dobýváte, naplněn jsem. Protož ani napotom s vámi se (jednou vám a všechněm nebezpečenství osvědče) příti úmyslu nemám. Zvláště poněvadž i věk můj takový jest, že nemám proč dlouhého sobě s vámi na světě bytu slibovati: než propuštění raději čekám.

Ač jestližeť byste sic o toto znepokojovati se chtěli, vy svůdcové lidští, a Retuňk tento retuňku by potřeboval a Pán Bůh by mně přidal něco ještě dnů, neodpovídámť se, abych pro slávu Pána svého Ježíše Krista, jehož pře obhajuji, a pro další retuňk duší lidských ještě pracovati a plněji vašich

svodů světa v známost uvést neměl. Což stane-li se a příčina k tomu dána bude, vezma sobě Pána Boha svého na pomoc, jasněji vyvedu na světlo pravdu i lež a obšírnější i patrnější divadlo udělám z věcí vašich. Aniž mi v tom překážky učiníte, jist jsem. Nebo stínem křídel Hospodinových přikryt jsa, bezpečen před vámi budu. Aniž zvíte, kdo jsem já, kdož vás a všechny hynoucí vysvobozuji, leč když se při vzkříšení blahoslavených uhlédáme.

Mezitím toto pravím: přítí se s vámi a s vámi a s kýmkoli z živých lidí žádné libosti nemám. Pokoj mně sladký jest a mám já v čem potěšené trávit dny své, což mi jich koli ještě zůstává, v Písmě totiž svatém, kteréž mně a každé duši pobožné ráj rozkoší jest. Než žádostiv jsa, aby i jiným k zamilování sladkosti Písem svatých poslouženo bylo, v nichž kdož se cvičí ustavičně, udušují v něm mrárotu tmy a zaněčují v srdci jeho světlo svítící až do života věčného: to, pravím, Písmo s., moc živou živého Boha, aby všickni zamilovali a odtud známosti Boha a pocty jeho pravé nabývali, posloužiti k tomu všechněm křesťanům chtěje, toto jsem psal. A vám se toho tak, jakž před Bohem ty věci známé jsou, zpravuji.

Druhé, žádám vás, abyste toto čtouc, prudkého nějakého pohnutí a hněvu proti mně neznámému aneb i jiným se vystříhali. Nebo hněv muže spravedlnosti Boží nepůsobí. A víte, co onen řekl: Impedit ira animum, ne possit cernere verum. Pokojně tedy duchem tichým toto přečtouc, oblible neb zavrhněte, jakž kdo spasení svého milovný aneb jím pohrdavý jest. A proč byste nepokojiti se měli? Nic svého nepíše, než což prvé v Písmě a Patribus jest, to vybíraje, lidem k spatřování podávám. Budete-li se chtítí proti mně, aneb mne neznajíc, proti jiným, kdož antikristství v ošklivosti mají, zlobiti, co tím způsobíte, leč že v podezření se dáte, že pravdou dojati jste?

Čiňte raději toto, což vám povím. Jestliže svou při jisti jste, nebude potřebí knížky této vašemu lidu z rukou vyrážeti aneb jí čísti zbraňovati. Nýbrž chcete-li svou věc upevniti, dovolujte toto čísti svým posluchačům a jim to potom vyvracejte, aby vidouc viděli, že ničímž jest, což se proti vám píše a mluví. Takť činí strana druhá, známé jest, vašich jakýchkoli knih čísti posluchačům svým nezbraňují a nezapovídají, než toliko s Písmy srovnávají velí, kteráž jsou lydius lapis všelikého učení. Pakliže kteří z vás jinak činiti budete a ukrývati a tlačiti budete tento Boží retuňk, aby k rukám lidem nepřicházel, takového já každého cituji k hroznému Božímu

soudu jakožto toho, kterýž cejchované maje svědomí své, i sám sebe i jiné v slepotě vědomě zadržuje a světla i sám utíká i jiným je zastěňuje. Kdožkoli takový se nalezneš, umírám na tom, že před soudnou stolicí Kristovou z tohoto pŕuhonu odpovídati mi musíš.

Čtvrté, napomínám vás Božím jménem a skrze vaše spasení prosím, na Boha a jeho řeči v Písmě s. větší mějte pozor, nežli jakž až posavad to činěno. Nešťastněť jest od předků vašich ten úskok vymyšlen, že nemohouce svých věcí z Písma zastávati a nechtíce také přemáhání býti, utekli se k tomu, aby pravili, že Písmo jest nedokonalé, zatemnělé a nesrozumitelné, a že lépe se živým hlasem církve spraví než Písmem: a vy za nimi v tom postupujete, papeži více než Písmu i sami věříte i jiné témuž učíte.

Ježto nerozumíte-liž tomu, že církev jest Kristova choť, kteráž poslouchati a ne rozkazovati povinna jest? Aníž její věc jest zákony sobě vymýšleti k ctění chotě svého, než věc její jest vydaných od něho zákonů ostříhati. A což mluví církev, to aneboť se srovnává s Písmem, aneb rozdílného něco jest. Jestliže rozdílné a odporné věci vynáší těm, kteréž v Písmě Pán rozměřil, již není nevěsta jeho, ale nevěstka nevěrná. Pakli že tytýž věci vynáší, kteréž v Písmě jsou, tedyť z Písma to má; a tak Písma přece základem jsou učení církve.

Nadto kdokoli po apoštolech co mluví, lidský jest hlas; a víte, co napsáno jest: že všeliký člověk lhář, totiž k přehlédnutí se a oklamání snadný. Ale v Písmích s. jsou řeči Boží, nad nebe i zemi stálejší: protože Duchem Božím puzeni byvše, mluvili ti svatí Boží lidé. (2 Pet. 1, 21.) A Kristus o učednících vysvědčil, že ne oni, ale Duch s. skrze ně mluvil. A pro jistotu věcí těch, kteréž apoštolé vynášeli, s. Pavel proklel toho, kterýž by něco jiného chtěl přinášeti, byť on ne tak doktor nějaký aneb pater byl, než třeba i sám z nebe anděl. (Gal. 1, 8) A doložil na témž místě Apoštol, že by i sami apoštolé co jiného mluvili, prokletí aby byli. Jestližeť tedy Pavel ani Petr moci neměl jiného něco učiti, konečně mnohem méně ten, kterýž se náměstkem apoštolským býti praví, moc míti bude k předělávání a podle vůle své glosování Písma.

Věřtež tedy Duchu Božímu, že Písmo jest slovo Boží. Věřte Davidovi pravícimu: Slovo tvé, Hospodine, jest svíce nohám mým. (Žalm 119, 105.) Věřte Kristu: Slovo tvé. Otče, pravda jest. (Jan 17, 17.) Věřte Izaiášovi,

kterýž v rozepřích o náboženství nejbezpečnější útočiště ukazuje: k Zákonu a k svědectví (Izai. 8). Věřte Davidovi, že blahoslavený jest, kdož má libost v zákoně Hospodinově dnem i nocí. (Žalm 1, 2.) Věřte Pavlovi, že evangelium jest moc Boží k spasení. Řím. 1, 16. Věřte, že všeliké Písmo od Boha vdechnuté užitečné jest k učení, k trestání, k napravování, k správě, kteráž náleží k spravedlnosti, aby byl dokonalý člověk Boží. 2 Tim. 3. A věřice tomu, poslechnětež rady Kristovy, kterýž tak dí: Zpytujte Písma. Jan 5, 39. To jestliže činiti budete, rozední se vám a vzejde denice v srdcích vašich. 2 Pet. 1, 19.

Pakliže vám více platí Patrům monita nežli tyto z Písma vzaté řeči, přidám tuto, což Athanasius (Liber de incarnatione Christi contra Apollinarium) napsal těmito slovy: Si discipuli estis evangeliorum, ne loquamini contra Deum iniquitatem, sed per ea incedite, quae scripta et gesta sunt. Quodsi diversa ab iis, quae scripta sunt, loqui vultis, cur nobiscum concertatis, qui neque loqui neque audire sustinemus, quod extraneum sit ab istis? A málo před tím stojí: Aut negate divinas scripturas, aut eas agnoscentes ne diversa ab iis, quae scripta sunt, in animum inducatis loqui, verba insanibilis imposturae. Na osvědčení také vám kladu, což Jeroným s. položil (In Jes. c. 8): Deus nobis legem dedit et testimonia scripturarum, quae si sequi nolueritis, non habebitis hicem, sed semper caligo vos opprimet. Sud'te to, pro Boha, a bojte se!

Páté, jestliže by Bůh i z vás komu tu milost učinil a že v nebezpečenství spasení svého až potud stál, poznati dal, prosím, dej Bohu čest a světla Božího v srdci se ozývajícího neudušuj. Stydíte-li se, protože učitelé jiných jste, ustoupiti od toho, k čemu jste až doposavad jiné vedli: vzpomeňte na příklad s. Pavla, kterýž byv také horlivým sekty farizejské obhájcem, když jemu cesta Boží pravá zjevena byla, nestyděl se proměnití náboženství, aniž se s tělem a se krví o to radil, ani k nejvyššímu biskupu nešel, ani na něho nečekal, až se obrátí: než sám hned šel za Bohem, kamž ho skrze zjevení své vedl. Petr také, jakž jen poznal, že zle učinil, Pána zapíraje, hned pokání činil. Takť by i vám náleželo: a tehdáž byste praví Petrovi a Pavlovi nástupci byli.

Pamatujte na to, co Bůh praví: Dnes uslyšeli-li byste hlas můj, nezatvrzujte srdcí svých. Nechať vám zní v uších hrozný ten hlas: Bude-li se kdo klaněti šelmě a obrazu jejím a vezme-li znamení její na čelo své aneb na

ruku svou, i tent' bude pítí víno hněvu Božího, víno, kteréž jest vlito do kalichu hněvu jeho: a trápen bude ohněm a sirou před obličejem svatých andělů a před obličejem Beránka etc. Zjev. 14, 9. 10. Sud'ťe, co to jest pítí kalich hněvu Božího, trápenu býti ohněm a sirou, nemíti odpočinutí dnem i nocí etc. Ach hrozného se tu cosi vypravuje: a to k vám obzvláště, kteříž svodíte jiné, se vztahuje. Neuleknelit' se kdo pohrůžek, dokud v uších znějí, ten nešťastný skutku zakoušeti bude: ale tehdáž, když již napraviti lze nebude.

Často mi se dostává vídati některé z vás, a pohybují se ve mně má střeva, ví Bůh, když na vás hledě soudím hrozný ten Boží hlas, proti ctitelům šelmy vyneseny, ó kěž Bůh nad vámi se smiluje a vás osvítí, abyste sebe litující, odvrátili se od cesty zahynutí a spasení došli! Pakli sebe litovati nechcete, prosím vás již dále, litujtež aspoň toho křesťanského lidu, kterýž v bludech a slepotě zdržujete a přebídně zavodíte. Ale proto-liž Bůh vzdělává církev, aby lid jeho k pověrám a modlám se obracel, jakž vy jej obracíte? Proto-li umřel Kristus, aby lid křesťanský, mezi nebem, očistcem a peklem naději zmotanou majíce, všecko spasení v nejistotě měli, jakž vy je učíte? Ó jak velicí houfové jsou, kteříž za vámi jdou! Vám nyní to rozkoší jest, když veliká stáda lidu za sebou vidíte: a rádi byste, aby i jiní všickni za vámi postoupili. Ale když před Krista soudce s nimi přijdete, co tu sobě počnete? Čím větší počet zavedených ukážete, tím odsouzení vaše těžší bude. Nebo osvědčuji vám před obličejem Božím a přede vším světem, že zle pasete stádo Boží. Tuk jídáte, vlnou se odíváte, což tučného jest, zabíjíte, stáda však nepasete: ale přísně a tvrdě panujete nad nimi. Ezech. 34, 3. 4.

Sedmé, sud'ťe, prosím pro Boha, takli jste tomu jedinému člověku v Římě na hradě Lateránském sedícímu zavázáni, abyste per fas et nefas jeho zastávati povinni byli? Nejste-liž raději tím povinni svému Pánu, kterýž vás stvořil, vykoupil, krmí a chová, abyste jeho zákonu hájili? Zvláště když tento lépe platiti svým služebníkům strojí: ne zde sic slávou pominutelnou, jakž onenno platí, ale slávou neporušitelnou, neskonalou. Ach lepšíť jest věc a důstojnost větší sloužiti nebeskému Pánu nežli Antikristovým býti oslem av jhu jeho nepravém zde státi, v druhém pak životě spolu s ním ohně a smoly čekati.

Zdáte-li se sobě slavní a vzácní býti, kdož papeži sloužíte a jeho hájíte:

myť tisíckrát slavnější jsme, kdož Kristu sloužíme a slávy jeho obhajujeme, aniž s vámi měniti žádáme, vězte to. Ó byste i vy, svrhnuoc z sebe spletené Antikristovo jho, Kristu Ježíši pod korouhev se dali, a jeho samého za svou hlavu sobě vystavíce, samému sloužili, což byste své věci dobře opatřili! Bůh vám osvěť mysl.

Osmé, nechcete-li s námi, služebníky jediného Boha, se spojití k sloužení jemu samému, tedy vás napomínám, abyste rad a spolčování proti Hospodinu a ctitelům jeho zanechali. Víme, co vždycky kujete a obmýšlíte dnem i nocí: ligy a praktiky strojíte předivné, jak byste vyhubili z světa nás a všecko Antikristu papeži podmanili. A hle nemají prospěchu vaše předsevzetí: jak často naosnujete, tak často Pán Bůh vám šiky mate. Což sami byste poznati mohli, kdybyste souditi chtěli. Než že vy, když se vám nepodaří naměření, nemáte obyčeje na Boha se ohlédati, než svému přehlédnutí připisovati, a tak znovu kujete, abyste přehlédnutí napravili. A hle pod takovými vašimi ustavičnými praktikami přece církev stojí, ježto je tak chytře někdy nastrojujete, že se vám nemožné zdá, aby chybiti mohlo: a hle chybuje přece a Boží pravdy vyznavači i proti vaší vůli na světě jsou! Co to jest jiného než osvědčení, že proti Hospodinu rady a umění není žádného?

Přečtete sobě o tom Žalm druhý. Přálť bych vám, abyste rozuměli, že Bůh jest Bohem, a což on chce na nebi i na zemi, to že se děje, a ne což lidská důvtipnost na odpor Boží vůli vymýšlí. Četli-li jste tedy, co Izai. 8, 9. a 10. napsáno stojí? Jak Pán Bůh lidu svého před praktikami zchytralých potěšuje, jak za nic všecky lidské výmysly klada, k svému řízení toliko obrací? Takto praví Pán Bůh: „Spolčujtež se lidé, však potříní budete; vejděte v radu, však zrušena bude; mluvte slovo, avšak neostojí. Hospodina zástupů samého posvěcujte, lide Boží, on budiž bázeň vaše a strach váš.”

Nejde tedy z vašich praktik nám žádný strach, jisti buďte: vaše ligy prach jsou, kterýž kynutím svým rozdmýchnouti může Bůh náš. Ale o vás činiti jest, že spolčujíc se proti Hospodinu a pomazanému jeho, v hněv jeho a nemilost upadáte. Ó srozumějtež sobě a přestaňte rad skládati proti tomu, jemuž odolati nelze. Přichází mi tuto na mysl a bojím se, aby právě nezůstalo na vás, ó jezuité, což Pán Bůh o podobných vám mluví, Jerem. 13, 23: „Může-li změniti mouřenín kůži svou aneb pardus pestrost svou,

také vy budete moci dobře činiti, naučivše se zle činiti." Nu již' já nevím, budete-liť vy moci proměnit zlé navyklosti své: Bohu však se modlím, aby kdož Boží jste, vás napravoval, jiných pak vzteklost na uzdě držel.

Naposledy ještě vám zpověď činím, Patres milí, a to upřímně, jakž věrná pravda jest: že já sám jediný bez kohokoli z živých lidí návěští neb pomoci toto píši a na světlo vydávám. A o tom oznamuji vám proto, že mstivost mysli vaší znám, a abyste jí proti nevinným příčinou mou vylévati měli, tomu bych nerad. Jestliže tedy mne neznáte, proti jiným, v této příčině nevinným, povstávati nechtějte. Já, co činím, z nucení svědomí svého činím a vůli Pána svého v tom konám. Nebo vím, že čas ten jest, v němž Antikrist mečem úst Hospodinových hlučně kažen býti má: a již i plný pád jeho se blíží. Blahoslavený, kohož Bůh vytrhne, aby spolu s tím falešným prorokem a šelmou na zahynutí nešel.

Vy, bratří, pro Krista, jehož jméno nosíte, milí, již vizte, co činiti chcete. Jáť vás Bohu a řízení jeho divnému poroučím. Líbí-li se milosti jeho osvítiti koho z vás a k známosti pravdy přivést, učiniž to Bůh pro milosrdenství své. Pakli koho odtud zatvrdí, aby vida neviděl a hledě nerozuměl, ukáže spravedlnost svou při nádobách hněvu: z čehož také jemu půjde sláva na věky věkův.

34. Zavírka

A toť jest, ó křesťanský lide, což jsem pro retuňk duší vašich vám jistých Božích řečí navrhnouti chtěl, aby vytrhnout před zahynutím býti mohl, kdož by vytrhnouti se dáti chtěl. Kdožkoli jsi kterýž jsi přehlédaje tyto věci až sem přišel, zavazuji tě Božím jménem, jestližeš čemu spasitelně sám vyrozuměl, světla aby pod kbelec nestavěl, než na svícen raději vystavoval a i jiným, co Bůh činí a jak Antikristovy svody vyjevuje, v známost uvozoval. Kdož to činiti a sobě i jiným z temností k světlu pomáhati budeš, bude tě milovati věčné světlo, Bůh tvůj.

Já kdo jsem, opět pravím, neptej se: tomu, kterýž mne učinil a vyvolil k světlu, nýbrž kterýž toto vnukl a poručil, znám jsem. Z lidí abych komu znám byl v předsevzetí svém, nevím. Jména svého ani místa přebývání nejmenuji, ani kterého řádu obnovených církví se přidržím, nedotýkám, ani duchovní-li osoba či světská, jakého stavu a povolání, nedokládám: proto naprosto, abych na samu věc, ne na lidi mysl obrátil. Žádný tedy na to, kdo mluví, se neohledej, než co se mluví, toho aby šetřil, pozor měj. Pakli kdo z známějších mně, kdo jsem, se naděješ, mějž známost tu sám sobě aniž mne vyjevuj, zavazuji tebe. Nechť se samy věci soudí a jiného nic.

Jestliže však vždy něco více o mně čtenář věděti žádostiv jest, povím, že jsem z milosti Boží jeden crucem et lucem Christi profitentium, aniž místa k bytu stálého mám, vyznáváje s jinými svatými Božími, že příchodí jsem na světě, a že putování jest život náš na světě, sám sobě toho bývám svědkem. Ale v nebeskét' vlasti mně i věřícím všechněm chová se odpočinutí věčné: do něhož abych zavolán byl, potěšené očekávám. Měj dosti a za mne i všecku církev se model a Antikristu brzy zkažení žádej, kdožkoli miluješ slávu Boží.

Ty pak, Pane Ježíši Kriste, slávo nestvořená, povstaň na odivu všechněm nepřátelům tvým a zjev se v moci své, ukaž, že ty jsi nejvyšší biskup církve své a hlava všech i jediný monarcha světa a že tvá jest moc, království i panování všeliké, nyní i na věky toho dokazuj. Braň těch, kteříž zastávají slávy tvé, a vzdychání jejich tobě odesílaná ať daremná nejsou. Vysaď z stolice pyšného toho syna zatracení, kterýž sedě v chrámě

tvém, počíná sobě, jako by Bůh byl, a ne tebe, než sebe vzdělává a všeliké dílo podvodu po světě roztrušuje a tráví všechny národy vínem smilstva svého: učiniž, ať ortel proti babylonské nevěstce vyneseny brzy k vyřízení přijde. Nebo dovršila nepravost svou a ohavnostmi svými naplnila zemi. Smiluj se, ó smiluj nad množstvím lidu tvého křesťanského pod jhem Antikristovým ještě zůstávajícího a je osvět', naprav, na cestu pravou uveď, aby satanovo dílo, jenž jest dílo podvodu, již den ode dne více kaženo, tvá pak čest vzdělávána byla. Rozveseliž nebesa spravedlivými soudy svými, a ať prozpěvují svatí tvoji Hallelujah. Všeliké spasení, čest i moc tobě, na věky věku živému, přivlastňující. Amen, Pane Ježíši. Přijdiž a nemeškej. Na tvůj soud očekávají svatí tvoji. Pospěšiž a nemeškej, Pane Ježíši, amen, amen.

Zjev. 5, 13.

Tomu, kterýž sedí na trůnu, a Beránkovi požehnání, čest a sláva i síla na věky věkův.